

4581

88
—
45

abb. Decano
com. Deco

secundis respo
e processo/ et
inice.
Martiniani marty.

orum eporum cō
opi confe. ix. lec
onfe. dup. min.
confe. cōf.

com. Sal
auti mar. it.
cōfe. ix. lec.
tembe

100
100
100

fc. v.
ft. vj.
bb. d.

100
100
100

Fratri Alfonso à Castro
Zamorenſis, Ordinis Minorum,
regularis obſervantiæ in Pſalmum,
Miſerere mei Deus ſecundùm magnam
miſericordiam tuam, Homiliæ vi-
gintiſiquæ ad populum
Salmanticenſem
habitæ.

Piosa
1

SALMANTICAE,
Excudebat Andreas à Portonarijs. S. Catho-
licæ Maieſtatis Typographus.

1 5 6 8.

CVM PRIVILEGIO.

Esta taſſado en

el pliego

EL REY.

O R quanto por parte de vos Fray Iuan Ramirez, Guardian del monesterio de S. Francisco de la ciudad de Salamáca, nos ha sido fecha relacion, que Fray Alonso de Castro ya defuncto nuestro predicador que auia compuesto dos libros llamados las Homelias sobre el Psalmo Beati quorum y Miserere mei Deus: los quales eran muy vtiles y prouechosos para todos los fieles Christianos, supplicandonos vos diesemos licencia y facultad para los poder hazer imprimir y vender, y priuilegio para que por el tiempo que nuestra voluntad fuesse ninguna persona los pudi esse imprimir ni veder so graues penas, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro Consejo por quanto en los dichos libros se hizo la diligencia que la pregmatica por nos agora nueuamete hecha dispone, fue acordado que deuiamos mandar esta nuestra cedula para vos en la dicha razón, enos tuuimos lo por bien. Por qual damos licēcia y facultad para que qualquier impressor destos nuestros Rey nos puedan imprimir e impriman los dichos libros, que de suso se haze mencion sin que por ello caygā, ni incurran en pena alguna, y para que por tiempo de seys años que corran y se cuenten desde el dia de la data desta nuestra cedula en adelante vos el dicho Fray Iuan Ramirez, o la persona que vuestro poder ouier e podays hazer imprimir y vender el dicho libro, y mā damos que persona alguna sin vuestra licencia durante el dicho tiempo delos dichos seys años no le puedā imprimir ni veder, so pena de perder todos los libros que ouieren impresso, y mas de veynte mil marauedis para la nuestra camara, y mandamos que despues de impressos no se puedan vender ni vendā, sin que primero

mero se traygan al nuestro Consejo , juntamente con los originales que en el fuerõ vistos, que van rubricados, y firmados al fin de Domingo de çauala nuestro escriuano de Camara de los que residen en el nuestro consejo, para que se vea si la dicha impresion esta cõforme a los originales, y se tasse el precio porq se ouiere de vender cada volumen, so pena de caer e incurrir en las penas contenidas en la dicha prematica y leyes destos nuestros Reynos. Y mandamos a los del nuestro Consejo Presidente y oydores delas nuestras audiencias alcaldes, alguaziles dela nuestra casa y corte y Chancillerias y a todos los corregidores Assistente, gouernadores, alcaldes ordinarios, e otros juezes e justicias qualesquier de todas las ciudades, villas y lugares delos nuestros Reynos y señorios, y a cada vno e qualquier dellos, ansi a los que agora son , como a los que seran de aqui adelante, que vos guarden y cùplan esta nuestra cedula y merced que ansi vos hacemos, y contra el tenor y forma della no vayan ni pasen, ni consientan yr ni passar por manera alguna , so pena dela nuestra merced, y de veynte mil maravedis para la nuestra camara. Dada en el Escorial a veynte y seys dias del mes de Octubre, de mil y quiniẽtos y sesenta y siete años:

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad.

**Pedro de
Hoyo.**

DO N Phelippe por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Ierusalem, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valécia, de Galicia, de Mallorcas de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Iaen, de los Algarues, de Algezira, de Gibraltar, de las Islas de Canaria, de las Indias islas e tierra firme del mar Oceano, Duque de Milan, Conde de Flandes y de Tirol. &c. Por quanto por parte de vos Andrea de Portotarijs, Impressor de libros nos fue hecha relacion, diziendo que vos queria des imprimir vn libro que otras vezes auia sido impresso intitulado Castro sobre el Misereere mei por auer falta del: el qual era de muy buena e saneta doctrina, e porque tan buena obra no se dexasse de comunicar nos pedistes e supplicastes vos mandassemos dar licencia e facultad para le poder imprimir y veder o como la nuestra merced fuesse: lo qual visto por los del nuestro Consejo, y como en el dicho libro se hizo la diligencia que la prematica por nos agora nueuamente fecha dispone, fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra carta para vos en la dicha razon, e nostouimos lo por bien: por la qual vos damos licēcia e facultad para que podays imprimir el dicho libro que de suso se haze mencion sin que por ello cayays ni incurrays en pe-

en pena alguna, y mandamos que despues de
impresso no se pueda vender ni veda, sin que
primero se traya al nuestro consejo juntamē-
te con el original, que en el fue visto que va ru-
bricado e firmado al fin de Iuan Fernādez de
Herrera nuestro escriuano de camara de los
que residen en el nuestro Consejo, para que
se vea si la dicha impresion esta conforme al
original, y se os de licencia para le poder ven-
der, cō que se tasse ante todas cosas en el nue-
stro Consejo el precio porque se ouiere de vē-
der cada volumen, so pena de caer e incurrir
en las penas contenidas en la dicha premati-
ca y leyes de nuestros reynos. Dada en Ma-
drid a veynte dias del mes de Hebrero, de mil
e quientos y sesenta y seys años.

El Licenciado Diego de Espinosa. El Licenciado El Doctor
Menchaca. Velasco.

El Licenciado Pedro de Gasco. El Doctor Suarez
de Toledo.

El Licenciado Fuen Mayor.

Yo Iuan Fernandez de Herrera Escriuano
de camara de su Magestad la fize escriuir por
su mādado, y cō acuerdo de los del su consejo.

SERENISSIMO

ET ILLUSTRISSIMO

Ioanni tertio Portugalliae & Algarbio-
rum regi, Inclyto domino Guineæ &

cætera, Frater Alfonsus à Ca-

stro Zamorensis, Ordi-

nis minorum.

S. P. D.

Poetæ comediarū scriptores, serenif-
sime, atq; inuictissime Rex, vt po-
pulo mores suos, qui nimiū varij
sunt, ostenderēt: consueuerūt fabu-
lam aliquā effingere, in qua varijs diuersisq;
inductis personis, sub earum nomine varios
populi status, variosq; eorū mores graphicè
describere sic conati sunt, vt magis rē gestā vi-
dere, quā fabulam audire sibi quisq; persuade-
ret: sicq; fieret, vt sua quisq; vitia, quæ prius ig-
norabat, audiēs agnosceret. Illic videbis parē-
tū obiurgationes nimiū austeras, filiorū perti-
nacissimas inobediētias, fratrum discordias irre-
cōciliabiles, dominorū seueritates, feruorū fal-
lacias, Regū imperiosa mādata, populi quere-
las, muliercularū heu nimiū sœuas blanditias,
iuuenū effrænatas adhesiones, & cætera id ge-
nus multa. Res quidē hæc utilis, si illa fabula
audita, populus inde aliquā venaretur vtilita-
tē, sua quisq; quibus affectus erat vitia corri-
gens

gens. Rarò tamen populus per huiusmodi fabulas emendatus est: imò potiùs cõtrà, his auditis, ad vitia quæ fortè non nouerāt, pelliciebantur: quoniam Poetæ nō huc demum tendebant vt emendarent, sed cùm primùm animos ad scribendum appulere, id sibi negocij decreuerunt solùm dari, populo vt placerent quas fecissent fabulas. Quapropter non tantum anxij fuerāt, vt lachrymas extorquerēt, & audientium animos ad pœnitentiã flecterent: quã vt risum excitarent, & populo blandirētur. Quo fit, vt prophetarũ scripta etiam si oracula diuina nō essent, & Deo autore nō fuissent edita, tantò maiore interuallo omnium Poetarum comœdias antecurrant, quantò magis ad salutem animæ omnibus prodesse noscuntur. Nihil enim mihi prodest regem imperiosum intueri, cùm ego nec rex sum, nec possum esse. Nulla est mihi utilitas, cū audio patrem seuerè obiurgantem, & filium irreuerentem: si nec filium habeo, quem cum modestia instituiam, nec patrem, cui omni qua decet reuerētia obediam. Nihil deniq; mihi prodesse pōt, si ea, quibus infectus sum, aut infici possum vitia quã bellissimè depicta quisquã mihi ob oculos ponat, nisi etiam reprehēdat: & (quod vix vnquam poetam facere contigit) euidenti ratione mala esse persuadeat, vt ab illis auocer & deterrear, præsertim cùm om-

EPISTOLA VII

nes à natura simus ad vitia propensiores, quã ad virtutes. At ex prophetarũ scriptis, nullus est qui pfectũ maximũ (modò velit) capere nõ possit: siue iustus ille sit, siue peccator. Nã peccatores ad pœnitẽtiã præmijs aliqñ allciunt: minis aliqñ vrgent, iustos in virtute roborat, & vt ad meliora se extẽdãt, sic hortãtur, vt cogere videantur. Quòd si hoc in omniũ prophetarũ libris inuenire licet, multò magis in psalmis Dauidis prophetarũ omniũ eximij. Qm̃ ille suauis allicit, duris terret, vehemẽtius vrget, violẽti⁹ trahit, clemẽtius subleuat, validius cõfirmat & stabilit, fortius deiicit, omnia deniq; ad virtutẽ & pietatẽ spectantia melius agit. Ex oĩbus autẽ, quos ille cõdidit Psalmos, hic vnus, videlicet, quinquagesimus, meritõ virtute, omniũ maximus est: qm̃ omnibus siue iustis siue peccatoribus in eo solo pspexit: iustos in posterũ cautiõres faciẽs, vt cũ stare se putãt, videãt ne cadãt, peccatores autẽ subleuãs; ne videlicet ob quãtacũq; facinora, de diuina misericordia diffidentes, animũ suũ deiiciãt. Vt aut̃ hoc melius efficeret, nõ effingit fabellã aliquã, non induit alienã psonã: sed semetipsum in spectaculum omnibus proponit: præcipuẽ tñ Regi, qm̃ ille tanquam totius populi caput in reliqua illius mēbra influit, et ab illo toti⁹ fermẽ populi salus pēdet. Propter quòd ego meritò censerẽ malẽ illos de rege sensisse,

fisse, maleq; regis valorē & virtutē trutina sse,
 qui Dauidē regem cēsuerunt pro decē milli-
 bus cōputandum: quoniā Rex pro tota repu-
 blica, cuius est caput (vt ego æstimo) cōputā-
 dus venit. Nam illius iudicio respublica regi-
 tur: ex illius arbitrio leges populi pendent,
 illius exemplo populus sibi mores desumit.
scilicet in vulgus manant exempla regentum,

Claudia
 nus.

Vtq; ducunt lituos sic mores castra sequuntur.
 Quò fit, vt quisquis regē bene instituerit, is to-
 ti reipublice p̄fuisse dicatur. Quemadmodū
 qui oculo medetur, omnib⁹ mēbris, pro qui-
 bus ille circūspicit, prospexisse meritò iudica-
 bit. Ita si quis principis malos mores correxe-
 rit, is quodāmodo publicitus philosophari, &
 totā rēpublicā, pro qua regē sapere atq; solici-
 tū esse oportet, correxisse cēsebitur. Verū &
 si de tota republica bene mereri illū constet,
 qui principē aut docendo, aut suadendo red-
 dit bonum: sunt tñ principes ipsi fermē oēs na-
 tura morosi & intractabiles: quæ res optimū
 quēq; virum à principibus adhortandis sepe
 auocat, & deterret. Quis est enim qui tracta-
 re cōtendat id, quod tractari recuset? Si in pec-
 catum aliquod reges labūtur, à nemine corri-
 pi sustinent: nullā medicantis manū, etiā cū
 vulnerati fuerint, admittunt. Putant quidem
 bonā imperij sui portionē deperiturā, si aut
 doctorē aut monitorē admittant, qui eo vir-
 tutib⁹

EPISTOLA VII

tutibus in seruire suadeat. Et ob hanc causam, monitorē quemq; tanquā imperij inuasorē reformidat: quoniam probro futurū cēsent, eū, qui oībus præest, alicuius aut iudicio aut arbitrio subesse. Lōgè tamē aliū fuisse regis Dauidis geniū præsentis psalmi historia testatur. Hic enim cū fuisset à ppheta Nathā de adulterio & homicidio repræhensus, nō succēssit prophetæ, nō excusauit culpā, non recusauit poenā: sed culpam humiliter agnosceens, prophetę correctionē patientissimē tulit. In hoc igitur psalmo cūm Dauid rex omnibus consulat, præcipuè tamen regibus: vt si ab alio quouis homine modestiā & correctionis tolerantiam discere reformidant, à rege saltē discere non vereantur. Hæc igitur præcipua causa fuit, propter quā tibi serenissime & inuictissime princeps hanc quinquagesimi psalmi qualēcunq; expositionē dedicādā cēsi, vt regiū tibi præberē exēplar quā citra dēdec^o & ignominia, imò magna cū gloria & laude imitari possis. Nec quisquā alius erat, cui illa iustius nūcupari poterat, q̄ tibi: qm̄ nullus alius est (absit precor oīs adulationis suspitio) qui veriū eximias Dauidis virtutes emulet, quā tu. Ille enim nō nisi cōtra incircuncisos & populi Dei inimicos bellum mouit. Tu, etiā occasione vt aliter faceres oblata, nūquā nisi aduersus christianæ religionis hostes bellum

huc

huc vsq; gessisti. Ille septies in die laudes Deo dicebat. Tu non solum laudes Deo septies in die reddis: sed alios, vt id faciant, tuo exēplo sic hortaris, vt basilica tua, magis dei templū, quā regale palatium censeatur: quoniā (vt audio) adeo celebres laudes intra basilicam tuam quotidie & stas horis Deo persoluntur, ac in templis Deo dicatis. Ille prophetas dei maximē venerabatur. Tu omnibus doctis viris, præsertim theologis (nā præter hos, nullos alios hodie prophetas habemus) beneuolentiam & fauorem præstas. Nec faues modò, quē admodum plerisque principum mos est, qui satis superque se fecisse autumant, si laudantes, & se bene optare dicentes, nudam quādam & sterilem ostenderint beneuolentiam: sed, quæ tua est magnificentia, magnis afficis muneribus, vt vel aliqua mercedis nomine alios ad literarum studia allicere (ne dicam) urgere valeas. Huius rei testis est Parisiorum academia, quæ tam multos tuis stipendiis quotannis alit. Et hæc tua singularis in viros doctos beneuolentia, multos animos attrahit, vt tibi sua opera nūcuparēt: quoniam (vt est in prouerbio) boni nō nisi ad bonorū cōmuniā vitro accedūt. Hos ego imitatus, & si indoctissim⁹, tibi hoc opusculū nūcupare decreui: vt quoniam se tueri nō valet, tui saltē nominis vmbra protegat. Tu ergo pro tua regia bene-

HOMILIA PRIMA.

neuoletia illud suscipies: quod si tibi nõ displicuisse cognouero, fiet, vt fauēte Deo, & beuoletia tua uigēte, coner aliquid maius & melius tibi olim offerre. Vale.

Ex cœnobio Salmanticensi fratrum minorũ, quarto Idus Iulij. Anno domini trigesimo septimo supra millesimum quingentesimum.

TITVLVS PSALMI. L.

IN finem: psalmus David cū venit ad eum Nathã propheta: quando intrauit ad Bethsabee.

Homilia prima.

MNI orationi & declamationi, necnon etiam epistolæ, quæ alicuius est momenti, eruditi viri, qui rudibus & parum intelligentibus cõsulere uoluerunt, argumētũ aliquod præfigere curarũt, quod uelut quædã lux obscuro alicui ædificio superfusa, omnes illius angulos percurrens, tenebras vñdiq; pelleret: vt re, de qua sequens differit oratio aut epistola, breui cõpendio descripta, status orationis sit legentibus apertior. Hoc enim in oĩbus beati Pauli, & in alijs cæterorũ apostolorum catholicis episto-

epistolis, à quodam viro docto, quisquis ille fuit, factū esse scimus. Nam his omnibus argumēta præfixa sunt, quæ breui cōpēditio, totius epistolæ statū indicāt. Ad hunc modū in omnibus psalmis, qui ob aliquā rem gestā cōditi sunt, præfigūtur tituli: qui rē ipsam innuunt. & quasi indice produnt. Quod enim argumētū orationi, aut epistolæ: hoc titulus præstat psalmo. Huius ergo psalmi quinquagesimi titulus, cum historiā aliquā innuat, à qua totius psalmi intellectus pēdet: opus est, vt eā ob oculos ponam⁹, & reliquas deinde tituli partes interpretemur: quibus declaratis, via erit ad psalmi intellectū aperta. Historia autē, cui⁹ titulus meminit, ita habet. David filius Iesse, de tribu Iuda, omniū fratrū suorū minitnus: cū oves patris sui quotidianus pasceret, talis semper vixit, vt propter eximias eius virtutes dignus inuentus fuerit, qui à propheta Samuele ex Dei mādato in regem vngeretur. Deinde propter illustrē illā victoriā, quā habuit, de gigāte illo, nō minus superbia quàm mēbris corporis maximo, qui toti Israeli exprobrabat, ad singulare certamē fortissimū quēque prouocās, in aulā regis Saulis ascitus est, & generis effectus. Post hæc multis in bello fortibus factis, multorū facinorū fama clarescere in populo cœpit, & ab eo pro regis successore habitus est. Quæ res, nō paruā inuidiā ipsi Dauid

H O M I L I A

uid apud regē excitauit: ita, vt sepe ab ipso re-
ge fuerit quaesitus ad mortē. Verūm Deus,
qui Dauid in regē elegerat, semper Saulis cōsi-
lia frustraui: vt Dauid incolumis seruaret ur:
qui prolē, de cui⁹ stirpe Christus seruator no-
ster nasceretur, procreaturus erat. Deus si qui-
dē humani generis redēptionē iā tūc molieba-
tur. Demū Saule rege, eiusq; filio Ionatha à
Philistēis in bello interfectis, Dauid regni gu-
bernacula suscepit. Qua in re, multas, easque
maximas ostēdit virtutes: omnibus sibi subdi-
tis æquē prospiciens, recto semper iudicio, &
nūquā affectu, regnū administrās: ppter qđ
deus illius regnū magna ex parte auxit, & sta-
biliuit, hostibus illius videlicet Philistēis vndi-
que fugatis. Verū, vt sunt hominū ingenia sē-
per ad malū prona, atq; ideo in quouis opere
virtutis parū firma, factū est, vt à virtutis arce
postmodū p̄ceps in vitia maxima rueret. Cō-
tigit em̄, vt ipso domi manente, Ioab pro eo
exercitui imperaret: qui tunc Rabba oppidū
obsidebat. Quo tēpore cū ipse ocio indulge-
ret, & rōnis habenas paululū remitteret: deā
bulās in solario dom⁹ suā, vidit iopinatō mu-
lietē quādā pulchrā nimis, Bethsabee noīatā:
quā cū placuisset oculis eius, accersiri iubet: ac-
cersitamq; cōpressit. Rex deinde certior fa-
ctus illā grauidā esse factā: cernens illi pericu-
lum grande imminere à viro, qui tunc pro re-

gis victoria & fama fideliter in castris militabat: scribit ad Ioab belli præfectum, vt Vriã (hoc enim erat nomen marito Bethsabee) ad se mitteret, qui de bello nunciaret. Venit Vrias. Deinde à rege de rebus belli interrogatus, finitur à rege in domum abire, hoc fine, vt coiens noctu cum vxore, posset adulteriũ occultari, & cõceptus & partus Vriæ ascribi. At Vrias. noluit ire domũ, etiam a rege rogatus: quoniam indignum dicebat se domi cubare, & cum vxore sua deliciari, arca domini existente sub papilionibus, & toto exercitu simul cum duce Ioab super faciem terræ manente. Videns autem rex, quòd adhortans & rogans nihil proficeret, aliud maius decreuit committere crimen, vt adulterium occultaret. Artem excogitat, qua Vriam securus occidat. Literas per eundem Vriam ad Ioab belli ducem mandat: scribens, vt Vriam in bello constituat in loco minustuto, vbi vehementior & fortior esset hostiũ impetus, atq; illic auxilio suorum destitueretur: & sic percussus, interiret. Factum est ita vt rex per epistolam imperauit: & Vrias in bello occiditur. Quod cum audisset Dauid, Bethsabee Vriæ vxorem accersit, & in domum suam introducit, accipiens eam in vxorem. O crudele facinus! O detestandam ingritudinem! Nõ fuit satis esse adulterum, nisi etiam adulteriũ homicidio

H O M I L I A

micidio confirmaret. Quid non facies cæca
 libido, quæ innocentē occidere non dubitas?
 Nōne cognoscis Dauid, quod magis dignus
 est Vrias, qui à te præmiō donetur, quàm qui
 morte plectatur? Mollire certè cor tuum de-
 buisset Vriæ fidelitas, simplicitas, cōfidentia,
 & zelus ad eò feruidus, vt domi cubare nollet,
 eo quod arca domini maneret in papilionibus.
 Quid in Vria inuenis Dauid quod il-
 lum morti tradas? Est ne crimen, nolle domi
 suæ cubare, & à propria vxore ob dei reue-
 rentiam abstinere? Est fortè peccatum: non
 coire cum vxore: vt adulterium tuum occul-
 tetur? Mortem quam tu ipse merebaris, inferis
 innocētī, & de te benemerito. Ille zelo Dei fer-
 uet: tu cæca & dira libidine ardes. Ille à pro-
 pria vxore abstinet: tu alienam quæris. Ille
 contra hostes tuos pugnat: tu contra militem
 tibi fidelissimum & benemeritum dimicas.
 O diram libidinem! O execrandum impudi-
 ci amoris furorē, qui benemeritos punis vsq;
 ad mortem: seruos fidelissimos tractas vt ho-
 stes! Verum iustus Deus non ferens atrocissi-
 mū crimen, misit ad Dauid Nathan prophe-
 tã, qui illi dei nomine minaretur, vltionem de
 nunciãns à domesticis stupris, à filiorū mor-
 te, ab intestinis & plusquam ciuilibus bellis.
 Quo audito, tactus est Dauid dolore cor-
 dis intrinsecus: & cogitans vnde, & quod de
iectus;

iectus esset : à quo virtutis culmine in qua & quanta vitia prolapsus esset , prorupit in lachrymas : & peccatum suū agnoscens , ad Dei misericordiam se vertit : illam per hunc salutarem psalmum implorans : vt precibus & gemitibus : peccati expiationem & pristinae gratiae restitutionem impetrare valeret . Verum hic admonere oportet : vt nullus quālibet iustus securus viuat , sed semper cadere metuat . Quoniam Dauid , qui ob eximias suas virtutes in regē à Deo eligitur : & propheticæ munere donatur : qui Saulem hostem : à quo ad mortem querebatur cum occidere potuisset non interfecit : sed pepercit : & tamen idē qui tunc hosti pepercit , postea innocenti , & quidem de se benemerito , non parcat . Admonetur etiam peccator : vt propter quaecunq; scelera à se commissa : nunquam despōdeat animum : nūquam de Dei misericordia diffidat : quoniam ecce Dauid peccauit : nec tamen leuiter , sed poenitentiam agens : misericordiam : quam petijt & in qua sperauit : cōsecutus est . Ad hoc enim scriptura sacra talium virorum peccata cōmemorat : vt nos alienis periculis cautos efficiat . Ad hoc etiam eorum poenitentiam & veniam narrat : vt illorum exēplo nos doceat : nunquam de misericordia Dei diffidendum . De statu ergo suo Dauid cadente

H O M I L I A

nemo superbiat : de lapsu etiam suo, David cadente, nemo desperet. Admirabili ergo dispensatione scriptura sacra eodem facto superbos deiicit, quo deiectos subleuat. Vnā siquidem rem gestam narravit : & diuerso modo superbos ad humilitatem, & deiectos ad spei fiduciam reuocauit. O inestimabile noui generis medicamentum, quod premendo tumētia exiccat : & subleuando arentia humectat. De maiorum nos lapsu terruit : sed de reparatione roborauit. Sic quippe semper nos diuina misericordia & superbientes reprimit : & ne ad desperationem corruamus fulcit. Quia igitur omnes ex hoc Psalmo erudiuntur, iusti ad cautelam, peccatores verò ad spem & fiduciam : hinc est quòd tituli initium est : In finem : quia videlicet non pro se solo David hunc Psalmum cōposuit : sed omnibus in posterum vsque ad mundi finem futuris in hoc prospexit. Nam quotienscunq; Psalmus aliquis inscribitur, In finem : aut de Christo intelligendus est, qui finis est legis ad iustitiam

Ro. 10. omni credenti aut de nobis ipsis in quos fines
 1. Co. 10. seculorum deuenerūt : aut de ecclesia & membris eius, quæ vsq; ad finem seculi duratura est. Hūc igitur Psalmum de David & de alijs peccatoribus, qui vsque ad finem sæculi non deficient, nunc interpretādum suscipimus.

Sed

Sed quòd Psalmus iste apud Latinos, & Græcos statò semper, & immobili ordine quinquagesimus sit, nō vacat mysterio: præsertim si consideremus, quod iuxta temporis ordinem, locus hic illi non cōueniebat. Nam si historię ordinem attendimus, multò prior esse debuerat quàm tertius, & quàm septimus: vt ex eorum inscriptionibus facillè est colligere. Titulus enim tertij Psalmi sic habet. Psalmus David, cùm fugeret à facie Absalon filij sui. Constat autem priùs Dauidem fuisse à Propheta Nathan de adulterio, & homicidio reprehensum, quàm insurgeret contra illū Absalon filius eius, vt illum regno & vita priuaret. Historia etiam, quam titulus septimi Psalmi indicat, inter ipsos Absalonis aduersus patrem rabidos furores cōiugit. Posteriora ergo cùm sint hæc, quàm ea quæ Psalmi quinquagesimi titulus indicat, colligitur, vt non iuxta rationem ætatis suæ, Psalmus hic quinquagesimo sit ordine locatus. Reliquum est ergo, vt iuxta mysticam aliquam significationem factum esse credamus. Eam obsecro nunc audite. Psalmus iste, vt omnibus apertissimum est, ad diuinam misericordiam implorandam, & remissionem peccatorum obtinendā compositus est. At quinquagesimus numerus remissioni peccatorū multis rationibus est con-

Exo. 19. secretus. Nam lex quinquagesimo die ab exitu ab Aegypto data est. A profectioe siquidem filiorū Israel ex Aegypto, quadragesimo & octauo die per Moysen ablui iubentur, ut biduo purificati tertia die parati essent ad legē accipiēdam. Quæ ablutio nihil aliud significat, quā remissionem factā in quinquagesimo die, ut purificati legem acciperēt. Iuxta quam præteritis dimissis, opera quæ in posterum facerent, examinarētur. Quinquagesimum etiam annum, præcepit Deus vocari remissionem, sic enim ait. Sanctificabis annum quinquagesimum, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus terræ tuæ. Ipse est enim iubilæus. Quibus verbis aperte satis ostendit, quòd à remissione iubilæus dicatur. Nam cum dixerat, vocabis remissionem cunctis habitatoribus terræ tuæ, ut causam huius appellationis exprimeret, continuo subiunxit, dicens. Ipse est enim iubilæus. Quis alius verior & melior iubilæus quā vera poenitentia? Per hanc enim omnia peccata condonantur. Per hanc omne debitum remittitur, non solum vni aut alteri, sed cunctis habitatoribus terræ. Iubilæus anno quinquagesimo celebrabatur, & remissio peccatorum per infusionem gratiæ spiritualis habetur. Septenario etenim numero gratia septiformis spiritus de-

tus designatur. Septem autem si ducas per se-
 ptem, fiunt quadraginta & nouem, quem nu-
 merum annorum cōtinuō sequitur quinquā-
 gesimus annus qui iubilæus dicitur, quia per
 infusionē gratiæ spiritus sancti, peccata om-
 nia delentur. Vt autem quæ diximus ple-
 nius firmemus, videamus quàm rectè cætera
 omnia quæ in iubilæo fiebant, cōgruant pœ-
 nitentiæ, vt meritò dixisse cēseamur, verum
 iubilæum esse pœnitētiam. In anno iubilæi,
 terra non serebatur, neq; illa quæ sponte ter-
 ra proferebat: colligi permittebantur. Popū-
 lus vacabat conuiujs: clangebat, tubis. Seruus
 Hebræus manumittebatur. Omnis possessio
 reuertebatur ad dominum suum. Terra non
 seritur: quando caro nostra à cibus & potibus,
 quibus antea indulgebat, abstinet. Caro enim
 nostra, propter peccatum hanc suscepit ma-
 ledictionem: vt cū coluerimus eam, spinas
 & tribulos germinet nobis. Serimus hanc ter-
 ram, quādo in stomachum cibos traicimus.
 Rigamus illam, cū infundimus potū. Mol-
 limus terram, cū corpus nostrum blandis
 & delicatis vestibus tegimus. Terra autem sic
 exculta, spinas & tribulos germinat. Et caro
 nostra delicatè nutrita, tentationes acutissi-
 mas ex se producit, quæ animam perforant.
 Quinquagesimo anno terra non seritur, quo
 niam

niam qui verè pœnitet, ieiunijs carnem suam macerat, ne ad similia peccata animam iterum impellat. Quæ terra, hoc est caro nostra, sponte profert, nihilo meliora sunt, & ideo nunquam colligenda ab illo, qui verè pœnitet.

Gen. 8. Sensus enim, & cogitatio, & motus carnis sibi relictae, semper in malum sunt. Populus conuiujs vacat: quoniam intellectus & voluntas alternis se inuitant. Nam intellectus agnoscens peccati turpitudinem, inuitat voluntatem ad odium. Nullus est enim, qui peccati foeditatem agnoscens, non resiliat à malo. Voluntas iterum cum peccatum oderit, intellectum illuminat, vt clariùs peccati malitiam agnoscat. Ex cognitiõe enim augetur amor, & ex amore cognitio, quemadmodum ex luce procedit calor, & ex calore lux. In iubilæo iubetur populo, vt tubis clangat mense septimo, Clangor iste, non est adhortantium ad pugnam, neq; vociferatio compellentium ad fugam, sed vox lætantium erit, consummatam designans victoriam. Septimus mensis, gratiam designat Spiritus sancti. Clangunt ergo buccina mense septimo, quia non carnaliter, sed spiritualiter lætatur, qui pœnitet. Dolet enim, quia peccauit: lætatur, quia se peccasse pœnituit. Dolet, quia vitijs olim succubuit: lætatur, quia postea eadem per pœnitentiam

tiam deuicit. De peccato igitur dolet, de pœnitentia verò lætatur. Cur autem non lætatur ipse peccator de sua pœnitentia, cum in cælo fiat gaudium magnum super ipsomet pœnitentiam agente? Si enim angeli lætantur de profectu alieno, cur non lætabitur pœnitens de suo? Clangit ergo tubis propter illam, quam de vitijs, quibus ante cesserat, habuit victoriam. In iubilæo possessio omnis ante distracta ad dominum suum reuertitur. Possessio nostra est illa felicitas, ad quam cõditi à Deo sumus. Nam & patria nostra dicta est. Ipsa est enim possessio: à qua primus parens noster eiectus est. Ad hanc possessionem reuertuntur omnes, qui in melius mutauerunt mentem suam. Agite pœnitentiam, inquit Christus saluator noster, & appropinquabit regnum cælorum. Possessio etiam nostra est quoduis bonum opus, quo vitam illam æternam promereri possumus. Reliqua autem omnia, nostra dicenda non sunt, eo quòd illa quocunq; libuerit, nobiscum ferre nõ possumus. Opera autem bona, quoniam nunquã nos deserunt, sed ex hac vita migrantes semper nos sequuntur & comitantur, merito possessionem nostram dicere possumus. Verum hæc possessio, per peccatum amittitur, imò pro peccati momentanea delectatione com-

Eze. 18.

Luc. 15.

Joel. 2.

Matth. 4.

Apo. 1.

H O M I L I A

Eze. 18.
 mutatur. Si enim iustus auerterit se à iustitia sua, ait dominus Deus, & fecerit iniquitatem omnes iustitiæ eius quas fecerat, non recordabuntur. Ecce vides possessionem distractam. Audi & vide quo pacto per poenitentiã, omnis hæc possessio ad dominum suum reuertitur.

Ioel. 2.
 Reddam, inquit dominus, vobis annos quos comedit locusta, bruchus, & rubigo, & eruca. Ecce à quam minutis animalibus, tota nostra possessio cõsumpta est, omnes nostrorum operum fructus depasti. Dominus autem promittit si poenituerimus se redditurũ nobis omnes fructus quos illa comederunt. Per hæc quatuor animalia, beatus Hieronymus interpretatur quatuor animi perturbationes, à quibus omnes animarum vtilis fructus deuorantur. Duæ præsentēs, videlicet, lætitia & tristitia sibi contrariæ. Duæ future, contra se inuicem pugnantes, spes scilicet, & metus. His quatuor passionibus, quasi quatuor rotis, omnis nostra vitæ decursus voluitur. Aut enim tristes sumus & mœrore cõficimur; aut ecõtra gaudemus, gestimusq; lætitia, & bona nostra moderanter ferre non possumus: vir autem iustus & fortis, nec aduersis deijcitur nec prosperis subleuatur, sed ubiq; modum tenet. Sunt alia, quæ ex futuris commouet, metus scilicet & spes, aut enim aduersa time-

sa timemus, aut prospera præstolamur. Hæc dum supra modum nos exultare faciunt: & illa plusquam decet nos timidos reddunt, nostræ mentis statum euertunt. Possumus etiã hoc aliter interpretari, ita, vt per hæc quatuor minuta animalia, quatuor vitia significentur: quæ totum mundum deuastant. Eruca toto corpore repens luxuriam designat. Locusta superbiam figurat, quoniam locusta pedibus ambulare nescit, & cum alas non habeat, volare nititur, quapropter inanes saltus facit, vt vel sic volare ab alijs quamlibet deceptis credatur. Tanta est locustarum impudens ambitio. Tales nimirum sunt superbi, qui cum virtutes non habeant quæ illos in altum subleuent, nituntur tamen ambulare in magnis, & in mirabilibus super se. Ambiant primas cathedras, & cupiunt ab omnibus vocari Rabbi. Gulambruchus significat, quoniam animal hoc cum sit minutum, magnæ voracitatis esse cognoscitur, quod venter illius satis aperte indicat. Cum, n. paruo sit corpore, ventrem habet adeo magnum, vt nihil aliud præter ventrem in suo corpore illud habere censeas. Sic etiam illi quorum Deus venter est, tantum gulæ impendunt & seruiunt: vt nihil aliud curēt, nil aliud cogitēt. A Erugo denique auaritiam deuorat, quod vel ex eo suade-

ps. 130.

Mat. 23.

Phili. 3.

H O M I L I A

ri potest, quod ærugo ipsis infidet metallis, il-
 laq; depascit. Avaritia autem in rebus illis to-
 ta versatur, quas ærugo & tinea demolitur.
 Quatuor itaque hæc animalia, omnes terræ
 fructus comedunt, & quatuor præfata vitia
 omnes bonorum operum fruges rodunt. Si
 quis tamen malè actorum pœnituerit, om-
 nia bona, quæ ab istis peccatis fuerunt con-
 sumpta, per pœnitentiam recuperabit: iuxta
Ioel. 2. promissionem Dei dicentis. Reddam vobis
 annos, quos comedit locusta, bruchus, rubi-
 go, & eruca. Et hoc est quod de iubilæi virtu-
 te sub alijs verbis diximus, omnem videlicet
 possessionem, quæ ante iubilæum distracta
 fuerat, in iubilæo ad dominum suum reuer-
 ti. Et hoc idem in pœnitentia contingit: quo-
 niam bona omnia, quæ per peccatum amisi-
 mus, vera postmodum succedente pœniten-
 tia, recuperabimus. Ecce ergo quàm sint simi-
 lia iubilæus, & pœnitentia: propter quod unū,
 nomine alterius, meritò significari pōt. Cùm
 ergo quinquagesimus annus fuerit à Deo re-
 missioni consecratus, oportuit, vt Psalmus
 iste, qui ad remissionem à Deo implorandam
 compositus erat, quinquagesimo etiam loca-
 retur ordine: vt talem haberet sedem, qualē
 conditio sua requirebat. Nam gestorum or-
 dini, vt diximus, Psalmorum ordo non con-
 sentit:

sentit : quia non tam ordinem ordini, quàm
 mysterium ordinis gestis voluit conuenire:
 & ita Psalmus iste quinquagesimū obtinuit
 locum, vt Psalmus remissionis, numerum re-
 missionis haberet. Si ergo aliquis ad verum
 iubilæum peruenire cupit, hunc salutarem
 Psalmum corde magis quàm ore dicat, & tūc
 verum iubilæum faciet, deo gratias agēs pro
 reddita sibi suorum peccatorum venia: om-
 nem, quam perdiderat possessionem recupe-
 rabit: quia pristina gratia restituetur, & glo-
 riam tandē possidebit æternam, quam nobis
 præstare dignetur Iesus Christus filius Dei:
 qui cum patre & spiritu sancto viuit, & re-
 gnat in secula seculorum. Amen.

Homilia secunda.

*Miserere mei Deus secundum magnam
 misericordiam tuam.*

Olent, qui acerbissimo dolore sic
 affliguntur, vt nullæ iam ad illum
 tolerandum suppetant vires, ma-
 lorum, quæ sustinent, enarratio-
 nem prætereūtes, ad solum auxilium implo-
 randum se conuertere, ne fortè ea ipsa malo-
 rum suorum enarratio auxilij moram trahens:
 illum

H O M I L I A

illum diutiùs in doloris tolerantia persistere cogat. Sic mihi nunc David fecisse videtur: qui postquam à peccati lethargo per vocem Nathan Prophetæ fuit suscitatus, intolerabilem vulnerum dolorē tunc sentire incipiens, quem antea somno impeditus sentire non poterat: continuo nulla malorum quæ sustinebat facta mentione, diuinam implorauit misericordiam dicens. Misere mei Deus: secundum magnam misericordiam tuam. Verum & si mala quæ sustinet enarrare omisit: satis tamen aperte ipsa sua petitione illa esse magna indicauit. Nam qui misericordiam petit: miseriam se habere fatetur: quoniam misericordia solis miseris est necessaria. Nullus est enim adeò demens, vt felicium & beatorum misereatur. Si quis non patitur, qui fieri potest vt aliquis ei compatiatur? Tolle famē, & non est cui porrigas panem. Tolle sitim, & non est cui exhibeas potum. Tolle nuditatem, & non est cui miserearis cooperiens illū. Tolle deniq; omnem miseriam & nō erit cui præstes misericordiam: sicut sublati coloribus & luce non erit quid hic corporeus oculus intueri possit. Quia ergo misericordia circa solam miseriam versatur, cōsequens est, vt qui misericordiam petit, nisi demens ille sit, miseriam se habere cognoscat. David ergo qui

magnam

magnam implorat misericordiam: magnam miseriam se habere facetur. Quapropter Davidis & cæterorum omnium peccatorum miseriam nunc prius prodere oportet: ut pateat omnibus quàm sit illis necessaria diuina misericordia. Nam pauperes eleemosynam petentes vilissimas induunt vestes: easq; partes corporis denudant: quæ vulnere aliquo sunt affectæ: ut sic facilius diuitum animos ad misericordiam flectere valeant. Ad hunc modum ego nunc faciendum censeo, ut. s. magnam peccatoris miseriam ostendamus, quò magis pateat illi diuina egere misericordia, & quanta cum ratione David, qui se olim peccasse iam cognoscit, eam nunc imploret. Quanta sit peccatoris miseria, Deus apertissimè expressit: cum peccatori cuidam, qui se diuitem, & nullius egentem iactabat, dixit. Nescis quia miser es, & miserabilis, pauper, cæcus, & nudus. Quibus verbis triplicem peccatoris miseriam expressit. Paupertatem scilicet, cæcitatem, & nuditatem: quas omnes sigillatim explicare oportet. Paupertatem quidem vel potius inopiam miseriam dixit iuxta mundi opinionem: qui beatum dicit populum, cui diuitiæ affluunt. Paupertas contemptibiles homines reddit. Paupertas risui homines exponit: & hanc extremam esse miseriam censuit ille, qui dixit.

H O M I L I A

**Iuena
lis. Sat. 3**

*Nil habet infelix paupertas durius in se,
Quàm quòd ridiculos homines facit.*

Paupertas (quod omnium grauiſſimũ est) ad multa vitia ſæpiſſimè cogit. Multum deniq; miserabilem eſſe pauperis cõditionem, vel ex eo conſtare poteit: quòd quocunq; ſe vertat, miſeriam fugere non poteit: quoniam ſi petit, pudore confunditur: ſi non petit, egeſtate conſumitur. Quanta autem ſit peccatoris paupertas, nemo plenè ſcire poteit, niſi qui bene ſciuerit, quæ ſint veræ diuitiæ. Veræ autem diuitiæ non ſunt, quas ærugo, aut tinea demolitur, aut fures rapere poſſunt. Illæ enim non ſatiant animum, imò magis ſitire faciunt: ſicut aquæ falſæ, de quibus quidam egregiè dixit.

Ouidi'

Quo plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ. Terrenæ etiam diuitiæ animũ inquietât, etiã cũ poſſidentur. Auarus enim eas habens, maxima cãm ſolicitudine, & diligẽtia cuſtodit, quas cũ graui labore meminit acquiſiſſe. Ne ergo eas amittat, omnes metuit, oēs habet ſuſpectos: amicos etiam, inſuper & ſeiſpum. Ob quam cauſam Chriſtus ſeruator noſter

Matt. 13

in parabola ſeminantis, eas ſpinis comparauit: quoniam pungunt animum perinde ac illæ corpus. Veræ ergo diuitiæ non ſunt, quæ tam inquietum animum reddunt: tanquam ſitibun

sitibundum, & famelicum. Hinc est, quòd
 Christus assertor noster vocat eas mammo- **Luc. 16.**
 na iniquitatis. Sed quare iniquitatis? quia for **Gene. 1,**
 tè illæ iniquæ sunt? Absit. Vidit enim Deus
 (vt ait Moses) cuncta, quæ fecerat, & erant
 valde bona. Dicuntur mammona iniquitatis,
 quia eas iniquitas sola appellat diuitias: quia
 in sola iniquorum æstimatione diuitiæ sunt.
 Vnde colligimus aliam esse mammonam bo
 nitatis: illæ videlicet diuiti, quæ soli iusti pu
 tant esse diuitias, quales sunt bona illa super
 na, & nunquam peritura: virtutes omnes,
 quæ etiam in hoc seculo possidentur. Veræ
 diuitiæ sunt fides, spes, charitas, iustitia, forti
 tudo, temperantia, prudentia. Nam pruden
 tiam esse sapientis diuitias, testatus est Salo **Pro. 14.**
 mon, dicens. Corona sapientium diuitiæ eo
 rum. Vt autè per diuitias non metalla terre
 na, sed prudentiam se intellexisse ostende
 ret, illico per contrarietatem subdidit. Fatui
 tas stultorum imprudentia. Si enim coro
 nam sapientium terrenas diuitias dicere vo
 luisset, proculdubio fatuitatem stultorum
 paupertatem potiùs quàm imprudentiam di
 xisset. Sed dum fatuitatem stultorum im
 prudentiam appellauit: quòd sapientium di
 uitias prudentiam dixerit, satis apertè innuit.
 Hæ sunt veræ diuitiæ, quoniam animū sati
 ant:

H O M I L I A,

ant: & qui eas habet, quisq; sua sorte contentus vinit. Si vis cognoscere quanto meliores diuitiæ sunt istæ, quàm aliæ: ostendam tibi testimonio ipsius etiam auari. Nam si auarus habet seruum fidelissimum, dicit, Habeo seruum, qui non habet pretium. Credis fortè illum bene saltare, aut bene pingere, aut bonum esse architectum: aut aliud quoduis mechanicum opus egregie perficere. Nihil horum habet: sed audi interiorè laudem. Nihil (inquit) est eo fidelius. Fides ergo est, quæ nõ habet pretium: quia maior omni pretio: melior ergo quàm omnes terrenæ diuitiæ. Qui verò virtutibus caret, etiam si omnia auri, & argenti metalla possideat, semper erit pauper: eo quòd crescit semper amor nummi quantum ipsa pecunia crescit. At iuxta sententiã Senecæ: diues est non qui multum habet, sed qui parum desiderat. De huiusmodi diuitibus, ait Salomon. Est quasi diues cum nihil habeat, & est quasi pauper cum in multis diuitiis sit. Redemptio animæ viri diuitiæ suæ: qui autem pauper est increpationem non sustinet. Quasi diues erat: sed non diues: ille qui induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide: sed quia non habuit misericordiam erga Lazarum mendicum: nec Deum in se habuit, quo sit, vt nihil habuerit.

Nam

Nam cū Deus omnia in omnibus sit: qui deo Ephe. 1.
 caret, etiā si reliqua omnia habeat, nihil se ha
 bere conuincitur per id, quod Esaias ait. Omnes Esai. 40
 gentes quasi nihil sic sunt coram eo. Erat
 ergo epulo ille quasi diues, cū nihil habe
 ret. Lazarus autem, qui ante fores illius men
 dicabat vlcibus plenus, erat nō pauper, sed
 quasi pauper, cū in multis diuitijs esset: quia
 virtutem humilitatis & patientiæ, & deum il
 larum datorem in corde suo gestabat. Verū
 ne error tibi obrepere posset si vile aliquid
 putares: subiungit de quibus diuitijs loque
 retur explicans. Redemptio (inquit) animæ
 viri diuitiæ eius. Ex quibus verbis satis aper
 tē colligitur, peccatores non esse verē diuites,
 sed pauperes: quoniam non sunt redemptæ
 animæ eorum, sed laqueis diaboli captæ
 tenentur. Et ideo de his subdit. Qui autē pau
 per est, increpationem nō sustinet. Nam qui
 huiusmodi diuitijs animæ videlicet redem
 ptione caret, increpationem districti iudicis
 sustinere nō valet: de qua psalmista postulat
 dicens. Domine ne in furore tuo arguas me, Psal. 31.
 neq; in ira tua corripas me. Alioqui paupe
 res non ibi increpantur à domino: sed bene
 dictionem eternæ hereditatis percipiunt.
 Hęc igitur prima est peccatoris miseria: que
 tantō maior erit, quantō magis ipse pecca
 tor di-

H O M I L I A

tor diues videri fatagit, cum pauper sit. Nam cum diues putabitur, null^o miserebitur eius. Secunda peccatoris miseria est cæcitas, quæ non minor est, quam paupertas, imò fortè maior: quia plura incommoda sustinet, quam illa. Nam cæcus nescit gressus dirigere, quò libuerit: si offendiculum est in via, nescit cauere: si aliquid vult secretò alicui committere, tutò id facere non potest: quoniam ignorat an ipso secretum alteri reuelante, quispiã alius sit præsens. Si aliquis illum velit occidere, se ipsum defendere non valet. Facillimus est ad deceptionem. Sæpe ubi nullum est periculum timet. Quando latere se credit, omnibus patet. Semper denique habet comitem tristitiam: quod testimonio senioris Tobie probatur: qui cum cæcus esset, dicebat. Quale gaudium mihi esse potest, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non video? Talis est per omnia peccator. Nescit enim ille gressus suos dirigere: quoniam ambulat per viam, quæ sibi videtur pulchra, & recta: nouissima tamen illius ducunt ad mortem. Offendicula cauere nequit: quia in vno peccato existens, non potest diu persistere, quin offendant in alio. Propter quòd meritò Sophonias propheta (de peccatoribus loquens, ait) Ambulabunt vt cæci, quia dño peccauerunt. Vt cæci quidem:

quia

1. 1. 1.

op. 1. 1.

Tob. 5.

Soph. 1.

quia ambulantes, pedibus offendunt, perinde ac illi. Latere se credit: cum tamen coram multis testibus peccata committat. Nam videt illum Deus: videt angelus bonus: videt etiam angelus malus. Nec solum hi vident: sed etiam contingit sepius, ut cum a pluribus hominibus peccata illius sciantur, ille tamen latere se putet. Quia enim videntes se non videt, se quoque non videri putat. Aduersa mundi huius, quę tanti faciēda nō sunt ut timeantur, hæc timet: mortem autem eternam, quę cunctis formidabilibus horribior est, nō timet. Propter quod de illis ait Sapiēs. Sunt impij, qui ita securi sunt, quasi iustorū facta habeāt. Habet denique peccator secum perpetuam comitem tristitiam: quoniam & si foris letari videatur, intus tamen magno mœrore conficitur. Quale gaudium habere potest ille, quem sua semper conscientia accusat? Vides iam quantum inter peccatorem & cæcum conueniat. Huius autem cęcitatē causam expressit sapiens, cum dixit. Malitia eorum excæcauit eos. Et Aristoteles in ethicis ait, omnem malum esse ignorantem: non quod semper aliquis censendus sit malus, quia ignorans: cum aliqua possit citra culpam obrepere ignorantia, sed vice versa semper aliquis dicendus erit ignorans, si fuerit malus.

Eccle. 8

Sap. 2

Voluntas enim sæpe (vt ille ait) trahit ad se iudicium rationi s: ita, vt iuxta voluntatis arbitrium sæpissimè intellectus censeat: illa bona esse iudicans, quæ voluntati placere cognouerit: illa verò mala, quæ voluntatem odisse viderit. Omnis ergo peccator cæcus est, à propria malitia excæcatus: quidam fumo superbiæ, alius puluere auaritiæ, alius stercore deliciarum excæcatus. Tertia peccatoris miseria, & non parua, est nuditas.

Nudus enim, expolitus, est frigori & estui; quia non habet vestes, quibus à gelu & ardore aqua & vento protegi possit. Nudus verecundiam patitur. Nam Adam cum se post peccatum in Paradiso absconderet: deo illum querenti: dixit. Timui, eo quòd nudus essem. Quo loco (sicut alibi in sacris literis sæpe) timor pro verecundia subrogatus est. Quanta denique sit nuditatis verecundia, beatus Paulus testatur: qui eam inter magna enumerat incommoda, dicens. Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? Vides inter quæ mala recensuit, etiam nuditatem: vt eam magnam esse miseriam vel hoc argumento agnoscere valeas? Miser ergo hac ratione est peccator: quòd nudus est.

Nam

Nam peccator omni tentationi expositus est: quemadmodum nudus frigori & aestui: quoniam gratia Dei, quæ illum ab omni tentatione defendere posset, caret. Caritas enim siue gratia vestis est, quæ peccata præterita ne videantur, operit, & à futuris ne lædant, protegit. Iam vides quanta sit peccatoris miseria: qui pauper est cæcus & nudus. An his aliquid addi potest? Certè si cum his omnibus salute frueretur, aliquid felicitatis haberet: sed ut miserimus esset peccator, præter hæc omnia, est etiam tot vulneribus confectus, ut de illo dicat Esaias, A planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas. Intellectus nãque hæbetatur: memoria non continet: voluntas tepescit: concupiscibilis effrenatur: irascibilis timido efficitur: nulla est deniq; in eo sanitas. Tibi est peccator, qualis Iob tẽtatus, & à deo percussus describitur. Nihil enim prohibet bonum virum figuram gerere peccatorum: cum alibi saepe vice versa ea quæ male gesta sunt, figuram bonorum habeant. Nam Bethsabæe, quæ se in balneo lauans placuit Davidi (interpretantibus Hieronymo Gregorio Cassiodoro) ecclesiam significat, quæ lauacro baptismatis purificata, placuit Christo. Quare ergo Iob quilibet iustus fuerit, non poterit figuram gerere peccatorum

Esai. 1

Rom. 6

Iob. 2

H O M I L I A

catorum? Iob ergo (vt illius historia testatur) percussus est vlcere pessimo à planta pedis vsque ad verticem capitis, qui testa saniem radebat sedens in sterquilinio. Similis per omnia est huic imagini peccator. In sterquilinio sedet, qui rebus mundi huius afficitur. Nam si omnia quæ in hoc mundo sunt, iuxta Pauli æstimationem, sunt stercora: quid erit mundus ipse nisi sterquilinium quoddam? In sterquilinio ergo sedet, qui in mundo figit affectum. Percussus est etiam vlcere pessimo à planta pedis vsque ad verticem capitis, quia nulla est animæ portio, aut vis, quæ à peccato læsa non sit. Sanies vndique fluit: quia corruptus affectus, ad omnes corporis sensus deriuatur. Sed testa saniem radit: quia ab huiusmodi malis sola Christi morte se credit liberandum. Testa hæc Christi corpus designat: quoniam testa cum ex luto fiat, igne tamen decocta arefcit, & durior fit. Sic Christi caro igne passionis decocta aruit, quemadmodum ipsemet ait. Aruit tanquam testa virtus mea. Sed inde durior euasit, quoniam resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Hac testa saniem peccatorum radit, cum per sola passionis Christi merita se putat esse saluandam. Hac

ablit

Phili. 3.

Psal. 21.
Rom. 6

Gala. 6.

absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Ecce miserrimam peccatoris conditionem, quoniam pauper est, cæcus & nudus: insuper percussus ulcere pessimo. Propter quod Dauid in alio quodam psalmo appellauit peccatum quendam miseriarum lacum. Nam agnoscens beneficium, quod Deus illi contulit cum illum à peccato liberauit, ait. **Eduxit me de lacu miserię.** Cum ergo tanto sit peccator barathro miserię immersus, nec aliunde illi pateat remedium vt ab illa subleuari valeat, reliquum est, vt ad Deum conuertatur, & cum Dauid dicat. **Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam.** Ego enim peccator sum percussus ulcere pessimo: sanies vndique fluit: malę, scilicet operationis consuetudo: tu testa es, qui radere vales hanc saniem, qui destruere potes peccatum, obuiare malę consuetudini. **Miserere ergo mei tu, qui solus potes misericordiam prestare.** Rade saniem tu, qui solus tollis peccata mundi: vt sic sanitati restitutus, tibi mente & corpore seruire valeam, donante Iesu Christo filio tuo, qui tecum & cum spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Psal. 35.

C 4 Homi.

HOMILIA

Homilia Tertia.

Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam.

Avdistis peccatoris miseriam, que illum ad diuinam implorandam misericordiam compulit. Nunc iam ipsum peccatorem misericordiam implorantem audite. Miserere (inquit) mei Deus. Reus in causam ductus considerat iudicem suum esse adeo sapientem, ut nullus illi imponere valeat: adeo iustum & rectum, ut a vera iustitia vellatum pilum discedere non possit: adeo denique scit illum esse potentem, ut voluntati illius nemo obistere queat: cum ergo nullum remedium prater diuinam misericordiam sibi relictum agnoscat: ad eam tanquam ad Asylum confugit dicens. Miserere mei Deus. Ac si diceret. Scio quid feci: que & quales poenae me criminibus debeantur non ignoro. Scio quod effugere non possum. Si enim voluero peccatum meum abscondere: scio quod nosti omnia: & quod nihil est tam occultum, quod non sit nudum & apertum coram oculistuis. Si voluero tibi resistere: scio quod es omnipotens: & non est qui possit resistere voluntati tuae. Si voluero effugere, scio quod ubique es. Quo ergo ibo a spiritu furoris tui: & quo

& quò à facie tuæ iustitiæ fugiam nisi ad mi-
 sericordiam tuam? Miserere ergo mei Deus.
 Tu quis es? Dicitò nomen tuum: fortè si per-
 sonam agnouero, citiùs ad misericordiam fle-
 ctar. Timeo nomen meum dicere, & erube-
 sco manifestare personam: quia quantò ante
 culpam tibi familiarior fui, tantò magis con-
 fundor post culpam agnosci. Et quò plura
 maioraque à te suscepi beneficia; eò magis ve-
 reor de ingratitude argui. Intellexistis, vt
 puto, quam ob causam David misericordiam
 petens nò dixerit. Miserere David, sicut aliàs
 dixit: Memento Domine David: Aut sicut ps. 131.
 aliàs blandiens dixit. Filius ancillæ tuæ: ps. 115.
 aut puero tuo: quia hæc nomina familiarita- ps. 68.
 tis sunt, & ideo magis occasionem cumulan-
 di culpam, quàm minuendi tribuerent. Di-
 scat hic peccator quanta cum humilitate &
 quanta cum verecundia Deum precari de-
 beat, ita videlicet, vt culpam suam agnoscens,
 præ verecundia non audeat apparere coram
 Deo: sicut de publicano illo in templo oran-
 te apud Lucam legitur, quòd non audebat Luc. 18.
 oculos ad cælum leuare, prout etiam nunc fa-
 cit David, qui non audet nomē suum prode-
 re: sed tantum dicit, Miserere mei Deus. Mise-
 re quidem: quia nisi tu miserearis, perij. Nolo ps. 142.
 intrare tecum in iudicium: quia non iustifi-
 cabitur

H O M I L I A

cabitur in conspectu tuo omnis viuēs, quanto magis ego peccator maximus peto, vt vel paululū rigorē iustitiæ mitiges: quoniam hoc peccati miseria exigit, ne peccator distriētē iudicatus, pereat. Sic em̄ Moysen fecisse legitur:

Exo. 52

qui vidēs vitulū, quē filij Israel, vt adorarent, fecerant, iratus est valde: proiecitq; de manu tabulas, & cōfregit eas ad radicē montis. Quare populo peccante Moyses tabulas frangit? Est ne fortē peractæ idololatriæ antidotū tabularum contractio? Quasi tabulis fractis, illi statim resipiscere debuissent: & peccatum cū fractione tabularum delendum esset. Cur igitur hæc fecerit, meritò perferendum est: præsertim cū non sine causa illum fecisse credimus. Vt populo parceret, tabulas eum fregisse suspicor: quoniam nisi tabulas fregisset, populo non pepercisset. Nam lex dicit. Qui immolat dijs, occidetur: præterquam domino so-

Exo. 22

li. Noluit igitur Moyses cum tabulis (hoc est cum rigore legis) ad populum delinquentem venire: sed tabulas fregit, legem euacuauit, vt populo delinquenti parcere potuisset. Parum certē profuisset Deum oratione sua placare, si ipse legis rigore vtens, eos occidisset. Ad hunc modum cū prælatus aliquis intelligente pietate non iuxta legis rigorem peccantem subditum punit, sed illi miseretur, timens ne ex

atrocē

atroci punitione exacerbatus in peius ruat:
 tunc tabulas frangit, & legis auctoritatem re-
 linquit. Hoc autem nullus sanæ mentis di-
 cet esse peccatum: si instigante charitate, id fa-
 ctum fuerit: cum videlicet remissione illa, præ-
 latus spirituali subditi salutem prospicit. Pastor
 enim non tam curare debet legis & statuto-
 rum obseruantiam, quàm ouium suarum ædi-
 ficationem & profectum. Si timet ex obser-
 uantia legis subditum deteriorem fieri, & spe-
 rat, per mansuetudinem & misericordiam se
 lucraturum subditum, rigorem legis eum fle-
 ctere oportet: vt subditi animam, pro qua
 Deus mori dignatus est, lucretur. Nam Moy-
 ses, pro eo quòd tabulas fregit, nusquam le-
 gitur à domino reprehensus. Deus etiam hoc
 idem quotidie facit: quoniam vt peccatoris
 misereatur, legis tabulas frangit, peccatorem
 non iuxta legis rigorem iudicans. Omnis
 em peccator quasi idololatra æstimatur: quo-
 niam creaturis quasi quibusdam idolis de-
 seruit: illas super omnia amat: in illis spem
 suam figit: & ob hoc dignus morte censen-
 dus. At Deus piensissimus, non vult mor-
 tem peccatoris, sed magis vt conuertatur à
 via sua mala, & viuat. Misericordia Dei
 obstat, ne peccator continuò post commis-
 sum aliquod scelus, sit morte consumptus.

Quan-

H O M I L I A

Thre. 3. Quando ergo Deus peccatorem ad pœnitentiam expectat: vt res piscat a laqueis diaboli, à quo captius tenetur, quando allicit: quando ad pœnitentiam recipit, tunc tabulas frangit: quoniam non secundùm legis rigorem illi iudicat. Nã si iudicasset ille, periisset iste. Verùm admonitione carere non debet, q̄ legis tabulæ, ad radicem montis fractæ sunt, quoniam & hoc nõ vacat mysterio. Per hoc

2. tim. 2. enim edocemur, q̄ morte Christi intercedente, rigor legis fuerit mitigatus, imò, vt veriùs dixerim, graue iugum legis, quod patres nostri portare non potuerunt, fuit omnino sublatum. Mons ille, in cuius radice tabulæ fractæ sunt, Christum figurat, qui iuxta Esaiæ vaticinium, est præparatus mons domus domini in vertice mōtium, & eleuatus super colles: quoniam Christus etiam vt homo, et homines & angelos, omnes in virtute superat. Huius montis pes, aut radix, Christi corpùs

Act. 15. est. Sicut enim caput in eo, iuxta Pauli sententiam, est diuinitas: quia cæteris illius substantijs præminet: ita etiam corpus illius, pes illius nõ immeritò dicitur: quia infimum triũ, quas ille complectitur substantias. In pede aut radice montis tabulæ fractæ sunt: quia Christo patiente, in corpore illius rigor legis fractus est. Nonne fractus est rigor legis: cū

pen-

Luc. 25.

pendens in cruce Christus dixit latroni: hodie mecum eris in paradiso? Tunc enim fractæ sunt legis tabulæ: cū portæ paradisi, quas nobis peccatum clauferat, aperiri cœperunt. In radice ergo mōtis, tabulæ fractæ sunt: quoniã meritis passionis Christi habemus, quòd Deus, non iuxta legis rigorem nos iudicet: sed potius, rigorem mitigans, misereatur nostri. Populo peccante, legis tabulæ frāgūtur: quia opus est legis duritiam frangi, vt peccatori misericordia præstari possit. Et ob hanc causam David qui se peccasse cognoscit, timens ad ignominem legis examinari, petit vt tabulæ frangātur, vt rigor legis mitigetur, dicens. Miserere mei Deus secundum magnā misericordiam tuam. Magnam misericordiā petit: quia magnam se pati miseriam agnoscit. Nam magna miseria, magna indiget misericordia, quæ illam subleuare valeat. David itaque qui se grauius peccasse agnoscit, magnam implorat misericordiam, quæ tam alto vulnere mederi possit. Verum percontabitur aliquis & meritò, an sit aliqua misericordia dei parua, præsertim cūm de illa dicat sapiens. Secundum magnitudinem ipsius, sic & misericordia ipsius cum ipso est. Deus autem cūm sit infinitus: cuius magnitudinis nullus est finis, consequens est, vt misericordia illius:

H O M I L I A

illius etiam sit infinita. Si infinita est, qui fieri potest, ut parua sit? Si nulla est in Deo misericordia parua, cur ergo David petens à Deo ut sui misereatur, non qualemcunque misericordiam petit, sed magnam? Secundum (inquit) magnam misericordiam tuam. Quasi sit aliqua parua Dei misericordia. Illuminet Deus intellectum nostrum, ut aliquid Deo dignum dicamus. Deus, cum sit infinitus & summè simplex, quicquid habet, & in se continet, oportet ut infinitum etiam sit, perinde ac ipse. Nam si aliquid contineret in se quod infinitum non esset, illud, Deo idem non esset, sed ab eo longè diuersum. At si aliquid in Deo esset, quod Deus nō esset, Deus, summè simplex non esset. Est autē Deus summè simplex. Omne ergo quod in Deo est, Deus est: & per consequens, eadem mensura, qua ille, metiendū. Deus autem infinitus est, omne ergo quod in Deo est, infinitum est, ut ille infinitus est. Infinita ergo est illi⁹ misericordia, infinita illius iustitia, infinitæ omnes reliquæ virtutes, quas illi sacra tribuit scriptura. Verū & si illius misericordia ad se relata, infinita dicatur & sit, ad opera tamen relata, talem suscipit magnitudinis nomenclaturam, qualem opus ipsum, à misericordia Dei procedens. Quando ergo Deus magnum remittit peccatum,

tum,

rum, magnam impedisse misericordiam dicitur: quando verò paruum condonat peccatum, paruum. David ergo magna se indigere misericordia conspicit: quoniam magnū crimen se commisisse cognoscit. Quapropter meritò misericordiā implorans, ait. **Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuā.** Desperare utique potuissem, nisi magnā esset tuam misericordiam agnouissem. At cū probē sciam, tuam misericordiam maiore esse quā quæuis hominis iniquitas quālibet magna: ideo sic in te vno confido, vt quauis peccatum meum, ob multas causas grauissimum esse sciam, nunquam animum meum despondere possim. Sapiencia vincit malitiam: non autem victrix, sed victa meritò censeretur, si aliquod esset peccatum, cui parcere aut non posset, aut nollet. Cū ergo omnem malitiā sapiencia vincat, consequens est, vt nullum sic peccatum, cui parcere non possit. Magna ergo Dei misericordia, quæ omni peccato quālibet magno subuenire potest. Magna quippe est Dei misericordia iuxta omnes magnitudinis species. Est enim lōga, lata, crassa, siue profunda. Lata est iis, qui per viam perditionis, quæ lata est, ambulāt. Lata si quidem (vt Christus seruator noster ait) est **via, quæ ducit ad perditionem.** Misericordia ex

Sapi. 7.

Matt. i.

dia ex

H O M I L I A

dia ergo, quam Deus, iis qui in hoc mundo
Pfal. 32. sunt, exhibet, lata est: quoniam misericordia
 Dei plena est terra. Longa est misericordia er
 ga illos qui sunt in cœlo, quibus etiam Deus
 misericordiam præstat, cum gloriam quam il
 lis non debeat, tribuit. Quæ misericordia lon
 ga esse dicitur, propter longissimam beatitu
 dinis durationem, quæ finem nūquam est ha
 bitura. Profūda denique meritò dicetur mise
 ricordia diuina: propterea quòd vsque ad in
 ferorum profunda se extendit. Nam illi etiã
 diuinã in se experiuntur misericordiam. Ve
 rù & si de iis, qui in mundo hoc viuunt, aper
 tissimè constet eos quotidie diuinam in se ex
 periri misericordiam, de illis tamen qui sunt
 in cœlo aut in inferno: forsan aliquis meritò
 dubitabit. Nam cum gloria sit debita, tanquã
 merces mercenario, qui fit, vt sit misericor
 dia, cum iusto bene operanti gloria tribuitur?
Luc. 10. Dignus est mercenarius (ait Saluator noster)
 mercede sua. Vbi autem dignitas est, iustitiã
 ibi adesse conuincitur. Præterea, præmio ali
 quem donare, ad iustitiam spectat, nõ autem
 ad misericordiam. Iustitia ergo fit, cum iusto
 gloria tribuitur: quo fit, vt nullus illic sit mise
 ricordia locus. Fatemur quidem iusto debitã
 esse gloria, quia promissam: quòd si promiss
 a non esset, non illi deberetur. Non enim
a deo

a deo bona sunt, hominum quamlibet iustorum opera, ut gloria eterna digna cense-
 beant, Paulo attestante, qui ait. Non sunt cō-
 digne passionēs huius seculi, ad futuram glo-
 riam, quę reuelabitur, in nobis. Sed quod a se
 ineq̄uale erat, promissione & pacto interue-
 niente, factū est eq̄uale. Et ex hac diuina pro-
 missione ortū est meritū nostrū: quod theo-
 logis scholasticis placuit appellare meritū de
 cōdigno. Sed hec fuit immensa Dei erga nos
 misericordia, quod gloriam sempiternam,
 quę omnia nostra bona opera in multis calcu-
 lis antecellit, vsque ad nostrorum operū valo-
 rem depressit: cum illā pro nostrorum laborum
 mercede se daturum spondit. Et hoc
 est quod nostri theologi dicunt, premium vi-
 delicet, quod deus nostris laboribus tribuit,
 excedere semper nostrorum laborum digni-
 tatem. Dignitatem quidem naturalem, quam
 videlicet illis tribuit natura, non quam, gra-
 tia dei interueniente, susceperunt. In hoc er-
 go diuina relucet misericordia, quod gloriā
 sempiternam iustitia tribuit: quā per natiuū
 suorum operum valorem consequi non pos-
 sent. Et ad eundem modum explicari potest
 misericordia, quā deus impendit iis, qui sunt
 in inferno. Nam & si illos secundum iusti-
 tiam puniat, non tamen sic punit, ut suam

H O M I L I A

illis omnino subtrahat misericordiam. Punit enim eos infra suorum scelerū merita, nō tantas ab illis exigens pœnas, quantas eorū peccata merebantur: sicq; fit, vt iudicium diuinum, iuxta sententiā Iacobi Apostoli, comite semper misericordia, sit superexaltatum.

Iaco. 2.

Hæc est ergo illa largissima dei misericordia, qua semper, cum præmio afficit aliquē, ultra meritum donat: cum autem punit, citra. Nā

Esa. 40.

Deus, vt ait Esaias, mensus est pugillo aquas: & cælos palmo ponderauit. Cælorum nomine, iusti designantur, aut gloria, quæ in cælis habetur. Aquarum verò nomine, peccatores qui labuntur & mollescunt: aut pœnæ, quæ illos constringunt. Cælos ergo palmo ponderat: quia cum iustos præmio donat, ultra illorū merita se dilatatur. Aquas pugillo metitur: quia peccatores minus quàm illorum merita exigunt, punit. In palmo enim manus plus solito dilatatur & extenditur. In pugillo vero contra, manus contrahitur, & breuior fit. Ecce iam patet immensa misericordiæ diuinæ magnitudo, quæ tam lata est, vt omnibus in hoc mundo degentibus, qui latam viam habent, succurrat. Tam lōga, vt finem nesciat: quoniam in seculum seculi, beatos sua visione satiat. Tam deniq; profunda, vt ipsam etiā inferorum profunditatem pertingat: illos mi-

nus, quàm eorum merita exigebant, puniens. Deinde, vt hæc diuinę misericordię magnitudo clariùs innotescat: doceamus illã esse magnam aliunde, ex locorum scilicet varietate, qui sex esse dicuntur: sursum & deorsum: ante & retro: leuorsum & dextrorsum. Hi triplici quantitatis mentioni respondent: cuiuslibet mentioni duos tribuendo locos. Nã sursum & deorsum, respondent crassitudini siue profunditati. Ante & retro, longitudini. Leuorsum & dextrorsum, latitudini. Misericordia ergo Dei, inde magna esse conuincitur: quia vndique nos circũdat. Supernè nos protegit, Ephe. 6
 contra spiritualia nequitie iu cælestibus, id est cõtra spiritualium nequitiarum tela, quæ in nos spiritus illi mali, qui è cælo deciderunt, Gen. 3.
 vibrant. Inferiùs, contra versutias callidissimi serpentis, qui nostris calcaneis perpetuò insidiatur. A fronte nos protegit: contra imminentiã peccata nos muniens. A tergo nos defendit, à præteritis peccatis, ne videlicet iterum redeuntia nos incautos opprimant. A dextris nos protegit, ne prosperis superbiamus. A sinistris denique nos defendit: ne animum nostrum queuis aduersitas deicere valeat. Magnam esse diuinam misericordiam satis apertè (vt estimo) iam conuicimus. Secundum hanc ergo magnam misericordiam,
 D 2 pecca-

peccator petit, vt deus illius misceatur, dicens,
 Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam. Ac si diceret. Preterita peccata condona, et à futuris custodi, et sic tuę misericordię longitudinē ostendes. A dextris et sinistris protege: ne prosper rerū successus me fallat, aut aduersus deijciat; vt vel sic, tuę misericordię latitudinē experiar. Vt autē tuę benignissimę misericordię altitudo in me ipso reluceat: supernè contra spirituales dæmonis nequitijs me protege, vt te protegente, et miserante, æternam valeam cōsequi felicitatem, in qua perpetuò experiar tuam misericordiam, quā nobis p̄stare digneris p̄ merita Iesu Christi filij tui, qui tecū & cum spiritu sancto viuit et regnat in secula seculorum Amen.

Homilia Quarta .

*Et secundū multitudinem miserationum
 tuarum dele iniquitatem meam.*

Peccatum Dauidis non solūm fuit magnum, verū etiam multiplex. Nam fornicatus est: eo quod ad nō suam accessit: quia verò alienæ adhæsit vxori, adulterium commisisse cęsetur, Homicidā fuisse, testatur cædes Vrię in

nocentis: eiusdem Viræ fidelitas simul & confidentia conuincunt David fuisse proditorem. Qui ergo prius pro peccati magnitudine, magnam petiuit misericordiã, nunc etiã pro peccati multitudine, miserationem petiuit. Cognoscebat siquidẽ David peccata sua fuisse multa, quibus delendis nõ satis esse putabat vnã misericordiã: ideo multitudinem miserationum petit, quæ multis peccatis subuenire possit, dicens. Et secũdũ multitudinẽ miserationum tuarum dele iniquitatẽ meã. Vel (vt translatio Hieronymi iuxta hebraicã veritatem habet) Dele iniquitates meas. Nouerat quippe David multas esse Dei misericordias, qui in alio quodam Psalmo ait. Psal. 118 Misericordiæ tuæ multæ domine. Quas, quoniã in se expertus erat, vicem pro illis deo referre cupiens, quasi quodam gratitudinis symbolo ait. Misericordias domini, in æternũ cantabo. Psal. 88 Multas dixit esse Dei misericordias: quoniã etsi vnica sit tantũ dei misericors & benigna voluntas, multa sunt tamẽ q̃ Deus nostri miseratus, in nobis quotidie operatur: ob quã causam, multas esse dicim⁹ dei misericordias, nomen causæ, pro nomine effectus sumẽtes. Tanta est misericordiarum domini, multitudo, vt illis enarrandis, homo nõ sufficiat: etiã si omnia eius mẽbra verterentur in linguas.

H O M I L I A

Nihil est enim à summo vsque deorsum, in quo nō resplendeat diuina misericordia: quoniam illa super omnes creaturas diffusa est, quæ admodum idem propheta in alio psalmo ait. *Suauius dominus vn̄uersis, & miserationes eius super omnia opera eius.* Vn̄uersis quidem, quia solē suū oriri facit super bonos & malos: & pluit super iustos & iniustos. Super oia opera sua effudit suā misericordiā: cum totū hūc visibilem mundum condidit. Condens siquidē creaturas, tribuit illis vt esset: quod nec illis debebat, nec à se ipsis v̄llo pacto habere poterāt. Quia in re, aperta est dei misericordia, propter quod Psalm. postquam dixerat, *miserationes Dei esse diffusas super omnia opera eius, statim subiunxit. Confiteatur tibi domine omnia opera tua.* Ac si diceret. *Omnia opera tua te laudare tenentur, quia tu in omnia illa, tuā effudisti misericordiā.* Dein de super omnia opera sua, effudit suā misericordiam: quia omnia opera sua testantur misericordiam quā homini exhibuit: cum illa omnia, nō sibi, sed homini cōdidit. Nam si sibi cōdidisset, potentia eius, aut sapientia laudari potuisset: nunc verò, quoniam hæc omnia nobis condidit, immensa illius manifestatur misericordia. Nobis siquidem germinat terra herbam virentem, & lignum pomiferum faciens fru-

ps. 144.

Matt. 6

84. 149

88. 149

fru-

fructum iuxta genus suum. Nobis produ-
 cunt aquę pisces, & reptile animæ viuētis
 Nobis spirant venti, fluunt amnes, scatent
 fontes, stagnant lacus, cęstuant maria. Nobis
 voluūt in gyrum cęli: lucet sol per diem: &
 luna cum stellis per noctem. Nobis pendu-
 le nubes vmbra faciunt, & agros irrigant:
 vt aquis receptis, nobis inde fructus profe-
 rant. Et vt nihil sit, quod nobis non dederit
 diuina misericordia, angelos etiam, qui mul-
 tō dignioris nature quā nos sunt, nobis etiā
 dedit: sicut Paulus in ea, q̄ ad Hebręos est e-
 pistola, de illis loquens, docet, ita inquit. Hebr. ii
 Nonne omnes sunt administratorij spiritus,
 in ministerium missi, propter eos qui heredi-
 tatem capiunt salutis? Quicquid ergo homo
 habet (habet autē oīa, quādiu habuerit in cor-
 de suo Deū) totū hoc, misericordię Dei im-
 putet, oportet. Quod homoviuūt, q̄ comedit
 q̄ dormit, quod vigilat, q̄ rectē valet, q̄ egro-
 tat, quod prosperis fouetur, quod aduersis de-
 ijcitur, quod in aduersis cōsolationē recipit,
 quod illa patienter tolerat, quod ab aduer-
 sis eripitur, hoc siquidem totum misericor-
 dię Dei tribuere debet: quia totum à diuina
 misericordia procedit. Non enim minus mi-
 sericors est Deus cum aduersa mittit, quā
 cum prospera: sicut non minus misericors

est chirurgus, cū ligat, fecat, aut vrit, quān cū oleo vngit, aut alijs lenioribus fomētis medetur. Nā hęc ipsa mala frequēter mittuntur ā miserante Deo, vt vel nos purget ā sceleribus cōmissis, vel deterreat ā cōmittēdis, vel vt virtutis exercendę materiā subministrēt. Nonne misericorditer agit pater cū filiū corripit? Sic Deus tanquā benignus pater misericorditer agit, cū castigat eum quem diligit: & corripit omnem filium quem recipit. Sic enim ipsemet testatur in quodā psalmo dicens. Si iustitias meas prophanauerint, & mādāta mea nō custodierint: visitabo in virga iniquitates eorū, & in verberibus peccata eorum. Misericordiam meam nō dispergam ab eo, neq; nocebo in veritate mea. Siue ergo Deus prospera mittat, siue aduersa, gratias illis pro omnibus reddamus: quia hęc & illa nobis confert, semper nostris cōmodis cōsulens. Hęc enim, vt arbitror, est causa, propter quam Iob ait. Si bona suscepimus de manu domini, mala autem quare non sustineamus? Quia videlicet sciebat Iob, æquē in nostram vtilitatem Deum præstare mala ac bona. Sed post has oēs misericordias, succedit alia omnium maxima, hoīs videlicet iam creati reparatio, atq; redemptio. Nam hoc multō mirabilius est, quā condidisse hominē, illique totā hęc mūdi fa-

Heb. 12.

Psal. 88

Iob. 2.

di fabricam subiecisse, oues, scilicet, & boues Psal. 8.
 vniuersas, insuper pecora campi, volucres cœ-
 li, & pisces maris, qui perambulāt semitas ma-
 ris. Et hoc quisquis religiosa mente considera-
 uerit, certè non dubitabit esse verum. Nonne
 multo mirabilius est, Deum esse factum ho-
 minem, quàm angelos esse conditos a Deo?
 An non magis stupendum, Deum inuolutū
 pānis, vagire in præsepio, quam illum regna-
 re in cœlo quod condidit? An non magis mi-
 randum Deum sitire & esurire: quàm illum
 torrente voluptatis suæ inebriare alios, & ex
 abundantia sua dare cibos omni carni? Hoc
 certè mysterium, superat omnem intellectū,
 non solum humanum, sed etiam angelicum
 propter quam causam angeli, Deo ex utero
 Virginis nato, veluti in facto omnium maxi-
 mè stupendo, canūt gloriā in altissimis Deo: Luc. 2.
 quia videlicet videbant infimam humilitatē
 eius, cuius agnoscebant excelsissimam subli-
 mitatem. Conditi mundi rationē vident & in-
 telligunt impij dæmones, in staurati mūdi cō-
 silium latuit eos, sicque factū est, vt ars artem
 falleret: ars videlicet misericordiæ, artem
 malitiæ. Hæc est illa effusissima Dei miseri-
 cordia, quā David breui, cōpendioso tamen
 encomio prædicat, dicens. Apud dominum Psal. 26.
 misericordia, & copiosa apud eum redem-

H O M I L I A

ptio: & ipse redimet Israel ex omnibus iniquitatibus eius. Nam totū misericordie suae fontem Deus aperuit, & omnes suae bonitatis diuitias nobis ostendit, cum factus homo, pro hominibus mori dignatus est. Sed praeter hanc misericordiarum numerosam multitudinem, quam omnibus hominibus siue iustis siue peccatoribus impendit, sunt adhuc quaedam aliae speciales misericordiae, quas Deus circa animā peccatricē quotidie exercet: quibus recēsendis, hoc & altero proximo sermone incumbemus. Prima ergo misericordia est, quae a multis peccatis, in quae prolabi potuerat, peccatorem custodiuit. Prima, inquam, non omnium, sed harum, quas nunc enarrare proponimus. Certum enim est, quod licet in multis cecidit peccator: ita etiam in multo plura cadere potuerat, nisi omnipotentis Dei pietas immensa conseruasset. Ex vno peccato deuenitur ad aliud: & vnum peccatū impellit ad alterū: & hoc ad aliud sine fine: nisi Dei misericordia finem nostris peccatis imponat. Quemadmodum lapide in aquis proiecto, excitatur quidam fluctus: qui simul, ut exortus est, mox alterum excitat: post quem alius oritur, & ex hoc alius iterum procedit: & sic in immensum sine fine: quousque fluctus in terram vel petram quampiā impingant, quae fluctum multiplicationis

eationi obſiſtat: ne videlicet fluctus vltra pro
 grediatur. Sic vno peccato ſemel commiſſo,
 ex eo oritur aliud, velut fluctus ex fluctu: ibit
 que hæc fluctuatio in immenſum, niſi diuina
 miſericordia huiuſmodi peccatis ſe obijciat,
 vt ea impediatur. Qui enim auaritiæ deſeruit, ſi
 aliunde non poteſt pecunias, quas immodera-
 tē cupit, habere, deſiderij impotēs, ad rapinā
 feſtinat: vt verò hāc occultet, mēdacio & per-
 iurio ſe tueretur. Nā (vt ait Poeta quidā) Falla- Teren-
 cia alia, aliā trudit. Hoc autē in Dauid factō, tius.
 quod nunc in præſenti pſalmo deplorat, ex-
 periri licet. Quia enim oculis ſuis non prohi-
 buit illicita conſpicere, & oculos ſcandalizan-
 tes noluit abſcindere, adulterium commiſit.
 Ne autem in eo crimine deprehenderetur, ho-
 micidium perpetrare non erubuit, etiā vſque
 ad proditionis notam. Hinc eſt quod prophe-
 ta Oſeas, peccata Iſraelitici populi enarrans,
 ait. Maledictum & mendacium, & periuriū, Oſeas. 7
 & furtum inundaauerunt, & ſanguis ſangui-
 nem tetigit. Sanguis ſanguinem tangit, cum
 peccatum vnum, ad peccatum aliud impel-
 lit. Et hoc prouenit ex illa miſerrima pec-
 catoris ſeruitute, in quam cum ſemel pecca-
 uit, ſe ipſum lubens coniecit. Qui facit, (in Ioan. 8
 quit veritas) peccatum, ſeruus eſt peccati. Vn-
 de fit, vt quotidianas vſuras, noua addens
 pecca-

HOMILIA

peccata persoluat: & reatus sui debitum, quo-
 tidie augeat. Et inde est illa diuinæ misericor-
 diæ promissio, quam habemus in alio Psal-
 mo. **Psal. 71.** Ex usuris & iniquitate redimet animas
 eorum. Quia videlicet diuina misericordia
 nos protegit: ne has iniquissimas peccati vsu-
 ras dæmoni persoluamus: cùm nos à pecca-
 tis multis, in quæ cadere poteramus, custo-
 dit. Fateor quidem, & pleno (vt aiunt) ore fa-
 tebor, quòd nisi dominus adiuuisset peccato-
 rem, paulominus cecidisset in omne pecca-
 tum anima illius. Quicquid enim malorum
 accidit cuius alteri homini, illi etiam accide-
 re poterat, nisi illum diuina protexisset mise-
 ricordia. Si ergo non est adulter, non periu-
 rus, non homicida, nò sacrilegus, quemadmo-
 dum sunt (proh dolor) nimium multi, det gra-
 tias Deo, & hoc totum illius misericordiæ re-
 ferat acceptum: quoniam hæc omnia erat, ni-
 si illum diuina misericordia protexisset. Nò
Luc. 18. enim pharisæus ille apud Lucam ob hoc re-
 prehensus est, q̄ gratias reddebat Deo, quia
 eū à pluribus custodiuerat peccatis, sed quia
 superbè id faciebat, publicanum despiciens.
 Tu ergo, si rectè consulis, citra aliorum despe-
 ctum, quos in multa peccata lapsos esse con-
 spicis, da gratias deo, quia te à similibus cu-
 stodiuit: credens te similiter lapsurum, nisi te
diu

diuina misericordia conseruasset. Physiogno-
 mus quidam Socrate inspecto censuit, illum
 esse hominem auidum luxus, & libidinis ef-
 frænata. At discipuli (quibus probè erat ex-
 plorata Socratis incredibilis temperantia) ir-
 ridebant hominem, simulq; indignabantur.
 Socrates verò discipulos coercēs, physiogno-
 mo applausit, dicens. Rem diuinasti: quoniā
 hæc omnia eram, nisi philosophia me docuisset
 naturæ repugnare, & ab his abstinere. Sa-
 pienter quidem hæc Socrates: non tamē chri-
 stianè. Ideò rectius mihi dixisse videtur be-
 tus Franciscus, meus & omnium fratrum mi-
 norum pater: qui quod Socrates tribuit phi-
 losophiæ, ille tribuit misericordiæ diuinæ.
 Quum enim socius eius (nisi fallit memoria)
 Leo vocatus ex mādato eiusdem patris, mul-
 tis eum cōuitiis affecisset; fornicatorem, adul-
 terum, furem, homicidam, blasphemū, alia-
 que id genus appellans, patientissimè tulit, ac
 semetipsum ob hæc omnia deplorauit. Dein
 de verò cū socius ab eo perquireret, cur illū
 compulisset, tot, tātāque mendacia dicere in-
 virum innocentē, cui nihil horū conueniret:
 respondit. Nihil mentitus es: quoniā hæc om-
 nia erā, & multò plura: nisi me diuina mise-
 ricordia ab his malis seruasset immunem. Se-
 cūda misericordia est: q̄ pro peccato iam cō-
 misso,

H O M I L I A

millo, pœnas meritas non statim exigit, sed illum expectat ad pœnitentiam. Sic enim ipse
Eze. 18. per Ezechielem prophetam ait. Nunquid voluntatis meæ est mors impij, dicit dñs Deus, & non vt conuertatur à vijs suis & viuat? Magna est hæc misericordia, & in qua magis diuina elucet bonitas. Propter quod, vt ait apostolus,
Rom. 9 stolus, dicit scriptura Pharaoni. Quia in hoc ipsum excitauit te, vt ostendam in te virtutem meam, Ac si diceret. Nō te feci malū: sed excitauit. Malus enim eras, sed quasi sopitus: ego autē multis factis miraculis, excitauit te in eadem malitiam, hoc autem, vt ostenderem in te virtutem meam. In Pharaone ostendit Deus suam virtutem, cum illum totiens peccantem misericorditer tolerauit. Magna certè est hæc misericordia, quam nec angelis peccatibus, nec primo homini præstitit: quoniã peccantē Luciferum non expectauit, sed statim cælo deiecit: nec Adam peccantem sustinuit, sed illico à paradiso relegauit. Postquam verò primus homo peccauit: ne tota humani generis massa propter peccatū illius periret: Deus nostri miseratus: vt nostræ lutosæ perditioni subueniret, decreuit in carne humana pro nostris peccatis mortem subire. Quia igitur Deo, cui omnia sunt præsentia, agnus ille sine macula iam ab origine mundi occisus erat, ideo ex tunc
propt &

propter merita huius agni iā occisi, dignatus est deus hanc misericordiā hominibus præstare: vt cū peccauerint, nō statim eos pœnas debitas soluere cogat, sed ad pœnitentiā expectet. Sic enim primū post Adā peccatorē, videlicet Cain expectauit, quē post fratris inuidiam, post homicidiū, post proditiōē, post impietate: denique, qua credidit peccatum suū occultari deo, & Dei misericordiā superare ab eius iniquitate, illico punire noluit, dans illi tēpus ad pœnitentiā. Ideo enim multi censent illū à clementissimo Deo vsque ad septē generationes fuisse dilatū: vt saltē malis ipsis, & longæ vitæ mœrore cōpulsus, pœnitentiā ageret, & veniā promereretur. Cur deus non expectauit Adā, Cain autē expectauit vt pœnitentiā ageret? Quia inter patris & filij peccatum, interiecta est agni innocentis mors, hoc est, Christi benedicti passio: quam Deus post Adā peccatū subire decreuit: & propter huius meritum, hanc consequutus est misericordiā Cain, vt ad pœnitentiā expectaretur. Sic etiā cum heu nimium multis alijs peccatoribus postea deus agit, & nūc quotidie agit: qui (vt Sapiēs ait) miseretur oīm: quia omnia pot, & dissimulat peccata hominum, propter pœnitentiā. Ciuitatem illam Hierosolymā, quæ tot, tantaq; mala in Christum innocentē machinata

Sapi. 2.

Luc. 19.

HOMILIA

chinata est, nō statim euertit: sed post annos
 fere quadraginta, à morte Christi, Romano-
 rum iræ tradidit illam deus. Non ob aliā cau-
 sam supplicium differens, quàm quòd miseri-
 cors est, qui illorum mortem nō volebat: sed
 magis vt conuerterentur, & viuerent. Et ob
 hanc causam, videns ciuitatem plorat: vt per
 fletum, viscera suæ misericordiæ ostēderet.
 Non ob aliam ergo causam tibi postquā pec-
 casti, vitā, quam non mereris, indulget: quàm
 vt pœnitentiam agas, qua veniam consequi
 valeas: quoniam à mortuo velut qui non est,

Eccl. 17 sicut perit confessio, sic & omnis pœnitentia.

Quod si ad eò obtusi es ingenij, vt hæc mini-
 me penetrare valeas, audi Paulum te docētē

Rom. 2. in ea, quæ est ad Romanos epistola. An ig-
 noras (inquit ille) quoniam patientia Dei ad
 pœnitentiam te expectat? Quanta autem sit
 hæc misericordia, nemo plene scire potest, ni-
 si ille, qui cum soluendo non sit, multorum
 se debitorem agnoscens, in ipso est temporis
 articulo, in quo eū persoluere oportet. Qua-
 lis est ille vir euangelicus, decem millium talē
 torum debitor, quibus persoluendis, cum to-
 ta sua substantia non esset satis, & ab illo om-

Mat. 18. ne debitum exigere tur, clamauit. Patiētiam
 habe in me, & omnia reddam tibi. Hic enim
 magnum quoddam donum cēsebat, solā so-
 lutio

lutionis dilationem (hoc est) prolongationē
vitæ. At multi, hanc largissimam Dei miseri-
cordiam pro nihilo pendunt, nunquam pœ-
nitentiam agentes, sed peccatum peccato ad-
dentes, trahunt iniquitatem in funiculis va-
nitatis (vt ait Esaias) et quasi vinculum plau-
stri peccatū. De talibus dicitur in libro Iob. Esa. 5.
Iob. 24.
Dedit ei deus locum pœnitentiæ, & ille abu-
titur eo in superbiam. Nonne abusus est, cū
id quod tibi concessum est ad emendationē,
tu vertis in damnationem tuam? Nonne abu-
sus est, cū tempus quod tibi datum est ad
pœnitentiam, tu accipis ad peccati obstina-
tionem? Nonne misericordia Dei abuteris,
cū ex illa ipsa diuina misericordia auda-
ciam peccandi sumis? Et qui sola Dei bonita-
te & misericordia agnita, ad amorem illius al-
lici debueras, inde magis ad peccatum soli-
citaris? Misericordia ergo diuina tanquam
calcaribus vteris, quibus animum tuum ve-
hementiūs ad peccatum vrgere valeas. Non-
ne hic est diuinæ misericordiæ abusus? Pro-
pter hanc causam, sæpissimè scripturæ sacræ
tradūt deum obdurare peccatores, vt de Phā-
raone ipsemet deus ait, Ego obdurabo cor Exo. 4.
Pharaonis. Non quidem quod ille totius bō-
nitatis fons, à quo nullum datum est quod
non sit optimum, malitiam aliquam & obdu-

rationem Pharaoni, aut cuius alteri peccato
 ri tribuerit: sed illos obdurare dicitur, quia il-
 los pro sua patientissima misericordia diu to-
 lerat, ob cuius tolerantiam illi redduntur de-
 teriores. Quemadmodum enim dominus aliquis
 qui seruum nactus improbum, quem nimirum beni-
 gne & clementer tractans, facit deteriorem:
 non quod dominus seruum malignitate imbuerit,
 sed quod seruus domini benignitate sit ad nequi-
 tiam augendam abusus: ad eundem modum,
 Deus obdurare dicitur peccatorem, cum ille
 misericordia Dei abutitur. Sed hunc talem, se-
 uera increpatione redarguit Paulus, dicens.
 An diuitias bonitatis eius, & patientiae & lon-
 ganimitatis contemnis? Contemnit, inquam;
 has bonitatis diuitias, qui non sic utitur illis
 ad poenitentiam, ut Deus intendit: sed ad va-
 nam securitatem vertit, aestimans Deum, aut
 non curare humanas res, aut liberè remittere,
 quod punire differt. Ut autem doceat peccato-
 rem non ita futurum esse ut ille putat, subiun-
 git Paulus, Secundum duritiam autem tuam, &
 tor impoenitens, thesaurizas tibi iram in die
 irae & reuelationis iusti iudicij Dei. Thesauri-
 zas (inquit) hoc est, accumulas & reponis ti-
 bi vindictam exercendam in die ultionis extre-
 mae. Quoniam & si Deus patienter peccato-
 rem toleret, & longo tempore ad sui vindictam
 proce

procedat: ipsam tamen tarditatem, supplicij grauitate compensat. Funiculus enim nimium rehusus, rumpitur: & mamillæ nimium emulcæ, reddunt sanguinem. Hinc est, q̄ ficus illa, quæ folia tantum & non fructum habebat, maledicta est à Deo, & aruit. Propter quod Paulus in ea quæ est ad Hebræos, epistola, ait. Terra em̄ sæpe desuper venientē bibens hymbrem, & germinans herbam opportunā illis à quibus colitur, accipit benedictionem à deo: proferens autem spinas, ac tribulos, reproba est, ac maledicto proxima. Vnde patet, malè securos eos esse, qui nimium de misericordia Dei cōfidentes, peccatis suis indulgēt. Propter quod eos admonet sapiens, cūm dicit. Ne dicas, miseratio domini magna est: multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim & ira, ab illo citò proximant: & in peccatores respicit ira illius. Tu ergo si semel peccasti, & Deus tibi tempus ad pœnitentiā dederit, noli abuti eo, sed potiùs agnosce beneficiū, & deo conseruatori vitæ age gratias immensas, q̄ non te statim damnauerit: & ora, vt ad pœnitentiam perducatur, qua vitam promerearis æternam. Qam nobis ipse Deus præstare dignetur per merita filij sui, Qui cum eodem deo patre & spiritu sancto regnat per infinita secula. Amen.

Mat. 21.

Heb. 6.

HOMILIA

Homilia Quinta.

*Et secundum multitudinem miserationum,
tuarum, dele iniquitatem meam.*

Propter multitudinem, & magnitudinem miserationum, quas erga peccatorem deus operatur: nō potuimus superiori sermone, eas omnes absoluere, nisi prolixior iusto futurus fuisset sermo. Vt igitur sermonis prolixitatē vitaremus, duas & maiores illius partes, ad hunc sermonem distulimus. Magnum reuera fuit, peccatorem ab innumeris peccatis (in quæ pronus erat) custodisse: & hoc maius est, quod postquam peccauit, tempus ad pœnitentiam illi indulsit. Sed si hîc sistat: & non ultra diuina progrediatur misericordia, illum ad pœnitentiā alliciens, & cū opus fuerit, impellens & trahens, parua hæc reputabuntur, parumque proficua. Nihil enim prodesset expectatio, si non sequeretur pœnitudo: inō potius iudiciū damnationis accumularet, dicente domino, Hæc fecisti & tacui. Tacui inquam, quia non statim vindicaui, sed expectaui & distuli: tu autem velut alter Pharaō abusus misericordia mea, obdurasti cor tuum. Tacuit: sed nunquid semper tacebit? Nunquid semper dissimulabit? Sicut partu-
riens

ps. 49.

riens loquar, (ait dominus per Esaiam) dissi- Esa. 42.
 pabo & absorbebo simul. Parum ergo prode-
 rit expectari, si nō profit pœnitere. Sed quis
 dabit cor pœnitens, nisi ille, à quo est omne
 datum optimum? Et hæc proinde tertia est
 Dei erga peccatorem miseratio, omnino ma-
 ior priore: quippe quæ facit, ne illa sit infru- Ioh. 6.
 ctuosa, & vertatur in damnationem mortis,
 cùm videlicet pœnitentiam donat, qua ve- Cant. 1.
 niam peccatorum consequi valeat. An autē
 homo peccator, viribus suis possit ad pœnitē-
 tiam peccatorum peruenire, aut deo motore
 indigeat, res est quibusdam dubia: cuius Pars Esa. 2.
 quæq; magno se iudice tuetur. Qui deo fa-
 uent, alijs vidētur arbitrij libertatem profus
 enervare. Contra verò, qui arbitrij potētiam
 nimis efferunt, censentur diuitijs misericor-
 diae diuinæ quicquam detrahere. Si autem
 quid in hac re sentiam à me exigitur, planē
 dicam. Malo totū misericordiae diuinæ, à qua
 etiam nostri arbitrij libertas prosijit, tribuere,
 quàm de diuina misericordia vel tantillum Ps. 77.
 imminuere, vt nostro arbitrio aliquid super-
 bē arrogemus: ne mihi fortē illa prophetae re- Ier. 2.
 prehensio insonet, qua ait. Quid gloriaris in ps. 51.
 malitia, qui potens es in iniquitate? id est, quæ
 est hæc malitia tua, vt glories de bono ali-
 quo, qui nullius rei plenē potēs es, nisi, vt ope-

H O M I L I A

- Eze. 2.
 reris iniquitatem? Quapropter ego (vt inge-
 nuè fatear) sentio peccatorem non posse ad
 poenitentiam peruenire, nisi deo specialiter
 iuuante (hoc est) mouente, ducēte, aut impel-
 lente, aut trahēte. Nam & hoc apertius sacræ
 literæ produnt, quàm vt dubitare liceat. Ipsa
Ioan. 6. enim summa veritas ait. Nemo venit ad me,
 nisi Pater meus traxerit illum. Propter quod
Cant. 1. orabat dicens. Trahe me post te, curremus in
 odorem vnguentorum tuorū. Trahe in quā:
 quoniam si tu non traxeris, ego ire non po-
Eze. 2. tero. Hinc est, q̄ postquam deus locutus Eze-
 chielī prophetae precipiens illi tanquā iacēti
 aut sedenti, vt staret supra pedes suos: ingres-
 sus est post hæc spiritus domini in eundem
 prophetam, & statuit illum supra pedes suos.
 Quia nisi illum spiritus domini subleuasset,
 ipse surgere nō valuisset. Peccator enim qui
 iacere potuit, surgere non potest. Recedere à
 deo potuit, redire ad eum nō potest. Est enim
ps. 77. peccatoris spiritus vadens, & non rediens. Et
 qui sic sentiebant, orabant dicentes. Conuer-
Thr. 5. te nos domine, & cōuertemur ad te. Petrum
 amarè pro negatione veritatis fuisse dictu-
 rus euangelista, prius dixit. Respexit eum do-
 minus: quoniam si Deus suæ benignæ mise-
 ricordiaē oculos in Petrum non intendisset
prius,

prius, ille ad lachrymas nunquam promouetur. Sicut enim imago in speculo, quæ oculos in terram deflexit, non potest eos à terra sursum reflectere, vt in faciem, à qua causata est, illos intendat, nisi facies, quæ est illius exemplar, oculos suos prius in illam iniecerit: sic peccatoris spiritus, qui oculos suos statuit declinare in terram, non potest oculos suos (intellectum videlicet & voluntatem) in illam Dei faciem, cuius ipse imago est, intèdere, nisi Deus oculis suæ benignæ misericordiæ illum prius respicere dignetur: eius intellectum illuminas, vt peccatum suum agnoscat: & affectum inflammans vt odire possit. Propter quod propheta de deo loquens, ait. Qui respicit terram, ps. 103.
 & facit eam tremere. Multum certè Dei in nos aspectus valet: qui simul vt terram cordis nostri aspicit, eam tremere facit. Hic est enim, Luc. 15.
 qui ouem perditam perducit ad caulam, & non alius. Hic est qui vulneratum à latronibus & spoliatum, misericorditer ad stabulum Ibi. 10.
 perducit: & stabulario, suis expensis curandum tradit. Hic solus est, qui sanat omnes infirmitates nostras: qui propiciatur omnibus iniquitatibus nostris. Hic solus est, de quo ait ps. 103.
 Iob. Deus molliuit cor meum, & omnipotens eum Iob. 25.
 turbauit me. Quis enim alius cordis duritiã mollire posset, nisi ille, cuius passio petras scindit?

dit? Mollit Deus cor hominis, cum illud aptum facit ad eruditionem, & correctionem: quoniam id quod molle est, facile penetrari potest: quod autem est durum, difficilime penetratur. Deus ergo emollit cor nostrum, ut inspirationes eius, & verba predicantium, & correctiones praelatorum illud penetrare valeat. Tunc cor nostrum conturbatur, cum ex timore imminentis iudicij in melius commutatur. Solus ergo deus est qui cor nostrum emollit, solus qui conturbat nos. Solus ille est, cuius patientia nos ad poenitentiam ducit. Solus etiam, qui poenitentiam donat. Nam beatus Paulus docet, poenitentiam esse donum Dei: cum in posteriore ad Timotheum epistola admonet, ut cum modestia corripiamus eos qui resistunt veritati, nequando det illis Deus poenitentiam ad cognoscendam veritatem. Ex quo Pauli loco, beatus Augustinus in enchiridio, ca. 82. colligit: quod non solum cum agitur poenitentia, sed etiam ut agatur, necessaria est Dei misericordia. Et haec est misericordia illa, de qua propheta in alio quodam psalmo ait. Misericordia eius praeueniet me. Nihil enim est in peccatore, a quo bonum verum prodire possit, quare eget Dei misericordia, quae illum ad bonum excitet. Antequam ergo peccator poeniteat, misericordia Dei praeuenit eum. Verum in multi poenitentia

tentia ducti sunt, sed infructuosa, quorū pœ-
 nitentia reprobata est, sicut & culpa: quoniã
 sicut nonnunquam peccatori speranti, diabo-
 lus pœnitentiam tollit: ita pœnitenti, spem
 veniæ adimit. Iudas enim, qui Christum tra-
 didit, peccati sui pœnitentiam gessit: sed ve-
 niam non obtinuit, quia eam non speravit.
 Sic enim de illo euangelista loquitur. Tunc
 videns Iudas qui eum tradidit, quia damna-
 tus est, pœnitentia ductus, retulit triginta ar-
 genteos principibus sacerdotum & seniori-
 bus, dicēs. Peccaui, tradens sanguinē iustum.
 At illi dixerunt. Quid ad nos? tu videris. Et
 projectis argenteis in tēplo, recessit, & abiens,
 laqueo se suspendit. Meritò quidem pœni-
 tuit: quia peccauit tradens sanguinem iustū:
 sed ideo fructum pœnitentiæ non est allec-
 tus: quia peccatum traditionis suæ, ipso quē
 tradidit, non speravit sanguine diluendum.
 Si dixisset ex animo, peccaui, miserere: para-
 tus erat Deus ad miserandum, sicut misertus
 est David: quia in Dei misericordia totā suā
 spem fixerat: & ideo dicebat. Auditā fac mi-
 hi manē misericordiam tuam, quia inte spe-
 rauī. Propter quam causam, oportet nos cum
 propheta orare, & dicere. Commouisti ter-
 ram cordis mei, & conturbasti eam: sana con-
 tritiones eius, quia commota est. Salubris au-

Mat. 27

ps. 142.

ps. 59.

H O M I L I A

tem pœnitentia, duplici ratione consistit: si videlicet, nec pœnitentia deserat sperantem, nec spes deserat pœnitentem. Ac per hoc ex toto corde renunciet peccato, & toto corde spem remissionis figat in Deo. Sicque faciēs peccator, quarta tunc sequetur Dei misericordia, quæ illum pœnitentem misericorditer suscipit: vt in illorum numero inueniatur de quibus psalmista ait, Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Hæc magna est misericordia: quoniam qui lubens à Deo recessit, dignus erat, vt cùm rediret, non reciperetur: etiam si peccatū illi dimitteretur. Non enim natura ipsa cōsequitur, vt is cui peccata dimissa sunt, sit ipso iure remissionis, in amicitia gratiā receptus. Posset nanq; Deus vnum ab altero separare, ita videlicet, vt peccata dimittat, nec tamen gratiam concedat. Sic enim ab hominibus factitari, experientia docente, agnouimus. Nam idem Dauid rex, qui peccatum suum nūc deplorat, & misericordiam petit, Absaloni filio delictū homicidij hac lege remisit: vt faciem illius non videret, nec ante illius cōspectum veniret. Deus autē non sic: quoniā viæ illius, vt ipsemet ait, non sunt sicut viæ nostræ. Magna proinde misericordia Dei est, qui peccatori, dignè (vt decet) pœnitēti, & peccata con-

donat,

Psalm. 31.

3. Re. 4.

Esaï. 55.

donat, & gratiã deinde largiens, illũ in domo
 sua recipit: & hoc non semel aut iterũ tantũ,
 verũ etiã si millies peccauerit. Inter homi-
 nes contingit aliquãdo: vt is qui ignoscit, ex
 metu cõdonet iniuriã, aliquando etiã si velit,
 vlcisci non potest. Deus autẽ, qui solo nutu
 potest perdere quotquot velit, quoties à no-
 bis offensus fuerit, spretus & abnegatus to-
 ties tolerat, inuitat, recipit, & amplectit̃. Nul-
 la est peccatorũ multitudo, cui non sufficiat
 diuina misericordia. Nulla est peccati lãgãu-
 tas, quæ diuinã possit impedire misericordiã.
 Non enim sicut peracto quodam tẽporis spa-
 cio à legibus humanis statuto, nullus finitur
 ipsis legibus ablata repetere: sic legibus diui-
 nis post lãga peccãdi spacia, non liceat in dũl-
 gẽtiã postulare. Absit, vt hoc tribuamus pie-
 tissimo Deo nrõ, quod ad lites tollẽdas adin-
 uenit humana cõditio. Nulla prolixitas tem-
 poris vel æquitati diuinæ, vel pietati præiudi-
 cat. Pœnitẽtia nõquam est apud Deũ sera, in
 cuius conspectu semper pro præsentibus ha-
 bẽtur tam præterita quàm futura. Si diuturni-
 tas peccatorũ, Dei vinceret misericordiã, non
 in ætate nouissima Chrus veniret, vt peccatũ
 mũdi pereũtis auferret. Si aliquã ætatẽ, iudi-
 caret dñs pœnitentiæ remedio inceptã, nõ di-
 ueris tẽporibus vocaret, & mitteret operarios

Mat. 20

in vi-

H O M I L I A

in vineam suam. In diuersitate quippe horarum, iuxta sanctorum interpretationem, intelligitur aetatum diuersitas. Sicut igitur in quacunq; hora veniens ad laborem vineæ recipitur, & merces illi datur: ita quacunq; aetate reuocatus, si benignitatem vocantis domini non spernit (vocat autem Deus omni hora) necesse est, vt denarium etiam vitæ perennis accipiat. Nullum est tam grauissimum peccatum, cui non sufficiat diuina misericordia. Nullum tam lethale crimen, cui non possit Dei misericordia mederi: & peccatorem tali peccato infectū etiam cū mortuus fuerit, a morte ad vitam reuocare. Hoc enim tres illi mortui portendunt, quos dominum Iesum

Matt. 5. Christum suscitasse, euangelia testantur. Archisynagogi filia, quam intra domum, paucis admisis, suscitauit, eum figurat, qui sola cogitatione, aut voluntatis proposito peccauit, nondum perducens ad opus quod mente decreuerat, hunc porrecta manu facile erigit dominus Iesus: tegens etiam illius turpitudinem, adiuuans eum, ne quod in corde facie-

Luc. 7. bat, in conspectu omnium effundat. Adolescens viduæ filius, qui iam efferebatur ad sepulchrum, illos designat, qui peccatū suum, non intra solas cordis latebras continuerunt, sed opere impleuerunt, quod in corde disposue-

rant:

rant: ita vt non solum conceperint dolorem, sed etiam pepererint iniquitatem. Quisquis talis est, per publicam pœnitentiam reuocatur ad vitam. Residet enim, cùm peccare desinens, erigit sese ad propositum vitę melioris. Loquitur, cùm cōfessus suam turpitudinem, petit Dei misericordiam. Redditur viuus matri, cùm peractis remedijs, restituitur ecclesię communioni. Lazarus deniq; iam sepultus, Ioan. ii. qui iam fœtebat in monumento & velut iam de vita desperatus deflebatur à sororibus & amicis, illum designat, qui obduratum habēs cor, sub peccati obstinatiōe iacet, vt nec Deū nec homines vereatur, nec suę salutis, nec famę consulens. Sed hunc etiam dominus suscitatur, magno clamore iubens illum prodire foras. Vos ergo si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra: quia etiam si mortui peccatis fueritis suscitabit vos dominus Iesus: quoniam nullum est genus mortis tam deploratum & conclamatum, quod ille sua voce non propellat, ad cuius vocem resurgūt etiam hi qui in monumentis sunt. Ex quibus omnibus conuincitur, & prostermitur Noua impię sententia, quę tantum diuinam imminuit misericordiam, vt dixerit semel lapsis non esse dandam indulgentiam. Dura quidem sententia, & à diuinā misericordia nimis aliena.

HOMILIA

aliena. Si non est dāda lapsis venia, perijt om-
 nis Dei misericordia. Si pœnitentia non pro-
 dest peccantibus, inanes sunt illæ omnes di-
 uinæ promissiones, quibus promittit se om-
 nium iniquitatum non recordaturum, si im-
 pius pœnitentiā egerit. Deus igitur inuenie-
 tur mendax? Absit. Nec opus est, vt aduersus
 tam insanum & dementem errorem pugne-
 mus, aduersus quē tota sacra pagina pugnat:
 quia nihil aliud tantum prædicant & incul-
 cant sacre literæ, quantū Dei erga peccato-
 res misericordiā. Et vt omnia alia omittam, il-
 lud est apertissimum diuinæ misericordiæ
 Eze, 18. testimonium, quod per Ezechielem Prophe-
 tam, ipse piētissimus Deus ait. Si impius ege-
 rit pœnitentiā ab omnibus peccatis suis quæ
 operatus est, omniū iniquitatum eius, quas
 operatus est, non recordabor. Ex quo colligi-
 mus, nullū esse tam lethale crimen, cui miseri-
 cordia diuina non valeat subuenire, & quod
 per pœnitentiā deleri non possit. Verūm hīc
 obstabit aliquis de spiritu blasphemix, siue
 de peccato in spiritū sanctū, de quo saluator
 ait. Omne peccatū & blasphemia remittetur
 hominibus, spiritus autē blasphemix non re-
 mittetur. Et quicumq; dixerit verbum contra
 filiū hominis, remittetur ei: qui autē dixerit
 cōtra spiritū sanctū, non remittetur ei in hoc
 seculo,

seculo, neq; in futuro. Peccatum ergo in spiritu sanctū irremissibile cōsebitur. Fatemur quidē peccatū hoc nunquā remittendū, quia peccatorē nunquā illius pōenitet. Nam peccatū in spiritū sanctū, beatus Augusti. censet **Epi. 50.** illud dici, in quo quis vsq; ad vltimū vitæ hiatum perseverat. Et tale non est dignū misericordia: quia de illo nūquā fuit suscepta pōenitentia. Nam si illud vsq; ad pōenitentiā perveniret, experiretur utiq; in se bonitatē diuinæ misericordiæ, quæ nulli pōenitenti non parcit. Nec parcit modò, sed donaria multa tribuit, quæ in libro Iob enumerātur, his verbis. **Iob. 22.** Si reuersus fueris ad omnipotētem, ædificaberis, & lōgè facies iniquitatem à tabernaculo tuo. Dabit pro terra silicem, & pro silice torrentes aureos: eritq; omnipotens cōtra hostes tuos, & argentum coaceruabitur tibi. Per terram conuersatio terrena denotatur: per silicem, boni operis fortitudo: per torrentes verò aureos, doctrinæ cœlestis affluētia significatur. Pro terra ergo silicē dat, cūm carnalem & abiectā vitā in bonæ operationis fortitudinem mutat. Pro silice quoq; torrentes aureos præstat, cūm boni operis laborē, cœlestis sapientiæ mercede remunerat. Et propter hanc causam, (vt arbitror) Paulus postquā appellauit **2. Co. 1.** Deū patrē misericordiarū, dixit etiā illū esse Deum

H O M I L I A

Deum totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. Quibus verbis Apostolus aliquid misericordiae diuinæ addere voluit, quo effusissimam Dei in peccatores misericordiam explicaret. Nam ad misericordiam solum pertinere videtur iniurias condonare. Verum Deus non hoc contentus, ex ultore fit consolator, non solum peccata dimittens, sed etiam gratiam, qua deinceps in futurum cauere valeant, praestans. Et hoc est, quod nunc proximè ex libro Iob protulimus Dabit pro terra silicem. Hoc est, pro infirmitate fortitudinem, pro silice torrètes aureos, id est, pro ignorantia & cæcitate ex peccato contracta, aquam sapientiae salutaris. Hoc to-
Luc. 15. tum, parabola illa euangelica de filio prodigo, apertissimè ostendit. Hic enim cum peregrè profectus abiisset in regionem longinquam, in qua receptam à patre substantiae portionem quæ illum contingebat, dissipasset: urgente postmodum fame, agnoscens domus patris meliorem conditionem, quippe quæ abundaret panibus pro mercenarijs, nedum pro filijs, ad patrem reuersus est: qui videns filium humiliter peccatum sum agnoscentem, in il-
 lius amplexus, & oscula ruens, induit illum stolam primam: dat anulum in manu illius, calceamenta in pedibus eius: iubet adduci &
 occidi

occidi vitulū saginatum, parantur epulæ, fit denique lætitia magna: quia filius qui mortuus erat, reuixit: qui perierat, inuentus est. Non fuit contentus pietissimus pater filio parcere, sed eum etiam in domū benignè & magna eum lætitia recipere, & donaria insuper pretiosa tribuere, vt omnino mutatus esset in virum alterum. Hanc Dei misericordiam Dauid agnoscens, in illa velut in tutissimo portu, spei anchoram figens, quippe qui in sola Dei misericordia confidebat, precatur Deum, sic inquit. Et secundum multitudinem miserationum tuarum: dele iniquitatem meam. Dele tu qui solus delere potes: nisi tu deleueris, non est qui delere possit. Nō est qui possit facere mundum de immundo conceptum semine, nisi tu qui solus es. Tu enim me peccantem patienter tulisti, dissimulasti. Verūm quia ego cæcutiebam, peccatum meum non agnoscebam, tu per Nathani me docuisti, vt illud agnoscerem. Tu me ad pœnitentiā adduxisti. Vt nihil ergo iam tuæ desit misericordiæ, dele iniquitatē meam: remitte peccatum, & gratiā confer, qua possim assequi vitā æternā: quā nobis ipsa misericordia diuina aliquādo prestare dignetur. Amē.

HOMILIA

Homilia sexta.

Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me.

Ultim de misericordia diuina cō-
fedit, qui tā multa ab eo petere nō
veretur. Magnam misericordiam
supra petiit, quia magnum suum
esse peccatum cognoscebat. Quia verò non
vnum, sed multa peccata se commisisse scie-
bat, multitudinem misericordiarum implo-
rauit. Nunc denique quia peccata sua nimis
tenaciter sibi hæsisse sentit, multum lauari
ab iniquitate sua petit, vt plenè munduseua-
dere possit. Et ideo ait. Amplius laua me ab
iniquitate mea, & à peccato meo munda me.
Vel (vt translatio Hieronymi iuxta hebrai-
cam veritatem ait.) Multum laua me ab ini-
quitate mea. Vnde colligimus in vulgata edi-
tione, comparatiuum esse subrogatum loco
positiui: ita videlicet, vt illa vox, amplius, tā-
tundem valeat, sicut multum. Multum ergo
lauari petit ab iniquitate: quoniam eam ag-
noscebat esse latissimam maculam, quæ cor
suum sic fœdissimè infecerat, vt multum la-
uari indigeret aquis diuinæ misericordiæ.
Nam pannus, qui nimium infectus est, non
semel tantum, aut iterum lauari debet, vt ple-

nè

nè mundus euadat. Dauid ergo, qui multum lauari petit, hoc ipso fatetur se nimis infectum ab iniquitate sua. Hunc autem esse germanum huius versiculi sensum clarius expressit alia translatio: videlicet Ioannis Capensis, quæ sic ait. Magis ac magis ablue me à scelere meo. Ex qua Dauidis petitione colligimus, peccatum esse maculam, quæ non semel, sed iterum atque iterum lauanda sit, vt plenè munde tur. Primum ergo quod nunc à nobis meritò posse exigì video, est vt doceamus peccatum esse maculam. Alterum, quo pacto hæc macula lauanda sit. Peccatum esse maculam & sordes, satis apertè ostendit illud, quod Deus per Matthæum ait. De corde exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta falsa testimonia, blasphemix, hæc sunt quæ coinquinant hominem. Peccatum ergo animam inficit & inquinat. Nec tamen omne peccatum eodem modo inficit. Variatur siquidem inquinamēta iuxta peccatorum varietatem: quoniam aliud, alio modo inquinat. Omne autem peccatorum genus, ternario concluditur, quod Ioannes enumerat, dicens. Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ. Et omne quod inquinat repotest (quātū ego estimo) tripliciter differe

Mat. 15.

H O M I L I A

rētia clauditur. Aut enim fumus est, aut pul-
 nis, aut liquor aliquis, siue id quod liquari po-
 test. Fumo cōparatur superbia: pro eo quòd
 fumus alta petit, oculis nocet, citò euanescit
 & pertransit. Talis est per omnia superbia,
 quæ altos semper petit honores, nō expectat
 vt dicatur illi, amice ascende superius, sed ip-
 semet in alto se collocat, ambulans in magnis
 & in mirabilibus super se. Hæc oculis obest:
 quoniam nihil æquè intellectum hebetat, ac
 superbia. Propter quod Paulus de ethnicis
Rom. i. philosophis loquens, ait. Dicentes se esse sa-
 pientes, stulti facti sunt. Quātum autem hic
 superbiæ fumus oculis animæ noceat, vel in
 de colligi potest, quòd sola superbia efficit,
 ne homo se ipsum agnoscat. Nemo enim se
 agnoscit auarum, nemo cupidum, nemo am-
 bitiosum, nemo deniq; superbum: quoniam
 ipsam superbiā, quæ tantæ cæcitatē est parēs
 & origo, nemo se habere conoscit. Superbia
 ergo lædit oculum mentis, sicut fumus ocu-
 lum corporis. Fumus in super inficit parietes
 quamlibet albos, & denigrat eos: sic superbia
 mentes. Propter quod Hieremias de Naza-
 ræis loquens, cum dixisset eos candidiores ni-
 ue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore an-
 tiquo, sapphiro pulchriores, continuo sub-
Thr. 4. iunxit, Denigrata est super carbones facies
 corū.

eorum. Cùm candidiores niue, & nitidiores lacte describantur, eorum tamen facies denigrata esse dicitur: quia cùm de receptis virtutibus per elationem inaniter gloriantur, illorum candor & nitor, in carbonum nigredinē commutatur. Nazaræorū nomine, abstinentium & continentium vita significatur: quoniā (vt ex libro Numerorū patet) Nazaræorū lex tota in abstinentia & cōtinētia sita fuit. Num. 5

Horū vita cādidior niue, & nitidior lacte describitur. Per niuē, candor vitæ cœlestis significatur: quia nix ex aqua, quæ desuper venit, congelascit. Per lac autē, quæ ex carne ad paruulorū alimētum exprimitur, rerum tēporaliū in pauperes distributio denotatur. Et quia plerunq; continentes viri in ecclesia tā mira opera faciunt, vt ab eis multi, qui facultates suas pauperibus distribuerūt, superari videātur, cādidiores niue, & nitidiores lacte dicuntur. Et quia per feruorem spiritus, antiquorū patrū nonnunquā vincere vidētur vitā, subiūxit, Rubicūdiore ebore antiquo. Nam ruboris nomine, sancti desyderij flamma significatur. Ebur autem antiquum, ex candore in ruborem vertitur. Ebore ergo antiquo rubicundiores sunt: quia saepe nonnullos præcedentes patres in feruore superare hominum æstimatione putātur. Sed quia his virtutibus de se ipsa

se ipsa mens plusquam decet præsumit, & per
 elationem se super alios subleuare nititur, su
 perbia denigranter fuscatur. Propter quod
 merito subiungitur. Denigrata est super car
 bones facies eorum. Nigri post candorem
 fiunt: quia cum de susceptis virtutibus inani
 ter gloriantur, pulchritudo virtutum à fumo
 superbiæ denigratur. Altera est etiam immū
 ditia, quæ ex puluere superfuso contrahitur.
 Talis est auaritia, quæ in rerum terrenarum
 amore & possessione consistit. Has enim ter
 renas possessiones, pulueris nomine, appel
 lat scriptura. Nam de auaro, cui terrenæ diui
 tiæ dominantur, Iob loquens, ait. Impius ab
 sconditur in puluere suo. Hic est puluis ille,
 Mat. 10 quæ Saluator noster præcepit discipulis suis
 de suorum pedibus excutere, cum à ciuitate,
 aut domo pacis indigna exirent: significans
 eos qui mundum relinquunt, debere omnes
 has mundi facultates à suis affectibus procul
 abigere. Auaritia ergo, quæ pulueris rebus in
 sidet, animam inquinat: perinde ac puluis ve
 stem. Est adhuc tertium immunditiæ genus,
 rerum videlicet liquidarum aut liquabiliū:
 ut sunt oleū, cera, seuum. Tales sunt deliciae:
 quoniam blandæ sunt, & placida tactui, quæ
 admodum illa omnia. At illa non solum in
 inquinant ea, quibus hærent, sed inficiunt: sic
 etiam

etiã delicia. Hinc apud sapientẽ dicitur. Qui Eccl. 13.
 tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Bene au
 tẽ carnis delicia comparantur pici; quoniam
 pix facillẽ hæret, & hærens adeo tenaciter im
 primitur vt vix elui possit. Sic carnis delicia
 facillẽ homines ad se trahunt, difficilimẽ ta
 men ab illis euelluntur, qui illas semel exper
 ti sunt. Nam Oseas propheta de illis ait. For- Ose. 4.
 nicati sunt, & non cessauerũt. Videte quomo
 do nõ cessant: quoniam & si vocantur ad cœ
 nam gloria, vt tamẽ delicijs cupitis fruãtur,
 venire renuunt. Nam vnus ex illis, qui ad cœ
 nã inuitati fuerãt, dixit. Vxorem duxi, habe Luc. 14.
 me excusatũ. Meritò ergo carnis delicia pici
 cõparantur, quæ sic tenaciter hærent, vt illa.
 Et qui hæc deliciarum picem tetigerit, inquĩ
 nabitur foedissimẽ, sic vt difficilimẽ munde
 tur. Dauid ergo cognoscẽs peccatũ suum, &
 sciẽs maculã quã inde cõtraxerat esse tenacis
 simẽ impressã & difficilem mundari, petit
 Deũ, vt multũ lauetur, dicens, Amplius la
 ua me ab iniquitate mea: & à peccato meo
 munda me. Duo petit videlicet, lauari ab ini
 quitate, & mũdari à peccato, Nõ enim idẽ ini
 quitas, & peccatũ. Nã iniquitas, iuxta Ambro
 sij sententiã, ad mentis improbitatem refertur:
 peccatum ad corporis prolapsionem. Iniqui
 tas in mente latet: peccatum foris prodit.

H O M I L I A

Job. ii.
 Ut autē aliquis iustus inueniatur, ab utroq;
 mundari oportet: quēadmodum in libro Job
 dicitur. Si iniquitatē, quæ est in manu tua, ab-
 stuleris à te, & nō māserit in tabernaculo tuo
 iniustitia, tunc leuare poteris faciē tuā absq;
 macula. Quibus verbis, duo exigere videtur
 ab eo qui immaculatus esse cupit, videlicet,
 ut iniquitatē, quæ est in manu sua, auferat: &
 nō maneat in tabernaculo suo iniustitia. Per
 quæ, duo peccatorum genera significare vi-
 detur. s. peccatum in cogitatione, & pecca-
 tum in exteriori operatione. Per manum. n.
 operationes nostræ designātur: prout in illo
Pro. 19.
 Solomonis loco patet ubi ait, Abscōdit piger
 manū sub ascella, nec ad os suū applicat illā,
 Quia enim ore loquimur, manu autē opera-
 mur, ille ad os suū manū nō porrigere dicitur
 qui dicis, facta nō equat. Iniquitatē ergo ille
 in manu habere dicitur, qui eā vsq; adexte-
 riorē operationē perducit. Per tabernaculum
 autē cordis secretū intelligitur, in quo abscon-
 dimur, ne aliquid cogitātes ab hominibus vi-
 deamur. Iniustitia intra tabernaculū manet,
 quoties peccatū intra cordis latebras cōtinet.
 Ille ergo faciē absq; macula habet: quia manu
 abstulit iniquitatē, & à tabernaculo iniustitiā
 quia ille cōsciētīā mūdā & immaculatā habe-
 re dicitur, qui nec opere, nec cogitatiōe pecca-
uit.

uit. Ex quibus colligimus, animã nostrã dupliciter maculari: opere. s. malo, & mala etiã cogitatione, aut volitione. Qui ergo nec bene operatur, nec bene cogitat, is duplicẽ maculã se habere conuincitur. Quæ duplex macula, in duplici lepra, quam Leuiticus liber in Leui. 1. carne & in cute esse describit, figuratur. Nam lepra in cute, peccatum in exteriori operatione significatur. Lepra verò in carne: peccatũ in cogitatione. Hinc anima iusti, quæ de spirituali pulchritudine in canticis laudatur, bis pulchra esse dicitur. Quàm pulchra es (Can. 4. inquit) amica mea, quàm pulchra es, vt eam in exteriori, & interiori conuersatione pulchrã esse innueret. Nam alioqui sufficiebat semel dixisse pulchram. Dauid ergo, qui plenè mundari optat, vtrãq; maculam à se auferri petit, operis. s. & cogitationis: & ideo ait. Amplius, vel multum, laua me ab iniquitate mea: & à peccato meo mūdame. Ita vt (iuxta diui Ambrosij sententiã) iniquitas ad interiorem: peccatum autem ad exteriorem culpam referatur. Verum percōtari hīc libet: quare Dauid, qui iam mundus erat, iterum lauari postulat? Nonne ipse ad vocem Nathan Prophetæ statim agnouit, & confessus est peccatum suum? Nonne lachrymis suis stratum suum rigauit? Quid igitur amplius petit? Nunquid

H O M I L I A

fortè trepidat timore, vbi nullus erat timor?

Securum certè illum suæ lachrymæ reddere

- Eze. 18.** debuissent: quoniã iuxta Dei promissum, in quacũq; hora peccator ingemuerit, amplius illius Deus non recordabitur. Quid ergo amplius lauari postulat? Petit certè amplius lauari: quia licet lachrymæ lauēt fordes peccatorũ, non tamē quantæcunq; lachrymæ sunt satis quãlibet graui peccato. Nam grauia peccata (teste Augustino) grauisimis indigēt lamentis. Scio tamen esse aliquos ex recentioribus theologis aliter sentiētes, qui peccantibus facilè securitatē promittunt: dicētes, minimã quanq; peccatorũ pœnitudinē (modò illa ex Dei amore procedat) ad grauisimum quodq; peccatũ delēdum sufficere. Quæ sentētia, vtinã tam vera esset, quàm pia: verior tamen ne qui ita senserunt, experiētia illos docēte, aliter nũc iam sint sentire cõpulsĩ. Nam
- Deut. 5.** si (scriptura sacra testãte) pro mensura delicti erit plagarũ modus, cur non etiã pro mēsurā delicti erit pœnitudinis aut doloris modus? P̄sertim cum peccatorũ remissio, quæ pœnitentia interueniente præstatũr, non extra iustitiæ regulas fieri credatur. De illis, qui ita sentiunt, Hieremias Propheta locutus fuisse
- Hier. 6.** videtur: cum ait. Curabant contritionem filiarũ populi mei cum ignominia, dicētes: pax pax:

pax:

pax: & non erat pax. Cum ignominiā cōtri-
 tionem populi curat: qui peccanti, & non fa-
 tis pœnitenti continuo securitatem promit-
 tit. Qui omnem dolorem, omni peccato suf-
 ficere credunt, similes mihi videntur medicis
 imperitis, qui nulla morborum ratione habi-
 ta, eodem pharmaco omnibus mederi nitun-
 tur, cum alius morbus aliud medicamentum
 requirat: & aliud peccatum aliam pœniten-
 tiam postulet. Et in hanc sententiam omnes
 veteres theologi nō solum quos scholasticos
 vocant, quibus non parum debetur: sed pri-
 mores illi ecclesiæ patres, sanctitate perinde
 ac doctrina illustres, manibus (vt dicitur) ac
 pedibus eunt. E quibus quoniam aliorū sen-
 tentiam vulgo est manifesta: vnum solum
 Cyprianum in huius sententiæ testem pro-
 ducam: qui circa calcem cuiusdam sermonis,
 qui inscribitur. De lapsis, sic ait. Deus quan-
 tum patris pietate indulgēs semper & bonus
 est, tantum iudicis maiestate metuendus est.
 Quā magna deliquimus, tan grāditer deflea-
 mus. Alto vulnere diligens & lōga medicina
 non desit. Pœnitētia minor crimine non sit.
 Putas ne tu dominum citò posse placari, quē
 verbis perfidis abnuisti: cui patrimonium
 preponere maluisti: cuius templum sacrilega
 contagione violaisti? Putas facile misereri tui,
 quem

Cypria-
nus.

H O M I L I A

quem tuum non esse dixisti? Hæc & multa
 alia huic proposito conducentia, illo loco dif-
 ferit Cyprianus. Cuius verbis nil apertius in
 huius sententiæ fauorem dici poterat. Malo
 igitur cū Cypriano, Augustino, Ambrosio,
 Isidoro, & (vt ad inferiores descendam) cum
 Thoma, Bonauentura, Alexandro sentire,
 quàm cum his neotericis, qui diuinam mise-
 ricordiam nimium extendere volentes, fortè
 rumpunt. Dicamus ergo nos, peccatorum re-
 missionem, diuino tantùm iudicio pensari,
 nō humano. Ac proinde cū nos lateat ipsa
 lachrymarum mensura, quæ peccatis lauādis
 sufficiat, oportet, vt nunquā sumus securi hæc
 sola fiducia, quòd iam pro peccatis nostris in-
 genuimus. Dauid igitur agnoscēs peccati sui
 foeditatē, & nesciens an satis lachrymarū ad il-
 lam abluendā effuderit, precatur, dicens. Am-
 pliùs laua me ab iniquitate mea: & à peccato
 meo munda me. Ac si diceret. Scio quidē me
 lachrymis meis esse ablutū, nescio tamen an
 plenē mundus euaserim: quia nescio, an satis
 lachrymarū effuderim, quæ tot tātasq; pecca-
 torū maculas mundare valuissent. Ideo peto,
 vt gratiam flendi, quam semel impartitus es,
 nō subtrahas: quin potiùs oculis meis tribuas
 fontē lachrymarū, vt incessanter pro pecca-
 tis meis plorē, lachrymasq; vbertim emittā,
quibus

quibus bene me lauare possis. Aut aliter. Ideo
 amplius lauari petit, aquis videlicet diuinæ
 misericordiae: quoniã scit omnes huius mun-
 di lachrymas nõ sufficere ad abluẽdas sordes
 peccatorũ, si districto iudicio Deus cũ pecca-
 toribus agere velit: quod testimonio Iob cõ-
 probatur, qui ait. Si lotus fuero quasi aquis Iob. 9.
 niuis, & velut mundissimæ fulserint manus
 meæ: tamen sordibus intinges me. i. sordibus
 intinctũ me esse cõuinces. Nam Deus eos sor-
 dibus intingere dicitur, quos sordibus intin-
 ctos esse demõ strat. Conuincet autẽ quem li-
 bet sordidũ esse, etiam si a quis niuis lotus fue-
 rit. Aquæ niuis, quæ ex cœlo defluunt, & nõ
 ex terra, sicut fontium & fluminum aqua, eas
 lachrymas designat, quas Deus inspirat, quæ
 pro cœlestium, & non pro terrestrium amore
 fundũtur. Verũm & si huiusmodi lachrymis
 peccator lauetur, immundus tamẽ à Deo iu-
 dicabitur: si Deus illũ ad nimis exactum iu-
 stitiæ gnomonẽ examinare velit. Et ob hanc
 causam David etiam postquã peccatũ suum
 agnouit, & illud fateri non erubuit, etiã post
 quã lachrymis suis stratũ suum rigauit, &
 poculũ suum cum fletu miscuit: videns hæc
 omnia, nisi Deus sua misericordia lauare di-
 gnetur, non sufficere ad peccatorum sordes
 abluẽdas, Deum orat, vt illum mũdare digne-
 tur,

H O M I L I A

tur, dicens. Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Ac si diceret. Scio domine virtus salutis meæ, tot tantasq; esse peccatorum meorum sordes, q̄ etiã si omnia ossa mea liquentur, & per oculos in lachrymas defluant, mundare me non possunt. Tu ergo, qui plusquã omnes illæ potes, laua me ab iniquitate mea. Tu qui solus mundum de immundo facere potes: à peccato meo munda me. Laua me primũm, doctrina tua mundissima: vt illis annumerari valeam, qui

Ioan. 15. bus Ioannes te dixisse refert. Iam vos mundi estis, propter sermonẽ quem locutus sum vobis. Amplius laua me aqua gratiæ tuę, de qua

Ioan. 4. qui biberit non sitiet iterũ, sed fiet in eo fons aquæ viuæ salientis in vitam æternam: quam nobis præstare digneris per merita Iesu Christi filij tui, qui tecum & cum spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Homilia septima.

Quoniã iniquitatem meã ego cognosco.

DRecreationis, quam in hoc Psalmo Dauid facit, propositionẽ: hucusq; au distis, cum videlicet, suorũ peccatorum, quæ magna, & multa, & tenacissimẽ impressa esse innuebat, veniã postulauit

stulavit à Deo, eius misericordiam, cum ex
 magnitudine, tum ex multitudine magnifi-
 cè extollens, quo animum Dei, quem sibi ira-
 rum censebat, conciliaret: & benigniorem
 ad precationem ipsam audiendam redderet.
 Nunc iam audite argumenta quibus vrgere
 incipit, Deum ipsum quasi cogere volens, vt
 illi misericordiam præstet. Et primum argu-
 mētum sumit ab honesto, quod legibus niti-
 tur, sic inquit. Quoniam iniquitatem meā
 ego cognosco. Qui confessus fuerit peccata **Pro. 18.**
 sua (ait sapiens) misericordiam consequetur.
 Ecce legem pientissimam, quam pro delin-
 quentibus in via dedit misericors & misera-
 tor dominus. David peccatum suum agno-
 scit, nec abscondit illud, imò faterur: & hanc
 peccati sui cognitionem, & cōfessionem pro
 argumento sumit, quo Deum ad misericor-
 diam flectat, inquit. Quoniam iniquita-
 tem meam ego cognosco. Cum ego pecca-
 tum meum celabam, dignus non eram, cui
 veniam præstares: quia scriptum est, Qui ab **Pro. 18.**
 scondit scelera sua, non dirigetur. Et talibus
 per quēdam Prophetam minatur dominus,
 dicens. Si celauerint se ab oculis meis in pro-
 fundo maris, ibi mandabo serpenti, & mor-
 debit eos. Mare profundū, quod nemo scru-
 tari potest nisi solus Deus, cor humanum est.

H O M I L I A

In huius maris profundo se celat, qui peccata sua inter cordis secreta sic abscondit, vt ea cōfiteri erubescat. Sed hunc talem, Deus tradit diabolo, vt mordeat, & tandem in ventrem suum, hoc est, in infernum deglutiat. Si ego peccatū meum celarem, dignus essem, cui tuā denegares misericordiā: nūc verò qui iniquitatem meā cognosco, dignus sum, vt mihi misericordiā præstes. Primus gradus ad corporis sanitatē recuperandā, vt eger morbū, quo laborat, agnoscat: quia quò magis se rectē valere putat, eò minus auxilia medicorum requireret, & (quod damnabilius est) si quod forte morbi antidotum illi vltro offeratur, tanquam qui non egeat, contemnet: insuper & fastidiet. Et hinc euenit, vt periculosissimè ægrotet, qui se ægrotare ignorat. Sic etiam qui se peccasse non agnoscunt, salutem animæ assequi nō possunt: quia medicinam peccato necessariam nunquam requirent, medicum contemnent. Nunquam enim poenitent facti, nisi qui prius se malè egisse intellexerit. Nunquā etiam dicet in aurem confessori, quod peccatum esse non putat. Sunt autem (heu nimiū multi) qui etiam cū scelus aliquid graue cōmiserint, se malè egisse non putāt: imò potiùs tanquam de excellenti aliqua virtute gloriātur. Si virginis pudicitiam
aliquis

aliquis expugnavit: aut si viduæ obstinatum
 in pudicitia animum alius emolliuit: si necesse
 hominis, si latrocinij infidias machinatus est:
 si ex rapto vivit: quiq; horum, hoc quod agit,
 putat esse virtutē. Et hinc evenit, vt cum **Prou. 2.**
 malè fecerint, lætentur (prout ait Sapiens) &
 exultent in rebus pessimis, qui dolere, & qua
 si luctum vnigenitæ planctum amarū facere
 debuissent. Hi miseri peccatores sunt phrenē
 ticis similes: qui cū morbo grauissimo labo
 rent, rectè tamē se valere putant: rident, iocan
 tur, exultāt, tanquā si nihil patiātur. In medi
 cos furiunt: curari se nō permittunt: seuiūt in
 eos qui illis seruiūt. Nonne hæc & multò plu
 ra faciunt qui peccata sua nō agnoscunt? qui
 scelera sua putāt esse virtutes? Ridēt, exultāt,
 ducūt in bonis dies suos: tāquā si incolumes es
 sent: sacerdotis admonitiōnē non patiuntur:
 corrigi se ab alio nō sustinēt: in predicatores
 seuiunt: parētibus nō obediunt. Nullam de
 niq; medicantis manum admittunt: quæ om
 nia ex ea radice oriuntur: q; videlicet se ægro
 rare ignorant: peccatum suum non agno
 scunt: quo fit, vt pristinæ incolumitati non
 possint restitui. Propter quod in alio quodā
 psalmo Propheta ait. Corruptæ sunt cicatri- **Psal. 37.**
 ces meæ à facie insipientiæ meæ. Ac si diceret.
Quia enim tam insipiens fui, vt peccatorum
 G meorū

H O M I L I A

meorum cicatrices nō agnouerim, præteritis noua addidi peccata: sicque factū est, vt nulla illis p̄fuerint medicina: sed iam putruerint & corrupta: sine cicatrice peccatorum meorū.

Luc. 19.

Non ob aliam causam dominus Iesus ciuitatem Hierosolymam à longè aspiciens, sic euit super illā, nisi quia non agnoscebat peccata quæ commiserat, nec cognouit tempus uisitationis suæ, latebant quæ illam malorū chilia-des quæ illi superuenturæ erant. Miseretur itaque pietissimus dominus illius, tanquam phrenetici, qui sui non miseretur, eo quod morbum suum non agnoscit. Quod autem peccator non agnoscat peccatum suum, sed potius contra, putet esse virtutem, inde (vt æstimo) euenit, quia suis peccatis est nimium affectus, illa ardentem diligit. Nam (vt ait Iob.) animæ esurienti etiam amara dulcia esse uidentur. Quod autem quisque diligit, illud putat esse bonum: quoniam affectus si uehemens est, trahit ad se iudicium rationis, adeo, vt intellectus uelut improbus consul de illa recenseat, prout uoluntati placere cognouerit: et qui uoluntati consulere debuisset quid illi agendum sit, eandem ipsam consulit uoluntatem, qualem sit ipse censuram dicturus: quo fit, vt uoluntas non ex iudicio rationis, sed ratio ex arbitrio pendeat uolun-

Iob. 6.

tatis

tatis. Et ex hoc immodico rerum amore eue-
nit: vt quæ turpia sunt, pulchra nimis videan-
tur amâti. Quo fit, vt nullus sit, qui rebus suis
non delectetur, nullus qui suis liberis, suis ar-
tibus, sua patria, suis operis, non faueat. Nemi-
nem tam modestû, tam oculatum inuenies,
qui in proprijs rebus æstimandis sæpissimè
non hallucinetur. Sed paruus hic esset error,
parumque noxius, si illa immodica philau-
tia his finibus contenta esset, & non amplius
grassaretur. Verû eo vsq; progressa est, vt vi-
tijs suis blâdiatur, & illa sæpissimè virtutû no-
mine donare nitatur. Plærûque enim in vici-
scendis vitijs crudelitas exercetur, & iustitia
reputatur. Sepe immoderata ira zelus dicitur,
& cum peccatores (iuxta Pauli consiliu) cû
modestia corripidebissent, vt aliquãdo resi-
piscant, seuera nimis increpatione frangunt.
Sæpissimè dissoluta remissio, quasi mâfuetu-
do ac misericordia iudicatur, & ita cum peccâ-
tibus plusquã misericordia pmittit indulget,
crudeliter nimis pro æterno supplicio poena
seruat. Nõn uquã tenacitati, parcitatis nomẽ
tribuit: quo fit, vt accepta retineant, etiã cum
distribui deberent egẽtibus. Aliquando ma-
lorum pertinaciã, constantia prædicatur: vn-
de sæpe venit, vt dum mens à malitia sua fle-
cti non patitur, quasi ex recti defensione glo-

H O M I L I A

rietur. Aliquando inconstantia tractabilitas dicitur: & quod quisq; fidē integrā nulli seruat, eō amicum se omnibus æstimat. Plerūq; timor humilitas censetur: & dum mundano timore deiectus quisq; ad defensionē veritatis tacet, arbitratur q; humilem se alijs exhibeat. Aliquādo vocis superbia libertas iudicatur: & cum per elationē veritati cōtradicitur, ipsa loquendi procacitas, veritatis defensio reputatur. Cū ergo vitia ipsa peccator putet esse virtutes, nunquam illorum poenitebit, nunquā illis se corā sacerdote accusabit. Propter

Iob. 20. quod in libro Iob scriptum est. Cū dulce fuerit malum in ore eius, abscondet illud sub lingua sua: parcet illi, & non de relinquet illud. Os mentis nostræ cogitatio est, sicut in quo-

Psal. 4. dam psalmo dicitur. Quæ dicitis in cordibus vestris, & in cubilibus vestris compungimini. Dicitis, posuit pro, cogitatis. In hoc ore dulce est malum, cum illud obcæcatus in intellectu iudicat esse bonum. Cū malum sic est dulce, abscondet illud sub lingua sua: celabitq; in guttore suo: quia videlicet nunquam de illo se coram sacerdote accusabit. Non enim verisimile est, vt quis de ea re se accuset; quam putat esse bonam. Quo fit, vt illius etiā non poeniteat, neque illius vindictam sumat. Propter quod subditur. Par-
cet

eet illi, & non derelinquet illud. Parcet (in-
 quã) quia nõ hoc in se punit. Et (vt nihil con-
 summata nequitia delit) foedus amicitie sem-
 piterne cū ipso peccato in it: et ideo subiūgit.
 Et nõ derelinquet illud: quia quò magis il-
 lud esse bonū putat, eò magis illi adherere ni-
 titur. Propter quod in Threnis Hieremias de
 illis, quorū facies super carbones denigrata est
 loquens, ait. Nõ sunt cogniti in plateis: adhe-
 sit cutis eorum ossibus, aruit, & facta est qua-
 si lignū. Platearū nomine in scriptura sacra,
 sæpe latitudo malitæ designatur: quoniã lata
 est porta & spaciola quæ ducit ad perditio-
 nē. Hæ sunt plateæ, per quas ille nostrarū ani-
 marū cælestis sponsus, summa etiã cum dili-
 gētia quæ situs inuenire non potuit: quoniã
 ille in via peccatorum non stetit. In capite
 harum platearum dispersi sunt lapides san-
 ctuarij: quia sæpenumero hi, qui ad ornāmē-
 ta ecclesiæ internis mysterijs quasi in secretis
 sanctuarij vacare debuerant, secularia nego-
 cia expetunt, & vitia quæque non minima
 amplectuntur. Sed in his plateis non sunt
 cogniti, quia etiam cū in via vitiorum latissi-
 ma existant, in angusto tamen virtutis cal-
 le se stare putant, vnde subditur. Adhæsit
 cutis eorum ossibus. In osse duritia fortitu-
 dinis; in cute verò, mollities designatur in-

Thr. 4.

Mat. 7.

Can. 3.

Psal. 1.

Thr. 4.

HOMILIA

firmitatis. **C**utis ergo ossibus adhæret: cū infirmitas vitij, fortitudo virtutis iudicaf. Mollia nimis sunt quæ faciunt, sed suorum operū cæco nimium amore decepti, fortia valde esse putant: vnde euenit, vt quò meliora illa esse censent, cò magis de illis emendari cõtemnūt. Propter quod meritò subiūgitur, **A**ruit, & facta est quasi lignū. **C**ulpa enim eorū tantò insensibilior redditur, quātò apud eos etiā laudabilior habetur. Et ideo illam aridā a se rit: q̄a nulla sui cogitatione viridescit. **V**ides ad quot incōmoda nos ducat nostrorū peccatorum ignorantia. Quòd si morbū suum iā agnoscere peccator incipiat, maximam inde suæ salutis spem capere potest. Nam & hoc ipsum argumentum est in melius translatis animi: q̄ vitia sua, quæ adhuc ignorabat, videt. Nullus est enim adeò suæ salutis cõtēptor, vt cū se egrotare cognouerit, medicū illi gratis subuenire paratū libentissimè nō suscipiat, & remedia ab illo decreta, extensis (vt aiunt) vlnis non amplectatur. Sic etiam nullus est, qui peccatum suum probè agnoscens, de illo non se accuset, & illius pœniteat, nisi suæ salutis immemor fuerit. Quòd si eum commissi criminis pœnitet, necesse est, vt pristinæ incolumitati sit statim restitutus: quoniam pœnitentia antidotum quoddam est efficacissimum

mum et præsentaneum ad quoduis peccatum quamlibet etiam mortiferum depellendum. Hinc est, quod Adam peccante, dominus illum in paradiso perquirat, et causam cur inobediens fuerit petit, ut vel sic illum ad peccati confessionem vrgeret, sciens illam esse viam certissimam ad salutem recuperandam. Ob hanc causam Cain perijt absque vlla salutis spe: quia de crimine, quod in fratrem fecerat, à deo quæsitus, noluit illud fateri, sed superbe illud occultare voluit deo, dicens. Nunquid ego custos sum fratris mei? Si peccatum suum cognouisset, & illud coram deo, qui omnia nouit, fuisset confessus, dicens, Peccaui: dominus pietissimus statim donasset illi hanc noxam, quãuis crudelissimã. Qui peccata sua fateri cõtenuent, aliqua futili excusatione illa palliãtes, cõsuunt folia ficus ut faciãt sibi perizomata, quẽadmodum Adam & Eua. Petrus agnoscit crimen abiuratae veritatis, & statim flet amarè, & pastor ouium instituitur. Paulus agnoscit crimẽ blasphemie, & vas electionis, & doctor gentium efficitur. Magdalena agnoscit (nõ vnũ) sed multa quẽ habebat peccata: propter quod stat retro secus pedes dñi: velut quæ suã agnoscens foeditatẽ & turpitudinẽ, non audet in conspectu dei apparere: & ideo audire meretur: Remittuntur tibi peccata tua.

Gen. 4.

1. Tit. 1.

Luc. 7.

H O M I L I A

Luc. 23. Latro in cruce agnoscit peccatū suum, dicēs:
 Nos digna factis recipimus: & deinceps miseri-
 cordiam petens, dixit. Dñe memento mei
 dum veneris in regnum tuū: quia peccatum a-
 gnouit, misericordiā quam petijt, impetrauit,
 cū dictum est ei. Amen dico tibi: hodie me-
 cum eris in paradiso. Dauid peccatum suum
 agnoscit, dicens. Quoniā iniquitatem meam
 ego cognosco. Tu ergo si peccasti quicūque
 ille sis, quanto quoq; peccato, aut peccatorū
 numero pressus fueris, agnosce peccatū tuū:
 dic, Peccaui: miserere: & statim misericordiā
 cōsecutus subleuaberis. Verūm hīc admoni-
 tione opus est, vt intellegant peccatores, non
 eos omnes verē peccatū suum agnoscere, qui
 se peccasse ore fatentur. Sunt enim (heu) mul-
 ti, qui cū se peccasse ore dicunt, corde tamē
 negant, sicut de alijs beatus Paulus ait. Fa-
 tentur se nosse Deum, factis autem negant.
Tit. 1. Signa autem veræ cognitionis & confessio-
 nis sunt hæc: videlicet, si paratus est iustam
 pro crimine subire pœnam: si arguentem &
 corrigentem peccatum quod cōmisit, patien-
 ter sustinet: q̄ si hæc facere renuit, argumen-
 tum est, illum nondum suum crimen agno-
 scere: quoniā si bene agnosceret, antidotum
 non contemneret. Et (vt rem istam plenē cō-
 firmemus) proponamus in exemplū, Saulē
 regem,

regem, qui de peccato inobedientiæ à Samue 1. Re. 15.
 le Propheta reprehensus, dixit, Peccaui, nec
 tamen exaudiri meruit. Quare Saul non au-
 dit à Samuele, sicut David audiuit à Nathan 2. Re. 12.
 propheta, Dominus transtulit peccatum tuū
 à te? Nunquid Deus acceptor est personarū,
 vt æquè laborantibus, non æqua mercede do-
 net? Absit. Non est enim personarū acceptio Rom. 2.
 apud Deum, qui omnium miseretur, & dissi-
 mulat peccata hominum propter pœnitentiam.
 Quòd Saul veniam non impetrauit, in-
 de euenit, quòd ille non vt decebat peccatum
 suum agnouit: quia illa sui peccati confessio
 plus superbiæ, quàm humilitatis habet: eo q̄
 pœnam sibi à deo inflictam patienter sustine-
 re noluit. Nam cùm illi Samuel propheta in- 1. Re. 15.
 sinuasset Dei irreuocabile decretum, dicens.
 Scidit dominus regnū Israel à te hodie, & tra-
 didit illud proximo tuo meliori te. Porrò triū
 phator in Israel non parceret, & pœnitentia nō
 flectetur, neq̄ enim homo est vt agat pœnitē-
 tiam. Tunc dixit Saul. Peccaui. Sed nunc ho-
 nora me coram senioribus populi mei, & co-
 ram Israel. Ac si dixisset. Honora me sicut re-
 gē, vt ego præcedam velut rex, & tu sequaris,
 vt adorem dominum Deum tuū. Deus illum
 propter peccatū regno priuabat, & regni so-
 lio deiciebat: sed hanc pœnam Saul pati re-

H O M I L I A

21. 3. 11.
21. 3. 11.
21. 3. 11.
21. 3. 11.
 nuebat, dicens. Peccaui. Sed honora me coram
 senioribus populi mei, & coram Israel. Ac si
 diceret. Peccatum fateor: sed poenam, quam
 infligis, sustinere nolo. Verecundiam siquidem
 passus, & superbia elatus, renuebat honores
 amittere: quapropter misericordiam, quam pe-
 titiit, non meruit obinere. Quisquis enim sub
 specie confessionis humanos adhuc honores
 amittere timet, iste indulgentiam, quam ficta
 humilitate postulat à Deo, adipisci non valet.
 Confessio enim, quam elatio mentis comita-
 tur, veniam impetrare non meretur: quo fit,
 ut is, qui in conspectu hominum de peccato
 reprehendi refugit, veniam, quam à Deo im-
 petrare poterat, à semetipso excludat: quia
 peccatum suum se non cognoscere conuincitur,
 qui de illo coram alijs reprehendi non sus-
 tinet. Nam si cognouisset, acceptaret utique
 correctionem, quæ optima est peccati medi-
 cina. Quia ergo Saul correctionem non susti-
 nuit, peccatum non agnouisse conuincitur:
 quoniam & si ore confessus est dicens, Pecca-
 ui, corde tamen se peccasse negauit. Quod
 ex eo facile conijci potest, quod cum à Sa-
 muele increparetur quare vocem domini non
 audierit, ex ipso fastu superbiae respondit, di-
 cens. Imò audiui vocem domini, & ambulavi
 per viam, per quam misit me dñs. Malum enim fa-

pra malū adiecit: quia culpam suam non solū
 agnoscere dedignatus est, sed etiā superbiēdo
 defēdere studuit, & defendēdo accumulauit.
 Dauid autē non sic, sed reprehensus patiēter
 tulit, peccatum suū agnouit: quoniā illud hu-
 militer cōfessus est, pœnas illi à deo decretas
 nō recusauit: imò patiēter & gratāter ample-
 xus est. Tu ergo si peccasti, & veniam impe-
 trare optas, peccatū tuum agnosce, illud cōfi-
 teri nō erubescas. Scies autē te bene cognosce-
 re peccatū tuū, si correctionē sustines. Si pœ-
 nas meritas pro pētō soluere satagis. Si cū ali-
 quis peccatū tuū tibi obijcit & impingit, non
 recusas, nō ob hoc irasceris, put faciūt multi,
 qui cū sua fateātur peccata, ab alijs sibi obijci
 nō patiuntur, sua quidē vulnera velut canes
 lingūt, aliū tamē canē ad ea lingēda accedere
 nō permittunt, vnde colligitur falsa eos humi-
 litate peccata sua fuisse cōfessos. Nā si tūc cū
 peccatū suū confitētur peccatores se esse vera-
 ci humilitate cognoscerēt, cū arguuntur ab a-
 lijs, patiēter sustinerēt, & q̄ confessi prius fue-
 rāt, se esse postea per impatientiā nō negarēt.
 Indiciū ergo veræ cōfessionis est, si cū quisq;
 se peccatorem fatetur, aliū hoc idem illi dicen-
 tē patienter tolerat. Quia enim (vt ait Sapiēs) Pro. 18.
 iustus in principio accusator est sui: iustus vi-
 deri appetit quicumque se, nullo arguente; de
 peccato,

HOMILIA

peccato, accusat: sed an vera fuerat confessio, inde probatur, si altero malū quod facimus increpante, palinodiam non cantamus, si increpati nō contradicimus. Nam si superbe reluctamur, conuincitur fictā fuisse nostri peccati confessionem. Tu ergo agnosce peccatū tuum: & si quis obiecerit, patiēter sustine, correctionem admitte, pœnas debitas persolvere non refugias: & sic tibi agnoscenti facile Deus peccata condonabit, & gratiam præterea tribuet, qua vitam promerearis, æternam.

Homilia Octaua.

Et peccatum meum contra me est semper.

VARIA hic versiculus suscipit interpretationem iuxta variam significationem huius vocis, contra, quæ præter vulgarem & tritam significationem, qua dissidentiã significat, aliquando significat loci situm, & valet tantum, sicut è regione, vel ex opposito, aut corã: sic Vergilius capit in primo Eneid. dicens.

Vrbs antiqua fuit Tyrj tenuere coloni

Carthago Italiam contra, &c.

Matt. 21 Et in Euangelio Matthæi dicitur. Ite in castellum

lum quod contra vos est . Contra vos est, id est, coram vobis . Et iuxta hanc significationem magis ego crediderim illam vocem hoc loco accipi: propterea quòd alia trāslatio, videlicet beati Hieronymi, hāc vocis amphibologiam euitans, sic habet . Et peccatum meum coram me est semper . Ad eundē modum transferunt alij, qui de linguæ hebraicæ cognitione gloriantur, prout est Pagninus Lucensis. Ioannes Campensis eundē sensum reddit, alijs tamen verbis. Sic enim transtulit. Et peccatum meum nunquam excidit mihi. Quæ omnes translationes huc tendunt, vt David his verbis dicat, tam assiduam esse sui peccati cognitionem, vt peccatum suum ob oculos suos semper obuerfetur sibi. Ait ergo. Et peccatum meum cōtra me, vel coram me est semper. Hoc est, semper cogito qualiter te offenderim, vt ipsa offensæ cogitatio me humiliet. Nam quò magis homo agnouerit bonum quod amisit, eò maiorem habet occasionem lugendi propter illud. Hinc Sapiens ait. **Eccle. i.** Qui apponit scientiam, apponit & dolorem. Quia quantò plus peccator cœperit scire bonum quod perdidit, tantò plus lugere incipit malum quod inuenit. Cōsiderat namque gaudia cœlestis patriæ, diuitias illius, vbertatem, satietatem, lucem, & vitam denique perpetuam,

HOMILIA

tuã, quæ omnia per peccatũ amisit. Deinde defleñt oculos, vt cõsideret quò deiectus est, & vbi iacet: & videt quanta arctetur mētis tristitia, quanta sit paupertas, quantæ tenebræ, quanta turbatio. Demũ tendit oculos ad futura quæ imminent tormenta: vbi luctus sempiternus, fames, sitis, tenebræ, confusio, mors denique sempiterna. Cũ hæc omnia conspicit, bona videlicet quæ amisit, & mala quæ inuenit, acerbè luget: quoniam ipsa cognitio materiam luctus subministrat. Tantaque est tristitia quam ingerit mēti cognitio boni per peccatum amissi vt nulla eam temporalis cõsolatio possit subleuare. Propter quod Dauid in tribulatione constitutus, & elõgatum se à Deo conspiciens, in alio quodam Psalmo ait. **Psal. 76** Renuit consolari anima mea. Sed quare tanto mœrore conficitur, vt nullam consolationem admittat? Nunquid primogenitus hæres regni obiit? Aut charissima coniux defuncta est? Aut regni solio deiectus est? Nihil horum. Quid ergo? Audi. Tribulationẽ qua premebatur, exprimit in ipso psalmi initio, cũ ait. Voce mea ad dominum clamaui. Clamare eo tempore necessarium est, cũ longè est ille qui clamat. Cũ ergo se clamare ait, testatur se propter peccata sua elõgatũ esse à Deo. Et propter hæc causam tanto afficitur tædio,

vt dicat: Renuit consolari anima mea. Nā ple-
 rūque huius seculi diuites solent mentis tæ-
 dio affecti, diuitias suas, quibus affluunt, con-
 spicere, vt harū rerū aspectus tristiā delinire
 valeat. Cū enim mœrore quodā premi se sen-
 tiūt, equos aspiciunt, vt eorū cōtemplatione
 obortū animæ mœrorē vincant. Sed prophe-
 ta qui deo lūget, quia ab æternis gaudiis se ce-
 cidisse cognoscit, cōsolationem de rebus tem-
 poralibus nō suscipit: dicēs, Renuit consolari
 anima mea. Ac si expressiūs dixisset. Qui de
 tēporaliū rerum amissione nō lugeo, de tēpo-
 raliū rerū abundantia, consolari nequaquam
 valeo. Sed nūquid est tædiū hoc tuū immedi-
 cabile vulnus: vt nulla illi valeat cōsolutio me-
 deri? Non certē: qm̄ memor fui dei & delecta-
 tus sum. Cōsideraui mansuetudinē ipsius, pie-
 tatē & misericordiā, & hm̄i cōtēplatione,
 & suæ bonitatis memoria delectatus sum. Vi-
 des quātū efficiat in peccatore sui peccati aspe-
 ctus, qui tātū illi ingerit dolorem, vt nulla eū
 tēporaliū rerū cōsolatio possit lenire. Hinc est
 q̄ Adā eiectus de paradiso, è regione ipsius pa-
 radisi collocatur à dño, quanq̄ hoc in vulgari
 nra editione non reperitur. Verū septuaginta
 hoc referūt, in quorū trāslatione ita habetur.
 Et emisit eum dominus de paradiso volupta-
 tis, vt operaretur terram de qua sumptus est,
 & eiecit

Gen. 3.

H O M I L I A

& eiecit Adam, & collocauit ante paradifum
 voluptatis: & pofuit cherubin, & flammeum
 gladium verfatilem ad custodiendam viam
 ligni vitæ. Quo in facto, dominus misericor-
 diae fuæ & pietatis argumentum oftendit:
 quoniam & fi Adæ pœnam intelligit, illum à
 paradifo eiciens, hanc tamen ipfam pœnam
 ad fuam vtilitatem dirigebat. Nam quòd il-
 lum contra paradifum habitare facit, huc ten-
 dit: vt ille perpetuam doloris materiam habe-
 ret: quotidie cogitans vnde exciderit, & in
 quem statum fe deiecerit. Et quanuis grauissi-
 mi doloris fpectaculum erat, anfam tamẽ ma-
 gnæ vtilitatis præbebat: vt videlicet ille per-
 petuus afpectus cautiorem illum in pofterũ
 faceret, ne iterum in fimilia prolaberetur pec-
 cata. Sæpiffimẽ enim euenit, vt qui bonis ac-
 ceptis frui nefciens factus eft deterior, eorum
 priuatione relifcens emendetur: quoniam
 experientia sentire incipit fuã defidiã. Quòd
 ergo ante paradifum deũ Adam collocauit,
 magnæ misericordie, & illius curæ fymbolũ
 fuit: vt continuo afpectũ memor efferet vnde
 exciderat, & lucrum inde per continuum do-
 lorem faceret. Hoc etiam figurat ftatua illa,
 quã Nabuchodonofor rex vidit per fomnia,
 cuius caput ex auro, pectus & brachia de ar-
 gento, venter & fœmora de ære, tibiæ ferreæ,
pedum

pedū quēdam fictilis. Hęc aut statua stabat corā Nabuchodonosor: ipsamq; cōtuens Nabuchodonosor, territus est. Hęc statua illorū vitā designat, qui à statu virtutis, in vitia magna paulatim prolapsi sunt: quod facile est agnoscere, si statuę initium, media, & finē diligenti inuestigatione consideremus. Valde quippe distant aurum & testa: vnum alteri multum interest. Ex auro incipit, in testam definit. Sic etiam sepe contingit: vt is qui in culmine virtutum fuit olim, parua postmodū negligēs, in maxima vitia sit deiectus. Ex capite aureo ad pedes testeos deuenitur. Per aurum, quod cętera metalla valore & splēdore excedit, intelligitur charitas: quę (teste apostolo) reliquas, omnes superat virtutes. De quo auro dicitur in Apocalypsi. Suadeo tibi emere à me aurū, vt locuples fias. Charitate nā que locupletamur, quam precibus & gemitibus à deo emit peccator. Et quia charitas hęc maior & perfectior viget in beatis quā in iustis in hac vallis miseria existētibus, dicitur in Apocalypsi, de illa superna Hierusalem, quę iuxta Paulum est mater nostra, quòd sit ciuitas ipsa aurum mundum. Quia charitas, quę in hac vita habetur, quamlibet sit repurgata, semper habet admixtam quandam peccatorum venialium scoriam (dicente beato

1. Co. 13.

Apo. 3.

Apo. 21.

H O M I L I A

1. Ioã. 1.
ps. 11.
 Ioanne in sua canonica.) Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Caritas verò, qua iusti se in patria diligunt, nihil habet huiusmodi scoriæ admixtum: & ideo hæc ipsa ciuitas aurum mundum dicitur. Per argentum, eloquentia, aut doctrinæ claritas figuratur: iuxta id quod in alio quodam psalmo dicitur. Eloquia domini eloquia casta: argentum igne examinatum, probatum terre, purgatū septuplum. Caput aureum in pectus descendit argenteum: quia multi principia habuerūt optima, feruorem charitatis tenebāt: sed charitatem ipsam amittentes, solam bonam elocutionem conseruarunt: opera reliquerunt, verba virtuosa retinent: cum de virtutibus loquuntur, tanquam psittaci verba formant, qui cum opere non possunt, verbo solo, hominem imitantur. Sed hoc ipsum verbum argenteum, in æreum paulatim descendit: cum id quod prius ex veritate loquebatur, aura solum populari postea ductus, ex sola vanitate loquitur, vt gloriolam quandam inde captare possit. Prius enim ideo loquebatur: quia & si ipse à via declinauerat virtutis, cupiebat tamen alios errantes ad rectam viam reducere. Nūc verò salutis alienę immemor perinde ac suæ, hoc solū curat, vt

homi-

hominib⁹ placeat. Talis igitur æris more, sua
 uiter sonat exteriùs: sed voluntatis malignita
 te pallefcit internè: æs nãque argētum imita
 tur in sono, sed multū argento interest in co
 lore & pretio. Sed cū hæc ipsa mala quę occul
 tō faciebat, prodierint in publicū, vt iam reue
 lata sit ignominia sua, & visum fuerit oppro
 brium suum: tunc quidem factus velut frons
 meretricis, iam virtutes ipsas quas non ope
 ratur, laudare desinit: & (quod magis dolen
 dum est) eas ipsas vituperare nō cessat: & qui
 priùs de virtutibus carmina lyre cātabat, nūc
 satyrām agit, sicq; faciens, es diminuit vsq; ad
 ferrum. Ferrum nãque omnia comminuit &
 domat metalla: & talis est male dicentia, quæ
 omnia bona sic cōterit, vt in æstimatione ho
 minum adeò parua apparere faciat, vt vitia
 iudicentur. Sed qui tam audaces sunt ad ma
 la inferenda, isti sepiusimè pusillanimes sunt
 ad ea toleranda: & qui faciles sunt ad iniurias
 irrogandas, iidem dissimiles supra modū sunt
 ad eas patienter sustinēdas. Et ad hunc modū
 ex ferro deuenitur ad testam. Testa enim qm̄
 facilè frangitur, impatientiæ fragilitatem ap
 tissimè significat. Ecce in quem finem desi
 nit statua, quæ initium suum cœperat ab au
 ro. Sic multi vitam suam auspiciantur à virtuti
 bus, & tandem in turpissima vitia desinunt.

H O M I L I A

28
Thr. 4.
 Hoc est quod Hieremias in threnis plorat, di-
 cēs. Filij Siō inclyti, & amici tui auro puro, quo-
 modo reputati sunt in vasa testea, opus ma-
 nuum figuli? Qui enim prius religiosè agere,
 & charitate feruere solebant, nunc nimium te-
 pidi remisi, in voluptatis cœno volutantur.
 Vasa enim testea facti sunt: quia voluptuosi,
 quia impatientes facti sunt. Vtrūque enim in
 testa figuratur: quoniam testa sicut fragilis, ita
 & contemptibilis est. Quid autem voluptate
 contēptibilius? Quid impatientia fragilius?
 Talis est ille, qui in stercore rerum mundana-
 rum iacens vilescit: & minima quaque tribu-
 latione frangitur. Ecce statuam. Ecce vitæ or-
 dinem, quæ optimum habens initium, in pes-
 simum definit finem: à virtutis culmine in vi-
 tiorum profundum descendit. Sed hæc statua
 contra Nabuchodonosor stabat: vt videlicet
 per aspectum illius humilietur, & sua super-
 bia confundatur. Tunc enim coram vnoquo-
 que nostrum huiusmodi statua erigitur, quā-
 do nostris oculis peccati foeditas & calamitas
 ingeritur, vt hac cōtemplatione vnde & quo
 deiectus sit, agnoscat: & sic per huiusmodi af-
 pectum nostra impudentia cōpescatur, deij-
 ciatur superbia, duritia conteratur. Hæc sta-
 tua cōtra David stetit, quādo illi peccatū suū
 per Nathā prophetā ostensum est. Caput em̄
aureum

aureum habebat: cūm humilis, castus, māsuetus, iniuriarum immemor, cōtemplationi deditus fuit. Sed tandem caput aureum in pedibus testeis finitur: quia à tanto virtutum culmine, ad adulterium & homicidium descendit: qui prius hosti Sauli pepercit, postea fidelissimo militi Vriæ non parcat. Quanta dissimilitudo inter caput aureum & pedes testeos: tanta est inter David in spelunca patientem Sauli, & eundem postea nocentē Vriæ. Verūm hæc ad aliorum cautelam, nō ad exemplum dicta sunt: vt videlicet, qui se existimat stare, videat ne cadat. Et si caput aureū in pedes definit testeos, quem finem putas habiturum caput habentem testeum? Vt autem hæc statua ante oculos Davidis semel collocata fuit: nūquam ab ea rex oculos suos auertit, sed in eam defixis oculis iugiter intēdebat. Et hoc est quod ait. Et peccatum meū contra me est semper. Semper in id oculos mētis intendo, vt eius fœditatem agnoscam. Cur autem hoc faciat, in alio quodam Psalmo expressit, dicens. Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquæ cogitationis diem festum agent tibi. Prima cogitatio est de peccato, de fœditate, de turpitudine, de malitia illius: & ex hac cogitatione supersunt semper quædam reliquæ, videlicet odium,

H O M I L I A

- Naū. 3.** displicētia, detestatio. Nam (vt est apud quē-
dam Prophetā) omnis qui viderit te, resiliet à
te. Quisquis enim probe (vt decet) peccati ma-
litiā agnouerit, nisi mentis inops, ab illo tā-
quam à profundo puteo resiliet, & velut à po-
culo venenato abstinebit. Reliquiæ ergo, quæ
de cogitatione peccati supersunt, sunt pecca-
ti odium & displicentia. Et hæc diem festum
agunt Deo: vel (vt alia translatio habet) solē-
nia celebrant Deo. Quale autem sit hoc festū
expressit pater benignus, qui filium de pastu
porcorum & fame redeuntem recipiens, ait.
- Lu. 15.** Manducemus & epulemur: quia hic filius
meus mortuus erat, & reuixit: perierat, & in-
uentus est. Grande nimis & magnificum fe-
stum faciunt hæc cogitationis reliquiæ: cum
in cælo fiat magnum gaudium super vno
peccatore pœnitentiam agente. Quia ergo
Dauid cognoscit quantum lucrum sibi face-
re possit hæc peccati cogitatio, ideo nunquā
hæc cogitatio excidit sibi, semper defixis in
peccatum oculis intendit: vt nullareī fami-
liaris dispensatio, aut regni administratio
ab huiusmodi cogitatione illum auocare
potuerit, ideo ait. Et peccatum meum contra
me est semper. Meum, inquam, nō alienum:
ego enim non sum talis, vt me despecto, alie-
na curem. Non projicio peccata mea post ter-
rum,

gum, vt aliena ante oculos meos habeam. No-
lo trabem in oculo meo pati, vt festucam de
oculo alieno eijciam: prout sunt (heu) ni-
mium multi, qui sui obliti, alios intuentur.
Nam hoc potius est accumulare peccata &
augere, quã minuere. Me ipsum solũ cõsidero
nec mihi ipsi sum satis, nisi deus me docuerit.
Ideo peccatum meum semper coram oculos
meos statuo: vt per continuum aspectum, cõ-
tinuò doctior fiam. Et si quid fortè malitiæ
est in peccato, quod hodie oculos meos sub-
terfugit, crastina die videre possim: quod cra-
stina dies ignorauerit, sequens alius dies me
doceat. Semper ergo cogitationi peccati in-
sistã, vt semper cognitio crescat, quæ me quo-
tidie ad peccati detestationem vehementius
solicitet, & impellat. Hanc ergo sui peccati
iugem memoriam, nunc pro se Dauid in ar-
gumentum sumit, vt iustitia interueniente
Deus misereatur illius. Nam per prophetam
Esaïam dominus ait. Ego sum qui deleo ini- Esa. 43.
quitates tuas, & memor non ero. Tu autem
memor esto, & iudicemur. Ecce qua condi-
tione, iniquitatum peccatoris se immemor-
rem pollicetur: videlicet, si ille memor fuerit,
Dauid ergo pactum admittit: conditionem
offert, dicens. Et peccatum meum contra me
est semper. Promissũ exigit, dicens. Miserere

HOMILIA

mei. Caue ergo ne peccatorum tuorum immemor existas, ne proijcias ea post tergum, sed ante oculos ea statue: vt eorum malitia perspecta, ea plenius detestari valeas: & sic proijciet ea deus post tergum tuum, & miserabitur tui Iesus Christus filius Dei, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Homilia Nona.

Tibi soli peccaui, & malum coram te feci.

Vstum est, vt quisque ab illo veniam petat, cui iniuriam intulit. Daud qui à solo Deo misericordiam postulauit: causam cur id faciat, nunc prodit, dicens. Tibi soli peccaui. A te solo peto misericordiam: quia te solū me offendisse cognosco. Sed hic scrupulus vrget non paruus, quomodo verū esse pōt, vt in solū deū peccasse dicatur, qui innocentē interfecit, & adulterium cōmisit? Nonne hoc etiam est peccare in proximum? In huius versiculi expositione variē desudatum est à diuersis. Nam alius, aliam reddit interpretationem.

Et li.

Et licet quælibet earum vera sit, nescio tamē an earum aliqua sit satis literæ conuenientis, & quæ verè & plenè literæ sensum reddat. Nam Hieronymus, Augustinus, Ambrosius, Chrysostomus, Gregorius, Casiodorus, qui omnes hunc psalmum interpretantur, & eorum aliqui specialibus de hoc psalmo libellis editis (omitto alios, qui digni non sunt ut cum his vel ex longinquo conferantur) concordant sententia exponunt hunc locum dicentes, ideo David soli Deo peccasse, quia solus Deus sine peccato est: solus qui peccata iudicat: solus qui punire & parcere potest. Alij quidem homines, qui regi subduntur, peccāt regi & Deo, quia ab vtroq; punire possunt: & vtriusq; mandatū transgrediuntur. At rex, qui soli Deo subditur, & ab illo solo corripī pōt, soli Deo peccat. Hæc quidē vera sunt: quod videlicet solus Deus regē punire potest: & quod solus Deus est sine peccato. An autē ideo soli Deo peccare dicendus sit, dubiū mihi est: quoniam talē loquēdi modū nō meminime in sacris scripturis alibi legisse. Inuenio quidē sæpe in sacris literis dictū, hominē peccare in hominē. Nā Pharaō frustratæ fidēi, quā filijs Israhel Exo. 10. dederat, pœnitēs, eisdēq; Israhelitis loquēs, ait. Peccaui in dominum deum vestrū: & in vos. Ecce hominem, & quidem regē, qui in homi-

H O M I L I A

1. Re. 10.
 nes sibi subditos peccasse fatetur. Et tamē solus Deus punire poterat Pharaonem. Præterea in primo libro regum legitur. Si peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus: si autē in Deum peccauerit vir, quis erabit pro eo? Quauis solus Deus sine peccato sit, hic tamē audis virum posse in virum peccare. Non ergo soli Deo peccare dicēdus est homo, quia solus Deus sine peccato est: aut soli Deo peccare dicemus regem, quia solus Deus regem punire potest: cū regem in sibi subditum, & virū in sibi æqualem peccasse, ex sacris literis pateat. Nisi fortē, peccare Deo, quiddā aliud sonet in sacra scriptura, quā peccare in Deum: quā verborum differentiam (vt ingenuē fatear) ego non video: cū absque vllō discrimine, vnum pro alio in sacris codicibus positum, sæpiissime reperiat. Sed si hæc præsentis versiculi expositio, quam tanti viri sanctitate perinde ac doctrina illustres comprobarunt, nō placet, quid genioli mei tenuitas poterit excogitare, quod doctis viris vel aliqua ex parte placere possit? Ad sit ergo ipse dominus, qui linguas infantium facit disertas, qui que docet hominem scientiā: & illuminare dignetur intellectum meum, vt valeam intelligere, & disserere, nō quod hominibus placeat, à quibus probari non opto: sed quod verum & germanum

manum literæ sensum exprimat, qui animarum saluti utcunque prodesse possit. Nec mirari quisquam debet, si nos aliquid in hūc locum contulerimus, quod à tantis viris fuerit prætermissum: quoniam (ut ait Paulus) i. cor. 13
 diuisiones gratiarum sunt: & (ut ait alius) Hora,
 nihil ex omni parte beatum. Quod ego domino donante de hoc loco ex aliis scripturæ locis coniecere valeo, ita habet. David ideó soli Deo se peccasse asserit, quia solo Deo præsentente peccatum commisit: solus Deus fuit illius peccati conscius. Nam si de adulterio sit sermo, certum est Dauidem nullis admisit testibus illud perpetrasse: cum ipse concubitus etiam coniugalis, qui honestissimus est, res sit adeò verecunda, ut nullus sit, nisi insanus, aut demens, qui loca secreta non requirat, ut talem concubitus explere valeat. Homicidium fuit secretum: quoniam &
 si David dedit literas ad belli præfectū & ducem, ut Vriam in acie constitueret in loco minus munito, & magis hostibus periuo, ignorabat tamen, an fortè propter Vriæ aliquod secretum scelus, iustitia ira exigente, id fuisset rex iubere compulsus: secreto tamē ne fortè si id publicè, & præcone clamante fieret, cōmotio aliqua, aut tumultus aliquis excitaretur, qui malè sedari posset. Prætereà, pec
catum

catur: quodlibet, plus pendet ex corde, quā
 ex opere. Nam ex hac sola ratione, opus ali-
 quod censetur peccatum, quia ex malitia cor
 disprodiit. De corde enim (vt ait ipsa met ve-
 ritas) exeunt adulteria, fornicationes, homici-
 dia, furta. Si ergo corde præcipuè peccatur, co-
 ram solo Deo peccamus, cū solus ipse sit qui
 intuetur cor. Peccatum ergo David sic fuit se-
 cretum, vt omnes lateret: quod cū solus Deus
 sciuerit, ideo ait. Tibi soli peccaui, hoc est, te
 solo conscio, te solo præfente. Nam si alij hoc
 sciuisent, illis etiam peccassem, quibus malo
 meo exemplo ruinæ occasionem præbuis-
 sem: quia tamen tu solus eras præfens cū pec-
 cabam, ideo tibi soli peccaui. Et hæc nostram
 interpretationem esse huic literæ germanam,
 apertissimè ostendit id, quod Dominus per
 Nathan Prophetam Dauidi minatus est, di-
 cens. Dabo vxores tuas proximo tuo: & dor-
 miet cū eis in oculis solis huius. Tu enim feci
 sti in occulto, ego autē faciam in conspectu to-
 tius Israel. Ex quibus colligimus, publicam
 poenam esse inflictam occulto crimini. Hoc
 ergo peccatum nunc ipse fatetur dicens. Tibi
 soli peccaui. Et hunc sensum verba sequentia
 innuunt, quibus ait, Et malum coram te feci.
 Ac si diceret, Tibi soli peccaui: quia malū co-
 ram te solo feci. Et hanc interpretationem in-
 nue-

ntere videtur Ambrosius, cum ait. Tibi soli
 peccaui, quem solū abscondita cogitationum
 & mentis occulta non fallunt. Et hic loquen-
 di modus satis vsitatus est in sacris literis, vt il-
 le dicatur peccare Deo, qui peccat corā Deo:
 & ille dicatur peccare in hominē, qui peccat
 corā homine. Nā propheta Baruch, peccatū
 filiorū Israel sub eorū nomine deplorans, ait.
 Peccauius dño deo nostro. Et paucis inter- Baru. i.
 iectis eandē cantilenam repetens, ait. Peccaui
 mus ante dñm deū nostrū. Ex quibus cōijce-
 re licet, idē esse peccare Deo, & peccare ante
 Deum. Satis notū est etiā illud qđ apud Mat. Mat. i8.
 thæum Christus ait. Si peccauerit in te frater
 tuus, vade & corripe eū inter te et ipsum solū.
 Quo loco cōstat concordi omniū sententia:
 peccare in fratrem, tātū valere, ac peccare fratre
 sciente. Cū ergo Dauid ait, Tibi soli peccaui,
 idem est ac si diceret, Te solo sciēte, & te solo
 præsente peccaui: quia coram te solū ma-
 lum feci. Quæ Dauidis verba magnum quod-
 dam humilitatis insigne præseferunt: quo-
 niam illa verba in sui accusationem protulit,
 Dei præsentiā sibi ipsi obiiciens: quæ sola
 sufficere debuisset, vt illum à peccato deterre-
 ret. Cū ergo ait, Tibi soli peccaui & malum 1. Reuo.
 coram te feci: huc tendit, vt dicat. Vel hoc à
 peccato me detertere valuisset, si consideras- Pal. 7.
 sem,

H O M I L I A

sem, quòd tu coram eras, cùm ego peccabam. Et meritò hæc in sui accusationem ait Dauid: quoniam magna cuilibet peccatori si dissimulare non vult, est indicta necessitas probitatis: cùm ante oculos agat iudicis cuncta cernentis. Nullus est enim homo adeò effrons, qui in plurimis peccatis non vereatur hominum præsentiam: quoniam cùm peccato debeat vituperium quemadmodum virtuti honor, et omnes à natura refugiamus vituperium & de decus: hinc est, quòd veremur ea coram hominibus facere, propter quæ suspicamur illorù de nobis opinionem minuendam. Et tamen hæc est miseranda hominum cæcitas: qui cū se inuicem reuereantur cùm peccant, Dei tamen præsentiam nunquam reformidant. Fortè ignorant diuinos illos plusquam lynceos oculos cuncta prospicere: nihilque esse tam occultum, quod Deum latere possit. Aut si Deum cuncta scire credunt, suspicantur fortè illum nostris peccatis non offendi. Aut illum adeò iniustum censent, vt peccata impunita esse velit. Aut fortè impotentem, qui etiam cùm velit, punire non possit, existimant. Si credunt se posse diuinos oculos frustrare, audiunt quod in primo regum libro dicitur. Homines iudicant quæ foris sunt, Deus autem Psal. 7 intuetur cor. Et diuinus Psalter, ait, Scrutans corda

1. Re. 10.

Psal. 7

1191

corda

corda & renes Deus. Scrutantem dixit, vt eum minutissima quæque cognoscere innueret: prout facit is, qui rem quampiam cum diligentia scrutatur, cui nihil est, etiam quamlibet paruum, quod non sit probè exploratum. Huic sententiæ Hieremias propheta ex persona Dei subscribit, dicēs. Deus appropinquans ego, & non de longe Deus. Nunquid latere quis poterit in absconditis, & ego non videbo eum? Et diuina sapientia clamat se in profundum abyssi penetrasse: vt ostendat nihil esse tam occultum, quod illi non sit manifestum. Nemo ergo inde audaciam peccandi sumat, quod putet peccatum suum fore secretum cum scelestis illis senibus dicens. Ostia pomarii clausa sunt, nemo nos videt. Esto, nemo te videat: sed nunquid ideo nullus? Videt enim te Deus: videt te iudex ille, cuius tribunali te assistere oportet. Et si peccatum tale est, vt cordis latebras exeat, videt illud angelus malus, videt angelus bonus, videt accusator, videt testium multitudo. Nullus ergo hac ratione securus sit, quod eum peccatē nemo videt: quia latent in insidijs, quos latere homo nō potest: sicq; latent, vt illos homo deprehendere non possit. Sunt tñ aliqui sicut lepus: qui (vt aiunt) dum metis caput infingens, dum videntem se nō videt, se quoque reputatur

HOMILIA

putat non videri. Qua in re maximè falluntur: quoniam & si Deum nos non videamus, Sapiē. 1. illum tamen latere nō possumus. Auris enim cæli audit omnia. Et qui finxit oculum ipse 4. considerat. Nuda enim sunt illius oculis omnia. Visus illius penetrabilior est omni gladio ancipiti: quoniam ipsas nō modò cernit, sed etiam discernit cogitationum vias, & medullas affectionum. Vnde colligimus, vt tam in sanum sit sub illis oculis velle peccare, quā horrendum est incidere in manus Dei viuentis. Et ob hanc causam: iudicium Dei tanto pe reformidabat Paulus, quia iudicia hominū x. cor. 4. pro nihilo ducebat, dicēs. Mihi pro minimo est, vt à vobis iudicer, aut ab humano die: sed neque me ipsum iudico. Nihil enim mihi cōsciū sum: sed non in hoc iustificatus sum: qui autem iudicat me, Dominus est. Vides quantum Deus iuxta Pauli sentētiam in cordibus nostris cognoscat: vt multa quæ nos ipsos latent, illi sint apertissima. Ob quam causam, etiam cū nihil sibi consciū esset Paulus, à domino tamen iudicari pertimescit. Cū ergo peccatum aliquod committere tentas: aut cogitatio aliqua mala cor tuum pulsāt, atque sollicitat, cōsidera Deum esse præsentem, vt vel hac occasione, à quolibet peccato perpetrando reuocaris, si fortè Deum non times, & so-

los hominum vereris aspectus: memor esto
 hominem Christum, hominum facta mini-
 mē ignorare, vt coram illo attentare non au-
 deas, quod coram me prorsus non auderes.
 Alioqui si carnis oculū magis quā gladiū,
 quem dominus iam vibrauit, formidas: &
 id quod times eueniet tibi, & accidet quod
 vereris. Nihil est enim opertum quod nō sit
 reuelandum in illa die iudicij, in qua illumi-
 nabit dominus abscondita tenebrarum, & ma-
 nifestabit consilia cordium. Tunc enim scru-
 tabitur Hierusalem in lucernis ardentibus.
 Quid ergo tutum in Babylone, si in Hierusa-
 lem fit scrutiniū? Si iustus vix saluabitur, in-
 iustus vbi apparebit? Nam hoc loco, quantum
 ego existimo, nomine Hierusalem, designa-
 tur iustus, qui in pace in id ipsum dormit, &
 animi tranquillitate requiescit. Peccator ve-
 rō, qui vitam suam in turbatione vitiorum &
 scelerū varietate cōfundit, significatur nomi-
 ne Babylonis. Istius peccata manifesta sunt
 & adeo magna, vt à quouis possint deprehen-
 di, & ideo non egent scrutinio, sed iudicio. Iu-
 sti autem peccata, aut minima sunt & occul-
 ta, aut si quæ magna præcesserunt, mutatio-
 ne melioris vitæ, & habitu charitatis superue-
 nientis, operta sunt. Et ob hanc causam subti-
 li oportebit eas inuestigare inquisitione, vt

1. Co. 4.

Soph. 1

1. Co. 13.

1. Co. 13.

1. Co. 13.

1. Co. 13.

1. Co. 13.

1. Co. 13.

1. Co. 13.

1. Co. 13.

1. Co. 13.

1. Co. 13.

1. Co. 13.

1. Co. 13.

1. Co. 13.

1. Co. 13.

1. Co. 13.

1. Co. 13.

10
H O M I L I A

lucernis admotis conspiciantur, quæ virtu-
 tum adumbratione latebant. Si ergo pecca-
 tor iam credit Deum cuncta prospicere, mi-
 rum est, quod peccans diuinam præsentiam non
 reformidat, cum tamen columnæ cœli con-
 tremiscant, & paueant ad nutum eius. Fortè
 existimat Deum adeò misericordem, vel (ut
 verius dicam) iniustū, ut peccatis nostris non
 offendatur, & inulta illa esse velit. Aut impo-
 nentem fortè autumat, ut etiã cum velit, pu-
 nire non possit. Si de eius potentia dubitant,
 audiant Prophetam dicentem. Omnia quæ
 Deus voluit, fecit in cœlo & in terra. Audiât
 etiam quid Paulus dicat in ea, quæ est ad He-
 Heb. 10 braeos, epistola. Horrendum est (inquit) inci-
 dere in manus Dei viuentis. De volûtate Dei
 ad punitionem malorum, non est opus pro-
 ducere testes: sed ipsum Deum suam ipsius
 voluntatem exprimere audiamus. Peccatori
 enim per prophetam loquens, ita ait. Ex isti
 massi iniquè, quod ero tui similis: arguã te, & sta-
 tuam contra faciẽ tuam. Quia mala facta tua
 placent tibi, putas etiam placere mihi: quia
 enim Deum non statim habes vltorẽ, vis ha-
 bere participẽ, & tanquã corruptũ iudicem,
 prædæ sociũ vis habere. Existimasti iniquè quod
 ero tui similis. Certè tui similis essem, si pate-
 rer peccatũ tuum inultum abire. Similistui
 essem,

essem, si peccatum tuum ignorare: tu enim
 peccatū tuum sapissimè ignoras: & si te pec-
 casse agnoscis, peccatum tuum post tergum
 proijcis, ne videre possis. Ego autem, qui pec-
 catum tuum video, nunquid impunitum il-
 lud dimittam? Si ita me facturum censes, exi-
 stimasti iniquè. Si putas me ignorare pecca-
 ta tua, sicut tu ea sapissimè ignoras, existima-
 sti iniquè. Si credis me illa projecisse post ter-
 gum, prout tu facis, existimasti iniquè. Si exi-
 stimas peccata tua placere mihi quemadmo-
 dum placēt tibi, existimasti iniquè. Aut si for-
 tē me adeò iniustū censes, vt peccata tua inul-
 ta abire permittā, existimasti iniquè. Arguā
 te, & statuā te contra faciē tuam. Iudex sum,
 & iustus iniquitatū vltor. Cū peccabas, ta-
 cui: sed nunquid semper tacebo? Tacui, quia
 iniquitatē dissimulaui, tēpus ad poenitētiā
 indulsi: sed nūquid semper tacebo? nunquid
 semper dissimulabo? Si ita de me cēses: existi-
 masti iniquè q̄ ero tui similis. Nam arguā te
 de mē dacio quādo venero, vt manifestē con-
 filia cordiū. Et vt cognoscas q̄ te cū pecca-
 bas videbā, constituā te ante faciē tuam. Pec-
 cata quæ tu post dorsum posuisti, ego ante fa-
 ciem tuam ponā, & tunc videbis fœditatem
 tuam: non vt corrigas, sed vt erubescas. Qui
 ergo tentatur à concupiscētia sua abstractus

H O M I L I A

& illectus, consideret Deum præsentem esse,
 qui omnia cōspicit, iudicem ad stare coram
 nobis: ante cuius tribunal nos oportet assiste
 re: illum esse tam iustum, vt nullum peccatū
 inultum trāsire permittat: illum esse tam po
 tentem, vt voluntati eius nemo resistere pos
 sit. Et cūm hæc probè cōsiderauerit, resiliet à
 peccato, in quod præceps ibat. Quoniã si be
 ne aduerterit, timebit: qui autem timet Deū,
 faciet bona. Meritò ergo in sui accusationem
 David ait. Tibi soli peccaui, & malū coram
 te feci. Ac si diceret. Ad eò effrons & inuere
 cūdus fui, vt te præsentem, & coram oculis tuis
 peccare non erubuerim. Nam & si homines
 peccatum meum latuerit, te autē, qui omnia
 quālibet occulta nosti, latere non potuit. Ti
 bi ergo soli peccaui: quoniã tu solus secreto
 rum scrutator, me peccantē videbas. Quāuis
 autē peccatū meum secretū fuerit, ego tamen
 illud nunc publicare decreui: vt tu iustus in
 omnibus tuis sermonibus inueniaris, & vin
 cas cūm iudicaris. Nā aliqui sunt, qui cū Deo
 contēdere non verētur, & illū de iniustitia ac
 cusare non reformidāt, q̄ pœnas inflīxerit si
 ne causa. Quare, inquit, mihi hoc euenit?
 Cur nūc tam læua tempestas? Vnde mihi tot
 tātaq; mala? Sic etiã David nūc futurū timet,
 ne fortè cūm pœnæ quas illi Deus per Nathā

Heb. 10

prophetā minatus est, illū cōstringerēt, Deus
 accusaretur, q̄ Dauidē seruum fidelem tot
 angustijs vallauerit, tot cinxerit tribulationi
 bus. Ideo Dauid Dei gloriā zelās, vt Dei iusti
 ficatio sit nota, & cū sic ad iudiciū Deus vo-
 cat us fuerit, victor euadat: suū peccatū, quod
 secretū esse sciebat, publicare decreuit: vt pec-
 cato publicato, Dei iustificatio omnibus in-
 notescat: cū Dauidē propter illud pœnis ali-
 quibus afflixerit. In quo facto multū Dau-
 dis fidelitas elucet, qui domini sui honorē, ho-
 nori suo anteponeere non dubitauit. Cū er-
 go ait, Tibi soli peccaui & malū coram te feci
 vt iustificeris. &c. nō ita accipiendū est, quasi
 hoc fine Dauid se peccasse asserat, vt Deus iu-
 stificaretur: sed ideo peccatū suum apertē pro-
 fitetur, vt Deus iustificetur, & vincat cū iu-
 dicabitur. Peccati ergo publicationē ad hunc
 finē ordinasse videtur: vt Dei iustificatio fie-
 ret omnibus manifesta. Quod autē ait, Tibi
 soli peccaui & malū corā te feci, in sui accusa-
 tionē illum dixisse mihi probatur. Sic etiam
 filius ille prodigus, qui bona sua dissipauerat,
 ad se reuersus, peccatumq; suum agnoscēs di-
 cebat. Pater peccaui in cœlū & corā te. Cū
 enim ille abierat in regionē longinquam vi-
 tiorū, sic se à patre elongatū censebat, vt crede-
 ret patrē non fuisse scelerū suorū prospecto-

HOMILIA

ps. 118.

rem. Nunc autē ad se reuerfus, agnoscit patrē
 coelestē tunc præsentiē esse cū peccabat: &
 ob hoc se ipsum nūc accusat, q̄ patris præsentiā
 cū peccabat, reueritus non fuerit. Dauid
 autē, qui postea semper Deū suorū operū in-
 spectorē cōsiderabat, semper opera sua circū-
 spiciebat, ne fortē quicquā ageret, quod ocu-
 lis diuinæ maiestatis cūcta cernentis displice-
 ret: ideo alibi ait. Seruauī mādata tua & testi-
 monia tua: quia omnes viæ meæ in cōspectu
 tuo. Tu ergo si vis ab omni peccato cauere: in
 omni opere quod facere cogitas, considera
 Deū esse præsentiē, in cuius cōspectu sunt om-
 nes viæ tuæ, & sic omnia mandata Dei serua-
 bis, quibus vitā assequaris æternā. Quā nobis
 Deus donare dignetur, per merita Iesū Chri-
 sti filij sui: qui cū eodē & spiritu sancto uiuit,
 & regnat per infinita secula seculorū. Amen.

Homilia Decima.

*Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum:
 & in peccatis concepit me mater mea.*

Argumentum aliud, & hoc ab infir-
 mitate sumptum, nūc profert Da-
 uid: quo Deo persuadeat iustum
 esse, vt illius misereatur. Is enim,
 qui non ex malitia peccauit, sed ex infirmita-
 te qua-

te quadā & fragilitate succubuit, dignus est qui veniā cōsequatur. Vt hāc igitur David afsequi valeat: infirmitatē suā, & malā peccati radicē in se sitā causatur, dicens, Ecce enim in iniquitatibus cōceptus sum. Nō dixit in quibus, suis, an parētū. Ob quā causam, aliqui erroris ansam susceperūt, dicentes, paruulos in peccatis parētū cōcipi: quia (vt aiunt) parētes cū se ad generationē prolis cōmiscant, peccant. Et ob hāc causam prophetā dixisse putant. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: & in peccatis cōcepit me mater mea. Ita enim sentiūt Encratitæ, Adamiani, Aeriani, & ceteri qui nuptias dānant. Quorū errorem redarguit Paulus in pluribus locis, præsertim in epistola ad Hebræos, dicēs. Heb. 13. Honorabile cōnubiū omnibus, & torus immaculatus. Nec opus est, vt in hac hæreſi refellenda ampliūs immoremur: quoniā in eo opere, quod aduersus omnes hæreſes edidimus, abundē satis disputatū est. Si ergo paruulus non in peccatis parentū concipitur, reliquū est, vt in peccato proprio concipiatur. Aut si in peccato parentum concipitur: illud est primorum parentum peccatū, quod ad posteros omnes Adā per propagationem transmisit. Nam sicut ab ipso, iustitiæ originalis obligatio ad omnes deriuata est: ita etiam peccatum originale:

H O M I L I A

quoniam iustitiam originalem nobis per manus (vt ita dicam) tradens, eo ipso, etiã peccatum ad nos transmisiſit. Peccãte enim Adam, omnem suã stirpem in seipſo tanquã in radice sic vitiauit: vt quæcũq; proles ex simul dã nata per quã peccauerat coniuge nasceretur, traheret peccatum originale. Propter quod

Rom. 5. Paulus in epistola ad Romanos ait. Sicut per vnũ hominẽ in hunc mundum peccatũ intrauit, & per peccatũ mors: ita in omnes homines pertransijt, in quo omnes peccauerũt. In quibus verbis id aduertẽdũ est, quod ait, pertransijt. Inde enim paruulus est reus: nõ quia peccatum fecit: sed quia à parentibus traxit. Illud siquidem primum peccatũ non in solo fonte mãsit, sed inde pertransijt in omnes per vitiatam carnem genitos. Ideo ait, in quo omnes peccauerunt: quia quando ipse peccauit, omnes in illo erant, & tota humani generis massa in illo infecta est peccati veneno. Et ita in illo omnes peccauerũt: non quidem in illo, hoc est, illius exẽplo (prout Erasimus male sentiens interpretatur in suis annotationibus) quasi Adã peccans, malũ exẽplũ peccati se omnibus præbuerit, & propterea oẽs in illo peccauerint: quia malo illius exẽplo, omnes in peccatũ lapsi sunt. Nõ certẽ sic: sed ideo in illo omnes peccauerũt: quia omnes in lum
bis

bis eius tunc erant cum ipse peccauit: & ideo tunc peccauerunt omnes tanquam in radice: quoniam damnata radice, & ramos etiam damnari fuit necesse. Alio qui si solo exemplo omnes peccauerunt: ubi est peccatum originale? Nullum erit in paruulis peccatum, quoniam nondum potuerunt ex Adam exemplum sumere ut peccarent. De hoc ergo peccato intelligit propheta, cum ait. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: & in peccatis concepit me mater mea. Vel (ut alia translatio habet) peperit me mater mea. In quibus verbis, matris potius fecit mentionem quam patris: quia maior est matri cum filiis coniunctio: & plus a matre carnis & sanguinis recipit proles. Et ab Eva cunctorum matre initium sumpsit peccatum. Ex his ergo Dauidis verbis prosternitur insanus Pelagij error, dicentis, nullum esse originale peccatum, nullumque esse peccatum in paruulis. Si nullum est paruulorum peccatum: quod est peccatum illud in quo Dauid conceptum se fuisse testatur? Cum enim iam ostenderimus ex Paulo nullum esse in coniugio peccatum, conuincitur, ut paruulus recens natus, in peccato suo sit natus. Non autem in peccato a se commisso: quoniam tale nullum esse in paruulo, vel ex eo apertissime conuincitur, quod usum rationis,

H O M I L I A

sine quo peccatum committi non potest, talis parvulus nondum obtinuit. In peccato ergo quod à parentibus cum carne traxit, conceptum esse oportet. Illud nos dicimus peccatum originale. Verùm cum his dictis in faciem pugnare videtur, quod ait. In iniquitatibus, & non in iniquitate: in peccatis, & non in peccato. Nam cum peccatū originale vnū tantum sit in quolibet homine: quomodo verū esse poterit, in peccatis illum esse cōceptū, si de peccato originali verba illa sunt intelligenda? Hęc autem obiectionem nos ita refellimus, dicentes numerum pluralem ibidem subrogatū esse loco numeri singularis: sicut solenne est in sacris literis vnū pro altero substitui. Nā in Exodo sic scriptū legim⁹. Venit musca grauisissima in domos Pharaonis & seruatorū eius: & in omnem terrā Aegypti, corruptaq; est terra ab huiuscemodi muscis. Hoc in loco constat numerū singularē positū esse loco numeri pluralis: ita vt musca grauisissima ibidem tantum valeat, sicut multitudo muscarum. Sic & in præsentī versiculo vice versa positus est pluralis numerus pro singulari. Et hoc satis apertè innuit translationū diuersitas. Nam in translatione, quam beatus Hieronymus iuxta hebraicam veritatem edidit, sic habetur. Ecce enim in iniquitate conceptus

Exo. 8.

pt⁹ sum: & in peccato peperit me mater mea.
 Et Pagninus Luceñ. eādē sententiā reddit:
 qui ita vertit. Ecce cum iniquitate genitus
 sum: & cū peccato calefacta est de me mater
 mea. Ex qua translationū varietate, facilē per
 suaderi potest, numerum pluralem fuisse in
 locum singularis substitutum. Potest etiam
 aliter hic locus intelligi: vt iniquitates illum
 dixisse sic accipiamus, non q̄ multa sint ori-
 ginalia peccata, sed quia multa sunt incom-
 moda ex illo peccato procedentia. Nā pœna
 originalis peccati aut illius effectus, aliquan-
 do in scriptura sacra vocatur peccatū. Sic e-
 nim capit Paulus peccatum, cū ait. Si autē Rom. 7
 q̄ nolo malū hoc facio, iā nō ego operor il-
 lud, sed quod habitat in me peccatū. Cōcupi-
 scentiā carnis, & fomitē ad malū impellentē
 appellauit Paulus peccatum: quia à peccato
 causatā: eo loq̄ndi tropo vtēs, quo scripturā Eccl. 40
 alicuius vocamus manū illius: quia videlicet
 manu illius scripta fuit: & bonā scripturam,
 dicimus bonam manum. Hoc etiam loquen-
 di tropo fortē vsus est propheta, cū dixit. Rom. 7
 In peccatis cōcepit me mater mea: quia mul-
 tæ fuerunt pœnæ originali peccato inflictæ,
 quas omnes appellauit peccata. Inter quas
 prima & præcipua est illa membrorum lex,
 quæ est ceterorum peccatorū fomes: propter
 quod

H O M I L I A

quod illa inter omnes vocatur peccatū, quia illa ex omnibus maxima est pœna, quam in hac vita propter peccatum originale sustinet. Et meritò: quia enim homo suo opifici, dominoq; suo obedire renuit, iustum est, vt carnis inobedientiam sustineat, quæ animæ suæ bene operanti obsistat: & contra illam pugnet, & illam nolentem, ad malum sollicitet & impellat. Et ob hanc causam ille peccati fomes, vocatur ab Apostolo, lex membrorū & carnis: quoniam legitimè factum est, vt homini, qui noluit obedire domino suo, non seruiret caro ipsius. Nam supra hominem Deus est: infra hominem caro: homo autē contempsit superiorem, & hinc est q̄ iustè torquetur ab inferiore. Hæc autē pœna adeò nobis est insita: vt simul cum nobis oriatur, neq; vnquam nos deserat. Hoc est enim illud graue iugum

Ecc. 40 quod (iuxta sapiētem) est super omnes filios Adæ, à die exitus de ventre matris eorū, vsq; ad diem sepulturæ: quia illud peccati incitabile, videlicet carnis concupiscentia, nunquā nos deserit. Propter quod ait Paulus. Nō enim quod volo bonū, hoc ago: sed quod odi malū, hoc facio. Qđ nō sic accipiēdū est: quasi apostolus vellet esse castus, & esset libidinosus: aut vellet esse sobrius, essetque ebrius: aut esset elatus, cū optaret esse humilis:

Ro. 7. sed

fed dictum illius de sola carnis concupiscentia intelligendum est: iuxta hunc sensum. Nō enim quod volo bonum, id est, non concupiscere, illud facio: quia ex carne concupisco. Quoniam & si concupiscentiæ non consentio, & post concupiscentias meas non co: tamen adhuc concupisco. Quandiu enim caro mortalis est: non potest à concupiscentijs penitus esse libera. Ex hac carnis concupiscentia, multa nobis incommoda subsequuntur. Et (vt alia omittam) primum est, facilitas quedam ad malum & pronitas. Alterum est, ad bonum exequendum difficultas. Aliud huic proximum est, inconstantia quedam, qua in bono semel cœpto diu persistere nequit. De primo dicitur, quòd sensus & cogitatio humani cordis, in malum prona sunt ab adolescentia sua. Et ex hac pronitate in malum, ortum est, vt (iuxta diuinum Psaltē) oēs declinauerint, simul inutiles facti sint.

Gen. 8.

ps. 13.

Virgi.

Encl. 6.

Facilis descensus auerſi.

Noctes atq; dies patet atri ianua Diuis:

Sed renocare gradum, superasq; euadere ad anras:

Hoc opus, hic labor est: pauci quos æquus amauit

Iupiter, aut ardens euecit ad athera virtus,

Dys geniti potuere.

Si cymba in aquis fluentibus reponatur, nec sit qui obſiſtat fluctibus, statim ad motum fluentis

HOMILIA.

fluentis aquæ deorsum ibit: q̄ si contra aquæ
 fluxum eam ducere quis velit, remis eum in-
 sistere, omnemq; adhibere conatum oportet.
 Anima nostra in carne posita, est tanquã
 nauicula in aqua. Motus carnis in malũ est:
 quia in lege prohibita mouetur. Si anima ne-
 gligēs est, securaq; uiuit, statim sequitur car-
 nis cõcupiscētias, malasq; eius inclinationes.
 Nũc ingluuiem sectatur. Nũc libidini indul-
 get. Alias auaritiæ deseruit: iterũ ambitione
 rapitur: aliquãdo iracũdia feruet: multoties
 inuidia vr̄itur: sæpissimè acidia torpet. At si
 contra huius carnis fluxũ, animã sursum du-
 cere oportet, necesse est omnẽ adhibere vir-
 tutẽ, omnes huic rei impendere conatus. Præ-
 fertim, si aqua magno cum impetu fluit, hoc
 est, si carnis tentationes vehementer sollicitẽt
 & vr̄geant, ne dicã impellãt. Tunc enim ma-
 gna virtute est opus: tunc necesse est ieiunijs,
 flagellis, vigilijs, ceterisq; id genus laboribus
 carnẽ reprimere: vt ad nutum animæ mouea-
 tur, illiq; per omnia obediat. Sed quia caro
 semper suos habet motus, quos nunquã dese-
 rit, necesse est, vt anima semper clauũ teneat,
 semperq; remis insillat: quoniam si semel vel
 quamlibet paruo tempore int̄tionem remit-
 tēs securam vitam duxerit, statim impetu car-
 nis ducetur ad mortẽ. Sic enim Dauid regi
 con

cōtigit. Nam cū hic in bello cōtra Philistæos pugnat, cum Saulis persecutiones patitur, & in his mille labores sustinet: mirum quantis virtutibus pollet, ad quantum culmen virtutis peruenit. Tunc humilis, mansuetus, benignus, castus. Cum verò domi mansit, ocio indulgit, securusque vixit, remos laboris abiecit, tunc impetu carnalis concupiscentiæ rapitur: & alienæ vxoris cęco amore ductus, illi se commiscet. Vt autem hoc crimen melius occultare valeret, maritū illius, qui seruus erat sibi fidelissimus, interficere procurauit. O male leta securitas! pessima laboris remissio, quę tantorū malorū est causa! Nam impetus carnalis concupiscentiæ, animam in vitia semper trahet, nisi maxima cum sollicitudine virtuti illa semper intēdat. Et quia hanc carnis cōtrapugnātiā tolerat, ideo magna cum difficultate operatur bonum: quoniam fortius quodlibet agens operatur, & citius, cū absq; vlla cōtradictione agit. Tardius autem & difficilius, si cōtradictionē & repugnantiam in operatione sua experitur. Ipsa siquidē cōtradictio vires operantis minuit: quoniā omne agēs (vt est apud Aristotelē) etiam cū agit, patitur. Et hinc est illa animæ infirmitas, vt vires suas ad bene operandū habeat diminutas, quoniam carnem tolerat in omni bono

sibi

H O M I L I A

sibi contradicentem. Et ob hanc causam peccatum, quod ex carnis instigatione oritur, vocatur à theologis peccatum ex infirmitate: quoniam à carne, quæ infirma est, ortum habet, & anima ab illa infirmitatem suã trahit. Et quoniã ex infirmitate procedit, ideo maiori dignum est venia. Nam cum peccatum omne adeò ex arbitrij libertate pēdeat, vt citra illam, peccatum non censeatur: fieri necesse est, vt quò magis opus aliquod libertate caret, eò minùs peccator dici mereatur. Et inde euenit: vt quod ab ignorantia ortum est, peccatum non sit dicendum: eo quòd liberum non fuit, cum voluntas non appetat, nisi quòd illi obiicit intellectus. Quod autē ex infirmitate aut fragilitate carnis prouenit non habet plenam arbitrij libertatem, eo qd ipsa carnis concupiscentia quodammodo minuit iudicium, & vim intellectiuam hebetat. Sic enim ait sapiens. In constantia concupiscentiæ transuertit sensum sine malitia. Nec solùm transuertit, sed etiam euertit: nisi voluntas illi effrænata concupiscentiæ obsistat. Nam scelestissimi illi senes, qui exarserunt in concupiscentiam Susannæ, euertērūt sensum suum: & declinauerunt oculos suos, vt nō viderent cœlum, neq; recordarentur iudiciorum iustorum. Quòd si vim intellectiuam

minuit

Sapi. 4.

Dan. 13.

minuit carnis concupiscentia, necesse est, vt illa ipsa, etiã arbitrij libertati aliquid deroget: præsertim cùm arbitrij pars quædã non parua, sit intellectus. Leuius ergo peccatur cùm ex infirmitate, quàm cùm ex malitia peccatur: eo quòd ibi minùs conatur volùtas, quæ velut inuita, & quodammodo coacta, à cõcupiscentia impellitur. Si peccatũ est leuius, necesse est vt magis dignũ sit venia, & leuiori animaduersione puniatur: quoniã iuxta mensuram delicti, est etiam plagarũ modus. Propter quod Paulus æquissimus peccatorũ reprehensor, varijs criminibus varias distribuit correctiones, cùm Timotheũ instruens quo pacto vitia reprehēdat, ait. Argue, obsecra, in 2. Ti. 4. crepa. Argue illos: quia cõcupiscētia deuiēti, vitijs vt fragiles succubuerunt. Obsecra eos, qui per ignoratiã peccauerunt. Increpa eos, qui sola malitia sollicitante deliquerunt. Hos enim acerba reprehēsiōne dignos esse cēset: illos verò mitiùs tractare iubet. Sic etiam veritas ipsa faciendum fore ait. Quicunq; dixerit Mat. 12. verbũ contra filiũ hominis remittetur ei: qui autē dixerit cõtra spiritũ sanctũ, non remittetur in hoc seculo, neq; in futuro. Quæ Christi verba, nõ sic accipiēda sunt, quasi aliquod sit peccatũ quod in hac vita expiari nõ possit: sicut impij Armeni somniãt, qui peccatũ in spi-
 K ritum

H O M I L I A

ritū sanctū tā lethale esse æstimant, vt nulla illi valeat medicina pœnitentiæ subuenire. Peccatum ergo in spiritum sanctum non remittendum dicitur: quia & si per pœnitentiam culpa deleatur, pœnam tamen omnem temporalem, quæ illi peccato post deletam culpam debebatur, soluet qui illud commisit: neq; aliquid illi de pœna remittetur, eo q̄ nullam habeat ignorantiaẽ aut infirmitatis excusationem. Sicut enim excusationem nõ habet in culpa, ita nec remissionem in pœna. Qui autem peccat in patrem & filium, hoc est, per infirmitatem aut ignorantiaẽ (sit quantumuis graue peccatum) excusationem aliquã habet, vt eius culpa leuior esse putetur: & sic confugere licebit ad ignorantiam & humanam infirmitatem, vt sit veniæ locus. Quo fit, vt culpa per pœnitentiã vbiq; deleta, mitius agatur cum eo, qui in patrem aut filium peccauit, quam cum eo, qui peccauit in spiritum sanctum. Cũ ergo peccatum ex infirmitate leuius sit, & maiori dignũ venia, ideo hanc ipsam infirmitatem pietati iudicis nunc obijcit David: quo illum melius & facilius ad misericordiam flectere possit, dicens. Ecce enim in iniquitatibus cõceptus sum: & in peccatis concepit me mater mea. Ad hunc modum etiam Iob Deum orans dicebat. Memẽ

to quæso quòd sicut lutum feceris me. Lutū
 fit, cum aqua terre miscetur. Vt lutū ergo ho-
 mo factus esse dicitur: propterea quod cum anima inferit
 corpori, tunc quasi aqua miscet terræ: ex qua
 rerū mixtione lutū conflatur, quod est hō. Cum
 ergo ait. Memēto quæso quod sicut lutū feceris
 me: infirmitatē suā corā deo manifestat: quo
 maior sit miserādi occasio. Ac si diceret. Me-
 mēto quæso quòd nō me condideris velut a-
 quā solā, quæ pura est sine substātiæ alicuius
 extraneæ admixtione, prout fecisti angelos,
 quibus nullā terrenæ substātiæ molē adiūxi-
 sti, sed fecisti me sicut lutū: quoniā & si ani-
 mā dedisti, quæ pura est substātia, & spiritus
 quidā velut est angelus, huic tamen animæ
 terrā corporis adiunxisti, ex cuius coniūctio-
 ne & mixtione, quādā cōtrahit anima immū-
 ditiā: tanquā fluius, qui per immūdū aluēū
 trāsit. Et ab illā terrenæ substātiæ mole habet
 anima, vt ad terrena appetenda deprimatur.
 Et ob hoc minus culpabilis: quia nō sicut an-
 gelus, qui nulla carne impellente corruit, sed
 se ipsum lubēs deiecit: & ideo indignus, cui ve-
 nia præstetur. Homo autē si cecidit, gravitate
 carnis deorsum trahēte & impellēte deiectus
 est: & ideo indignus, qui tam acriter punia-
 tur. Vix enim fieri potest, vt qui longa & per-
 petua consuetudine simul vitam duxerunt,

H O M I L I A

non trahat vnus ab altero aliquid de moribus illius. Cùm ergo caro & spiritus iungi consuetudine iungantur simul comedentes, bibentes, vigilâtes, dormiêtes, fieri necesse est, vt anima aliquid (ne dicam multùm) de moribus carnis accipiat. Et ideo vitium, quod à carne ipsa ortum habet, facilius est veniæ: quoniam hæc carnis infirmitas pietatis causam iudici præbet non paruam. Sic enim di-

ps. 77. uinus Psaltes in alio quodã Psalmo ait. Ipse autē est misericors, & propitius fiet peccatis eorum, & non disperdet eos. Et multiplicauit, vt auerteret iram suã ab eis, & nō accēdit omnē irã suam: & rememoratus est quia caro sunt. Sic etiã idē Iob in tribulatione positus excusans se, q̄ verba dolore plena protulerit, q̄ indignatio sagittarū domini spiritum eius

Iob. 6. ebiberit, ait. Nec fortitudo lapidū fortitudo mea: nec caro mea anea est. Ac si diceret. Nō mihi talem tribuisti fortitudinem, qualē angelis: qui quasi lapides duri à te conditi sunt, & ita immobiles, si voluissent, permanerent. Non enim doloribus franguntur, nec iucunditate & lætitia solui possunt. Non eos aduersa deiiciunt, nec prospera fouent. Mors filiorum contristare illos nō potest: morbi affligere non possunt: rei familiaris iactura, eorū animos despondere non valet. Non ego talē
for-

fortitudinem nactus sum qualem illi: quoniã ego dolore premoꝝ, calore soluor, frigore incuruor, quouis incommodo contristor. Non enim fortitudo lapidum fortitudo mea: nec caro mea ænea est: & ideo nec mirũ, si verba dolore plena protulerim. Vt lutum enim me fecisti, nõ vt lapidẽ: neq; vt æs, aut ferrum: & ideo nec mirum, si tẽtationi succumbã. Hoc est, quod nunc Dauid deo obijcit: vt aliquẽ pietatis respectum illi ingerat, dicens. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: & in peccatis concepit me mater mea. Quibus verbis primordia peccati arguere videtur: & malam peccati radicem, quã ab Eua omnium matre ortum habuit, à qua mala radice pessimi rami prodeunt. Nam post illud originale peccatum, intellectus obcæcatus est, memoria non tenet, affectus friget, concupiscibilis absq; fræno currit, irascibilis adeo timida est effecta, vt sæpe trepidet timore, vbi nullus est timor, imaginatio fallit, ignorantia perdeuiat quæq; duci, caro concupiscit aduersus spiritum, concupiscentia sensum transuertit: infinitis quasi repagulis mens nostra cohibetur, ne ad bonum procedat: innumeris etiam calcaribus vrgetur, vt ad malum currat. Hæc ergo Dauid coram deo paucis verbis præsentauit, vt illum ad misericordiam flecteret, di-

H O M I L I A

cens. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum. Ac si diceret. Cōsidera fragilitatē meā, & exerce pietatem tuā. Nam quò magis me miserum & miserabilem conspicias, eò magis ad misericordiam moueberis. Non enim fieri potest, quin abyssus miseriarū mearum, in uocet abyssum tuæ misericordiæ. Nō est medicus, qui nō compatitur infirmo. Nō est pater, qui nō miseretur filio. Tu ergo benignissime medice aspice me, & miserere mei. Cōsidera vulnera mea, infunde illis vinū & oleū & ne malæ cōsuetudinis sanies iterū defluat, adhibe ignem charitatis, quo vitia reprimantur, vt pristinae sanitati restitutus, valeam deinceps operari bonum, & vitam eternam promereri. Quam nobis præstare digneris per merita Iesu Christi filij tui, qui tecum & cum spiritu sancto uiuit & regnat per infinita seculorum secula. Amen.

Homilia vndecima.

Ecce enim veritatem dilexisti, incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi.

Vi prius misericordiam petierat, vt vehementiùs vrgeat, iustitia interueniente, eam nunc efflagitat, & deum ad misericordiam illi præstandā

standā quasi cogere videtur, dicēs. Ecce enim
 veritatē dilexisti. Qđ bifariā interpretari pos-
 sum⁹, iuxta duplicē huius vocis, veritas, signi-
 ficationē. Varia enim hęc vox in scriptura
 sacra significare cōsuevit. Nā aliquādo signi-
 ficat cōformitatē illā, quæ est inter signa, &
 res per illa significatas : cū videlicet ita res
 habent, vt signa enunciare videntur. Et hoc
 est communius huius vocis significatum. Ali-
 quando etiam capitur pro iustitia. Sic enim
 accepisse videtur Solomon cū dixit. *Mise- Pro. 20.*
ricordia & veritas custodiunt regem. In eadē
 etiam significatione accepit eam David, cū
 in alio quodā psalmo ait. *Miseriordia & ve ps. 84.*
ritas obuiauerunt sibi. De hac ergo duplici
 veritate hęc verba intelligi possunt. Nā iux-
 ta vnā significationem, talem possunt ha-
 bere sensum, vt dicat. Si veritatem, hoc est, iu-
 stitiā diligis, & me ipsum dilige: quia ea quæ
 à peccatore vt ad pristinam iustitiam redeat,
 exiguntur, præstiti. Iustus enim in principio *Pro. 18.*
 accusator est sui. Ego autem me ipsum corā
 tuo propheta de peccato accusaui: peccatum
 meum agnoui, ante oculos meos illud statui,
 puniui. Tu ergo parce, qui veritatem diligis.
 Iuxta aliam verò significationem, possunt il-
 la verba sic interpretari, vt David dicat. Ideo
 ego reprehēdo, & castigo peccatū meū: quia

HOMILIA

tu verax es, & mentiri nequis, sed veritatem diligis. Primum ergo sensum nunc discutiamus, mox alterum. Ut ergo primus sensus sit apertior, admonere primum oportet, quod hac sola ratione peccator punit delictum suum in se: quia credit Deum iustum, qui nullum peccatum impunitum abire permittit. Quapropter necessarium esse iudicat, ut homo illud in se puniat, aut Deus. Ne igitur Deus puniat, peccator prius in se punit: quoniam si homo non punit, punit Deus. Propter quod Iob merito ait. Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. Quae verba neminem non terrebunt, & in magnam stuporem vertent. Nam valde alienum esse videtur a diuina misericordia id quod ait, deum non parcere delinquenti. Nonne deliquit Petrus, cum se Christum nosse negauit? Paulus cum nomen Iesu suppressere conabatur? Mattheus cum sedebat ad telonium? Magdalena quae erat in ciuitate peccatrix? Lathro qui aliena diripuerat? Nonne omnes isti deliquerunt, & tandem omnibus illis Deus pepercit? Cur ergo Iob ait: sciens quod non parceres delinquenti? Ideo certe Deus dicitur non parcere delinquenti: quia delictum nunquam sine ultione deserit. Aut enim ipse homo poenitens in se punit: aut deus vindicans, castigat. Et hoc modo fit, ut delinquenti Deus non parcat:

cat: qui nūquam illum sine vltione abire per-
 mittit. Si ergo ita fore est necessarium, elige
 quod vis: aut tu ipse puni, aut Deus puniet.
 Sed cū alterū horū elegeris, nō te pratereat **Heb. 10**
 quod ait Paulus. Horrendum est incidere in
 manus Dei viuētis. Vt ergo in manus Dei nō
 incidas, deduc tu prius crimen tuū ad manus
 tuas, puni tu illud, ne Deus puniat. Nam si tu
 vel mediocriter punieris, deus nō puniet. Vn
 de Paulus ait. Si nosmetipfos iudicaremus, à **1. Co. 11.**
 domino non iudicaremur. Quibus verbis, sa-
 tis expresse innuit Paulus causam quare iudi-
 camur à domino: quia videlicet nos ipsos nō
 iudicamus, nos ipsos nō punimus, sed potius
 blandimur peccatis nostris, fouemusq; illa.
 Cū ergo inultū non debeat esse peccatum
 tuū, puniatur à te, ne puniaris à Deo propter
 illud. Ne ad tribunal Dei discutiendū tuum
 peccatū perueniat, deduc tu illud ante tribu-
 nal mētis tuæ: & ibidem discute sceleris quali-
 tates: pensa gravitates: constitue te ipsum reū
 ante te ipsum: peccatum tuum iudicem te ha-
 beat, non patronum. Discussa iam & anxie
 examinata tui criminis qualitate, dignas pro
 illo pœnas tibi ipsi infligere non reformides.
 Puni cor tuum tristitia, & pœnitentia: cor-
 pus tuū dolore & lachrymis, alijsq; id genus
 afflictionibus. Et hoc pacto cū dominus

H O M I L I A

ad iudicium venerit, de crimine illo nullum faciet ad punitionem examen, nullã tũc pro crimine illo infliget pœnam: quoniam iam transit in rem iudicatam. Non est autẽ æquũ aut rationi consentaneum, vt quis iudicetur bis in idipsum. Nihil ergo aliud agit quem veraciter pœnitet, nisi vt id, quod malũ fecerat, impunitum esse non sinat: eo quippe modo sibi non parcenti, ille parcit, cuius iustum tremendumq; iudiciũ nullus peccator pœnitentiam contemnẽs, euadit. Et hæc est causa propter quã Dauid tam celerrimẽ ad pœnitentiã cucurrit, tam sollicitus in sui peccati punitione fuit: quia videlicet sciebat Deum diligere veritatem, hoc est, iustitiã. Sciebat Deũ esse rectissimũ iudicem, qui neminẽ delinquentẽ non punit: qui nec precibus flekti potest, nec minis deterreri, nec muneribus placari: sed quando crimen aliquod ad illius tribunal discutiendum peruenit, cum furore & indignatione arguit, & punit. Nam de peccatoribus

Psal. 20. idem Dauid loquens ait. Dominus in ira sua conturbauit eos, & deuorauit eos ignis. Timẽs ergo Dauid ne à Deo tam seuerẽ iudicaretur, ipse prius in se suum crimen punire decreuit: quoniam scit Deũ veritatẽ, hoc est, iustitiã sic diligere, vt nunquã illã deserere possit. Sed vnde hoc nosti Dauid, q̄ te puniente

Deus

Deus non punit, & te non puniēte Deus punit: Incerta (inquit Deo) & occulta sapiētiae tuæ manifestasti mihi. Filius Dei, sapiētia est patris, de quo Paulus ait. Prædicamus Christum, Dei virtutem, & Dei sapiētiā. Hæc sapiētia plurima habet arcana & secreta, quæ nulli sunt nota, sed ex illis aliqua reuelat aliquibus. Vnde ipsamet sapiētia Ch̄sus apud Matthæum ait. Confiteor tibi pater cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Plurima erant abscondita philosophis, multa Iudæis in lege veteri, quæ nunc reuelata sunt in lege euangelica. Iudæi siquidem Moysen tāquam paruulū in fiscella scirpea concluserunt: dum cœlestes & spirituales illius sensus ad literę in firmitatem pueriliter reducerunt. Sed hunc, Pharaonis filia è fiscella exclusit, & regio honore sublimauit: quia ecclesia ex gētibus sumpta, Moysi legem honorat, multos illi sensus spirituales tribuēs: quam Iudæi iuxta solum literæ corticem intelligendam crediderūt. Et hoc est quod Esaias Propheta futurum prædixit. Deserta (inquit) in vbertatem verba, ad uenæ comederunt. Nam legis Moysi & prophetarum dicta, deserta apud Iudæos fuerūt: quia iuxta mysticum intellectum ea distendendo excolere noluerunt. Nobis autē in vbertatem

1. Cor. 1.

Mat. 13.

Exo. 2.

Esaię. 5.

H O M I L I A

tem versa sunt: quia & iuxta historiam, legis dicta, largiente Deo, menti nostræ spiritualiter sapiunt: & iam aduenæ comedimus, quæ ciues legis māducare noluerūt. Propter quod

2. Cor. 3. Paulus ait. Dum Moy ses legitur, velamen positum est super cor Iudæorum vsq; in hodiernum diem: quia cū audiunt legi scripturā illam, non intelligūt, nisi quòd litera foris carnaliter sonat: & ita celatur eis sensus interio-

Exo. 2. rū. Vnde & Moy ses cū ad eos loqueretur, faciem velabat: significans, quia populus ille verba quidem legis cognosceret, sed eiusdem legis claritatem omnino non videret. Sed velamen hoc Christus nobis abstulit, cū nos docuit legem non carnaliter, sed spiritualiter intelligendam. In cuius signum, ipso moriente,

Mat. 27 velum temphi scissum est: vt ad interiores sensus oculus noster penetrare valeret. E multis autem mysterijs & arcanis, quæ sub literæ cortice latitabant, & ob hoc Iudæi ignorabāt, vnum & non paruum, fuit remissio peccatorum. Nam hæc paucis nota erat. Niniuitis siquidem hoc mysterium fuit absconditū, qui ad prædicationem Ionæ pœnitentiam agentes, dicebant. Quis scit si conuertatur & ignoscat Deus? Qui autem ex Iudæis hanc remissionem peccatorum sciebant, ignorabant cer-

Ionæ. 2. tē ex eis multi, per quem facienda esset. Da-

uid

uid autem à spiritu sancto edoctus, agnouit peccatorum remissionem, per Christum qui est Dei sapientia, faciendam: ita, vt sicut per sapientiam homines conditi fuerant, ita & per eandem redimerentur: & sic per illum fieret remissio, per quæ facta fuerat creatio. Hoc ergo occultum & arcanum mysterium dicit nunc Dauid fuisse sibi à Deo reuelatum. Incerta (inquit) & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Nā hoc ibi sonat incerta, quod arcana. Propter quod beatus Hieronymus iuxta hebraicam veritatem sic transtulit. Absconditum & arcanum sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Arcanum (inquam) hoc, quod remissio peccatorum danda erat per Christum Dei sapientiam. Et quia tu mihi reuelasti hoc sacrum mysterium, mihi & omnibus peccatoribus vtilissimum, ideo hac ego reuelatione ad commodum meum vtens, peccatum meum agnosco: & illud semper ante oculos meos statuo: vt ex illius cōtinuo aspectu, perpetuam doloris occasionem sumam: quoniā ni id fecero, tu facies, qui veritatem & iustitiā sic diligis, vt nullum peccatum inultum abire permittas. Possumus etiā aliter hunc versiculum interpretari iuxta aliam veritatis acceptionē. Quæ interpretatio vt apertior sit, & literæ vicinior appareat, admonere prius oportet,

H O M I L I A

tet, omne peccatum esse velut quoddam mē-
 dadium: quoniam non peccamus nisi ea vo-
 luntate, vt bene sit nobis, & tamen hinc malē
 est nobis. Si omne peccatum mēdadium esse
 censetur, eodem iure conuincitur, vt omnis
 virtus veritas esse dicatur. Dauid ergo ideo
 dicit se punire peccatū suum, quia scit Deum
 odire illud. Odit autem illud Deus, quoniam
 veritatē, hoc est, bonitatē diligit. Ecce enim
 (inquit ille) veritatem dilexisti. Ac si diceret.
 Ideo ego odio peccatum meum, quia tu dili-
 gis virtutem. Hac enim lege constringuntur
 amici, vt eadem ament, eadem etiam odio ha-
 beant. Non est enim vero simile, vt amicus sis
 illi, qui quod tu ardentem amas, acerbē odit,
 quod tu odio prosequeris, ille impotenter &
 effrēnatē diligit. Qui ergo amicus esse optat,
 oportet vt eadē quæ ille, amet & odiat. Cū
 autem diligit Deus veritatem, & odio habeat
 mendadium, oportet vt peccator (si in amici-
 tiam Dei recipi cupit) peccatum suum infe-
 ctetur: quoniam omne peccatum tanquam
 mendadium quoddam meritō aestimatur. Et
 ob hanc causam (vt opinor) Dauid cēset om-
 nem hominem esse mendacem: quia videli-
 cet omnis homo est peccator. Ego dixi in ex-
 cessu meo (inquit ille) omnis homo men-
 dax. Verūm hic forsan obstabit aliquis, &
huic

huic Davidis censuræ refragari non verebitur, & dicet. Si omnis homo mendax, ergo & ipse David mendax. At rationi consentaneum non est, ut mendaci quis credere teneatur. Davidi ergo in hac parte credendum non est, si ille mendax est. Verum non ita res habet: quoniam hominem hinc vocavit David, non iuxta naturam, sed iuxta naturæ conditionem & qualitatem: ita, ut illum solum hinc hominem dixerit, qui humanos sequitur affectus. Nam Paulus Corinthiis scribens ait. **Cum enim sit inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis? At contra de iis, qui spiritui & non carni famulantur, dicitur. Ego dixi, dii estis vos, & filij excelsi omnes. Omnis ergo homo mendax: quia omnis homo peccator. David autem ut ostenderet se non fuisse, cum hæc dicebat, meritum, præmisit, dicens. Ego dixi in excessu meo: ut innueret se, cum hæc dicebat, hominum statum excessisse, & non secundum hominem ambulasse: ut non hominis lege iudicaretur, ne mendax sicut cæteri diceretur. Quod si homo esset, oportebat ut mendax etiam esset, quoniam omnis homo peccator mendax. Ut autem ostenderet se ab hac mendacii nota liberum, dixit. Ego dixi in excessu meo, omnis homo mendax. Ac si diceret.**

1. Cor. 3.

Psal. 81.

Quan-

HOMILIA

Quauis omnis homo mendax dicatur eo iure quo homo est, & secundum hominem uiuit, ego autem cum hæc dico, de mendacio notari non debeo: quia non secundum hominem hæc dico, sed in excessu meo. In quo autem mendacium hoc consistat, alibi expressit, dicēs. Mendaces filij hominum in stateris. Sed qualiter in stateris? Nō enim omnes homines libra vtuntur: nec omnes se in mercaturis exercent, neque omnes circa negotia emptionis & venditionis versantur: quo pacto ergo verum esse poterit, mendaces esse omnes homines in stateris? Verum certè hoc esse, apertissimè ostēdemus, si non iuxta literæ corticem, sed iuxta mysticam aliquam significationem, illud intelligere volumus. Nam rationem per quam possumus rectè de qualibet re iudicare, staterā hīc appellauit: & meritò. Quoniam per hanc omnium rerum virtutes & merita trutinamus. Hæc (inquam) est illa statera, quā Pythagoras Philosophus admonuit non esse transiliendam. Nam inter Pythagoræ symbola hoc vnum annumeratur, quo ait, Stateram ne transilias. Quibus verbis docere nos voluit, nihil esse præter rationem ius & æquitatem faciendū. Stateram habet veracē, qui bona dicit bona, & mala mala, & optima dicit optima. Contra

verò stateram habent mendacem illi, quibus
 dicitur. Vñ qui dicitis bonū malum, & ma- Esa. 5.
 lum bonum. Duas ergo res inter se cōtrarias
 ante te posuit Deus in statera tui iudicij & ar-
 bitrij examinandas, vitium videlicet & virtu-
 tem, vitam & mortem. Bene ergo eas expen-
 de: vide quid eligas, quid tibi vtilius sit: mo-
 mentaneam eligere voluptatem, per quam
 mortem inuenias æternam: an exerceri in vir-
 tutis laboribus, vt tandem perpetuis postea
 fruaris delicijs. Mendaces ergo filij hominum
 in stateris, quia malè trutinant: quoniam ma-
 la pro bonis eligunt: vana veris anteponunt:
 momentanea, perpetuis & nunquam peritu-
 tis bonis preferunt. Mendaces etiam filij ho-
 minum in stateris dici possunt: quia varijs sta-
 teris vtuntur. Nam vna statera, expendunt fa-
 cta sua: & alia, librant aliena. Minori pondere
 examinant sua peccata, & maiori aliena. Pon- Pro. 10.
 dus & pondus, mensura & mensura: vtrūque
 abominabile apud Deum. Mendaces ergo
 sunt filij hominū in stateris: quia omnis pec-
 cator hoc habet, vt in suis peccatis examinan-
 dis & puniendis, mitissimus sit: in alienis au-
 tem, mirum quàm sit eorum quilibet seuerus.
 Mendaces ergo sunt in stateris: quia nec sua,
 nec aliena facta æquo pōdere librāt. Propter Pro. 11.
 quod Salomō ait. Statera dolosa abominatio

L est apud

H O M I L I A

Pro. 11.

Apud deū, & pōdus æquū volūtas eius. Ac
 si diceret. Hominū affectus & iudicia, staterē
 dolosæ sunt. Sola Dei volūtas est æqua state
 ra, quæ oībus sine vlla personarū acceptione
 iuxta corū merita distribuit. Satis itaq; aper
 tē (vt arbitror) ostēdimus iam omne peccatū
 esse mendacium: quo fit, vt omnis virtus, ve
 ritas sit etiam dicenda. David ergo ideo pec
 catum suum se odisse asserit: quia scit Deum
 diligere veritatem, hoc est, virtutē. Hac enim
 lege (vt dixim⁹) amici astringūtur, vt idē odi
 re teneantur. Si quis ergo in dei amicitia inse
 ri optat, oportet, vt idē quod Deus diligit, &
 odiat. Deus autē veritatē, hoc est, virtutē dili
 git: mendacium verò. i. vitium odit. Idē ergo
 peccatorem facere oportet, vt. s. vitiū odiat,
 & veritatem diligit. Quisquis ergo in pecca
 tū aliquod lapsus es, agnoscete esse inimicū
 Dei: quoniā iniquos ille odisse habet: & pec
 cata nostrā diuidunt inter nos & illū. Quod
 si in Dei amicitia recipi vis, odire te oportet
 peccatum tuū: & diligere veritatē. Statue pec
 catum tuum corā te semper: vt cōtinuus pec
 cati aspectus, iugem odij materiam ministret:
 & sic te peccatū tuum odientē & deplorantē,
 Deus in suam amicitia recipiet: cōferens tibi
 in presenti gratiam, & tandem in futuro glo
 riam, per merita Iesu Christi filij tui. Qui cū
 eodem

Psal. 118

eodem patre & spiritu sancto viuit & regnat
in secula seculorum. Amen.

Homilia Duodecima.

*Asperges me domine hyssopo, & munda-
bor: lauabis me, & super niuem
dealbabor.*

Inter oculos illa sapientiæ tuæ, quæ
te mihi reuelante cognoui, hoc v-
num est: quòd si videlicet me se-
mel hyssopo asperferis, mundus
ero: si autem laueris, super niuem dealbabor.
Lata est quidem differentia inter asperge-
re & lauare: nec minor certè est inter sacramē-
ta veteris legis, id est, expiationes, et laua-
cra, que in lege veteri fiebant, et baptis-
mum aut pœnitentiam. Nā illa veluti asper-
gebant, ac proinde non absolutè mundabāt.
Ex operibus legis (vt ait apostolus) nō iusti- Rom. 3
ficabitur omnis caro. Baptismus verò &
pœnitentia tanquam quædam lauacra ani-
mæ sunt: quibus si abluatur anima quam-
libet sordida, super niuem dealbabitur.
De baptismo si quidem loquitur dominus
per Ezechielem prophetam, cùm ait. Ef- Eze. 36
fundam super vos aquam mundam, & mun-

dabimini ab omnibus iniquamentis vestris, & ab vniuersis idolis vestris mundabo eos. Et dabo vobis cor nouum: & spiritum nouum ponam in medio vestri. Et per prophetam Zachariam iterum ait. In die illa erit fons patens domui Dauid, & habitantibus Hierusalem: in ablutionem peccatoris & menstruatæ. Et erit in die illa, dicit dominus exercituum, disperdam nomina idolorum de terra, & non memorabuntur vltra. Hæc ibi. Hoc lauacro deletur culpa, remittitur poena, minuitur fomes peccati, conceditur gratia: quæ omnia filiis Israel transeuntibus mare in figura contigerunt. Nam Pharaon cum toto exercitu in eodem mari summersus est, ita, vt vnus ex illis non remanserit. Maritransacto, liberati sunt à seruitute luti, & lateris, quam in Aegypto patiebantur. Hi qui in Aegypto repugnare Aegyptijs nõ poterant, transacto mari, contra reges incircuncisos fortissimè dimicant. Post transitum maris, vescuntur cœlesti manna, cibo dulcissimo, qui in Aegypto porris & cepis vescebantur. Transitum maris fuisse baptismi figuram testatur Paulus, qui in priore epistola ad Corinthios, hæc ait. Patres omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt, & omnes in Moyse baptizati sunt & in mare. In hoc mari

Zach. 13

i. Co. 10

Pharao cū toto exercitu summersus est: quā in baptismo potentia diaboli summergeitur, omnia peccata delentur: ita, vt vnum non remaneat ex eis. Nullum est enim peccatū, quod non deleatur baptismo. In paruulis enim deletur originale, in adultis verò non solū hoc, sed etiam actualia, si quæ infunt. Transacto mari, liberati sunt filij Israel à pœnis luti & lateris, quibus à Pharaone addicti erant: & recepto baptismate, omnis pœna, ad quam propter peccatum obligatus fuerat peccator, tollitur. Ita, vt deleta culpa, nulla superfit propter illam toleranda pœna. Quo fit, vt si aliquis quālibet sceleratus baptismo (videlicet) ablutus, continuò post susceptum baptismū ex hac vita migrare contingeret, euolaret ad cælū, nullā propter cōmissa scelera passurus pœnā: quoniā omnia iam in baptismo purgata sunt. Oīa enim illa prima iam abierunt. Filij Israel postquā mare transierunt, audaciores, & robustiores, & fortiores effecti sūt. Qui enim in Aegypto nō audebāt nec valebant Aegyptijs resistere, postquā mare trāsierunt, fortissimè contra barbaras nationes dimicāt. Magna est imbecillitas, quam anima non baptizata ī Aegypto peccati originalis existēs, habet: qm̄ tyrannide fomitis sic premitur, vt vix alicui dēmonis tentationi resistere va-

Romⁱ 7 leat: adeò vt (iuxta Paulū) nō quod vult bonū hoc agat, sed qđ nō vult malum. Sed baptifmo fufcepto, anima vires fumat, tyrānidē ex cutit: qm̄ & fi in mortali noftro corpore peccatū habet, nō tñ regnat. Audacior in pugnā exit. Fortiūs in bello agit. Barbaras nationes, hoc eft barbaros motus in carne & ex carne furgētes reprimit, deuincit, fuāq; ditioni fub iicit. Sed qm̄ vires defunt, fi corpus caret cibo quo alatur, vegetetur, & roboretur, hinc eft, qđ filijs Ifrael poft tranfitū maris datur cibus cæ leftis: videlicet māna dulciffimum, quo vefce rentur. Sic etiā baptifmū fufcipienti, datur cā b^o, quo anima illius alatur, & nutriatur, & ad pugnā roboretur: videlicet gratia, quę fic eft dulciffimus animæ cibus, vt omnem virtutis faporē in fe contineat: prout faciebat manna. Hoc enim cū vnicus efferet cibus, cuiuslibet tamen cibi iuxta comedentis appetitum redde bat faporē. At gratia quanuis vnicus fit mētis habitus, & vnica virtus, tamen omnium cate rarum virtutum faporem retinet: quoniam ad cuiusq; virtutis actus cū res exigit, mentem follicitat & impellit. Nam gratiam nos cē femus (& non immeritò) idem efferet, qđ charitas. De charitate verò, cū vnica fit virtus, **L. Co. 31.** Paulus tamē ait eam efferet patiētem, benignā, humilem; non fibi foli profpicientem, Non quòd fit

q̄ sit patientia ipsa, aut benignitas, aut humi-
 litas, cum nihil horum sit: sed quia ad eosdem
 actus, ad quos istarum quælibet mētē impel-
 lit, & eosdē (vt ita dicam) sapores sicut illarū
 quælibet, reddit. Ecce ergo mirabiles huius la-
 uacri virtutes, quod culpā delet, pœnam re-
 mittit, fomitis tyrānidem minuit & mitiorē
 reddit, gratiam ad bene operandum, & vitam
 promerendū æternā confert. Ideo bene Pau-
 lus vocauit baptismum lauacrum regenera-
 tionis, & renouationis: quoniam baptizatus,
 vt ex vaticinio Ezechielis supra patuit, reci-
 pit cor nouū, & spiritū nouum. Hoc lauacro
 lauari se petit propheta regius, cum ait. As-
 perges me domine hyssopo, & mundabor: la-
 uabis me, & super niuē dealabor. Hyssopo
 mundari secūdum legem postulat, lauari per
 baptismum concupiscit: quo lauacro si lo-
 tus fuerit, super niuē censet se fore dealban-
 dum. Quibus verbis, & veteris legis cære-
 monias laudat, & nouæ legis sacramenta præ-
 fert. Quoniam omnes veteris legis cære-
 moniæ quanuis carnem mundabant, non tamen
 ad animam earū virtus pertingebat, Qui verò
 baptisinate lotus fuerit, supra niuem deal-
 batur anima eius, peccato iam per bap-
 tismum dimisso. Sed postquam hoc baptismo
 anima lota est, eam iterum fœdari contingit

Tit. 3.

sordibus diuersorum peccatorū: & hoc laucrum iterum sumi ad remediū nō pōt: quoniam hic baptismus quasi quædam Christi mortis figura est, vt ait Paulus, sic ad Rom. 6. nos loquens. An ignoramus fratres quia quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti em̄ sumus cum illo per baptismum in mortē: vt quomodo Christus surrexit à mortuis p̄ gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Ex quibus & alijs multis, quæ eodem loco Paulus differit, constat baptismum esse velut quandam mortis & resurrectionis Christi figuram: ita, vt quemadmodum in morte Christi peccatum omnium nostrum mortuū est, ita cū quis aqua mergitur, peccatum eius tunc perit. Et cū aqua emergimur, resurrectionē Christi figuram: vt quomodo ipse surrexit clarior & pulchrior quàm fuerat prius, nō habens decorem: sic anima post baptismū reddatur pulchra, q̄ prius fuerat turpis, atq; deformis. Cū ergo Christus semel tm̄ pro peccatis nostris mortuus sit, & semel tm̄ propter nostrā iustificationē etiam surrexit, oportet, vt nos semel tm̄ pro peccatis nostris baptizemur. Qui autē secus fecerit, iteratō baptizans, hic rursus sibimetipsi (vt ait ap. Hebr. 6 stolus) Christum crucifigit. Cū ergo post susceptum

sceptum baptismum qui sordibus peccatorū
 intinctus fuerit, non possit iterum baptismo
 lauari, vt mundetur: Deus pietissimus aliud
 nobis reliquit lauacrum, videlicet poeniten-
 tiam: qua qui lotus fuerit, etiam super niuem
 dealbatur. Vnde postquam Dominus per
 Esaiam Prophetam veteris legis caeremonias
 tanquam inutiles reiecit, in eorū locum poeni-
 tentiam substituens, ait, Lauamini, mūdi esto *Esai. i.*
 te: auferte malum cogitationum vestrarum
 ab oculis meis. Quiescite agere peruerse, disci-
 te benefacere. Deinde virtutem poenitentiae
 ostendens, ait. Si fuerint peccata vestra vt coc-
 cinum, quasi nix dealbabuntur. Et si fuerint
 rubra velut vermiculus, quasi lana alba erūt.
 In coccino igneus color est, in vermiculo san-
 guineus. Peccata ergo carnis velut coccinum
 sunt, quoniam carnis libido (teste Iob) ignis *Iob. 21.*
 est vsque ad perditionem deuorans, & omnia
 virtutum genimina eradicans. Peccatum ve-
 rò homicidij aut cuiuscunque alterius crude-
 litatis, sunt tāquā vermiculus. Quālibet ergo
 grauia peccata per poenitētiā delentur. Nā
 cū Petrus insinuasset acerbā eorum crude-
 litatem ijs, qui Christum crucifixerunt, dixe-
 runt illi Petro. Quid ergo faciemus? Quibus *Act. 2.*
 Petrus ait. Poenitentiam agite, & baptizetur
 vnusquisque vestrum in remissionē peccato

ram. Ac si diceret. Lauamini, & mundi esto-
te: quoniam si fuerint peccata vestra velut
coccinum, quasi nix dealbabitur. Quasi
nix, inquam, & multò ipsa niue albiore red-
dentur. Nā de quibusdam iustis vnus propheta

Thr. 4. dixit. Candidiores niue. Vides quanta sit
pulehritudo animar existētis in gratia, quòd
Deus amore formæ illius captus, eam in spon-
sam assumit. Quapropter ego exissimo hęc
fuisse potissimam peccati angelici causam &
originem, quòd in seipsum vertit oculos, &
suam illam illustrem pulchritudinem, in qua
eum Deuse condiderat, vndiq; circumspectis,
illam ardentissimè amauit, & in amorem suū
(velut alter Narcissus) deperijt. Multò ergo
niue candidior est anima Deo grata. Cui er-
go comparabo te, aut cui assimilabo te filia
Syon? Certè quoniam nihil erat in corpora-
libus niue candidius, ideo niue eam assimila-
uit Esaias dicens. Si fuerint peccata tua vt cog-
cinum, quasi nix dealbabitur. Niue assimi-
lans ipsam gratiam, qua anima per poeniten-
tiam dealbatur. Hęc est illa spiritualis nix,
Mat. 17 de qua Matthæus ait: quòd Christi seruatoris
nostri vestimenta in sua transfiguratione fue-
rint alba sicut nix, eo quòd caro eius qua ve-
stimentum est diuinitatis, fuerit immunis à
peccato, & totius gratiæ decore insignita. Da-
uid

uid ergo huius lauacri virtutem agnoscens eo se lauari petit, dicens. Asperges me domine hyssopo & mundabor: lauabis me, & super nitem dealbabor. Sed rem istam alitius adhuc repetamus. Nam est aliud multo illustrius lauacrum, quod ceteris abluendi virtutem præstat: & sine cuius admixtione & temperamento, nulla est cuiusuis alterius lauacri virtus: nempe sanguis Christi. Hic enim nostras animas ornat. Hic nostras mentes niue candidiores efficit, & auro splendidiores. Aspergi ergo se hyssopo petit vt mundetur: ad leprosi legitimam mundationem alludens, quæ asperione facta per hyssopum sanguine passeris mortui tinctum, fiebat. Nam leprosus **Leui. 4.** qui mundari aut purificari volebat, duos passeris iubebatur offerre, & lignum cedrinum, & vermiculum, & hyssopum. Ex quibus passeribus, vnus immolabatur in vase fictili super aquas viuentes, alius autem viuus cum ligno cedrino, & cocco, & hyssopo tangebatur in sanguine passeris immolati, & hoc aspergebatur septies leprosus, vt iure purgaretur. Leprosus figuram esse hominis peccatoris (vt sermonis prolixitatem eitem) nolo nunc ostendere: præsertim cum illud omnibus (vt arbitror) sit iam apertissimum. Ad ipsius ergo leprosi purificationem interpretan

- pretandam transeamus. Vnus passerū, quos leprosus iubetur offerre, Christus saluator no-
 ps. 101. ster est, qui per Prophetam ait. Vigilauit & fa-
 Exo. 63. ctus suum sicut passer solitarius in tecto. Soli-
 Psal. 68. tarius (inquam) quia torcular calcavit solus:
 Psal. 83. qui & sustinēs qui simul cum eo contristaretur non inuenit. Hic est ille passer qui inue-
 Luc. 9. nit sibi domum: quoniā Christus, qui in hoc mundo non habuerat vbi caput reclinaret, ascendens in cælum, inuenit ibi domū, in qua deinceps firma statione maneret. Huic passeri alius iungitur, cūm homo aliquis Christo se associat, vt illius vitam imitetur. Nam humilitas siue paupertas sanctorum, per passerem designatur in psalmo, in quo de cedris, idest potestatibus seculi, quas Deus in eccle-
 Psal. 103. sia plantauit, Dauid loquens ait, Illic passeres in-
 idificabunt: quia scilicet pauperes Christi à diuitibus huius mundi necessaria vitæ percipiunt. Hyssopus cūm sit herba quæ pulmonis inflationi (vt medici asserunt) medetur, si-
 Act. 15. dem significat, quæ (iuxta Petri testimoniū) purificat corda hominum. Cedrus, quæ ad alta se tollit, spem designat: quæ non terrena & transitoria, sed cælestia & perpetua nobis remittit. Vermiculus deniq; qui instar ignis flammescit, charitatē denotat: quæ iustos in Dei amore facit ardentis. Ex his duobus pas-
 seri-

feribus, vnum offert leprosus: cum peccator credit Christum redemptorem nostrum pro nobis in cruce immolatum. Is enim verè immolat Christum, qui illum pro nobis immolatū esse firmiter credit. Sed quòd passer iste in vase fictili immolari præcipitur, hoc significat, quòd Christum in solo corpore (quod propter fragilitatē vas fictile meritò dici potest) immolatum fuisse credendum est. Quòd autem super aquas viuentes passer immolari præcipitur, huc tendit, vt iuxta scripturarum autoritatem Christus passus esse credatur. Nam aquæ viuentes, sacræ sunt scripturæ: quoniam (vt Christus ait) verba quæ ego lo- Ioã. 24. quor vobis, spiritus & vita sunt. Super aquas ergo viuentes passio Christi cōsummata est: quando prænuntiationi propheticæ, rerum exhibitio superaddita est: hoc effectus ostendit, quòd sermo prædixit. Et ita factum esse, idem Christus ex mortuis resurgens cōprobauit: cum discipulos euntes in Emaus alloquens, & aperiens illis sensum vt intelligerēt scripturas, dixit. Sic scriptū est, & sic oportebat Luc. 24 Christum pati, & tertia die resurgere à mortuis. Passer itaque Christus super aquas viuentes immolatus est: quia iuxta id, quod de eo Rom. lex & prophetæ prædixerant, Christus saluator noster in ara crucis pro nobis oblatu-
In hu

HOMILIA

In huius passeris immolati sanguine, viuus passertingitur: quia per Christi mortē vniuscuiusque fidelis anima ad vitam resurgit: & eo moriente, spes nobis redditur æternæ vitæ. Nec solus passer tingi iubetur, sed cū hysso & ligno cedrino & cocco: ita, vt eorum quodlibet etiam sanguine passeris immolati tingatur. Tingitur hysopus, cū fides nostra ex mysterijs dominicę passionis informatur. Tingitur lignum cedrinum, cū omnis spes nostra in redemptoris nostri sanguine radica- tur. Tingitur coccus, cū ex recordatione acerbissimæ illius passionis, illum totis visceribus ardentissimè amamus. In sanguine ergo passeris immolati simul cum vno passere, hysso, lignum cedrinum, & coccus tingitur, cū de morte redemptoris fides nostra firmatur, spes per illam roboratur, charitas ardentior efficitur. Hoc sanguine septies aspergi iubetur, qui immundus est, vt sic iure purificetur. Septenarius numerus, septiformem Spiritus sancti gratiam significat. Speties aspergi iubetur: vt remissio peccatorum spiritui sancto consecrata esse credatur. In cuius signum, postquam dominus discipulis suis dixerat, accipite Spiritum sanctum, continuo subiecit. Quorum remisistis peccata, remittuntur eis. Quo verborum ordine, innuit apostolus

Ioh. 20
stolus

Solus non potuisse hanc potestatem remit-
 tendi peccata habere, nisi prius virtutem Spi-
 ritus sancti accepissent. Homo igitur qui im-
 mundus fuerit, sanguine passeris immolati
 septies aspergitur: quia quisquis lepra spiritua
 li fuerit infectus, sine Christi sanguine, à pec-
 catis suis non poterit purificari. Nullus enim
 peccator iure purificari poterit, nisi sangui-
 ne passeris huius fuerit aspersus. Hic est Ioan. 1.
 enim agnus Dei, qui solus tollit peccata mun-
 di. Hic est, quem (vt ait Paulus) proposuit Rom. 5.
 Deus propitiorem per fidem in sanguine
 ipsius. Nec est aliud nomen sub cælo datum Act. 4.
 hominibus, in quo oporteat nos saluos fie-
 ri. Sanguine ergo passeris mortui aspergitur
 leprofus, vt iure mundetur: quia sanguine
 Christi pro nobis in cruce immolati, mun-
 datur omnis peccator. O sanctitas! O poten-
 tia sanguinis huius! O beatus sanguis, cuius
 aspersione lepra nostra mundatur: cuius pre-
 tium qui captiuus tenebatur, liber dimittitur:
 cuius denique tactu mortui suscitantur. Da-
 uid ergo, qui se peccati lepra infectum agno-
 scebat, vt iure purificetur, hyssopo, hoc san-
 guine tincto, se aspergi petit, dicens. Asper-
 ges me domine hyssopo & mundabor: la-
 uabis me, & super niuem dealbabor. Asper-
 ges me hyssopo profundissime humilitatis fi-
 lii

HOMILIA

lij tui: vt deinceps nō intumescam superbia.
 Lauame sanguine Iesu Christi filij tui, in quo
 omnium peccatorum maculas scio facilimè
 Apo. 1. posse mundari. Omnes enim sancti lauerunt
 stolas suas in sanguine agni. Quod autē hoc
 sanguine tinctum fuerit, super niuem dealba-
 tur. Laua ergo me hoc sanguine: vt sic mūdus
 & super niuem dealbatus, possim intra castra
 tua, & intra muros ciuitas tuæ Hierusalem re-
 cipi: per merita Iesu Christi filij tui. Qui tecū
 & cum Spiritu sancto viuit & regnat in secu-
 la seculorum. Amen.

Homilia Tertiadecima.

*Auditui meo dabis gaudium
 & letitiam.*

SVNT qui putent Dauid in hoc
 versu id agere, vt velit, Deum ite-
 rare promissiones, quas antea fece-
 rat, cum per Nathan prophetā sic
 i. parali olim locutus fuerat, Suscitabo semen tuum
 pom. 17 post te, quod egredietur de utero tuo, & fir-
 mabo regnum eius: ipse ædificabit mihi do-
 mum nomini meo: & stabiliam thronum re-
 gni eius vsque in sempiternum. Ego ero ei in
 patrem, & ipse erit mihi in filium. Et paucis
 interie

interiectis. Et fidelis erit domus tua, & regnū tuū vsq; in æternū ante faciē meā. Quas promissiones si deus iterasset ipsi Dauid, nihil iucundius auditu, nihil latabilius suis auribus percipere poterat. Et ob hanc causam dictū cēsent. Auditui meo dabis gaudiū &c. Verūm hæc interpretatio mihi nō probatur: propter ea q̄ diffidentiā quandā, & hæsitatiōē Dauidi tribuere videt. Nā qui promissionē sibi factā iterare petit, de p̄mittētis fide quodāmodo dubitare videt: qm̄ si primo illius verbo credidisset, secūdū exigere nō curaret. At Dauid, quāuis adulteriū & homicidiū cōmiserit, in religione tñ & pietate nūquā deliquit, vt de dei veritate vel tātillū dubitaret. Est o, cū peccato seruiebat, etiā in hoc crimē fuisset lapsus, vt dei verbis fidē derogare nō fuisset veritus: postquā tñ ad vocē & cōminatiōē prophetae resipuit, non fuit illi hoc tribuendum. Quapropter lōge aliter ego sentiēs, dico: Dauidē tā firmiter deo semper credidisse, & deo per os Nathā prophetae loquēti tā humiliter obedisse, vt gaudiū & letitiā tāquā premiū fidei sue, & obediētię, sibi dari postulet, dicēs. Auditui mō dabis gaudiū & letitiā, & exultabūt ossa humiliata. Multa Dauid audierat tū exteriori tū interiori auditu: propter quę letibundus exultat, maiorē & vberiorē sperās se

adhuc in posterum habiturum letitiã. Nam à propheta Nathan voce sensibili ad ipsum loquente, audiuit sui peccati remissionem. A domino autẽ reuelante, & interiùs ad cor loquente, audiuit omnia quę pro totius generis humani peccato delendo facienda erant: quo videlicet initio, & quibus medijs, humani generis salutem in medio terrę deus operari decreuerat. Et quia his omnibus indubiam præstitit fidem: nec deo interiùs docenti resistens, nec prophetę exteriùs loquenti repugnans, ideo de sua omniumque salute securus accertus exultat, sperans in suę fidei præmium dari adhuc in posterum gaudium & letitiam & exultationem. Ideo ait. Audi tui meo dabis gaudium & letitiam. Auditus nomine, in sacris literis aliquando denotatur fides, aliquando obediẽtia. Et de utroque auditu possumus hæc Davidis verba interpretari. Fides denotatur per auditum: quoniã

Ro. 10
Ioan. 5.

(vt ait Paulus) fides est ex auditu. Et apud Ioã nem Christus ait. Qui misit me pater, ipse testimonium perhibuit de me: neque vocem eius vnquam audistis. De quo autem auditu loqueretur, exposuit subiungens. Quia quem misit ille, huic vos non creditis. Et cum Moyses mittitur à Deo ad Pharaonem, ait.

5. Ecce filij Israel non audiunt me, & quomodo au-

deo audiet Pharaon? Cum ergo David ait, Au-
 ditui meo dabis gaudium & letitiam: idem
 est, ac si diceret. Fidei quam prestiti ijs, que a
 te & propheta tuo audiui, dabis in premium
 gaudium & letitiam. Cum enim primum au-
 diui a te ea que mihi reuelasti, statim credi-
 di, & solo auditu letatus sum: spero ut post-
 ea me etiam visu letifices, eo quod dictis tuis
 crediderim. Sed iam videamus que & qua-
 lia sint illa, que propheta audiuit, & solo au-
 ditu animam illius letificauerunt. Certè oia
 que vsque ad consummatam humani gene-
 ris redemptionem deus ante fieri decreuerat,
 & nunciam cõpleta sunt. Omnia enim hæc
 idem propheta, tanquam a deo edoctus, an-
 tequam facta fuissent, predixit. Primum om-
 nium quod & nostræ redẽptionis initiũ fuit,
 est incarnatio Dei. Hanc autem David præ-
 dixit, sic inquit. Descendet sicut pluuia in
 vellus. Non sicut pluuia super terram: quo-
 niam super hanc descendens pluuia, sonum
 reddit: super lanam autem, & in vellus de-
 scendens, nullum sonitum facit. Mollicies la-
 næ causat, vt nullus sit sonus pluuie descen-
 dentis. Quia ergo venit filius Dei non cum
 fulgure, aut tonitruo, neque cum strepitu, ne-
 que nuda deitate, ideo ait. Descendet sicut
 pluuia in vellus. Quoniam nemine sciente,

Psal. 17

sed silentiò, & tacitè venit: ita vt ipsum etiã
demonè lateret introitus in vterũ virginalẽ.

Psal. 28. Ostēdit Christi baptismũ, cũ ait. Vox dñi
super aquas, Deus maiestatis intonuit. Ibi em̃
vox patris audita est. Apostolorũ electionẽ

Psa. 44. prædixit his verbis. Pro patrib⁹ tuis nati sunt
tibi filij. Declarat Christi abstinentiam cũ

Psa. 108. ait. Genua mea infirmata sunt à ieiunio. Ex-
presit Christi prædicationem, dicens. Ape-
riam in parabolis os meũ. Quod de Christo

Psal. 77. dictũ esse constat: qui (vt euangelia testatur)
in parabolis locutus est. Dixit Indeorum ad-

ps. 109. uersus Christum pugnam, sic inquit. Cũ
loquebar illis, impugnabant me gratis. Pro-

Psal. 37. dit consilia eorum mala aduersus Christum,
dicēs. Qui inquirebāt mala mihi locuti sunt

vanitates: & dolos tota die meditabantur,
Magnificam illam panum distributionẽ, &

Psal. 80. suam ibidem ministerium explicauit, dicēs.
Manuseius in cophino seruierunt. Manifeste ostendit à discipulo prodendum, cũ ait.

Psal. 40. Homopaci meam in quo speraui, qui edebat
panes meos mecum, magnificauit super me

supplantationẽ. Prædixit corpus Christi no-
bis in cibum relinquendum, sic inquit. Me-

Psal. 2. moriam fecit mirabilium suorum, misericors
& miserator dominus escam dedit timentibus se. Ostēdit vulnera pedum & manuum,

cum

cū ait. Foderunt manus meas, & pedes meos. *Pfal. 118*
 Prodit Iudæorum insultationes, cū illorum
 nomine, hæc dixit. Sperauit in domino, cri- *Ibidem*
 piat eum, saluum faciat eū, quoniā vult eum:
 Dicit cibū & potū, his verbis. Et dederunt in *Pfal. 68*
 escam meā fel, & in siti mea potauerunt me
 aceto. Sepulturam verò talibus annunciat
 verbis. Posuerunt me in lacu inferiori. Nec *Pfal. 87*
 tamen resurrectionē subticuit, inquit, Non *Pfal. 157*
 derelinques animā meam in inferno, nec da-
 bis sanctum tuum videre corruptionem. Sed
 & ascensionis illius non est oblitus. Sic enim
 de illa ait. Ascendit Deus in iabulo: & domi- *Pfal. 46*
 nus in voce tubæ. Thronum illius in gloria se-
 dentis, sic exprimit. Dixit dominus domino *Psa. 106.*
 meo: sede à dextris meis. Dona spiritus sancti
 post ascensionem eius in cælo manifestauit,
 dicens. Ascendisti in altum, cœpisti captiuita *Pfal. 67*
 tem, accepisti dona in hominibus. Aduentū
 deniq; ad iudicium expressit, his verbis. Deus *Pfal. 49*
 manifestè veniet: Deus noster, & non silebit:
 ignis in conspectu eius exardescet, & in circui-
 tu eius tēpestas valida. Hæc sunt quæ David
 audiuit à dño. quibus auditis, mirum in mo-
 dum lætatus est. Audiens autem non sic læ-
 tatus est quasi non credens: sicut contigit ijs
 qui fabulas audiunt. Hi enim quāuis nullam
 diētis præstent fidem, audientes tamen lætan-

tur. Dauid autem non sic: quoniam audiens hæc tā alta mysteria tā que proficua humano generi: cum audiret, gauisus est: & auditis, præbuit fidem, credens ea omnia sic futura, quemadmodum audierat. Et quia sic credidit, sperat fidei suæ dandum præmium: gaudium videlicet, & lætitiā, & exultationē: ideo ait Auditui meo (hoc est) fidei meæ dabis gaudium & lætitiā, & exultabunt ossa humiliata. Præmium siquidem fidei est visio, & inde sequitur gaudiū & lætitiā. Vnde psalmus. Audi filia & vide. Ac si diceret. Crede, & videbis: quoniā nisi credideris, nō videbis. Videns autē gaudebis, & lætaberis: & auditui tuo dabitur gaudiū & lætitiā. Potest etiā hic psalmi versiculus exponi de obedientia quæ admodum de fide: quoniā auditus nomine in sacris literis etiā obedientia designatur. Hoc autē ex quarto libro regum apertissimè colligitur, vbi de obstinatione & inobedientia Iudæorum dominus loquens, ait. Qui nō audierunt, sed indurauerunt ceruicem suam, iuxta ceruicem patrum suorum, qui noluerunt obedire domino deo suo. Quo loco constat, audire, positū esse, pro obedire. Et in Esaia propheta dicitur. Qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, ille in excelsis habitabit. Quia enim nomine sanguinis (vt in ex-

Psa. 44

4. Regū. 17.

Esa. 33.

positio

positione alterius versiculi huius psalmi postea dicemus) peccatum significatur, ille dicitur non audire sanguinem, qui non obedit peccato. Ille verò obturat aures ne audiat sanguinem, qui omnem peccati occasionem euitat, ne incidat in peccatum. Auris enim, via est per quam ingreditur sonus, vt percipiatur: & occasio peccati porta lata est, per quã peccatum ipsum ingreditur. Et quia ad vitã æternam assequendam oportet nõ solùm peccatum sed etiam peccati occasionem euitare, ideo ait. Qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, ille in excelsis habitabit. Ille enim verè in excelsis gloriæ habitabit, qui omnes obstruxit rimulas, quibus anima possit ad peccati consensum peruenire. Contra verò de obedientia deo & prælato præstanda præcipitur in figura seruo hebreo, qui septimo anno reijciebat libertatem quam illi lex concedebat, vt aures eius subula perforaretur. Seruus hebræus, qui sponte seruitutis suscipit iugum, figura est cuiuslibet, qui propriam renuens libertatem, alterius voluntati & potestati se subdit. Hic enim cùm liber esset, sua tamen voluntate factus est seruus. Huius aures præcipitur subula perforari: vt videlicet pateat via præcepto illius, cuius voluntati se vtrò subiecit.

Exo. 21.

Iustum est enim ut qui obedientiam promittit, sit proutus & paratus ad prestandum ea quae promittit. Dicat ergo nunc propheta. Auditui meo dabis gaudium & letitiam. Ac si diceret. Quia tuis mandatis obediui, dabis mihi gaudium & letitiam. Hoc est enim obedientiae premium, vita scilicet aeterna, in qua est plenum gaudium, & perfecta letitia. Nam inueni querenti quid faceret, ut vitam mereret habere aeternam, respondit Christi-

Mat. 16. stus. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Dauid ergo mandata Dei seruauit, qui ait. Ad omnia

Psal. 118. mandata tua dirigebar. Et iterum. Viam mandatorum tuorum cucurri. Nec illa seruauit inuitus, sed sponte: quoniam mandata Dei (ut ait) dilexit. Et rursus. Meditabor in mandatis tuis quae dilexi. Quod si unum aut alterum transgressus sum, viam interficiendo, & uxorem illius rapiendo: cum tamen de hoc correptus fui per os Nathan prophetae, non con-

Pro. 27. tradixi, non murmurauit: sciens quod melior est manifesta correctio, quam amor abscon-

Eccl. 19. ditus. Et qui odit correctionem, minuetur vita. Non enim sum talis, ut peccatum meum defendam, & qui correctionem meam audire nollem. Non est enim infirmitas meae talis, ut se tangi non permittat. Libenter permitto medicum meae vulnera contrectantem. Libentissimè audio eum qui me corripit, sciens quod

q̄ meliora sunt vulnera diligentis, quàm frau-
 dulenta oscula odientis. Cùm enim me Pro-
 pheta tuus de peccato commisso redarguis- **Pro. 27.**
 set, non defēdi peccatum meum: imò potiùs
 agnouì. Cùm me dixit filium mortis, patien-
 ter tuli, libenter audiui, non minatus sum illi:
 prout faciūt multi alii, qui eo q̄ se iustos exi-
 stimant, ab omnibus probari & extolli appe-
 tunt, & ideò à nemine corripì sustinent. Et
 hinc euenit, vt si quis eos arguat in illum tan-
 quam hostem seuiant. Ego autē non sic, sed
 patiēter reprehensionē audiui, ideo audire me
 rui, q̄ transtulisses peccatū meū. Spero etiam
 q̄ vnū sero ex illis qui te vocantē audient, at-
 que dicentē, Venite benedicti patris mei per- **Mat. 25**
 cipite regnū, quod vobis paratū est ab origine
 mundi. Tūc enim magnū erit gaudiū magna
 que lætitia. Gaudiū (inquam) plenū, quòd ne-
 mo poterit auferre: quia delectationes quæ **Psal. 15.**
 sunt in dextera tua vsq; finē. Iustū est enim,
 vt qui transferūt per ignē amoris, & aquam la-
 chrymarū, educantur postea in locū refrige-
 ri. Iustū est etiā, vt qui hic lugent, postea con-
 solentur. Et hæc consolatio, & hoc refrigeriū,
 est lætitia illa & gaudiū illud, quod tu dabis
 auditui meo. Ego enim ploraui, & fleui pecca-
 tū meū: audiui prophetam tuū exprobrātem
 mihi, nō contradixi, sed potiùs sustinui: audi-

- uis, cognoui peccatum meum, ideo dico, Auditui meo dabis gaudiū & letitiā: & exultabunt ossa humilitata. Quibus verbis corporis & animæ gloriam expressit: quoniam gaudiū, corpori cōuenit: letitiā verò, animæ. Vtrūq; autē iudicio peracto, homini dabitur: quāuis modo solæ animæ habeat gloriā suā. Præter qđ per Esaiā prophetā de omnibus beatis dicitur. In terra sua duplicia possidebūt. Duplicia em̄ possidebūt: quia gloriā animæ & corporis suscipiēt. Verū hæc in terra sua suscipiente nō in peregrinatione ista in qua exulāt. Hæc
- Esa. 49.** sunt illa duplicia vestimēta, de quibus dicit, quod oēs domestici sapiētiae vestiti sunt duplicibꝫ.
- Esa. 62.** Vera dei domus cælū est: sicut ipse ait. Cælū mihi sedes est. Domestici sunt oēs homines beati, qui vestiūtur duplicibus: gloria. scilicet corporis & animæ. Quod sentiens regius Psaltes alibi dicebat: Sitiuit in te aīa mea, quā multipliciter tibi caro mea. Anima & caro deū sitiūt: quia utrūq; quietē suā desiderat. Anima enim deū videre cupit: caro verò immortalitatis gloriæ vestiri cōcupiscit. Sed hæc non dabitur carnī ante iudiciū pactū: hoc em̄ tēpore (vt dicitur
- Apo. 6.** in Apocalypsi) datur singulæ stolæ: quia solis aīabus æternæ beatitudinis gloria cōfertur, & expectāt donec cōpleatur numerus fratrum, hoc est, donec cōpleatur numerus electorū in
- æterna

æterna felicitate locādus: quo impleto, erit iudiciū, & generalis resurrectio: & tūc dabuntur cuilibet binæ stolæ, hoc est, aīæ & corporis gloria. Sic enim per Esaiā prophetā dicitur. Gaudiū & lætitia erit in ea. Hæc igitur duplicē stolā Dauid sperās, ait. Auditui meo dabis gaudium. Sed quòd ait: & exultabūt ossa humiliata: de animæ virtutibus intelligendū est: quoniā virtutes sunt animæ robur: quæ admodum ossa, corporis. Hæc sunt ossa: de quibus idem Psaltes alibi ait. Omnia ossa mea dicēt, quis similis tui domine? Hæc ossa humiliantur in peccato: humiliātur quidē, quia in certamine contra hostes succubuerunt, & ideò manent viribus suis destitutæ. Fides mortua est, spes diminuta, castitas perijt, charitas erga proximū euanuit, Nonne perit castitas, cūm alienæ vxori adhæsi? Nonne friguit charitas, cūm virum innocentem occidere iussi? Nōne perijt gratitudo, cūm Vriam seruum mihi fidelem, qui pro me in castris militabat, non solūm non donavi præmio, sed morte affeci? Sed hæc virtutes, quæ in hac vita tam humiliatæ sunt, vt vitijs aliquando succubuerint, in gloria tamen cœlesti, infractam & inuictam suscipient de manu Domini fortitudinem: quoniam tunc nulla erit vitiorum pugnantium infestatio. Siquidem factus est in pace

Esai. 15

ps. 137.

Psal. 75.

pace

pace locus ille, in quo confracta est omnium
 vitiorum potentia: vt iam non sit illis arcus
 occultæ têtationis, vel gladius publicæ, qua
 duplici armatura aduersus nos pugnare con-
 fueuerant. Et quia in tanta pace virtus requie
 scit, sine vlla belli futuri formidine, ideò mirū
 in modum exultant. Et hoc est quod ait. Et
 exultabunt ossa humiliata. Et quia hæc om-
 nia dantur (vt credit) in præmiū auditui, ideò
 dicit. Auditui meo dabis gaudium, &c. Audi-
 te ergo, & credite. Audite, hoc est, obedite
 præceptis domini. Audite quæ vobis Deus
 intus in corde loquitur: nec contradicatis in-
 spirationibus eius. Quòd si fortè propter præ-
 terita peccata vos propheta aliquis reprehen-
 derit, patienter sustinete: cognoscentes pecca-
 tum, libenter audite: & tunc trāsferet à vobis
 dominus peccatum vestrum, & postea dabit
 vobis gaudium & læticiam. Quam nobis præ-
 stare dignetur Iesus Christus: qui cum patre
 & spiritui sancto, &c.

Homilia Quartadecima.

*Auerte faciem tuam à peccatis meis:
 et omnes iniquitates
 meas dele.*

HOC petit Dauid sibi consulēs,
 & Deum reueritus, quem quia
 plurimum iam æstimat, sum-
 ma cum reuerentia illum tracta-
 re cupit. Propter Deireuerentiã
 petit ab eo, vt auertat ipse faciem à peccatis:
 ne videlicet solo aspectu offendatur, rem tam
 foedissimam inspiciens. Sicut etiam Petrus cõ-
 sortium suum declinare petit, dicens. *Discede* Luc. 5.
 à me, quia homo peccator ego sum. Qui enim
 aliquem nimium delicatè diligit, nollet illũ
 vel minima offensione lædere. Sic etiã Dauid
 nunc mihi fecisse videtur: qui peccata sua fœ-
 didissima & horroris plena esse cognoscens, ne
 Deus illorum aspectu offenderetur, petit, vt
 Deus faciem suam auertat à peccatis illius. Si
 bi etiam ipsi consulens, hoc petit: ne videlicet
 propter peccata sua, Dei consortio indignus
 habeatur. Et meritò: quoniam nullus, in quo
 fuerint peccata reperta, permittitur intrare ad
 gaudium & lætitiã illius ciuitatis, in qua
 nihil inquinatum intrabit. Quapropter Da-
 uid, qui peccata sua agnoscebat, volebat ea sic
 esse abscondita, vt nullatenus inueniri possent
 & videri: ne fortè visa, gaudii & lætitiæ viam
 præcludant. Ideo ait, Auerte faciem tuam à
 peccatis meis. Ac si diceret. Noli peccata mea
 aspicere: quoniam si ea aspicere vis, & me iux-
 ta illa

ta illa iudicare contendis, sordidum & abominabilem me existimabis, quo fiet, ut tanquam leprosum à consortio cœlestium virtutum me separes, atque extra muros ciuitatis illius sanctæ, in qua tu cum sanctis tuis in æternum habitas, me eijcias. Quare oro te, ut peccata mea nō respicias, sed proijcias ea post tergum tuum. Verūm quid ait David? Quid petit? Nunquid ignorat, quod oculi domini contemplantur bonos & malos? nihilque esse tam abditum atque reclusum, quod in conspectu eius non sit? Quo pacto ergo petit ut auertat faciem suam à peccatis eius? Petit inquam, ut peccatorum eius non recordetur. Nam in ea quæ benè & exactè cognoscere volumus, oculos intendimus, & faciem obijcimus: ea autem quæ à tergo tenemus, videre nō possumus. Et inde ortus est sermo, ut quorum bene recordamur, dicamus in faciē semper & coram oculis habere. Quorum autem oblitifumus, ea post tergum projecta esse dicamus. Cū ergo ait. Auerte faciem tuam à peccatis meis, petit: ut peccatorum illius non recordetur. Et merito hoc petit: quoniam qui alium offendit, & se offendisse cognoscit, ac poenitet, vehementer optat, ut ab eo læsus offensionis propriæ obliuiscatur: quoniam toties credit renouari offensam, quoties illius

recordatur offensus. David ergo, qui Deum
 offenderat, & peccatum suum cognoscebat, &
 illud contra se statuebar, vt de illo poeniteret,
 hoc vnum optat, vt Deus, quem offenderat,
 peccatorum eius obliuisceretur, ne videlicet,
 aliquando in posterum peccata sua deus illi
 exprobraret: nam & hoc nimis durum si con-
 tingeret, existimaret. Sed dicet forsitan ali-
 quis, quo pacto fieri potest, vt deus obliuiscer-
 tur, qui omnia cognoscit, cui nihil est præteri-
 tum, sed omnia præsentia? cui nihil mor-
 tuum sed omnia viuunt? Nō est enim deus ta-
 lis, vt obliuisci possit sicut nos, quos paruo tē-
 poris curriculo interiecto, eorum, quæ antea
 probè cognoscebamur, statim memoria sub-
 terfugit. Verum nos non dicimus deum pec-
 catorum obliuisci: quasi iam propter obliuio-
 nem nesciat aliquem peccatorem hæc aut il-
 la peccata commisisse, sed quia & si hoc sciat,
 decreuit tamen nullam de illis vindictam su-
 mēre. Et hic loquendi tropus vsitatissimus
 est, non solū in sermone latino, sed etiam lin-
 gua vulgari, præsertim nostra, hoc est Hispa-
 na: vt videlicet eum, qui paratus est iniuriam
 vindicare, dicimus iniuriæ memorē, & iniu-
 rias obseruātē. Rursum eū, qui iniuriæ parcat,
 dicim⁹ iniurię immemorē, & iniuriā minimè
 obseruantem, non quasi iam nesciat se ab illo
 offen-

offensum: sed quia & si agnoscat, non tamen huc cognitio illa tendit, ut cor ad vindictam sollicitet. Deus ergo tunc peccatorum obliuisci dicitur, cum illa iam non ad poenam ullam imputat. Cum ergo Dauid ait, Auerte faciem tuam à peccatis meis: hoc petit, ut Deus iniquitatum eius non recordetur: hoc est, ut nolit ea morte punire. Propter quod alia translatione ait. Auerte faciem tuam à peccatis meis. Unde constat ibi faciem pro ira poni: nec immerito: cum ira hominis maxime ex facie agnoscatur. Cor enim hominis mutat faciem eius. Et hinc oritur illa querela quam habebat Iacob aduersus Laban, dicens.

Eccl. 13. Non enim me respicit sicut heri & nudius tertius. Putat quidē Iacob crimen quod corde Laban conceperat, in vultu manifestari: quoniam toruū illum atque trucem aspectum quandam irati animi imaginem esse censebat. Quia ergo ira in facie exprimitur: idē facies ponitur pro ira, quam ipsa facies exprimit. Sic enim idem Psaltes alibi capit, dicens.

Gen. 31. Pone eos ut elibanum ignis in tempore vultus tui. Hoc est, in die iudicij & ira tua. Nam & hoc verba sequentia aperte ostendant. Dominus (inquit) in ira sua cōturbauit eos, & deuorauit eos ignis. Hanc faciem irae, petit auerti à peccatis suis Dauid, dicens,

Psal. 20.

Auerte

Auerte faciem tuã à peccatis meis. Quod idẽ est, ac si diceret. Noli peccata mea respicere: non sis memor eorum ampliùs. Non intendas in ea faciem iræ tuæ. Nam si iniquitates obseruaueris domine, domine quis sustinebit? Si enim peccata semel cõmissa, quãlibet vera succedente pœnitentia, tu ad punitionẽ obseruare decernis, nullus est qui subsistat. Nullus est qui de æternæ vitæ assècutione nõ desperet, si Deus peccatoribus veniam negaret. Si solummodo ostenderet seueritatẽ, non etiam adhiberet pietatem, nemo æternæ felicitatis gloriam expectaret, nemo iusti examinis pœnã sustineret. Non est certè homo qui non peccet: neq; infans, cuius est vnus diei vita super terram. Si ergo semper obseruares iniquitates ad pœnam, nullus esset homo qui non deijceret animũ suum: cùm nullus sit qui non peccet. Quia tamẽ apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinui te domine. Hæc est lex tua, quam delinquẽtibus in via dedisti: vt videlicet qui confessus fuerit peccata sua, misericordiã cõsequatur. Propter hæc legẽ sustinui te domine, & in te vno cõfido, q̃ parces peccatis meis. Nisi enim hæc tuæ misericordiæ legẽ agnouissem, iam dolore animi defecissem. Ego autẽ confessus sum peccatũ meũ: quapropter spero q̃ iuxta

Psa. 127

plur

N legem;

legem, tuam misericordiam mihi præstabis. Et in hac tua misericordia confidens: peto, vt auertas faciem tuam à peccatis meis. Dauid enim peccata sua semper coram oculis suis habebat: vt eorum & foeditatem, & turpitudinem, horrorè & malitiã consideraret, & inde doloris occasionè sumeret: ideo precatur, vt Deus faciem suã ab illis auertat. Scit enim, qd si quis peccatorum suorum obliuiscitur, Deus peccatorum illius maximè recordatur. Et quanto magis iniquitates suas peccator considerare refugit, tanto magis eas cõspectui diuinæ maiestatis opponit, vt eas videat, & puniat. Si quis verò peccatum suum agnoscit & confitetur, Deus illius obliuiscitur. Tunc enim nostrum peccatum Deo celamus, cum illud sacerdoti per confessionem manifestamus. Sic enim Deus per Ezechielem prophetam promisit dicens. Si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudiciũ & iustitiã, vita viuet, & nõ morietur. Omnium iniquitatum eius non recordabor. Nõ recordari se ait, pro eo quod est inolle morte eterna punire. Nam hoc, verba quæ sequuntur apertissimè ostendunt, quibus ait. Nunquid voluntatis meæ est mors impij, & non magis vt cõuertatur & viuat? Verum hoc admonitione dignum est, vt

quisq;

quisq; consideret, qua conditione, & quibus legibus Deus promittat se nō recordaturum peccatorum quæ impius operatus est. Si impius (inquit ille) egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta. In quibus verbis duo exigere videtur Deus. Primum, vt præteritorum pœniteat. Alterum, vt in posterum omnia Dei præcepta custodiat. Ex quo loco nō paruum argumētum sumere possumus contra Lutherum, qui ait, optimam, & exactam pœnitentiam esse nouam vitam. Si optima pœnitentia est (vt Lutheri placet) noua vita, nullum erat opus post verbum de pœnitentia, addere custodiam præceptorum. Cū ergo nullum Dei superfluat verbum, oportebit fateri pœnitentiam referri ad præteritæ custodiam præceptorum, ad futura. Ita, vt intelligamus, q̄ duo hæc Deus exigat à peccatore, vt peccatorum eius non recordetur. Primum est, præteritorum pœnitentia. Alterum, custodia mandatorū Dei. Sed vera & exacta pœnitentia vtrumque amplectitur: præteritum & futurum. Vnde cōuincitur, pœnitentiam esse peccatorū omnium ratorū, quo peccata delētur de memoria diuina. Huc pertinere videtur illud, q̄ post victoriā, quam Iosue de Amalechitis habuit, dominus promisit

- Exo. 17** Iosue, dicens. Ego delebo memoriam Amalech de sub cœlo. Amalech interpretatur gēs bruta, & denotat peccatum: quia hoc, brutis nos similes efficit. Non enim ob aliam causam homo comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis: nisi quia non intelligens Dei bonitatem & virtutem, illi præferre creaturā nō erubuit. Ideo propheta
- Psa. 48.** in alio Psalmo peccatores admonens, ait. Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Ille sub Amalech viuit, in cuius
- Psal. 31.** mortali corpore (vt ait Paulus) regnat peccatum. Cū Amalech pugnat, qui vitijs resistit. Vincit Amalech, qui malæ vitæ præteritæ pœnitet, qui omnia peccata deflet, & illa coram sacerdote confitetur. Habita victoria, Deus promittit se deleturum memoriā Amalech: quia habita vera pœnitentia, omnium delictorum Deus non recordatur. Si tu Amalech deuiceris, Deus continuo memoriā eius delebit. Pugna ergo tu aduersus Amalech, & pro victoria contende. Sed quo milite, quo duce, quo ordine belli, hanc assequeris victoriam, audi. Huius pugnæ dux sit cōfessio, cui soli omnis victoriæ laus tribuetur: quoniam hæc est quæ hostes quosq; fortissimos trucidat sæpe, & in fugā vertit sapissimè. Sub hoc duce, tres ordines in aciem cōstitue. In primo loco

loco cōstitues timorē poenæ. In secūdo, amorē Dei. In tertio, dolorem culpæ. Verū ne his sic in acie dispositis fugere cōtingat, alios tres ordines à tergo collocabis, qui prioribus faueāt, illosq; ad bellum vrgeant. Spes veniæ à tergo fauet timori: quoniam facilè deijci- tur timor, nisi illum subleuet spes. Amorem Dei fouet, cōsideratio bonitatis illius. Quem admodū enim timorem causat immensa Dei potētia: sic amorem, illius pietas & misericor dia. Deniq; dolorem culpæ iuuat consolatio nis spes. Beati qui lugent (inquit veritas) quo- Matt. 5. niam ipsi consolabuntur. Si hunc belli ordi- nem seruare volueris, facilè peccata omnia vinctes. Si ergo vis, vt Deus peccatorū tuorum non recordetur, tu illorū memineris. Si vis, vt Deus auertat faciem suam à peccatis tuis, sta- tue tu illa ante faciem tuā: & ad Dauidis exē- plum, pone illa contra te semper. Sed vt hæc plenè fiant, oportet, vt peccator omnium pec- catorum, quæ operatus est, poeniteat: quoniā si minimum eorum (modò illud lethale sit) placeat, vel etiam si displiceat, fuerit sacerdo- ti celatum, hoc solum efficiet, vt Deus om- nium aliorum recordetur, & in ea omnia fa- ciem iræ suæ intendat. Si impius (inquit ille) Eze. 18. poenitentiā egerit de omnibus peccatis suis, quæ operatus est. Vt ergo Deus omniū obli-

- uisceatur, oportet, vt tu de omnibus doleas, & omnia confitearis. Deus enim aut omnibus peccatis parcat, aut nulli. Nā de illo diuinus
- ps. 103.** Psaltes in alio psalmo ait. Qui sanat omnes infirmitates tuas, qui redimit de interitu vitam tuam. Cū Deus sanat, omnē infirmitatē sanat, aut nullam, ipsemet testante, qui ait. Totum hominē sanum fecit in sabbato. Propter quod beatus Augustinus impium esse censeat (& non immeritō) dimidiā à Deo sperare veniā. Et hoc sciens Dauid, ait. Et omnes iniquitates meas dele. Vt ergo omnes nostras infirmitates sanet, oportet illi per confessionem omnia peccatorum vulnera manifestare, &
- Exo. 13.** de omnibus dolere. Nā cū Pharaoper Dei virtutē perijt in mare cum exercitu suo, omnes suffocati sunt; ita vt vnus ex eis non remanserit. Sic exeuntibus à mystica Aegypto (hoc est) à peccato, faciendū est, vt in contritione, quæ amara est velut mare, omnia peccata suffocentur sic, vt vnum ex illis non remaneat, de quo non verè doleant peccatores. Leprosus iuxta legē mundandus omnes tenebatur radere capillos. Sic qui à peccatis mundari optat, expedit illi, vt omnia peccata, imò & peccatorum cogitationes, quæ verius per capillos designantur, de corde radat,
- 1. Re. 15.** Sauli aduersus Amalech pugnanti præcepit Deus,

Deus, vt demoliretur vniuersa eius, & nulli parceret: sed interficeret omnes, à viro vsque ad mulierem. Et quia hoc non fecit Saul, sed potius seruauit Agag regē viuum, & greges, armenta, & vestes, ideo reprobatus est. Amalech esse peccati figurā, iam supra docuimus. Peccatum autem omne, in triplici differētia consistit. Aut enim ab ignorantia procedit, aut ab infirmitate, aut à malitia. Vt ergo omne genus peccati, dolore & confessione interficiendum inueneret, præcepit interfici totum Amalech, virum, & mulierem, & puerum lactātem. Puer lactans Amalechita, peccatum ab ignorantia proueniēs designat: quo viam puer lactans nōdum intelligit quæ agit. Mulier autem Amalechitis, peccatū illud significare dignoscitur, quod ab infirmitate sumpsit originem. Nam infirmitas & fragilitas, huic sexui aptissimè congruit. Vir denique Amalechita, peccatū à malitia ortum significat. Omnia hæc delere oportet, quia omnia peccata sunt per contritionem & confessionem interficienda. Nec hoc satis, sed oportet etiā demoliri, & Amalech, & vniuersa illius: quia omnia peccata & eorum circumstantias à maximo vsq; ad minimum oportet lachrymis & confessione expugnare: ita vt neque vnū remaneat. Ille autem de Amalech seruat

viuum, qui peccatum tenet, de quo nõ dolet,
 aut si dolet, non confitetur. Is ergo ob hãc so-
 lam causam à Deo reprobatur. Verùm hoc
 non vacat mysterio, q̄ solum regem seruaue-
 rit, reliquo populo interfecto: quia & hoc so-
 lenne est ijs, qui non plenè confitentur, vt mi-
 nima quæq; peccata facilè reuelent, magna
 autem scelera subiteant. Quia cùm reliqua
 omnia peccata expugnauerint, cui piã alteri
 tâquã fortiori aut potentiori succubunt. Pro-
 pter quod nõ victores, sed victi cẽsendi sunt,
 & ideo indigni qui coronẽtur: quoniã nõ co-
 ronabitur, nisi qui legitimè certat, qui nulli
 vitio cedit, qui nulli peccato parcat, qui quot
 quot inuenit hostes, trucidat. Nõ enim victor
 dicẽdus est, qui cùm multos occideret hostes,
 ab vno tandẽ aut altero interficitur. Tu ergo
 si victor euadere cupis, nulli peccato parces,
 omniũ pœnitebis, omnia sacerdoti in aurẽ di-
 ces. Vt autem hoc faciliùs assequare, fortissi-
 mos quosq; hostes priùs aggredere: quoniam
 his superatis, paruo cum labore & reliquos de-
 uinces. Maxima quæq; scelera, quorũ maxi-
 mè verecũdaris, ob oculos pone, aduersus hãc
 aciẽ totis viribus intẽde, illa primùm confiteri
 satage: quoniam his semel expugnatis, mini-
 mũ erit negociũ reliqua debellare. Facilè reli-
 qua omnia confitendo superabis. Sed quia
 non

nō in manu hominis est victoria belli, sed de
 cœlo fortitudo est : oportet precari deum, vt
 nos in hoc certamine iuare dignetur: vt nō
 bis memoriam foueat & augeat, quæ omniū
 malè actorum possit reminisci : vt nostrum
 intellectum illuminet, qui verè de suis operi-
 bus iudicare valeat, ne videlicet mala pro bo-
 nis iudicet: vt inflammet affectum, qui ma-
 la, quæ fecit, hostiliter odiat, & nullo pacto
 illis faueat, vt labia nostra aperiat, & linguā
 moueat, qua peccata omnia sua sacerdoti in
 aurem dicat: vt vel sic omnia vitia nostra vin-
 camus, quibus deuiētis, possimus peruenire
 ad coronam gloriæ cœlestis. Quā nobis præ-
 stare dignetur Iesus Christus filius Dei, qui
 cum patre & spiritu sancto viuūt & regnat,
 per infinita secula seculorum. Amen.

Homilia quintadecima.

Cor mundum crea in me Deus.

Ucusq; David peccatum, qđ ma-
 gnum, & multiplex, & tenaciter
 impressum esse cognoscebat, do-
 nari sibi postulauit: nunc verò vl-
 trà progrediēs, eo, quod multum de Dei mi-
 sericordia & liberalitate confidat, gratiam à

deo postulare no dubitat. Et quia gratia ipsa triplex esse sanctorum testimonio comprobatur, ideo triplici illam petitione distinguit. Nam est gratia quædam præueniens: quædam

Col. 1. subsequens, siue cooperans: quædam etiam perficiens, & consummationem præstās. De prima dicitur. Cū aut placuit ei, qui me segregavit ex utero matris meæ, & vocavit me per gratiā suā. Nisi enim ille vocaret, nos ad illū nō possumus accedere. De secūda grā, videli-

1. co. 15. cet subsequēte & cooperāte, dicitur. Plus omnibus laboravi: nō aut ego, sed gratia dei me cū. Quapropter de iusto, qui deo fauente, in quo solo totā suā spē collocavit, bona operat

Hier. 17 dicitur per Hieremiā, pphetā. Benedictus vir qui cōfidit in domino, & erit dominus fiducia eius. Et erit quasi lignū, quod trāsplātatur super aquas: qđ ad humorē mittit radices suas & nō timebit, cū venerit æstus. Certè absq;

Mar. 13. humore aquæ desiccantur ligna. Nā & semē, qđ supra petriā iacet ū est, natū aruit: quia non habebat humorē. Sic nec poterit quisquam, aqua gratiæ seclusa, boni operis fructum pro-

Phili. 2. ducere. De tertia, videlicet consummationis, dicit: quia sicut Deus operatur in nobis velle, ita etiā perficere. Propter qđ Hieremias de viro iusto loquens, postquam dixerat lignū ad

Hier. 17 humorem aquarū mittere radices, vt vberio-

rem aquarum virtutem exprimeret, addidit. Et erit folium eius viride: & in tempore siccitatis non erit sollicitum: nec aliquando desinet facere fructum. Prima gratia est, quæ peccata cõsumit. Eadem est, quæ iustificat: & ideo ait Paulus. Iustificati gratis per gratiam Dei. **Rom. 3.** Hanc gratiam petit nunc David, cum ait. Cor mundum crea in me Deus. Optabat quippe David, ut deus, qui illum creauerat, in corde illius tanquam in quodam tabernaculo quiescens, habitaret: & habitans, prout tunc visibilis est, ab eo posset videri: sed quia cor mundum ad hæc munia exequenda ineptum esse censebat, ideo cor mundum optat, ut tanto hospiti digna sit cordis sui habitatio, & tamen hospitem videre & alloqui valeat. Nam ut vtrunq; horum exequi possit, summè necessaria est cordis munditia. Verum (ut ait **Pro. 20.** Salomon) quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato? Agnoscebat siquidem David immunditiam, quam ex peccato cor suum cõtraxerat: à qua mundari nõ poterat, nisi Deus, qui solus mundum ex immundo facere potest, illum mundare dignaretur: ideo hanc ipsam munditiam à deo sibi dari petit, dicens. Cor mundum crea in me Deus. Crea inquam: quoniam in me nulla est munditia, nulla puritas te ergo solùm eã cõdere oportet.

ps. 72.

i. co. 13.

Pro. 20.

Mat. 5.

oportet. Nam hoc ipsum creare est, cum videlicet ex nihilo aliquid fit. Creaueris igitur, si me mundum feceris: cum nihil in me præcedat, nisi immunditia. Plus enim in me reperies quod obstare, quam quod iuuare te possit, ut mundum me facias. Cum enim ego peccaui, ad nihilum bonitatis redactus sum: quoniam & si rex sum, & propheta, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam: & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habens, nihil sum. Ut ergo cor mundum facias, creare te illud oportet, totum ex nouo fingere: quonia si aliquid veteris cordis manserit, mundum non erit cor meum: quoniam omnia quæ in illo sunt, immunda sunt. Crea ergo illud, ut tale sit per gratiam, quale esse non potest per naturam. Cor mundum crea in me Deus: ut te in cordis mei tuguriolo recipere merear: & receptum videre valeam. Vtrumque enim horum, exigit cordis munditiam. Quod enim cordis munditia ad Deum videndum sit necessaria, ipsa summa veritas Christus seruator noster testatur: qui solis illis, qui sunt mundo corde, visionem promittit, dicens. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Beati (inquam) non solum in cælo, sed etiam in terra: non solum postea, sed etiam nunc in

hac val

hac vallis miseria. Nam beati etiam sunt im- **Pfal. ii.**
 maculati in via, qui ambulant in lege domi-
 ni. Omnes enim & hi & illi beati: quoniam
 omnes tales Deum vident: quanuis multum
 inter vnā & alteram visionem interfit. Est
 enim quædam facialis visio, qua fruuntur so-
 li beati in cœlo. Est altera obscura & specula-
 ris, quæ habetur per fidem, quam soli fideles
 tenent: quoniam alij cæci sunt. Vtranq; vno
 orationis cōtextu expressit Paulus, dicēs. **Vi i. co. 13.**
 demus nunc per speculum in enigmate: tūc
 autem facie ad faciem. Impar certè est visio,
 & impar beatitudo: quoniam dissimilis val-
 de est vtrobiq; cordis mūditiā. Nam pro qua-
 litate mūditiæ, est etiam visionis modus. Bea-
 ti enim qui nullis peccatorum sordibus infe-
 cti sunt, qui sunt iam plenè purgati: hi Deū
 facialiter vident, quem nisi corde plenè mun-
 dato, videre nullatenus possent. Quò fit, vt
 hi, qui in carne adhuc vitam agunt, quamli-
 bet sint iusti, deum videre nequeant: quia nō
 dum oculi eorum sunt plenè mundati. Nam
 ecclesia illa speciosa, quam Christus sibi ac-
 quisit (vt beatus Hieronymus super trice-
 simum primum caput Hieremiæ sentit) nun-
 quam in hac vita erit sine macula & sine rü-
 ga, quousq; ad aliā vitam trasferatur: in qua
 erit plenè purgata. Et ne verbis meis quisquā
 dero-

deroget fidem, verba eiusdē Hieronymi sub-
 iungam. Vide (inquit ille) quanta habeat lo-
 ca ecclesia; & quomodo ill ad apostolicam,
 vt sit sine macula & ruga, in futuro & in cœ-
 lestibus feruetur. Audis angulos, audis scabiē
 audis rugas & cineres, & regionem mortis &
 tenebrarum: & de tua virtute & impeccantia
 gloriaris. Hæc Hieronymus. Nullus ergo in
 hac vita absolutè mundus est, vt deum vide-
 re possit: quoniã & si peccatū per pœnitentiã
 delitū sit, deletō tamē peccato, supersunt que-
 dā reliquię, quæ oculorū aciē minuūt. Sæpi-
 sime enim contingit, vt corporeus oculus, su-
 blata iã vel exustata festuca, aliquãdiu caliga-
 re videatur: & hoc in interiori mentis oculo
 euenit: ita, vt sublato peccato, in multis hal-
 lucinemur: ita, vt hæc ipsa hallucinatio, sit q̄si
 quædā peccati præteriti reliquię. Nemo er-
 go sentinam eiciens, mundatū sese protinus
 arbitretur: quinimo nouerit se multis purifi-
 cationibus egere. Nec modò lauãdum aqua,
 sed etiam purgandum & examinãdum igne,
 vt dicat, Transiuimus per ignem & aquam,
 & eduxisti nos in refrigerium. Beati ergo mū-
 do corde, quoniã ipsi deū videbūt. Nunc qui-
 dē in ænigmate: tunc facie ad faciem. Vtrobi-
 q; siquidē mūditiã cordis exigit: quoniã nec
 etiam bene per speculū in ænigmate deū vi-
 det,

det, qui cor suum habet immundū. Vt enim corporeus oculus puluere superfuso aut humore aliquo defluente hebetatur, adeo, vt vix possit exacte rem aliquam inspicere: sic etiam spiritualis oculus, interdū carnis libidine, aliquando auaritia, sapissimè superbia turbatur, vt verè deū agnoscere non valeat. Qui ergo bene de deo sentire cupit, & diuina penetrare vult, opus est, vt prius cor suum purget, & ab omni peccato mūdet. Corde autē plenè munito, continuò dabit illi Deus intelligētiam: quoniā vnctio spiritus docet nos de omnibus. Et Hieremias ait se eruditū, missō à deo igne in ossibus eius. Hinc est, quòd data lege filijs Israel, operatisq; miraculis, quæ illi cū non intelligerent, dixit illis Moyses. Custodite ergo verba pacti huius, & implete ea, vt intelligatis vnīuersa quæ facitis. Quibus verbis satis apertè docuit Moyses, transgressionem mandatorum Dei potissimam esse causam quòd non intelligerent, nec viderent quanta fecisset illis Deus. Propterea Dauid, qui experientia docente hoc agnouerat, in alio psalmo dicebat. Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei. Per hoc apertè insinuans, quia mandata Dei scrutari non poterat, cū malignorum spirituum insidias in mēte tolerabat. Quod etiam in Isaac opere sub Palestino

1. Cor. 13

1. Ioan. 3

Thi. 1.

Deute. 29.

ps. 118.

Gen. 29

rû gravitate cognoscimus designari: qui puteos, quos Isaac foderat, terræ congerie replebant. Putei isti, sacræ scripturæ aut diuinorû mysteriorum profunda secreta denotât, dicēte Salomone. Aqua profunda, sapientia in corde viri. Puteos ergo fodere, est sacræ scripturæ abditos sensus & Dei profunda mysteria penetrare. Sed hos puteos occultè replēt Palestini: quia nobis profunda mysteria scrutantibus, dæmones terrenas cogitationes ingerunt, & impediunt, ne diuinæ sapientiæ aquam inuenire possimus. Sed quia hos hostes nemo sua virtute superare valet, opus est, vt à deo petat, quatenus dæmonum infestationem a nobis auferat, ne terrenas cogitationes nobis ingerat: & siquid terrenarum affectionum à dæmone iactum nostro cordi insidet, à nobis amoueat: vt, corde nostro benedicto, deum hîc (vt decet) agnoscere, & agnitum reuereri valeamus. Et ob hâc causam David orat dicens. Cor mundum crea in me Deus: quoniam nisi tu cor mundum dederis ego nunquam videre te potero. Quisquis ergo ad studium & intelligentiam alicuius veritatis accedit, vt illam plenè intelligat, prius Deum oret, & cum Davide dicat, Cor mundum crea in me Deus. Et si hoc cuilibet discēti, & veritatem scrutanti est necessarium, mul-

tò magis theologo: qui diuina scrutatur profunda mysteria. Theologis enim congruè potest dici illud, *Mundamini qui fertis vasa domini. Vasa domini, sunt prophetæ: & alij auctores sanctarum scripturam.* Nam de vno illorum dixit Deus, *Vas electionis est mihi.* Act. 9.
Vasa domini deferunt theologo, qui in sacris auctoribus versantur. Et qui hæc vasa deferunt, mundari eos oportet: vt illa, quæ intra vasa continentur, percipere valeant. Est etiam alia huius petitionis ratio, qua petit eos mundum sibi dari: vt videlicet deum in corde suo recipere mereatur. Deus enim cum sit mundissimus, ipse mundum requirit hospitium, mundum lectum, mundum vult habere locum omnem in quo habeat stationem suam quã libet parua: quoniam nec ad horam, nec ad momentum tēporis in loco immundo quiescere valet. Nam in maliuolam animam non introibit sapientia. Qui enim vinum pretiosum vult alicui vasi infundere, prius mundat exactè vas ipsum, ne immunditia vasis noceat vino. Quid putas illum facturum, si balsamũ vellet infundere, aut alium quemuis pretiosorem liquorem? Ego non dubito quemq; eo diligentius vas quodlibet mundaturum, quo pretiosorem liquorem decernit illi vasi infundere. Deus autem pretiosus est sine pre-

Sapi. 1.

Hierosol.

- Sapi. 7. **no.** Argentum siquidem in comparatione illius arena est exigua. Et omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari. Diligentissime ergo quisq; mundare debet cor suum, si deum in corde suo recipere vult, alio qui iniuriam facit Deo, illum non (vt decet) æstimans, si cor de suo non plenè mundato, deū in illo recipere præsumit. Si ergo tu bene de deo sentis, in bonitate & magnificentia, & munditia cor tuū cura mundare, vt dignū sit in quo Deus habitare velit. Siquis enim (vt
2. tim. 2. ait Paulus) emundauerit se, erit vas in honorem sanctificatum & vtile domino ad omne opus bonū paratū. Quo pacto verò illud mūdes, Hieremias te docet: sic inquit. Effunde sicut aquam cor tuū ante conspectum domini. Sicut aquam, inquit, non sicut mel, aut sicut vinum, aut sicut lac, aut sicut aliū quencunq; liquorem. Nam si aliū quēcunq; liquorem præter aquā ex vase effuderis, manebit postmodum vas ipsum parte aliqua liquoris effusi superlinitum, vt contingit in melle & oleo: aut odorem effusi liquoris retinebit.
- Horati Nam (vt dixit ille) quo semel est imbuta recēs seruabit odorem testa diu. Aut si horum neutrum contingat, colore saltem pristini liquoris vas ipsum sic manebit infectum, vt censeas à liquore vas mutuasle colorem.

Nihil horū reperies in aqua. Hæc enim cū effusa fuerit, nihil aut saporis, aut odoris, aut coloris post se relinquet in vase. Et ob hanc causam, sicut aquam effundere cor nostrum præcepit propheta. Sunt enim aliqui, qui se peccasse cū dolent, quorundam peccatorū poenitentes, alicui alteri blandiuntur, aut si fortè omnium poenitet, aliquod eorum erubescentiæ causa in confelsione retinent. Isti quasi mel aut oleū cor suum effundunt: quia in corde suo quasdam peccati reliquias retinent. Sunt rursus alij, qui & si peccata sua omnia confiteantur, & ab eis opere abstinent, affectum tamen peccati retinent, & isti effundunt cor suum sicut vinum: quod postquam effusum est, odorem in vase relinquit. Alij demum sunt, qui & si omnia confiteantur, & effectum pariter atq; affectum deserant, peccati tamen vultum non deserunt: quoniam easdem peccati similitudines, quas prius deserunt, eadem sunt colloquia, ijdem gressus, & eadem conuersationes. Hi nempe effundūt cor suum sicut lac: quod in vase vnde effusum est, suum relinquit colorem. Aqua autem nihil horum habet: quoniam cū semel effusa fuerit, nullum saporem, aut odorē, aut colorem in vase relinquit. Sicut aquam ergo effunde cor tuū. Sic peccata tua omnia in au

rem sacerdotis effundens, vt nullus eorum affectus, nulla illorum facies in te maneat. Sic igitur te oportet mundare cor tuum, vt dignum sit deo habitaculū: ita videlicet, quòd nec affectus, nec effectus, nec color pristinae immunditiæ maneat. Alioqui si horum aliquid insit, cordis tui habitaculum propter illius immunditiam dedignabitur Deus. In cuius figura templum, quod à gentibus violatū fuerat, Iudas Machabæus mundari præcipit, & altare nouum constituit, & vasa noua facit. Non ob aliã causam hæc facit Iudas, quàm quòd cognoscit mirabilem illam ac stupendam Dei munditiam non posse in loco immundo habitare. Ideo igitur templum, quod domus Dei est, mundat: vt illud dignum deo habitaculum reddat. Quid autem sit verum Dei templū, Paulus in priore ad Corinthios epistola explicat, dicens. Nescitis quia templum Dei estis vos: & spiritus sanctus habitat in vobis? Hoc enim verum Dei templum est, hæc vera eius domus: in qua veriùs Deus habitat, quàm in quouis alio corporeo templo. Deus enim (vt alibi Paulus disputās ait) qui fecit mundum, & omnia quæ in mundo sunt, hic cœli & terræ cum sit dominus, nō in manu factis tēplis habitat. Nam & hoc ipsemet deus per Esaiã prophetã Iudæis peruerse

sentientibus ait. Cœlum sedes mea est : terra Esa. 66.
 autem scabellū pedū meorū. Quæ est ista do-
 mus quam ædificabitis mihi ? Et quis est ille
 locus quietionis meæ ? omnia hæc manus
 mea fecit, & facta sunt vniuersa ista, dicit do-
 minus. Ad quem respiciam nisi ad paupercu-
 lum & contritum spiritu, & tementem ser-
 mones meos ? Hoc dicit, vt iudaicum conuin-
 cat errorem : qui putant inuisibilem, incorpo-
 reum, & incomprehensibilem deum, templo
 Hierusalem posse concludi. Et hunc eūdem
 errorem ipse templi structor Salomon reijcit
 dicens. Si enim cœlum & cœli cœlorum te- 3. reg. 8.
 capere non possunt, quātō magis domus hæc
 quam ædificauī ? Conditor igitur cœli & ter-
 ræ, qui in terris templum se habere denegat,
 humilē, & quietum, & tementem sermones
 suos hominē libenter assumit in tēplū dicens.
 Ad quē respiciā, nisi ad pauperculū, & cōtritū
 spū, & tementē sermones meos ? Quicūq; er-
 go humilis est, & quietus, & tremens sermo-
 nes Dei, illū respicit dominus, & illū in habi-
 taculū suū eligit : & talibus ait apostolus. Tē- 1. Co. 3.
 plum Dei estis vos, & spiritus sanctus habitat
 in vobis. Hoc tēplū dēdicatur, & consecratur
 Deo per baptismū : in quo baptizatus renun-
 ciat diabolo, & oībus operibus eius. Et tunc
 tēplū Dei sanctū est. Quod autē semel Deo

dedicatum est, iam ad alios vltus capi nō licet. Nō est ergo æquū, vt homo baptizatus terrena cogitet, terrena concupiscat, pro terrenis suspiret. Vide ergo homo fidelis, qui per baptismum deo consecratus es, vide quid agas: caue ne aliquid in tēplo hoc facias, per quod templi habitationem offendas, per quod tēplum violes: quoniam (vt ait Paulus) si quis violauerit templum hoc, disperdet illum dominus. Violat autem qui peccat, qui aliquid seruo Dei indignum facit: & hunc talem velut templi violatorem disperdet dominus: Et meritō. Nam si eligeres in ecclesia facere adulteriū intra parietes istos, quid te esset sceleratius? Modō autem tu ipse es templū Dei, & intra cordis tui latebras adulterium facis, homicidium perpetras, & alia innumera flagitia committis, & non vereris? Si locum reuerbaris, templum videlicet corporeū: venerare cor tuum, quod multo dignius est templo illo corporeo manu hominum facto. De talibus, qui hoc Dei templum per peccatum violant, ait propheta in alio quodā psalmo. De⁹ venerunt gentes in hereditatem tuā, polluerunt templum sanctū tuū. Anima Christiana sicut dei tēplum, ita & dei hereditas dicitur. Si hæc incresecibus vitiis succūbit, & demoni subditur, tunc templum spiritui sancto dedicatū

i.co.3.

8. ps. 78.

ps. 78.

8. ps. 78.

dicatum, gentium criminibus pollutum. Polluto templo & violato, tanquam à loco immundo recedit Deus: & ob hanc causam, nihil ad Dei cultum pertinens in eo fieri licet. Et corde nostro per peccatum polluto, nullum meritum ad vitam deducens æternam operari possumus: quoniam iam Deus inde tanquam ex loco immundo recessit. Quòd si deum ad nos remeare cupimus, satagere oportet, vt prius cor nostrum mundemus & purificemus. Verùm quis ad hanc templi purificationem sufficiet? Quis erit tanto opere dignus? Quis ad tam difficile opus idoneus inuenietur? Nullus, nisi Iudas, cui soli hoc munus seruatum est. Iudas siquidem interpretatur confessio: & hæc est, quæ ex immundo facit mundum: hæc est, quasi quædam spiritalis scopa, qua peccatorum omnium immunditiæ perduntur. Hac scopa mundata Luc. 11. erat domus illa, à qua deiectus immundus spiritus, cum ad eam redire tentasset, intrare non potuit. Ideo Dauid in alio quodam psalmo ait. ps. 76. Et meditatus sum nocte cum corde meo: exercitabar, & scopebam spiritum meum. Hæc autem peccati confessionem, nisi deo motore facere non possumus. Quoniam sicut (teste Paulo) non possumus facere nec cogitare aliquid 2. Co. 11. ex nobis quasi ex nobis: ita nec etiam boni

1. cor. 12. aliquid eloqui. Quoniam (vt idem ait) nemo potest dicere dominus Iesus nisi in spiritu sancto. Nemo ergo potens est plenè peccata sua cõfiteri, nisi à Deo fuerit illi datum. Quapropter peccatori ad confessionem parato summe necessarium est, vt deum & sanctos oret, quatenus ab eis veram peccati confessionem impetrare valeat. Quos fit, vt tota cordis munditia, quæ per confessionem habetur, in deum tanquam in fontem & primum illius auctorem reijcienda sit: quoniã ille est, qui ad confessionem vrget, & cõfitentem iuuat, & confessionem mundat. Et ob hanc causam David nunc deum pro cordis munditia orat, dicens. Cor mundum crea in me deus. Te solũ oro: quoniã tu solus mundus es. Tu solus potes facere mundũ de immũdo: tu solus agnus sine macula, qui solus tollis peccata mundi. Tu ergo crea cor mundum in me, vt te ipsam in corde meo recipere valeã. Nã ego pollui tẽplũ tuũ, quod erat cor meũ: pollui (inquã) adulterio, violauit effusione sanguinis Virgine: tu ergo illud purifica, crea illud mundum: fac illud castum, quoniam tu castus es: fac illud piũ, quoniã tu pius es: fac illud mansuetum, quoniam tu mansuetissimus es: vt te mundissimũ ego mundus recipere merear. Munda cor meum, vt mundo corde te hinc cognoscere valeã per

biopila

fidem

fidē: & tādē apertē videre in gloria. Quam
nobis præstare digneris per merita Iesu Chri-
sti filij tui: qui tecum & cum spiritu sancto
viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Homilia sextadecima.

*Et spiritum rectum innoua in Vi-
sceribus meis.*

Vi prius cor mundum sibi dari po-
stulauit vt Deum in se recipere &
agnoscere mereretur: nunc vt re-
ctē incedat, spiritum rectum petit.

Scit enim David, quia non est hominis via Hie. 10.
eius, nec viri est vt ambulet & dirigat gressus
suos: & ob hanc causam spiritum rectum pe-
tit, qui illum per devia quæq; vagantem inee-
dere non sinat, sed ad semitam rectam vedu-
cat. Cor hominis (vt ait Salomon) disponit Pro. 19.
viam suā: sed domini est dirigere gressus eius.
Et iterum. A domino diriguntur gressus viri. Ibi. 20.
Homo enim sibi relictus, via incedet, quæ si-
bi videbitur pulchra: sed nouissima eius du-
cent ad mortem: quapropter spiritu directo-
re indiget, quo dirigatur. Propter quod Pau-
lus non immerito pro Thessalonicensibus o-
rabat, dicens. Dominus autem dirigat cor-
da vestra in charitate Dei, & patientia Christi.

- Ezec. 1.** Hinc est quod Ezechiel propheta postquam descripserat illa sancta quatuor animalia pœnata, dixeratque vnumquodque illorum ante faciem suam ambulare: statim subiūxit. Vbi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur. Quatuor illa animalia sicut quatuor euangelistas: ita etiam iustos quosque designant. Omnis enim iustus, & in via Dei perfectus vir, aliquid de ratione cuiuslibet horum quatuor animalium sibi vendicat: ita, ut iuxta vnam rationem sit homo, & iuxta aliam leo: & secundum aliam considerationem dicatur vitulus, secundum aliam denique aquila. Homo enim rationale animal est: qui ergo integra ratione pollet, homo dicitur: quoniam ij, qui paululum à ratione defecerunt, facti sunt sicut equus & mulus quibus non est intellectus. Vitulus in sacrificio mactabatur: & iustus quisque semet ipsum ab huius mundi voluptate mortificat, & ideo vitulus dici potest. Nam propter hanc solam sacrificij rationem laus, que Deo offertur, vitulus etiam per prophetam Oseam vocatur. Reddemus (inquit) vitulos labiorum nostrorum. Leo fortissimus bestiarum est, qui (ut ait Solomon) ad nullius pauebit occursum. Iustus autem contra omnia aduersa infractum semper & inuictum opponit animum, Propter quod Salomon iterum, dicit. Iustus quasi leo

confi-

cōfidens absq; terrore erit. Aquila in alta volādo se subleuat: & (vt est apud Iob) in arduis Iob. 36.
 ponit nidum suum: & iustus quisq; ad cœlestia contemplanda eleuatur: & in arduis crucis Christi sibi nidū facit: in quo tanquam in foraminibus petrae, aut cauerna materiæ securus requiescit. Omnis ergo iustus propter prudentiam dicitur homo: propter tēperantiam vitulus, propter fortitudinem leo, propter iustitiam meritō dicitur aquila. Hæc igitur sancta animalia antē faciē suam ambulāt: quia semper cœlestia inquirunt: nūquam ad terrena, quæ semel reliquerunt, reuertuntur: sciētes, q̄ nemo mittens manū ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est regno Dei: Iustus ergo, ne velut inepti regno Dei abiiciatur, semper ad anteriora se extendant. Vnde Paulus Philippi. 3.
 Philippensibus scribens ait. Quæ retro sunt obliuiscens, ad ea verō quæ sunt priora extendens me ipsum, ad destinatum persequor ad brauium supernæ vocationis in Christo Iesu. Temporalia obliuiscens Paulus, tanquam quæ à tergo reliquerat, ad spiritualia quæ cōcupiscebat se extendebat. Potest etiam aliter hoc intelligi: ita, vt iustus quisq; , qui semper proficere optat, nullo bonorū operū numero sit cōtentus, sed semper ad vltiora opera exercēda procedere satagat. Et bona semper
 faciens,

faciens, semper meliora perquirat, vt pergēs
 de virtute in virtutem, videat Deum decorum
 in Sion. Sed cum semper ante faciem suā gra-
 dianatur, non nisi spiritu sancto impellēte mo-
 uentur. Et ideo dicitur. Vbi erat impetus spi-
 ritus, illuc gradiebantur. Varijs enim gressi-
 bus incedunt iusti, & varias vias capiunt, ad
 eandem tamen metā perueniūt omnes: quia
 spiritu sancto ductore mouentur. Sunt enim
 aliqui, qui casto coniugio sperant se vitā con-
 secuturos æternam. Sunt rursus alij, qui se
 propter regnum cœlorum castrant: hoc me-
 lius esse cum Paulo existimātes. Sunt alij,
 qui Martham imitantes, proximorum solici-
 tam curam gerunt: quatenus nihil illis de ne-
 cessarijs ad vitam desit. Sunt iterum alij, qui
 Deo vacare, velut optimam partem ad Ma-
 riæ exemplum sibi eligunt. Sunt etiam mul-
 ti, qui prædicatoris officium laudabiliter ap-
 petunt, auditorum magis profectum, quàm
 doctōris honorem appetētes, qui cum Esaiā
 propheta dicūt, Ecce ego domine, mitte me:
 Nec desunt etiam alij, qui ad illud magna cū
 laude coacti trahuntur: cum videlicet non
 propter prædicationis laborem, sed quia tan-
 to muneri se impares sentiunt, prædicatio-
 nem recusant, Hieremiam imitātes, qui cum
 à Deo fuisset sibi officium prædicationis in-
 iun-

iunctum, humiliter tamen reluctabatur, di-
 cens. A. a. a. domine Deus, ecce nescio loqui, Hier. 1.
 quia puer ego sum. Ecce quã varijs atq; inui-
 cem diuersis vijs hi omnes incedunt: omnes
 tamen Spiritu sancto ductore mouentur. Si
 quæras cur Elaias non reluctatur, aut cur Hie-
 remias non se offerat? cur etiam Martha ad
 pedes Christi non quiescit, aut Maria nõ est
 sollicita? Certè respondere aliter non possu-
 mus, quàm q̃ sancta animalia cùm sint, vbi
 est impetus spiritus, illuc gradiuntur: quoniã Hier. 10.
 nõ est viri, vt ambulet & dirigat gressus suos,
 sed à domino diriguntur gressus viri. Ob hãc
 causam David, qui se velut ouem quæ perijt Pro. 20.
 se errasse cognoscebat, cauens sibi in futu-
 rum, & timens ne sibi relictus iterum errare
 contingat, spiritum rectũ petit, qui recta in-
 cedere via doceat. Propter quod in alio quo-
 dam Psalmo dicebat. Spiritus tuus bonus de-
 ducet me in terram rectam. Hunc ergo spiri-
 tum, qui in terram rectam deducat David pe-
 tit, cùm ait. Et spiritum rectum innotia in
 visceribus meis. Quod autem dixit, innoua,
 simile est illi, quod in priore parte huius ver-
 sus dixerat, crea: propter quod apud Ezechie-
 lem, cor nouum promittit Deus baptizato,
 sicut spiritum nouum, dicens. Dabõ vobis Eze. 36.
 cor nouum, & spiritum nouum poenã in me-
 dio

dio vestri. Quod Ezechiel appellat cor nouum, David cor mundum vocat. Cor ergo mundum petit creari, & spiritum rectum innouari: vt videlicet innueret, nullam esse mūditiā in corde suo, nullam rectitudinem exte-
 re iam in spiritu suo. Proinde ergo necessariū esse autumat, vt Deus noua faciat omnia: & ideo ait. Cor mundum crea in me Deus: & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Si enim veterem quem habeo spiritum reli-
 queris, non rectus, sed prauus erit: non diriget gressus suos, sed ambulans vias difficiles errabit à via veritatis. Ideo spiritum rectum innoua in visceribus meis. Innouatur autem spiritus in nobis per charitatem. Nam inter multas ignis virtutes hæc vna est & non parua, videlicet, innouare quæ iam senio consumuntur: vt videre est in ferro, aut argento quod vsu veterascit, in igne autem proiectum innouatur. Sic etiam peccator in vetustate peccati existens, igne charitatis superueniente consumpta peccatorum rubigine per gratiā renouatur. Ideo in alio Psalmo David ait.
 ps. 103. Emitte spiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciem terræ. Verum quia prius vetera necesse est delere vt restituantur noua, prout in omnium rerū generatione experimur: vbi prius necesse est veterem à materia expellere formam,

formam, quam nouam inducere: ideo prius quam petisset spiritum renouatorem, spiritum veterem auferri postulat, dicens. Auferes spiritum eorum, & deficient. Ad eundem etiam modum nunc Dauid petitiones suas componit: quonia vt spiritum rectum sibi innouari peteret, prius omnes suas iniquitates deleri postulauit. Nisi enim ille prior spiritus male sapiens abijisset, nouus spiritus dari non poterat. Deletis tamen iniquitatibus, continuo nouus spiritus datur. Innouato autem spiritu, mirum quam noua sint omnia. Nouus oculus, noua auris, noua lingua, noua manus, noui pedes. Nouae inquam sunt cogitationes, nouae affectiones, noua uerba, noua opera. Nouae enim sunt cogitationes eius, qui nouum spiritum recepit: quonia qui prius latabatur cum male faceret, & exultabat in rebus pessimis: nunc incipit recogitare annos suos in amaritudine animae suae. Qui prius de augendo patrimonio cogitabat, nunc de pauperibus, quibus illud diuidat, cogitat. Affectus etiam sunt omnia innouata, vt amara iam videantur, quae male dulcia prius erant. Et quae prius nolebat tangere anima illius, nunc iam dulcissimi cibi sunt illi. Qui prius diuitias uelut rem pretiosam pluris aestimabat, nunc illas omnes tanquam stercora arbitratur. Qui prius carnis illecebras dulces uelut mel re-

puta-

- putabat, nunc eas amaras velut fel draconum cenſet. Qui prius illas velut commodas perquirebat, inuentaſq; extenſis (vt aiunt) vlnis amplexabatur, nunc ab illis tanquam à veneno præſentaneo velociſſimè fugit: quoniam venenum aſpidum inſanabile illas eſſe iudicat. Noua etiam eſt lingua: quoniam diuerſa valde ſunt verba, quæ recepto ſpiritu loquitur, ab ijs, quæ prius loqui conſueuerat. Sic enim à Chriſto promiſſum eſſe audimus. **Lin**
Matth. **guis** (inquit ille) loquentur nouis. Hoc etiã in
ultim. **apostolis** facile experiri poſſumus, ſi conſideramus, quæ, & qualia ſint illa, quæ ante aduentũ ſpiritus ſancti loquebãtur: longè quidẽ aliã ab ijs, quæ hauſto iam illo cœleſti ſpiritu, no uorũ cordiũ opifice locuti ſunt. Si enim eos ante receptũ ſpiritum audis, rarò audies quicquã præter ambitionẽ, timorẽ, formidinem, vindictã, immodicã ſui fiducia. Audies enim
Mat. 20 quosdã petẽtes ſedes duas: dextrã videlicet & ſiniſtrã. Audies alios verba indignationis plena ob hãc cauſam proferẽtes. Audies eos om
Luce. 9. nes contendẽtes quis eorũ futurus eſſet prior in regno cœlorum. Audies etiam, ſi aures arri
Ioan. 11. giſ, illam vocem timorẽ plenã, Nunc volebant te lapidare, & viſiterum in Iudæam ire?
Mat. 20 Audies filios illos tonitruũ, Iacobum videlicet & Ioannem promittere calicem domini ſe bi-

se bibituros: & Petrum illum apostolorum
 principem spondere animi sui constantiam
 etiam vsque ad mortem: indiscretè quidè & *Ma. 24*
 arroganter: quippe qui nō dum vires suas ex-
 perti fuissent, nec scirent quid absque Deo
 possent. At postquam caelestem illum spiri-
 tum hauserunt, continuò cœperunt loqui no-
 uis linguis: quia verba non iam humana, qua-
 lia prius, sed digna spiritu, quem hauserant, lo-
 quantur. Nam Petrus, qui prius ad muliercu-
 lae vocem ter dominum & magistrum abne-
 gavit: recepto spiritu, à principibus iussus vt
 taceat, & Iesum non prædicet, magna cum au-
 dacia respondet. Obedire oportet Deo ma- *Act. 5.*
 gis quàm hominib⁹. Vidistis nouas linguas:
 videte etiam nouas aures. Nam sicut noua lo-
 quitur, ita etiam noua audire satagit. Qui em̄
 prius rumoribus delectabatur, qui à veritate
 auditum auertebat, & ad fabulas conuerteba-
 tur, nunc nihil dulcius æstimat, quàm verbū
 Dei. Sunt enim dulcia eloquia Dei super *Psal. 118*
 mel faucibus illius, qui spiritum nouum acce-
 pit. Nam qui ex Deo est, verba Dei audit. *Ioan. 8.*
 Propter quod de illo, qui vitā in melius mu-
 tauit, dicitur. Cū exiret de terra Aegypti, *Psal. 80*
 linguam quam non nouerat, audiuit. Si Ae-
 gyptus tenebra dicitur, quis alius de Aegypto
 exire veriùs dicendus est, quàm qui peccata,
 P quibus

quibus per ignorantiam malè prius seruiebat,
 deserit? Sed hic linguam quam non nouerat,
 audit: quia uerba dei, quæ prius nõ nouerat,
 audire incipit. Ut autem nihil maneat, quod
 non sit innouatum, superest, ut etiam noua
 opera ostēdamus. Nonne nouum est opus
 abstinentia, in eo, qui prius gulæ & ebrietati
 deseruiebat? An non est nouum opus, & ad-
 miratione dignum, ut propria iam distribuatur,
 qui prius solebat rapere aliena? An non est
 nouum opus, ut is qui olim ambulabat in ma-
 gnis & in mirabilibus super se, altiora se
 quærens, nunc iam usque ad eò se deiciat,
 ut ad inferiora indignum se reputet: & qui
 olim in primo loco sedere cõtendebat, in no-
 uissimo loco nunc sedere satagat. Nouum cer-
 tè est & mirabile, ut à propria uxore absti-
 neat, qui ad alienas hinc solebat. Noua
 sunt hæc omnia, à spiritu cælesti nostrorum
 cordium nouatore prouenientia. Sicut enim
 qui ad ignem accesserit algens, cū postea fue-
 rit calefactus, non dubitabit ab igne uenisse
 calorem, quem antea nõ habebat: sic etiam,
 qui prius in iniquitate erat frigidus, si postea
 seruore quodã pœnitentię accendatur, alium
 sibi spiritũ, uidelicet diuinum, qui suum ar-
 guit, & dijudicat, nõ dubitabit aduenisse. Pro-
 pter quod Dauid in alio psalmo fructum no-
 ui

in Spiritus aduenientis explicans, dixit. Re-
 nouabis faciem terræ. Noua enim videtur fa-
 cies terreni cordis, cuius nouæ sunt cogitatio-
 nes, noui affectus, noua verba, noua denique
 sunt opera. Propter quod Paulus in postero
 re ad Corinthios epistola, ait. Si qua ergo in
 Christo noua creatura est, vetera transierunt,
 & ecce noua sunt omnia. Quibus verbis in-
 nuit Paulus hoc esse symbolum perfectæ re-
 nouationis in Christo, si videlicet prioribus
 peccatis desertis, noua deinceps sint omnia,
 noua cogitatio, nouus affectus, noua lingua,
 noua opera. Et cū noua sint omnia, fieri necesse
 est, vt nouus etiam sit homo. Planè nouus,
 qui nouū cor, & nouū spm̄ habet. Propter quod
 de Saule dictū est. In filiet in te spūs dñi, & mu-
 taberis in virū alterū. Mutatur nāq; in virū
 alterū, qui nouū spm̄ recipit: qm̄ qui pecca-
 tor antea erat, tunc fit iustus: qui prius obliga-
 tus ad mortē, nūc iā deputatur ad vitā eternā:
 qui antea dicebatur filius perditionis, nūc iā
 filius regni est & dicit. Mutatus nāq; est in vi-
 rū alterū Saulus, qui postea dictus est Paulus.
 Nā postquā illū circūfulsit lux de cælo, mu-
 tatus est è ferocissimo in mansuetissimum, è
 leone in agnum, è rebelle in obedientē, è vase
 abiectissimo, factus est vas electionis: à blas-
 phemo deniq; translatus est in mirificū præ-

2. Co. 5.

1. Re. 10.

Act. 9.

HOMILIA

conem mirabiliū & magnaliū, q̄ fecit Christ⁹
 Iesus seruator noster. Nouū ergo hominē fa-
 cit ille spiritus cælestis. Propter quod, charita-
 tis præceptum dicitur nouum à deo saluatore
 nostro, qui apud Ioannē ait. Mandatū nouū
 do vobis, vt diligatis inuicē sicut dilexi vos.
 Nouum inquā est præceptum charitatis: qm̄
 charitas ipsa novos nos homines efficit: vete-
 ra ad instar ignis consumens, & ad nouam &
 meliorem vitā nos transferens. Nam alioqui,
 quomodo nouū dicendū erit mandatū, quod
 in lege veteri constat esse datum. Imò quod
 ipsa etiā lege vetere multò vetustius est, si-
 mul cū ipsa incipiens natura: quoniā omni-
 bus a natura insitū est, vt deū & te inuicē dili-
 gant. Omne enim animal (vt ait sapiēs) diligit
 sibi simile. Si ergo præceptū de dilectione tā
 vetustū est, vt ante ipsam legē veterem ortum
 fuerit, ideo dicendū erit nouū, quia novos ho-
 mines facit: ita, vt qui charitate imbuti sunt,
 noui homines facti sint. Hęc hominis innoua-
 tio cuiuslibet est necessaria, si in illam sanctam
 ciuitatem Hierusalem cupit intrare. Nā cū
 in illa (vt testatur beatus Ioannes in Apoca-
 lypsi) noua sint omnia, consequens est, vt nul-
 la in illam vetustas possit intrare. Et ob hanc
 causam Dauid renouari petit, dicens. Et spiri-
 tum rectū innoua in visceribus meis. Ob hęc
 etiam

Ioan. 13.

Eccle. 13

Apo. 21.

etiã causã (vt æstimo) Paul. nos ad hanc renouationẽ hortat, dicẽs. Renouamini spũ sensus vestri, & induite nouũ hominẽ, qui scđm deũ creat⁹ est iniustitia & sanctitate veritatis. Ad spũ renouationẽ hortatur, non etiã ad renouationẽ corũ, q̃ à spiritu sunt aliena: vt sunt illa, q̃ in folis exteriorib⁹ cęremonijs sita sunt. Nouus enim habitus, noua tōsura, nouũ cingulũ, noua calceamēta, parũ ad pietatẽ faciũt, nisi his etiã nouitas spiritus addat. Hęc enim omnia vt nō aspernanda sunt, ita etiã nō vsq; ad eò amãda, vt in his totã nostrã spẽm collocemus. Pater enim cœlestis eos solos diligit, qui in spiritu & veritate eũ adorãt: quoniam hęc talis adoratio in spiritu, est quę hominẽ veterem deponens, nouũ hominem induere facit. Ideo ad solã spiritus renouationẽ hortatur Paulus, dicẽs. Renouamini spiritu sensus vestri. Quo autẽ pacto hęc renouatio faciendã sit. Paulus apertẽ docuit, subiũgens. Induite nouũ hominem, qui secundũm deũ creatus est in iustitia & sanctitate. Ille enim verẽ nouum hominem induit, qui Christũ imitatur, qui sic nouus est homo, vt nihil sit in eo nō nouum. Cōceptus nouus, natiuitas noua, infantia noua, doctrina noua, vita noua, mors noua, per quam spoliati sunt principatus, & deiectę cōtrarię fortitudines. Noua de

Ephē. 4

Ioan. 4

Ephē. 4

nique in Christo sunt omnia: ita ut propter hoc ipsum, non immerito dictum sit de Christo apud Hieremiam. Nouum faciet dominus.

Hier. 31 super terram. Qui hunc nouum hominem imitatur, & vniuersas illius, quantum potest, in se exprimit virtutes: ut videlicet sit pius & misericors ut ille fuit: sit amicus fidelis pro amicis suis animam suam ponens, ut Christus pro nobis inimicis suam posuit: sit mansuetus, qui iniurias retaliare negligat, prout ille fecit: qui cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur, hic talis verè indutus

i. Pet. 2. est nouum hominem, videlicet Christum, qui secundum deum creatus est. Qui enim vestem aliquam induit, non corporis sui membra, sed vestem, qua membra teguntur, ostendit: sic qui Christum in vita imitatur, non suam, sed Christi vitam gerit, & ostendit: ut cum Paulo dice-

Gal. 2. re possit. Vivo autem iam non ego: vivit verò in me Christus. Hic ergo, qui Christum imitatus, nouum hominem Christum induit, hic est qui verè est spiritu renouatus. Renouamini ergo spiritu. ut noua sitis creatura: ut digni sitis, qui in illam sanctam ciuitatem supernam, videlicet Hierusalē, in qua noua sunt omnia, reci-

Eph. 4. piamini. Qui furabatur, iam non furetur: magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est: ut habeat communicare ei qui indiget

diget. Qui fornicabatur, iam non fornicetur. Qui primas cathedras prius amabat, nunc iam in nouissimo loco sedere cōtēdat. Qui deum blasphemare solebat, deinceps deum laudare incipiat. Sed quia hæc omnia prestare ex nobis ipsis non sufficimus, nisi à deo adiuuemur: ideo opus est ut deum oremus, & cum propheta David dicamus. Spiritum rectum innoua in visceribus meis. Da mihi spiritum rectum: non que huius mundi sunt, sed te solum amantem. Da spiritum rectum, qui recta via incedere doceat. Priorem spiritum, quem mihi dederas, peccata mea extirperant. Illum ergo spiritum renoua, qui me castitatem, humilitatem, mansuetudinem, pietatem, doceat: ut per has virtutes tanquam per viam rectam valeam ad te peruenire. Qui cum patre & spiritu sancto uiuis & regnas in secula seculorum. Amen.

Homilia Decimaseptima.

Ne proicias me à facie tua: & spiritum sanctum tuum ne auferas à me.

Antus est thesaurus mysteriorum quæ in sacra scriptura recondita sunt, ut sæpe sub vno eodemque literæ cortice, propter varias rerum

proprietates, lateant nō solum variæ, sed etiã
 cōtrarię diuersorum mysteriorū significatio-
 nes. Quo fit, vt sacra scripturę, quæ omnes
 vno animo, vnoque spiritu, eoque sancto cō-
 ditæ sunt, parum intelligentibus sibi inuicent
 contrariæ, & tanquam ex diametro pugnan-
 tes videantur: eo quòd iuxta vnã, quam no-
 runt alicuius certæ rei proprietatem, omnia
 quę per illam vocem talis rei significatiuam
 enunciantur, intelligi volunt. Non enim at-
 tendunt, quòd sicut eadem res varias diuer-
 sasq; cōtinet proprietates: ita etiã variã diuer-
 saque significare potest. Leo enim propter
 voracitatem & crudelitatem, dæmonem si-

1. Pet. 5. gnificat: qui (vt beatus Petrus ait) rugiens
 circuit querens quem deuoret. Sed præter
 hanc crudelitatem, habet etiam leo fortitu-

Pro. 30. dinem talem, vt (iuxta Salomonis senten-
 tiam) ad nullius paueat occursum: & pro-
 pter hanc fortitudinem, Christus redemptor
 noster dicitur Leo: quoniam dæmonem for-
 tissimum, beneque armis munitū sua mor-
 te deuicit. Et propter eandem causam iustus,
 qui in domino confidens absque vllō terrore

Pro. 28. est, etiã dicitur Leo. Cetera de genere hoc adeò
 sunt multa in sacris literis, vt loquacissimum
 quemq; de lassare valeant. Extāt enim de hac
 re ingētia volumina à varijs scriptorib' edita.

Que

Quæ omnia ideò prætermisimus, quia time-
 mus, nè fortè aliquis miretur, & dicat, Quo
 pacto David, qui superius petiuit à deo, vt
 auerteret faciem à peccatis suis, modò etiam
 petit, vt non etiam faciem ab ipso auertat? Fie-
 ri enim non potest, vt in ipsum David faciem
 & oculos Deus intendat, quin peccata, quæ
 in ipso David sunt, ob oculos Dei etiã obuer-
 sentur. Estò etiam id fieri possit, si facies pro
 vindicta (vt supra iam docuimus) & ita sumi-
 tur: cur timet faciem Dei super peccata sua, &
 non timet, imò optat & petit faciem Dei su-
 per se ipsum? Præsertim cùm ipse alibi dixe-
 rit, Vultus autem domini super facientes ma-
 la, vt perdat de terra memoriam eorum? Si re-
 spectus diuinę faciei super facientes mala huc
 tēdit, vt eos perdat, quomò David, qui se ma-
 lè egisse agnoscit, faciē Dei nō reformidat, sed
 magis ne ab illa proiiciatur orat, optans sem-
 per ante conspectum Dei stare? Sed nos hæc,
 quæ quodammodo in speciem pugnare vi-
 dentur, facilè conciliamus, si aduertimus, q̄
 variæ sunt Dei facies, quas nobis sacra osten-
 dit scriptura. Est enim facies iustitiæ in Deo,
 est & facies misericordiæ. Quia enim per faciē
 meliùs quisque cognoscitur, hinc est, vt illud
 mysticè in sacris literis facies cuiusque dica-
 tur, per quod meliùs in notitiam illius perue-
 nitur.

Psal. 32.

Mat. 6.

nitur. Hinc conscientia cuiusque, facies dicitur: quia per illam ab omnipotente Deo cognoscimur, & iudicamur. Et hec est facies illa, quæ in ieiunio nostro lauari à Deo præcipitur. Deus autem & cognoscitur per iustitiã, & per misericordiam. Non enim minus manifestat nobis Deum, & bonitatẽ eius rectissima & districtissima illius iustitia, quã benignissima eius misericordia: quoniam nõ minus bonus est Deus cùm punit, quã cùm miseretur. Quo fit, vt iustitia Dei, facies Dei dicatur: & misericordia eius eodem nomine appellatur: quoniam per vtranque (vt diximus) Deus agnoscipotest. De facie iustitiæ dicit Iob. A facie ipsius turbatus sum: & considerans cum timore sollicitor. A facie domini turbatur, qui bene cognoscit quanto rigore iudicij peccatores quosque dominus in iudicio punit. Qui coram oculis suis terrorem diuinæ Maiestatis proponit, vt rectitudinẽ iudicij illius cognoscat: & scit iudicem esse tam sapientem, vt eum nil lateat: tam potentem, vt nullus suã possit resistere volũtati: tam reatum, vt nec precibus flecti possit, nec muneribus placari: qui hæc omnia cõspicit in deo, & se ad reddendam rationem non sentit idoneum, meritò à facie ipsius turbatur. Propter quod subdit. Et cõsiderans, timore sollicitor.

Timo-

Timore enim concutitur, qui rectè est supremi
 iudicis rigorem considerat. Qui verò longè
 ab hac consideratione abest, securam vitam
 ducit: eo quòd venturum iudicem minimè
 reformidat: & inde euenit, vt in alia vita
 eò districtiùs iudicetur, quò magis hìc secu-
 rus viuit. Iusti autem, vt aliquàdo postea ple-
 nè securi esse possint, in hac vita perpetua cu-
 ra & timore horribili incessanter sollicitan-
 tur. Vt autem hoc meliùs faciat, semper faciè
 Dei iudicantis, & tremendam illius maiestatem
 ob oculos suos ponunt. Meritò quidè à facie
 Dei iudicantis turbantur: quia (vt est apud
 Danielem) de facie Dei fluius ignis rapi-
 dusque egreditur. Nam post descriptionem
 illarum quatuor bestiarum, quæ quatuor re-
 gna designant, subiungit. Aspiciebam donec
 throni positi sunt, & antiquus dierum sedit.
 Vestimentum eius candidum quasi nix, capil-
 li capitis eius quasi lana munda, thronus eius
 flammæ ignis. Rotæ eius ignis accensus, flu-
 uius igneus rapidusque egrediebatur à facie
 eius. Fluius, dicitur eius districta iustitia: ga-
 nunquam ille iustitiam facere desinit, sed ad
 modum fluuij semper fluit. Rapidus dicitur,
 propter celerrimam suæ sententiæ executionem:
 quoniã simul vt ipse dixerit, facta erunt omnia
 Hanc faciem timebat, & ideo locũ ubi ab illa se
 abscon

Dan. 7.

- Iob. 13.** abscondi posset, quærebat Iob, dicēs. Vbi me abscondā à vultu iræ tuæ. Abscōdi à facie dei nunc quærit, qui aliàs quæritur, cur Deus faciem suam illi quasi inimico abscoöderet. Hæc iustitiæ faciem timebat Dauid, cū dicebat: Auerte faciem tuam à peccatis meis. Nolebat siquidem in furore argui, nec in ira à Deo corripi. Alia est dei facies, videlicet misericordia.
- Hest. 15** Hæc est illa Assueri facies, de qua dicit Hesther regina. Valde enī mirabilis es domine, & facies tua plena est gratiarum. Plena siquidē gratiarū est diuina misericordia, de cuius plenitudine nos omnes recipimus gratiam. Et propter hanc causam, facies illius in Apocaly
- Apo. 1.** p̄i dicitur esse sicut sol. Sol enim omnibus lucet, & super omnem hunc visibilem mundū expandit radios suos. Deus etiam omniū miseretur, & super bonos & malos effundit misericordiam. Eisdem radijs sol emollit ceram, & indurat lutum: sic Deus eisdē beneficijs quorundam corda emollit, & multorum corda indurat. Nam aliqui sunt, qui Dei benignitate & misericordia agnita, ad illius amorem alliciuntur. Alij verò contrā, ex ipsa Dei pietate efficiuntur deteriores: quoniam de diuina misericordia plus iusto confidentes, emendationem suæ vitæ contemnunt: & trahunt iniquitatē suā in funiculis vanitatis, & (vt Esaias ait)
- Esai. 5.**

ait) quasi vinculum plaustrum peccatum. Hos enim (vt in alio sermone supra iam me declarasse memini) diuina misericordia per occasionem, quanuis non oblatam, indurare dicitur. Hæc est illa facies Salomonis: quam omnis populus videre desiderat: quoniam nemo est qui non diuinam imploret misericordiam. 2.par.9.
 Nam (vt in alio quodam Psalmo David ait) Auertente Deo faciem suam, omnia turbabuntur. Psal. 103
 Si enim Deus ab operibus suis misericordiam quam super omnia illa effudit condens illa, subtrahere voluerit, omnia turbabuntur: quia in nihilum redigentur. Et hoc David tamquam expertus loquitur, qui in alio psalmo ita inquit, Auertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. Ab hac facie eijci timet David, ideò orat. Ne proicias me à facie tua. Ecce qui nunc timet à facie Dei proijci, ipsemet aliàs nimium anxius, quærit locum, quo à facie Dei fugiat, dicens, Quo ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Ex quorum duorum locorum collatione apertissimè colligimus, duas esse Dei facies: vnã, quam David videre optat. & in illius conspectu semper stare: & est misericordia. Alteram, cuius conspectum refugit, & ab eã abscondi satagit: & hæc est illius districta iustitia. Nec mirari quisquam debet aut vitium putare, quòd
 Deus

Deus facies diuerfas habeat: quia de singulo quoque sanctorum quatuor animalium penatorum, quæ propheta Ezechiel describit, dicitur, quod quatuor facies habeat, quas nos proximo superiori sermone exposuisse meminimus. Et de duobus cherubim, quæ erant in domo Dei, idem propheta testatur, eorū quodlibet duas facies habere: hominis videlicet & leonis. Non quod sint animo duplices, sed quia varias eorum quodlibet habet virtutes. Ad hunc modum Deus duas habere facies dicitur: quia duabus est insignitus virtutibus, per quas cognosci ab omnibus possit: iustitia videlicet, & misericordia. Nec ambas simul eidem ostendit: quoniam alternis eas manifestat, & abscondit: & hoc pro varietate cuiusque hominis vitæ. Si vnam ostendit, aliam subtrahit. Ostendit autem hanc aut illam, iuxta vniuscuiusque meritum. Nō enim semper eundem omnibus ostendit vultum. Nam malis se ostēdit iratum: iustis autem benignum & mansuetum. Peccatoribus se ostēdit ferocem vt leonem: iustis mitem vt agnū. Variatur vultus illius (si variatio aut mutatio dicenda est) ad variationem meritorum nostrorum. Quemadmodum enim speculum sine sui variatione talem reddit faciem, qualis est ea, quæ sibi obijcitur: si tristis obijcitur

citur facies, tristem etiam ostendit, si hilaris,
 hilarem. Sic Deus, qui (iuxta sapientem) can Sapi. 7.
 dor est lucis æternæ, & speculum sine macu-
 la, talem se nobis ostendit, quales nos illi præ-
 sentamur. Si degeneres sumus, non vultum
 patris, sed iudicis ostendit. Si verò filij no-
 minamur, & sumus: vultum iudicis auertit,
 & pientissimi patris vultum nobis offert. In
 cuius figura legimus in Ezechiele Prophe- Eze. 1.
 ta, quod super capita sanctorum quatuor
 animalium pennatorum erat aspectus cry-
 stalli horribilis. Per illa sancta quatuor ani-
 malia designari quatuor euangelistas, aut iu-
 stos quosque, iam superiùs docuimus. Cry-
 stallus autem nostri Redemptoris est figu-
 ra: quoniam crySTALLUS (vt ait Sapiens) ex
 aqua congelata fit. Cùm enim aqua mollis &
 fluxa fit, congelata solidatur, & crySTALLUS
 fit. Christus Redemptor noster ante mortem
 suam corpus habens mortale & passibile, qua-
 si quædam aqua fuit: quæ per multas tribula-
 tiones & corporis ærumnas defluens, ad mare
 amarissimum, mortem videlicet suam perue-
 nit. Sed tamen resurgens à mortuis: quoniã
 iam non moritur, nec mors illi vltra domina-
 bitur, virtute resurrectionis induit, & factus
 est crySTALLUS, quando corruptio eius est in in-
 corruptionem commutata. Hic crySTALLUS fu-
 per

per capita animalium residet: quia Christus virtute meritorum, & gratiæ sanctificatione iustissimos quosq; homines superat. Sed crystallus iste horribilis dicitur: quod quidē iuxta naturam vix fieri est possibile, imò nec intelligibile. Nam cū crystallus sit pulcherrimus, fieri nequit, vt sit etiam horribilis: quoniam non benè conueniunt, neque in vna se demorantur pulchritudo & horror. Pulchritudo, omnium oculos ad se conuertit: horror autem, intuentium oculos auertit. Quis fit ergo, vt quicquam sit pulchrum simul & horribile? Sed si hæc, quæ nunc proximè diximus, ad memoriam reuocamus, facilè crystallum inuenimus, qui simul & pulchritudinem & horrorem habeat. Nam Christus seruator non ster cū iudex in fine seculi venerit, alium aliis ostēdet vultum: iustis quidem benignū, peccatoribus iratum. Iustis erit vt agnus: peccatoribus autem vt leo. Iustis apparebit pulcher: peccatoribus autem horribilis. Idē qui crystallus speciosus vi debetur iustis, idem terribilis ostēdetur peccatoribus. Ecce ergo. Dei facies duas: misericordiā videlicet & iustitiā. Ab vna fugit: alteram quærit. Ad vnam venire timet: ab altera eijci formidat. Ad rigorem iustitiæ accedere nollet: ideo petit. Auerte faciem tuam à peccatis meis. Misericordiam sibi dene

Si denegari timet, ideo orat, Ne proijcias me à facie tua. A facie sua Deus illum proijcit: cū misericordiā suam denegat. Dñi enim seruos, à quibus offensi sunt, solent à suo conspectu abijcere, nec permittunt ante oculos suos apparere. Quòd si fortè ante illos insperatò trāfire cōtingat, auertere oculos solent: vt iram, quā aduersus illos cōceperunt, ostendant. Et si quādo illi pro gratia aliqua impetranda flexis genibus supplicauerint, in diuersam partē faciem suam flectunt, vt hoc signo innuant se postulatis minimè acquiescere: quoniam animorum suorum mōtus, in ipso corporis habitu ostendunt. Ad hunc etiam modum Deus peccatoribus, quibus irascitur, faciem suam auertit: cū illis gratiam aliquam quā postulant, cōcedere renuit. Hinc est, q̄ muneribus Abel placatur Deus, nō autem Cain: quia cū hic peccator maleq; offerens fuerit, ille verò iustus, qui ex melioribus frugibus & optimo corde offerebat, hunc & munera eius respicere dedignatus est deus. In illum autem & munera eius, faciem & oculos iniecit. Ipso ergo solo vultu alterum innuit esse peccatorem: alterum innocentem. Cū ergo Dauid ait, Ne proijcias me à facie tua, idem est ac si diceret. Non te mihi iratum ostendas, ne deneges mihi quod postulo. Non auertas faciem

tuam à me: quoniam si eam auerteris, simili-
 lis ero descendentibus in lacum. Nisi enim
 tu misericorditer respexeris, in desperatio-
 nis foueam fabitò cadam. Si tu faciem tuam
 auertis à me, necesse mihi erit in tenebris
 manere: quoniam à facie tua tanquam à ve-
 ro sole totum animæ meæ lumen oritur. No-
 li ergo faciem tuam à me auertere, sed potius
 illumina faciem tuam super seruum tuum:
 quoniam sicut qui à te despectus fuerit, ne-
 cessario peribit: ita & in quem aspexeris, pe-
 rire non potest. Ne ergo peream, noli me à
 facie tua projicere. Projicit illum deus, cui
 portas misericordiæ sic claudit, ut nunquam
 ultra aperienda sint: à quo peccate, spes ve-
 niæ subtrahitur. Nulli autem spem veniæ
 denegat, nisi obstinato, & sic in peccatis in-
 durato, ut emendari contemnat: aut illi, qui
 de misericordia & bonitate Dei diffidit. Qui
 enim malè actorum non pœnitet, nec in me-
 lius vitam commutat, dignus non est, qui ve-
 niam consequatur. Propter quod Iob ait,
 Iob. 24 *Vsque ad inferos peccatum illius: obliuiscar-
 tur eius misericordia. Vsque ad inferos pec-
 catum deducit, qui vsque ad ultimum vitæ
 hiatum in peccato perseuerat, nunquam il-
 lius pœnitens. Hic enim vsque ad inferos
 peccatum deducit: quia in inferno etiam exi-
 stens,*

stens, in illa eadē mala voluntate persistit, in
 qua moriens vitā finiuit Sed huiusmodi ho-
 minis, dei misericordiā obliuiscitur, quoniam
 iustum est, vt dei misericordia obliuiscatur il-
 lius, qui dum hic inter viuos ageret, dei iusti-
 tiæ oblitus est. Hic talis à facie dei proiectus
 est: quoniā spes veniæ iam ab eo sublata est,
 obstinatione illius ita exigēte. Projicitur etiā
 à facie dei, qui de illius misericordia diffidit.
 Cain enim, quia Dei benignissimā & largissi-
 mam misericordiam non agnouit, dixit. Ma-
 ior est iniquitas mea, quàm vt veniā merear.
 Et quia de dei misericordia diffidit, veniam
 peccati non sperans, ideo hæc ipsa venia de-
 negata est: propter quod postmodum ait.

Ecce eijcis me à facie tua. Iustum est, vt qui
 regis faciem non reueretur, faciem illius non
 videat. Iustum est, vt qui deum non credit
 misericordem, misericordiam illius non ex-
 periat. Consentaneum rationi est, vt qui
 veniam non sperat, eam non assequatur. Nō
 enim fieri potest vt veniam impetret, qui ma-
 net in peccato, & noua veteribus addit. Ma-
 net autem in peccato, & tali, quod verè est in
 spiritu sanctum, qui de venia desperat: quo
 fit, vt iuxta sententiam saluatoris, nunquam
 remittatur. Nam quia remissio peccatorum
 opus est spiritus sancti, verè dē peccare in spm̄

Gen. 4.

Gen. 4.

sanctum, qui credit Deum non posse aut nō
 velle remittere peccata. Huius ergo peccatum
 quia in spiritum sanctū est, nunquā remitte-
 tur. Et sic peccans à facie Dei proiectus esse
 dicitur: quia illi misericordia denegatur, eo q̄
 ille misericordiā Dei nō agnouit. Dauid ergo
 quia in Dei misericordia cōfidit, petit ne spe
 sua frustretur, dicens. Ne proijcias me à facie
 tuā, & spiritū sanctum tuū ne auferas à me.
 Ac si diceret. Ne deneges mihi misericordiam
 tuam: quoniā ego misericordiā tuā agnosco,
 eāq; magnis præconijs effero. Nō deneges mi-
 hi peccati veniā: quoniā ego te posse peccata
 remittere credo, & in tua misericordia confi-
 do. Nō auferas ergo à me spm̄ sanctū: quoniā
 ego in spm̄ sanctū nō peccaui: ego enim non
 sum vt Cain: quoniā ille maiorē putauit ini-
 quitatē suā, quā tuā misericordiā. Ego autē,
 & si magnū esse agnosca peccatū meū, tamē
 multo maiorē scio esse tuā misericordiā. Pec-
 cata mea multa esse scio, q̄ tñ numerari pos-
 sint: at mīarum tuarū scio nullū esse numerū
 Cū ergo in te cōfidā, mīam tuā agnosca, nun-
 quā de venia desperem, ne quaero eam mihi
 deneges: sed potius gratiam infunde, qua vi-
 tam æternam consequi valeam per merita
 Iesu Christi filij tui. Qui tecū & cū spiritu san-
 cto viuit & regnat in secula seculorum. Amē.

Homilia decima octaua.

*Redde mihi letitiam salutaris tui, &
 spiritu principali confirma me.*

DAuid peccatū suū agnoscens, tam multas pro eo lachrymas fudit, tāque perpetes, vt nec comedēs, nec bibens, nec cubās, neque stās, neque aliud aliquid agens, a fletu vnquam cessauerit. Cū enim edebat, cinerē tāquā panē mācabat. Cū bibebat, poculū suū cū fletu miscibat. Cū ibat cubitū, lauabat per singulas noctes lectū suū, & lachrymis suis stratū suū rigabat. Deniq; ipsemet ait, q̄ dolor suus in cōspectu suo fuerit semper. Ne ergo perpetuo mœrore cōfectus deficere cōtingat, latitiā cōsolantē petit, dicēs. Redde mihi latitiā salutaris tui. Nō venenatas latitias petit, quales antē habuit, cū de malē gestis latabatur, & exultabat in rebus pessimis. Non vana gaudia querit, quę de mūdi vanitate habentur, quia horū extrema semper luctus occupat: nec solū extrema, sed media etiā: quoniā risus dolore sapissimē miscetur. Gaudium, quod nemo possit tollere ab illo nisi Deus, qui solus potest dare, hoc ipsum solum petit Dauid: ideo ait.

Psal. 110

Psal. 6.

Psal. 37.

Redde mihi lætitiã salutaris tui. Non qualemcunque petit lætitiã, sed eam solũ, quã efficit salutare Dei. Sic enim accipiendum est genitiuus ille, salutaris: vt videlicet non possessionem, sed efficientiam denotet. Ita, vt sit sensus. Redde mihi lætitiã, quam salutare tuum efficiet: fac me participem illius lætitiæ, quam per salutare tuum omnis iustus habebit. Salutare Dei est Christus, qui salutem humani generis in medio terræ operatus est. Hoc salutare sibi & toti generi humano dari in alio quodam psalmo petebat, dicens. Ostende nobis domine misericordiam tuam: & salutare tuum da nobis. Sciebat deum in carne venturum, per cuius manus, salus habenda esset: ideo petit, vt Deus in hoc suam circa nos misericordiam ostendat: quod Christũ filium suum ad nostrã omnium salutẽ nobis donare dignetur. Nõ solũ ostẽdere, prout Iudæis, qui eũ crucifixerunt, ostẽsus est: nõ etiã datus, qm̃ illius in se salutẽ experti nõ sunt. Hoc salutare oēs nos lætos efficit, vitã nobis restituẽs, quã nos per peccatũ amiseramus. Peccante enim Adã, nõ solũ corporis, verum etiã animæ vitam amisit. In ea enim hora, qua de cibo vetito gustauit, animę vitam perdidit, & ad corporis mortem est damnatus. Ex hac autẽ duplici morte maxi-

ma nobis oborta est tristitię causa. Quis enim nisi demens ille fuerit, non dolet, non vehementer tristatur, cum magnum aliquod bonum se amisisse cognouerit? Cum autem vita magnum bonum sit: fieri requit, ut qui ad mortem damnatus est, non tristetur. Nam ob solam hanc causam qui se morti propinquum putat, tristatur: quia bonum, quod ardentem amat, citissime se amissurum putat. Hanc ego etiam precipuam causam crediderim, quod oēs nos fleamus, cum ex utero matris emergimus: videlicet, quia infigātenatura sentit quisque, quanta sint bona quę amisit, & quanta sunt mala quę imminēt. Duplici ergo ex causa oēs tristamur: de vita scilicet animę, & vita corporis, quas per peccatum amisimus. Sed pro hoc duplici in cerore, Christus seruator noster duplicem nobis reddidit letitiam, bona quę amisimus restituens: vitam scilicet animę & corporis. Vitam animę restituit moriens: corporis vitam, a mortuis resurgens. In prima liberamur a culpa, per secundam erimur a pœna. Et per hoc, duplicem consequuti sumus letitiam. Vna est, quę a peccato liberamur: altera est, quod ad corporis immortalitatem aliquando peruenturos nos speramus. Hanc letitiam Deus pater per filium suum se nobis daturum promittit: quę est in eo

Psal. 11.

dū propheta in alio quodā psalmo testatur
 dicens. Propter miseriam inopum & gemitum
 pauperum, nūc exurgā, dicit dñs. Ponā in sa-
 lutari, fiducia lter agam in eo. Verba hæc pa-
 tris coelestis sunt: qui auditis gemitibus huma-
 ni generis, quod in peccatis iacens gemit,
 se daturū consolationē decernit: ideo ait. Nūc
 exurgam. Ac si diceret. Ego adiuuabo, suc-
 curā, cōsolabor eos. Qualiter autē sit cōsola-
 turus, expressit, subiungens. Ponā in salutari.
 Verū quid ponet, nō expressit: sed subintelli-
 gitur ex illis q̄ præcesserunt. Cōtra gemitum
 ponet lætitiā: contra paupertates, diuitias
 spirituales. Quid posset salutare dei ponere,
 nisi salutē? Prima ergo lætitia est de liberatio-
 ne à peccato, Et hæc maxima. Nāq̄ in aliquo
 durissimo & fortissimo carcere captiuus tene-
 batur, ab aliquo crudelissimo hoste: si postea
 e carcere fracto, viculis disruptis, hoste inuito,
 in iō etiā deuictō, liber fuerit inde eductus, mi-
 rum in modū exultat. Oēs hoīes quādū sub
 peccato viuebant, captiui tenebantur à dæ-
 mone carcere teterrimo, & tenebroso iclusi.
 Nam beatus Paulus in posteriore epistola
 ad Timotheum de diabolo loquens, ait. A
 quo captiui tenentur (haud dubio peccato-
 res) ad ipsius voluntatem. Sic captiui tenen-
 tur: vt eis pro libito dæmon vtatur. Carcere
 obscu-

2. Ti. 2.

obscurissimo sunt inclusi : quia densissimis ignorantiae tenebris laborant. Eam miseram sustinent seruitutem, quam populus Israel in Aegypto passus est. Seruiebat populus in palea, luto, & latere, & seruienti panis non datur. Omne masculinum interfici iubebatur. Et (quod his omnibus acerbius est) Deū suū colere, populus nō sinebatur. Hæc omnia generi humano sub peccato existente contigere. Seruiebat siquidē in palea vanæ superbiæ, in luto & cœno luxuriæ, & in latere duræ & tenacis auaritiæ. Omne masculinum interficitur: quia si quod propositum bonum & virile insurgit, statim dæmon occidere tentat: muliebri autē & fragile, hoc nutrit & fouet. Deum colere non sinit: quia holocaustū Deo acceptum non offert, diabolo dignus. Sed in hac seruitute manens, sic captiuus tenebatur: vt nisi sanguine Christi ab eo eripi nō posset. Quemadmodum enim in quibusdā animalibus contingit, quæ sic stringunt aliquid intra se inclusum, vt nisi fractum fuerit, à se non diuidatur, nec dimittūt illud quod intrinsecus clausum tenent. Si autē missum fuerit cleū, statim dissoluitur. Hoc enim in polypo me expertum aliquando fuisse memini. Sic enim petrae alicui hæret, & rem quam capit ita fortiter stringit: vt etiam si in partes scindatur,

tur, nunquam tamen ab eo quod semel com-
prehendit, diuellatur. Ad hunc modum, dia-
bolus humanum genus tenebat, nec vole-
bat dimittere. Tanta enim auaritate illud pos-
sidebat, vt potius se scindi permitteret, quam
genus humanum, quod captiuum tenebat, li-
berum abire sineret. Sed dominus Iesus Chri-
stus pientissimus seruator noster sanguinem
suum quasi oleum misericordiae fudit, & per
ipsum nos liberauit. Sic ergo liberati, omnes
laetos nos esse oportet: & tanto magis exulta-
re, quanto magis acerbis & duro carcere tene-
bamur inclusi: & quanto a magis crudeli ho-
ste tenebamur captiui. Sic etiam Pharaone
mortuo cum toto exercitu suo populus Israel
videns se liberatum a tyrannide Pharaonis &
seruitute Aegyptiaca, magna cum laetitia can-
tare coepit, & dicere. Cantemus domino, glo-
riose enim magnificatus est. Et Maria pro-
phetissa soror Aaron, sumpsit tympanum in
manus: egressaeque sunt omnes mulieres post
eam cum tympanis & choris, quibus praeci-

Exo. 15. nebat, dicens. Cantemus Domino, gloriose
enim, &c. Propter quod David in alio quo-
dam Psalmo, ad hanc laetitiam inuitat, dicens.

Psal. 99. Dominus regnauit, exultet terra, laetentur in-
sulae multae. Vniuersa terra, & omnis orbis,
qui subiectus antea erat sub dominio diabo-

li, nunc deuicto dæmone, & nobis ab eiustyrannide liberatis, Deo subijcitur creatori: ut iam dæmone eiecto, solus Deus in hominere-gnet. Et ob hanc causam terræ ad exultationem, & insulæ ad lætitiã inuitantur. Terræ nomine, continentem denotauit: propterea quòd intra insulas eam distinguit. Insulæ, omnes nos quã diu hic sumus, dici possumus: quoniam insulæ in medio mari positæ sunt: & nos in hoc mundo, tanquam in medio mari constituti, varijs cogitationibus, varijsque affectibus, quasi varijs hinc inde tũdimur fluctibus: & ob hoc, periculo subiagemus: ne fortè mare nos aliquãdo subruat, & sorbeat. Terra cõtinens, quæ lōge ab hoc periculo abest, est gloria cœlestis, quæ extra omnem aleam iam constituta est. Quòd si hoc non placet, dicamus nomine terræ, totam hanc ecclesiam militantem significare, quæ tuta uiuit, & absque vlla formidine secura: quoniam & si percutitur, nunquam frangitur: si tunditur fluctibus, nunquam subruitur. Nam & si particulare aliquod eius membrum aliquando pereat, ipsa tamen tota nunquam peribit. Exultet ergo terra, latentur insulæ multæ. Ac si expressius diceret. Ecclesia tota exultet, & multæ animæ latentur: eo quòd deuicto dæmone, ab eiustyrannide liberatæ, Deo regnanti

gnanti subiiciuntur. Tota ecclesia de Christi resurrectione letari admonetur, & merito: quoniam per Christi mortem & resurrectionem ipsa ecclesia sic mundata est, vt multo clarior & pulchrior fieret, & coram Deo appareret. Verū hoc admonere oportet, quod ait, infulæ multæ: & non dixit, infulæ omnes: quia non omnes de incarnatione, & beneficio passionis Christi letabuntur. Qui bene vixerit, & Dei præceptis obedierit, incarnationem Dei, eiusque passionem sentiet in solatium, & in remedium. Si verò quis malè vixerit, & Dei præcepta contempserit, de Christi passionis beneficio letari minimè poterit, sed maxima tristitia absorbebitur: quoniam tantum sibi oblatum beneficium contempserit, & illo ad suum profectum vti nesciuit. Eadē ergo Christi incarnatio, atque eius victoria, quam per suam passionem acquisiuit, sicut iustis materiam lætitiæ præbent, ita peccatores damnatos maximo moerore conficiūt. Multas ergo infulas ad lætitiā inuitat, non omnes: quia non omnes obediunt euangelio: nō omnes credunt Deum incarnatum: nō omnes credunt eum passum fuisse: nec passionē suā dæmonē vicisse. Quo fit, vt qui victoriā non agnoscunt, de eius victoriā letari nō possint: qui eum regnantem non credunt, de

eius regno non exultent: qui se à diaboli tyrannide per Christum liberatos non agnoscunt, de hac liberatione non gaudeant. Dauid autē, qui agnoscebat Christi incarnationem atque eius passionem, & per illam de dæmone habitum triumphum, desiderat se huius lætitiæ participē esse, velletque inter multas illas insulas connumerari, quæ de Christi victoria lætantur: ideò ait. Redde mihi lætitiā salutaris tui. Ac si diceret. Fac me de remissione peccatorum certum: quoniam hoc ipso audito, maxima lætitia perfundar: fac vt sicut de peccato doleo, ita de remissione gaudeam. Acerbo dolore premor, quia te offendi: fac vt nimio gaudio exultem, quia mihi condonasti peccatum. Sicut enim vehemens est dolor in corde penitentis: ita maxima est lætitia cordis in eo, cui peccatum iam est remissum. Non dubito quin Magdalena lachrymę, quibus pedes Christi rigabat, versę fuerint in lætitiā ad vocem Christi dicentis, Remittuntur tibi peccata tua. Erantque tunc simul ignis & grando: lætitia & tristitia in eadem sede morabantur. Dolebat se peccasse: sed penituisse gaudebat. De peccato tristabatur: de remissione peccati lætabatur. Contendunt itaque inter se lætitia & tristitia: & si te iudice bellum ageretur, nescires quam

Luc. 7.

129

quam cui praeferres. Latitia tamē hoc habet
 victoriæ signum, quod tristitiam harenæ ce-
 dere coegisse videtur. Nam tristitia intra cor
 distabernaculum se continere non valens,
 per oculos quasi per portas exire compelli-
 tur. Latitia verò, quia totam occupauerat
 domum, in corde velut victrix se continet,
 nullam sui partem foris ostendens. Hanc læ-
 titiam in se ipsis experiuntur ij, qui magno
 peccatorum pondere pressi, peccata sua po-
 stea cognoscentes, atque dolentes: cum iam
 probè & plenè (vt decet) ea in aurem confes-
 sori dixerint, & se coram eo accusauerint, se
 hoc fecisse nimium lætantur, & velut qui
 sarcinam aliquam nimium grauem à se reie-
 cerunt, leues se esse censent. Dulcissimum
 enim est cum præteritæ miseræ memine-
 ris, agnoscerete esse iam ab illa creptum.

Luc. 7. Nam (vt quidam ait) dulce loqui miseris,
 veteresque reuoluere questus. Hanc læti-
 Psal. 85. tiam Dauid alibi petebat, dicens. Misere-
 re mei Domine, quoniam ad te clamaui to-
 ta die: lætifica animam serui tui. Postquam
 petierat misericordiam, de misericordia im-
 petrata lætificari se petit. Et hoc est quod
 nunc ait. Redde mihi lætitiam salutaris tui.
 Verum quia homo inconstans est, & nisi
 Deo autore persistere nequit: ne post ade-
 ptam

ptam hanc tam suauem lætitiã, iterum in
 peccata relapsus, eam amittat, petit huius
 lætitiæ confirmationem, dicens. Et spiri-
 tu principali confirma me. Infelicissimum
 quidem omnium genus (vt quidam ait)
 est fuisse felicem. Acerbior multò est tri-
 stitia, quæ lætitiã sequitur, quam quæ-
 uis alia, quæ alteri succedit tristitiæ: quo-
 niam qui malis assuetus est, minus eos sen-
 tit, & faciliùs sustinet. Nam sicut bono-
 rum assiduitas illa vilescere facit: ita malo-
 rum frequens patientia, eã tolerabiliora
 reddit. Quò fit, vt tristitia, quæ lætitiæ
 succedit, multò amarior putetur. Propter
 quòd Dauid petit, vt semel reddita lætitiã,
 non auferatur, dicens. Et spiritu principali
 confirma me. Ac si diceret. Firmum, & in bo-
 no proposito stabilem me fac. Agnosco
 meam inconstantiam: eam iam expertus
 sum: scio hominem esse tanquam folium **Iob. 13.**
 quod à vento rapitur. Ventus, dæmonis ten-
 tationem sapissimè in scriptura sacra signi-
 ficat. Tot ergo ventorum flatibus menshu-
 mana mouetur, quot tentationes patitur.
 Ab vna parte flante ira turbatur. Quòd si
 ex aduerso spirauerit inepta lætitiã, dissolui-
 tur. Ex alia parte spirat avaritiã, & ad appeti-
 tum terrenorum rapitur. Aliquãdo prospera
 cum

cum in altum subleuant, aduersa iterum ad infima deiiciunt. Tam instabilis est, vt nisi tenente Deo, ad omnem venti flatum tanquam folium moueatur. Ego enim (Dauid dicere posset) in me ipso expertus sum, quoniam aliquando me stare putabam, & cecidi: me quietum & firmum credebam, & tamen pedes mei moti sunt. Ipsa ergo experientia me docuit, quod hominis quamlibet iusti gloria, sit tanquam flos agri. Multa sunt pericula quibus flos obijcitur, vt pereat.

Exod. 40. Vento rapitur, frigore vritur, calore & siccitate arefcit. Ecce qualis est gloria nostra, qui tanquam flos agri: quoniam tot periculis subiecti sumus, quot subiectus est flos. Quod si gloria nostra est tanquam flos agri: qualis putas erit nostra ignominia? Non possumus ergo diu stare, nisi Deus supponat manum suam. Ipsa firmitas & persistencia in bono æque Dei donum est, sicut boni operis initium. Nam non minus seruantur Deo decimæ, quam primitiæ. Sic enim in Leuitico ait Dominus. Omnes decimæ terræ, siue de frugibus, siue de pomis arborum, domini sunt, & illi sanctificentur. Et iterum. Quicquid decimæ venerit, sanctificabitur dño. Numero denario, perseverantia in bono significatur: quoniam omnis numerus in denario consummatur. Antiqui enim

enim per digitos supputare cōsueuerunt: digiti autem vtriusque manus non vltra decem sunt. Si vltra decem est cōputandum, eisdem digitos repetere oportebit. Totius ergo numeri plenitudinem denarius in se continet. Dum ergo dominus primitias & decimas sibi seruaerit, mysticè nos docuit, boni operis perseuerantiã ab ipso deo esse, sicut eiusdem boni operis initiũ. Sicut enim sufficientiã ad bonum aliquod cogitandũ, non ex nobis sed ex Deo est: ita etiã diuinæ dispositionis est, non electionis humane: vt bono vel malo fine vita nostra terminetur. Vtrumq; horũ Dauid confessus est. Ipse enim initium boni operis tribuit Deo, dicens. Misericordia eius præueniet me. Et misericordia se egere vt perseueret, in aliõ quodam Psalmo testatus est: sic in quies. Misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ. Et quia hoc Dauid agnoscebat, ideo nũc ait. Et spiritu principali cõfirma me. Vel (vt Hieronymus transtulit) spiritu potẽti: quo innuitur, opus esse magnæ potentiæ aliquem in bono sic firmare, vt deinceps immobilis persistat. Nos ergo, quos Deus post transactos quadragesimæ luctus, post pœnitentiæ dolores, post ciborũ abstinentiã, post orationes, post multas vigiliã, ad resurrectionis dominicæ lætitiã perducere di-

2. Co. 3.

Psal. 58.

Psal. 22.

gnatus est: ne hac tam salutari letitia peccatis nostris exigentibus priuemur, Deum orare debemus, & cum rege David dicere, Spiritu principali confirma me. Sunt enim multi inimici crucis Christi, qui de Christi nomine inaniter gloriantur: Christianos se dicentes, cum nihil minus sint: qui toto tēpore quadragesimali pro die resurrectionis suspirant, non ut spiritu Christo resurgenti congratulentur, sed ut gaudeant cum mundo ad sonitum tympani, & in bonis huius mundi ducāt dies suos. O peruersus tēporis abusus. Terminus honorum operum facta est istis resurrectio saluatoris: quasi domino resurgente, liceat illis quicquid libuerit agere. Quod factum est ad vitam, isti vertūt in mortem: à resurrectione, quæ fuit nostræ vitæ initium, isti peccato res sumunt initium mortis. Ex hoc enim tempore, ad vomitū velut canes reuertūtur. Tunc enim comestiones & ebrietates, quæ iam antiquatæ erant, renouantur: vestimentorū luxus reuocatur: impudentiæ repetuntur: concupiscentia hætenus refrænata tunc dissoluitur: ut laxatis habenis, per vitia quæq; discurrant. O insensati & stulti, iam aliquando sapite: audite atq; attendite, ut virtutē resurrectionis dominicæ, quā non intelligitis, vel Paulo docente intelligatis. Mortuus est (inquit ille)

propter delicta nostra: resurrexit propter iustificationē nostrā. Ut nos cōfirmaret in fide qua iustificamur, resurrexit: nō vt à vera & viua fide deiceret. Ut nos iustos efficeret, surrexit, non peccatores. Ut nos ad vitā repararet, resurrexit: nō vt portas mortis nobis aperiret. Hi autē insensati peruersē agētes (tāquā si Christi resurrectionē sit mortis porta) qui ante resurrectionē viuebant, vel (vt verius dixerim) viuere apparebant, statim Christo resurgente, se in mortem peccantes iniiciūt. Non sic impij, non sic: sed qui hucusq; planxistis peccata vestra, nunc iā de remissione latamini. Qui hucusq; doluistis cum Christo, nunc Psal. 31. latamini in domino, & exultate iusti. Qui mortui estis peccatis vestris, cum illo estis crucifixi: nunc cum illo etiā sic resurgite tāquam non iterū morituri: quoniam Christus resurgens ex mortuis, iam nō moritur, in oris illi vltimā nō dominabitur. Sic etiam vos à peccatis vestris surgite, vt nō vltimā in ea labamini. Sed quia hoc vestra virtute prestare non sufficitis, diuinū implorate auxiliū, & dicite. Spiritu principali confirma me. Magna est domine fragilitas mea, & tot hostibus, à quibus valatus sum, resistere nō possum: tu ergo domine adiuua me, pone me iuxta te, & cuiusuis Rom. 6 manus pugnet contra me. Si enim tu mihi Iob. 17.

- ps. 117. fueris adiutor, non timebo quid faciat mihi
 Psal. 26. homo. Parum dixi: quoniam & si consistent
 aduersum me omniu demonium castra, non
 timebo. Magna etiam domine Deus est gra-
 uitas corruptionis meae, quae tanto me pōde-
 re premit, vt semper in malum pronus sim:
 semper me ad infima appetēda incuruat: nec
 solum incuruat, sed deiecit. Tu ergo benignif-
 sine domine suppone manum tuam vt non
 cadā, & si ceciderim, non collidar: quia iustus
 Psal. 36. etiam cum ceciderit non colliditur, eo q̄ tu
 supponis manum tuam. Agnosco etiam mo-
 bilitatem meam, quia quocunq; tentationis
 vento flante, domus meae conscientiae euerti-
 tur: eo q̄ nullum a se habet fundamentū quo
 firmeretur. Tu ergo clemētissime domine fun-
 da me supra templum, qui vera es petra: vt sic
 fundatus supra firmissimam petram, immo-
 Rom. 8. bilis perseuerem: ita, vt prospera non me sub-
 leuent, nec aduersa deiciant: ita, vt neque tri-
 bulatio, neque angustia, neque fames, neque
 nuditas, neque principatus, neque potesta-
 tes, neque mors, neque deniq; vita, me possit
 a charitate, quae est in Christo Iesu, separare.
 Sicque fiet, vt inuicem permaneam in laetitia
 salutaris tui. In praesentiarum per gratiam, &
 in posterum per gloriam: quam nobis pra-
 stare dignetur Iesus Christus filius tuus, qui
 tecum

tecum & cum spiritu sancto uiuit & regnat
in secula seculorum. Amen.

Homilia decimanona.

*Docebo iniquos vias tuas: & impij ad te
conuertentur.*

DEus cū sit summè bonus, & totius
bonitatis nunquam exhausta fon-
talis plenitudo: totam terram sua
bonitate irrigare cupiens, cū spi-
ritum sanctum suum alicui tribuit, non illius
solūm, cui tribuit, prospicit utilitati: sed alio-
rum etiam multorum cōmodis consulit: qui
bus illū per spiritum sanctum suum prodesse
cupit. Paulus enim cūm diuisiones gratiarū
enumerat, easq; omnes ab vno spiritu sancto
proficisci testatur, ait. Vnicuiq; datur manife-
statio spiritus ad utilitatem. Ad utilitatē utiq;
eius cui datur, & aliorum: quia & sibi & alijs
ex accepto spiritu prodest: dum vitam suam
bene gubernans, exemplū bonæ conuersatio-
nis ostendit: ad cuius imitationem sapissimè
vitā suam alij instituūt: aut voce prædicat, vt
suo sermone edocti, alij viam veritatis, quā
antea ignorabant, agnoscat. Nam alij per spi-
ritum datur sermo sapientiæ in eodem spiri-
tu. Sapientia ad vitam: scientia verò pertinet

1. cor. 12.

1. Co. 12.

ad doctrinam, quia sine scientia nemo bene docere potest, nec debet. Qui ergo bene viuit, & prudenter prædicat, hic sapientiæ & scientiæ donum accepit. Dauid ergo, qui se spiritu principali confirmari petijt, ne forte tanquam inutilis reprobus haberetur, & spiritu sancto indignus, vt pote qui in nihilo alijs ad salutem animæ prodesse posset, nunc quã utilitatē spiritu recepto possit præstare, ostēdit, dicens. Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. Iniquos se docturum spondet, non iustos: quoniam iusti nouerunt vias domini. Quia in re summum prædicatorem, & omnium prædicatorum magistrum

Mat. 9. imitatur, qui dixit. Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiã: quia (vt ait ille) non est opus bene valētibus medico, sed male habentibus. Ideo sæpe cum publicanis & peccatoribus, quos medico egere sciebat, conuersabatur, cum illis comedens & bibens: vt inter ipsas epulas, occasione oblata, illos doceret. Sed quid se docturum Dauid spōdeat, audiamus. Docebo (inquit) iniquos vias tuas. Doce ergo nos vias domini, & dic, quæ, &

Pla. 24. quales illæ sint. Vniuersæ viæ domini (inquit ille) misericordia & veritas. Cùm viæ domini sint tam multæ, vt sint incomprehensibiles: mirū est, quã breui compendio eas omnes

David

David concluderet: dicēs. Vniuersæ viæ domini misericordia & veritas. Vias domini actiones eius accipimus, de quibus ipsemet ait. Nō *Esa. 55.* enim sunt viæ meæ sicut viæ vestræ. Et istæ sunt viæ illę, quarum omnium Behemoth prius *Iob. 40* cepit esse dicitur: quia cum Deus cuncta ex nihilo cōdidit, Luciferū priorē omnibus fecit. Quis ergo omnes has vias, hoc est, omnia opera Dei enarrare sufficiat? Sed cum ad illas omnes numerandas David se imparem agnosceret, intra angustum quēdam alueum eas omnes circunsepiuit, dicēs, Vniuersæ viæ domini misericordia & veritas: quia in omnibus suis operibus Deus suam misericordiā, simul & suam veritatē effudit. Misericordiā quidē: quia illa ex nihilo cōdidit. Veritatē: quia omnia sub integritate dijudicat. Possumus etiam hoc aliter interpretari: sic, vt vias Dei nō creaturas ipsas, sed aduentum eius in mūdum intelligamus. Omnis autē illius in mundū visibilis aduētus, duplex solū esse creditur. Primus, cum carnē suscepit. Secundus est, cum veniet omnes iudicare, & dare unicuique iuxta *1. Cor. 4.* opera sua. In primo ostendit suam misericordiā: qui incarnatus ostendit viscera misericordix suæ, in quibus visitauit nos oriēs ex alto. Deinde viuēs ostendit suam misericordiam: cum ignorātes docuit, cæcos illuminauit, sur-

dos fecit audire, mutos loqui, paralyticos con-
solidauit, mortuos suscitauit: & (quod his om-
nibus maius est) peccatores ad poenitentiam
conuertit. Denique ineffabiles, & inexhau-
stos misericordie suae thesauros aperuit, cum
pro inimicis suis mori dignatus est, ut eos sal-
uos faceret, & patri suo reconciliaret. Hoc

Rom. 5. enim supremæ misericordiae opus fuit. Vix
enim (ut ait Apostolus) pro iusto quis mori-
tur. Nam pro bono forsitan, quis audeat mo-
ri. Commédât autem charitatem suam Deus
in nobis: quoniã cum adhuc peccatores esse-
mus, secundum tempus Christus pro nobis
mortuus est. Toto ergo primo aduëtu, Deus
misericordiam suam exercuit, & exercet, &
exercebit: quousq; ad iudicium reuertatur, in
quo faciet iustitiam, bonos præmio donans,
malos dignis ultionibus puniens. Non enim
tunc iam tempus vlli ad poenitentiam indul-
gebit: non aliquem ultra expectabit. Nullæ
iam lachrymæ alicui ad salutem proderunt: sed
qualẽ quẽq; tunc inuenerit, talem illum iu-

Pro. 10. dicabit. Nullæ tunc (ut Sapiens ait) proderunt
diuitiæ: quoniam iudex incorruptus est, qui
nullis muneribus flecti potest. Ille aduentus
totus in iustitia exercenda expendetur: sicut
primus in misericordia. Cum autem nullus sit
Dei alius visibilis aduentus, præter hos duos:

quorum vnus ad iustitiam, alius ad misericordiam pertinet: merito Dauid ait. Vniuerſæ viæ domini misericordia & veritas. Audiuimus iam Dauid docentem nos vias domini quæ sint: exigamus ab eo, vt nos doceat quales sint, vt ſatis promiſſioni ſuæ faciat, qua dixit. Docebo iniquos vias tuas. Viæ domini rectæ ſunt; quia ſine errore vlllo nos ducunt ad vitam. Nam propter hoc in alio quodam pſalmo Dauid appellat eas vias vitæ. *Notas Pſal. 15.*
 mihi (inquit ille) feciſti vias vitæ. *Notas* nobis dominus fecit vias vitæ: cum nos docuit iuſtitiam & misericordiam, quibus peruenimus ad vitam. Sunt etiam pulchræ ſine vlla ſorde, & ſine vlla macula, quoniam docent munditiam. Et propter hanc cauſam Dauid alibi ait, Deus meus impolluta via eius. *In virtute Pſal. 17*
 ſiquidem nulla poteſt eſſe immunditia: alioqui virtus non eſſet. Sunt etiam planæ ſine difficultate: quia donant ſuauiſſimam. *Iugum e-*
 nim eius ſuaue eſt, & onus eius leue. *Quãquã Mat. 11.*
 enim ipſa virtutum initia dura, & aſpera videantur: progreſſus tamen ſuaues ſunt. Propter quod ſuſpicio mihi non parua oboritur, Dauid tunc viam virtutis incepſiſſe, quoniam dixit. Propter verba labiorum tuorum, ego cu *Pſal. 99*
 ſodiui vias duras. Duræ tunc videbantur: quia ſolum in limine erat, ſola initia nouerat:

quoniam postea cum iam proficiebat, dicebat. Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum. Cum dilatasti (inquit), hoc est, cum me charitate affecisti, que metis est latitudo. Tunc enim charitate leuigate viarum difficultatem, viam mandatorum tuorum cucurri. Non enim posset viam currere, si cor eius arctaret peccatorum angustijs. Hæ sunt viæ domini, per quas & ipse venit ad nos: & nos ducit ad ipsum. Quonia omnes qui ad deum accedunt: aut illos Deus amore ad se allicit, aut timore venire compellit, hos per viam misericordie illos per viam iusticie ducit. Verum hinc admonendum celsi: vt videat quisque quantum sit hoc docendi munus, ad quod exequendum, nullus qui peccatis infectus fuerit, dignus habetur. Nam David vt doceat vias domini, peccata prius sibi remitti petit: triplicem spiritum postulat, videlicet spiritum rectum, spiritum sanctum, spiritum principalem. Spiritum rectum petit: qui recta via incedere doceat Spiritum sanctum, vt auditores sanctos, & Dei amore ardentem faciat: Spiritum principalem postulat, siue (vt Hieronymus trãstulit) poterit: vt aduersus omnes temptationum incursum constanter & infractum semper habeat animum: ita, vt nec ministerreatur, nec numeribus flectatur nec deiciatur aduersis, nec vllis honoribus efferatur, aut insolescat. Nam hæ sunt duæ
 validi-

validissimæ machinæ, quibus prædicatores
 oppugnantur semper, expugnantur sæpe,
 banditiæ, scilicet, & terrores. Hi timore con-
 cutiunt animum, illæ spe inuadunt. Hi ma-
 gnitudine afflictionum mentem absorbent,
 & in desperationis barathrum iniiciunt: illæ
 falsa quadã dulcedine, malè securos hos red-
 dunt, quos faciliùs interficere possint. Aduer-
 sus vtranq; machinam spiritum sanctum a-
 desse oportet, qui prædicatorem docens, sic
 illum in bono confirmet, & constantem red-
 dat, vt nec minis terreatur, nec honoribus aut
 aliis blanditijs quibuscunq; insolescat, quo-
 minus officium prædicationis sibi commis-
 sum exequatur. Eget etiã prædicator spiritu
 recto & spiritu sancto: vt auditores suos & re-
 ctos & sanctos facere possit. Nemo enim dat
 quod ipse non habet. Quo fit, vt qui prædi-
 catoris nomine gaudet, & officium prædica-
 tionis usurpat: quoniã alios docere habet, ip-
 se prior sit doctus: & quia peccatores ad pœ-
 nitentiã conuertere satagit, ipse priùs pecca-
 torũ suorũ pœniteat, oportet. Si alios mun-
 dare debet, necesse est, vt priùs ipse mūdetur.
 Non est enim possibile, vt qui immūsus est
 totus, aliũ mūdare valeat. Si alios in Deo amo-
 re feruidos & ardentis facere cupit, opus est,
 vt in se ignem celestẽ habeat, qui auditores

feruere faciat. Nam qui fieri potest, ut qui frigidus est, aut tepidus, alios calefaciat? Quem admodum si ad carbones extinctos adiungas alios similes carbones, nunquam accendentur, accendentur autem facile, si ad ignem approximes: sic etiam qui ad sceleratum & malæ vitæ prædicatorem tanquam ad carbonem extinctum accedit, ab eo nunquam accendetur. Propter quod e contrario de Christo summo prædicatore, omniumque prædicatorum magistro, dicitur. Ignis à facie eius exarsit, carbones succensi sunt ab eo. Per carbones significantur peccatores, aqua malæ cupiditatis extincti. Huiusmodi carbonibus facies illorum comparauit Hieremias, dicēs.

Pfal. 17

Denigrata est super carbones facies eorum. Sed adueniens Christus, hos succendit igne spiritus sancti, quo repletus erat. Hoc in Petro experiri licet, qui quoniam frigidus erat, non potuit voce sua mulierculam vnam amore Dei ardentem facere: imò potius contra mulierculæ vox tanquam ventus aquilo ad aures Petri perueniens, mentem illius gelidam fecit. At postquam celestis ille ignis de cælo veniens, cor eius & linguam inflammauit, continuo prædicare cœpit, & voce sua ferè tria hominum millia in Dei amore accen-

Thr. 4.

dit. Esaias etiam quoniam labia habebat immunda

Esai. 6.

dit. Esaias etiam quoniam labia habebat immunda

munda (vt ipsemet gemens & dolens fatetur) purificatione habuit opus antequam ad prædicandum mitteretur: propter quod mittitur vnus de seraphin, qui tollit carbonem ignis ab altari, & tangit labia ipsius & linguam, & purgat eam, eaq; purgata, statim mittitur ad loquendum. Quandiu habuit labia immunda, non iniungitur illi prædicationis onus. Mundatur labia ipsius, & continuo post, dignus habitus est, cui prædicatione mandari debeat. Ex quibus colligimus, eum qui aliquibus peccatorum sordibus foedatus est, indignum esse ad prædicationis officium. Nam sua mala vita multum derogat doctrinæ quæ prædicat. Eadem enim agit quæ damnat: quo facto, ansam suspicionis non parua auditoribus præbet, vera non esse quæ ab illo fuerunt docti. Ad quod, hoc argumento mouebuntur: quod videlicet non est vero simile aliquem ita desipuisse, vt alijs bene consulat, sibi autem malè. Si bona sunt quæ docet, cur non ea facit? Si bona sunt quæ facit, cur non ea docet? Itaq; quocunq; se vertat, malus esse cõuincitur, aut malè viuens, aut malè docēs. Sed quia magis semper homines oculis, quàm auribus credunt: hinc est, quod malè viuentis doctrina quamlibet bona, contemnitur. Alio qui si non magis crederetur vitæ quàm verbis:

Mat. 23. verbis: nunquam nos Christus admonuisset, facere quæ dixerint nobis scribæ super cathedram sedentes: & ab eorum operibus abstinere. Quia verò Christus seruator noster animaduertit longum iter esse per præcepta, breue & efficax per exempla: ideo nos admonere dignum ducit, vt quæcunq; dixerint nobis, faceremus: secundum autem opera eorum, qui nos docent, facere contemneremus. Plato, & Aristoteles, & oranis in diuersum itura sapientium turba, plus ex moribus, quam ex verbis Socratis traxit. Plus etiam apostoli & Christi discipuli ex eius exemplis & factis nunquam satis laudatis hauserunt, quam ex illius verbis quamlibet ignitis. Propter quod Christo, qui suorum discipulorum profectum ambiebat, prima cura fuit facere, huic proxima, docere. Cuius enim vita despicitur, restat, vt eius prædicatio contemnatur. Nam qui malè viuit, nisi effrons ille sit, non audebit alios de vita mala reprehendere.

Rom. 2. ne dicatur illi quod Paulus ait, In quo enim iudicas alterum, te ipsum condemnas. Et iterum ait. Qui ergo alium doces, te ipsum non doces? Qui prædicas non furandum, furaris? Qui dicis non moechandum, moecharis? Propter quod gentilis quidem sapiens dixit,

Turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum. Cato

Et poeta quidam ait.

Loripidem rectus irrideat, aethiopem albus. Iuven.

In cuius signum Christus redemptor noster iudæis accusantibus adulteram, dixit. Ioan. 8.

Qui si ne peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Quibus verbis innuit eum, qui peccatis imbutus est, non esse talem, qui alios meritò reprehendere possit. Lapidem enim contra alium mittit, qui illum de peccato reprehendit: sed hos lapides nullus nisi qui liber est à peccato mittere permittitur. Ecl. 10.

Ex his ergo omnibus colligimus, eum qui longè aliter ac docet & prædicat in hominū conspectu viuit, grauitè peccare: eò quòd mala vita interueniente, doctrina, quæ probanda erat, despicitur. At non ita censeo de prædicatore, cuius malitia latet. Is enim prædicans, sicut nullo æterno præmio ob suam prædicationem dignus est, ita nec poena æterna: quoniam peccatū suum cum lateat, nulla ex parte doctrinæ nocet, quo minus vera esse credatur. David autem non contentus declinare à malo, sed etiam bonum facere cupiens, spiritum sanctū & principale primò petiit: deinde se docturum vias domini spondet, dicens: Docebo iniquos vias tuas. Sed quid utilitatis ex hac doctrina sequatur, audiamus. Et impij Ps. 119.
(inquit)

- inquit) ad te conuertentur. Doctrina siquidē salutaris hoc habet, q̄ peccatores ad pœnitentiam conuertit. Verba m̄ea, quasi ignis ardēs, dicit dominus: & quasi malleus conterens petras. Non hoc facit philosophorum omnium doctrina: quoniam & si virtutes aliquas doceant, non tamen omnes, imò ex eis maximas ignorarunt: fidem nanq; & spem, & charitatem ignorauerunt: quapropter nūquam philosophorum doctrina docuit deum cognoscere, & ad illum conuerti. De his dicitur
- Hier. 23.** apud virum sapientem. Labor stultorum affliget eos, qui nesciunt ire in ciuitatem. Pro veritatis inquisitione impensē laborauerunt, sed quia non habuerunt ducē itineris, & humana inuestigatione arbitrati sunt se posse comprehendere sapientiam, errauerūt in in-
- Ecc̄. 10.** aquoso, & viam ciuitatis habitaculi nō inuenērunt. Melius ergo est docere vias domini, quàm omnes philosophorum vias, & quàm omnes mundi scientias. Magna quippe utilitas, quā maior vlla esse non potest: peccatorum. Ad deum conuersio, per quam terroꝝ Dei numerus augetur, & angelis in cœlo existentibus magnum accrescit gaudium. Quāta sit hæc utilitas, vel ex eo conijci potest: q̄ ob nullam aliam rem Deus de cœlo in hunc mundum descendit, quàm vt peccatores ad
- (supra) pœni-

pœnitentiam vocat et magnum se lucrum fa-
 cturum existimans, si eos ad pœnitentiã con-
 verteret. Meritò ergo David vt Deo miseri-
 cordiã persuadeat, hac tam magna & opulen-
 ta vtilitate argumētatur, dicens: Docebo in-
 quos vias tuas: & impij ad te conuertentur.
 Quotquot à via veritatis errauerunt, vias do-
 mini ignorauerunt. Hoc enim testantur om-
 nes qui in inferno sunt, dicentes. Lassati su-
 mus in via iniquitatis & perditionis: ambula-
 uimus vias difficiles, viam autē domini igno-
 rauimus. Vias difficiles ambulant peccato-
 res: quoniã multis se exponūt periculis, mul-
 tos sustinent labores, vt delicijs fruantur.

De avaro quidam pulchrè dixit.

Impiger extremos currit mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa per ignes.

Quid non facit superbus honores ambiens?
 quãta patitur hypocrita propter solã vulgi
 inutilē opinionē, quã de se bonã habere cu-
 pit? Qui carnis illecebris seruit, nullū nō mo-
 net lapidē, vt ad optatū perueniat finem. De-
 niq; oēs peccatores, vt iniquè agant, laborāt.
 Sunt etiam præter labores, difficultates aliæ
 nō parua, in omnibus peccatorū vijs. Sunt
 enim viæ illorum tenebrosæ, Salomone dicē-
 te. Via impiorum tenebrosa, nesciunt vbi

Sapi. 5.

Pro. 4.

illi foli norunt, qui noctu absque vlla stellarum luce aliquando ambulauerunt. Sunt viae lubricae, quia pedes non continent: nam ex vno peccato venitur ad alterum, & ex hoc iterum ad aliud. Propter quod Dauid peccatoribus prophetans ait. Fiant viae illorum tenebrae, & lubricum. Et vt nihil difficultatis de sit peccatorum vijs: sunt lapidibus viae illorum complantatae, vt Sapiens ait. Via peccantium (inquit) complantata lapidibus, & in fine illorum inferi, & tenebrae, & poenae. Finem difficilimum adiunxit, quo vias peccatorum a vitijs Dei discerneret. Nam cum initia harum sint aspera, media sunt plana & suauia, finis vero suauissimus. Cum ergo tot tantaque sint difficultates in vijs peccatorum, merito illi, qui in inferno sunt, dicunt se, cum hic viuerent, vias difficiles ambulasse. Si autem quærat aliquis, cur per has viarum aspre dines pergere placuit? Viarum (inquit) domini ignorauimus. Causa enim, quare aliqui in peccatis suis persistunt, nullam prorsus suae conscientiae aut vitæ futurae rationem habentes est: quia Dei vias ignorant. Quidam namque iustitiam Dei agnoscunt, illius misericordiam ignorant. Alij rursû sic misericordiam agnoscunt, vt iustitiam Dei prorsus ignorēt. Quacumq; illarû ignorata, necessarium est à

vera & recta via declinare: & per vias peccatorum difficiles ambulare. Sunt enim quidam, qui sciunt Deum esse iustum, nesciunt tamen illum esse misericordem. Tales fuerunt Cain & Iudas proditor. Tales sunt omnes, qui de Dei misericordia diffidunt. Propter quod errauerunt, & veniam peccatorum non inueniunt. Sunt etiam alij, qui Dei misericordiam agnoscunt, iustitiam illius nesciunt, tamen diuinam misericordiam credunt, vt nullam putent futuram iustitiam, nullam peccatorum punitionem. Maxima peccantium portio ob ignorantiam huius viae declinat a via recta. Pauci sunt, qui de diuina misericordia diffidant: at multi, qui iustitiam illius obliuiscuntur. Qui vtramque viae optime noscit, errare non poterit. Qui bene noscit Dei misericordiam simul & illius iustitiam, statim ad deum conuertetur, illum sequetur, post illum ibit, illi que semper adhaerebit. Haec sunt illa pretiosissima sponsi unguenta, quorum odor sponsa ad se trahit, & post illum currere facit, dicens, Curremus (inquiunt adolescentulae) in odorem unguentorum tuorum. Unguenta haec, sunt misericordia Dei, & iustitia illius. His unguentis deus omnes peccatores ungit: & illorum peccatis medetur. Odor horum unguentorum, est fama diuinam misericordiam, illiusque iustitiam. Ad hoc nanque sparsus est odor horum

vnguëtorum: vt tota militantis ecclesiæ domus ex hoc odore impleta sit. Fracto nanque alabastro sui corporis in passione, tunc effusum est vnguëtum tale, quod solum nostrorū peccatorum vulnera sanare sufficit. Ibi effusa est misericordia, deo pro inimicis moriente. Ibi effusa est iustitia, debita nostra nobis remittens: quia non gratis ea remisit, sed pretio sanguinis Christi prius soluto. Quæ enim Christus non rapuit, tunc pro nobis soluit. Horum vnguëtorum odor est suauissimus. In odorem horum vnguëtorum currunt omnes quotquot ad deum veniunt. In odorem misericordiæ diuinæ venit Chana

Mat. 15. nea, miserationem Dei expectans. In odorem misericordiæ simul & iustitiæ, venit Mag

Luc. 7. dalena: & stans retro secus pedes domini, lachrymis rigat pedes eius, & capillis ter-

Luc. 22. git. In odorem horum vnguëtorum Petrus

stet amarè, sperans sui peccati veniam. Si horum vnguëtorum odorem non percepisset latro in cruce, non dixisset Christo, Memento mei dum veneris in regnum tuum. Quia verò diuinæ misericordiæ odorem suauissimum perceperat, ideo velocissimè post eam cucurrit. Est enim adeò suavis odor horum vnguëtorum, vt omnes ad se trahat. Cùm

Ioan. 12 exaltatus (inquit) fuero à terra, omnia traham

ham ad meipsum. Qui ergo nō trahitur, aut post Christum non currit, conuincitur non sentire odoris fragrantiam. Qui per vias difficiles ambulat, conuincitur ignorare vias domini. Quoniam si harum viarum virtutem bene agnoscerēt, fieri non posset, quin per illas ad deum conuerterentur: quoniā (vt diximus) pulchræ sunt sine sorde, planæ sine difficultate. Et quia has domini vias ignorant, hinc est, quòd nunquā ad requiem dei & habitaculū illius perueniunt. Sic enim ipse deus iuramento hanc sententiam confirmat, dicens. *Ipsi nō cognouerunt vias meas: quibus iuravi in ira mea, si introibunt in requiem meam. Iurare se dicit, vt ostendat sententiæ firmitatē. Cū ergo auersionis à deo, causa sit ignorantia viarum dei: cōsequens est, vt notitia earundem viarum, conuersionem ad deum causet. Magnū ergo est quod Dauid se facturum promittit, dicens. Docebo iniquos &c. Docebo (inquā) alios quā bonus sis, & quā suavis oībus inuocātibus te: quā iustus in oībus vijs tuis. Rarus fortē inuenies, qui melius me hoc facere possit: quoniam ego tanquā expertus melius docere potero. Expertes rerum malè de illis loquuntur: contra verò experti. Nam per varios vsus artem experientia fecit. Propter quod in figura tubæ, ad quarum clangor*

Psal. 94

rem castra Israel moueri debebant, argentee
 Nu . io & ductiles esse iubetur. Tubę istę, predicator
 res designant: qui auditores ad bellum con-
 tra vitia suspendum commonet. Istę tubę ar-
 Psal. II. gentę esse debet, propter doctrine clarita-
 tē: Eloquia em̄ dñi, eloquia casta, argentum
 igne examinatum. Quod autem ductiles esse
 iubetur, significat oportere predicatorē pri-
 tribulationibus percuti, vt melius mundi ma-
 litiā, experientia docente, explicare valeat.
 Nam melius ductiles quā fusiles tubę sonāt.
 Ideo ergo ait David. Docebo iniquos vias
 tuas. Ego quidē melius docere potero, quip-
 ps qui sciam denia, a quibus abstinere oportet.
 Docebo iniquos, vt cum peccauerint, nō
 desiciant animū, nunquam de tua bonitate &
 misericordia desistant: & vt hoc melius intel-
 ligant, me ipsum in exemplū illis proponā:
 peccata mea non excusabo, sed accusabo: pec-
 catorum meorum grauitatē bene pensata di-
 cā: quē dignus morte esse, tu tamen noluisti
 mortē meā, sed mihi magis pepercisti, vitam
 ad poenitentiā induluisti. Dicā quā suauiter
 me tractaueris, me iterum receperis, gratiam
 donaueris: qualiter me lešo vultu tanquam
 seruū gratum iam respicias, bona amissa
 restitueris, spm̄ prophetię reddideris. Enarra-
 bo denique omnia que a te recepero. Quo
 fiet

fiet: vt multi hoc bonitatis tue rumore sparso,
 ad te conuertantur. Nō est equum domine,
 vt multos ppter meā punitionē amittas. Me-
 lius est, vt multos simul mecum lucreris: lae ra-
 beris aut, si mihi peccata remittas. Nā si hoc
 feceris, hanc largissimam tuā erga me bene-
 ficentiam alijs enarrabo, vt sciant vias tuas, &
 per eas deinceps ambulare satagant, vt ad ci-
 uitatem veri habitaculi peruenire valeant:
 prestante domino nostro Iesu Christo. Qui
 tecum & cum spiritu sancto viuit & regnat in
 secula seculorum. Amen.

Homilia vigesima.

*Libera me de sanguinibus, Deus Deus
 salutis meae: & exultabit lingua mea
 iustitiam tuam.*

Vi arborem aliquam eoq̄ infructi-
 fera sit, aut malos fructus reddat,
 sic ex horto extirpare cupit, vt
 nullā in posterum fructificandi
 sit spes reliqua, non solū ramos eius, aut trun-
 cum præscindit, sed radicem etiam euellere cu-
 rat. Nam (vt ait Iob) lignū habet spem si præ Iob. 24
 scisum fuerit, rursus virescit, & rami eius pul-
 lulāt. Si senuerit radix eius in terra, & in pul-

H O M I L I A

uere mortuus fuerit truncus illius, ad odorem aquæ germinabit: & faciet comam quasi cum primum plantatum est. Omnis homo, siue iustus ille sit, siue peccator, quasi quædam arbor censetur: & tali nomine in scriptura sacra appellatur. Vtrunque enim, hoc est iustum & iniustum, arboris appellatione deus significauit: cum per prophetam Ezechielem loquens, ait Ego dominus humili-

Eze. 14. uum lignum sublime, & exaltaui lignum humile. Quo verborum schemate, id significatum est, quod alibi ipsa met veritas apertius ex-

Luc. 14. pressit, dicens. Omnis qui se exultat, humiliabitur. Salomon quoque de vtriusque perpetuo habitaculo, quod iuxta vitæ varietatem futurum esse censet, ait. Si ceciderit lignum

Eccle. 11 ad austrum, aut ad aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit. Quilibet enim in ea erit mansione perpetua post mortem, in quam per mortis impulsum ceciderit. Iustus in hora mortis suæ ad austrum cadit, peccator ad aquilonem: quia iustus per feruorem spiritus decedens, ad gaudia cæli, que viuens semper quæsiuit, ducitur: & peccator, qui frigore malitiæ torpuit, eo quod cum principe suo in lateribus aquilonis sedere elegit, cum eodem principe suo in perpetuum reprobatur. Hoc lignum quale sit, ex fructibus

bus dignoscitur, dicente ipsa summa veritate, quod non potest arbor mala bonos fructus facere, neq; arbor bona, malos. Et sicut Mat. 7. varij sunt fructus, ita etiam varic sunt radices: quoniam in illis, tota arboris virtus sita est. Vtriusque arboris radix, appetitus est: bonæ bonus, malæ malus. Præscinduntur aliqui rami arboris bonæ, cum videlicet iustus aliquis bona facere desinit, aut mala aliqua operatur. Sed quia radix in eo mansit, bona scilicet voluntas, statim ad odorem aquæ spiritualis, fructum bonorum operum germinat. Cum enim de Deo loqui audierit, ad memoriam Dei bonitatem reuocans, eius suauitate paululum percepta, statim in amore Dei accenditur, mala quæ comisit deplorat, nouam vitam instituit. Radix adhuc manebat: quoniã nondum à Deo omnino recessit. Huius rei non oportet aliunde petere exemplum, cum Dauidē regē in manibus habeamus. Is enim peccans, præscisus est à Deo: nec tamen sine vlla reuiuiscēdi aut germinandi spe. Vt enim propheta Nathan illū de peccato redarguit, mirum quomodo ad odorem illius aquæ, doctrinæ scilicet salutaris, reuixit & germinauit. Statim nanque peccatum agnouit: pro illo immensas & perpetes lachrymas fudit, fecitque plurimarum virtutum comam ma-

H O M I L I A

rem & pulchriorem, quàm cum primùm
 plātatū fuerat. Ad eūdem etiā modum fit
 in arbore mala, hoc est in peccatore, cum ra-
 mos illius, hoc est mala illius opera, præscin-
 dere cōtingit: quoniam nisi radix illius euul-
 latur, adhuc habet sp̄. Si fenuerit radix eius
 in terra, & in puluere mortuus fuerit truncus
 illius, ad odorem aquę germinabit. Radicem
 huius arboris malam voluntatem esse dixi-
 mus. Hac radice in terra senescente, multi fo-
 los ramos præscindunt: cū si sic à peccatis ab-
 stinent, ut peccandi voluntatem nō deserant.
 Male voluntatis radicem retinuisse conuincuntur,
 qui ad odorem aquę statim germi-
 nant simillima prioribus peccata. Oblata si-
 quidem (& utinam non querita) quacūque
 minima occasione, ad vitia pristina redeunt,
 & sæpius plurā prioribus committunt.
 Tales sunt illi: qui ex sola temporis consue-
 tudine, ad paucos quadragesimæ dies vitia
 relinquunt: ad quæ, transacto statim pascha-
 te, reuertuntur. Si in diuina aliqua vitiorū
 abstinentia persisterent, & in bonis operibus
 aliquandiu perseverassent, suspicari merito
 posset, radicem peccati, hoc est malam volun-
 tatem euulsam fuisse. At cū sit solum bi-
 duana, aut triduana, aut ad summum seme-
 stris abstinentia: credi aliud nō potest, quàm
 quod

quod ramis abscisis, radix manfit cordi infix-
 xa, quæ tam citò mala opera germinare cœ-
 pit. Præsertim, quod non solū germinat vnū
 aut alterū vitium, sed facit comam quasi cū
 primū plantatum fuerat, quoniā tanta vi-
 tiorum multitudine obruitur, quantaprius
 premebat. Qui ergo arbori spē fructus aufer-
 re cupit, radicitus eā euellere oportet. Et hoc
 est quod nūc presenti versiculo Dauid petit,
 eū ait. Libera me de sanguinibus Deus: Deus
 salutis in eā. Sanguinis nomine, in sacra scri-
 ptura sapiēsimē carnis appetitus designatur.
 Nam cū Deus esum sanguinis prohibet, **Leui. 18**
 causam adiūgit: dicens. Vita carnis in sangui-
 ne est. Caro in scriptura sacra aliquādo ipsam
 nudā substantiā, aliquādo vitū illius significat
 Substantiā significauit Adā: cū Eūā ex latere
 eius formatam conspiciens, dixit. Hoc nunc **Gen. 2.**
 o sex ossibus meis, & caro de carne mea. Vi-
 tium carnis significauit Deus: cum dixit. Nō **Gen. 6.**
 permanebit spūs meus in hominibus illis: quia
 caro sunt. Quo contra, iustis dicitur. Vos in
 carne non estis: sed in spū. Iuxta vtranq; signi-
 ficationem, caro vitam habet. Vita prima est
 in coniunctione cum anima. Vita secūda, in
 exercitio vitiorū: & carnali conuersatione. Si-
 cut autem in sanguine vita carnis est: sic in ap-
 petitū prauū operis, vita consistit carnalis cō-

H O M I L I A

uersationis. Funde sanguinem: & continuo
 caro morietur. Tolle carnis appetitum: & sta-
 tim vita carnalis conuersationis deerit. Si em̄
 appetitus carnis non infurgeret ad cibum &
 potum, nullus per gulam peccaret: quod ex
 eo facile conijci potest: quod cum caro fasti-
 dit cibum aut potum, cogere illam oportet,
 vt bibat & comedat. Carnalis itaque appeti-
 tus, quasi quidam sanguis est, in quo vita car-
 nalis conuersationis consistit. Sanguinem co-
 medere, est appetitui carnis consentire. San-
 guinem ergo cuiuscunque animalis siue de
 pecoribus, siue de auibus comedere prohi-
 bemur: quia nullius hominis quālibet iusti,
 appetitus carnis bonus est: & ob hanc cau-
 sam nunquam nisi ad vitæ necessitatem au-
 diendus. Siquis verò sanguinem comederit
 (ait dominus) obfirmabo faciem meam con-
 tra animam illius, & disperdam eam de popu-
 lo suo. Vehementer nos terruit, si ad tantum
 comminationis tonitruum surdi non sumus.
 Quo solo graue esse crimen innuitur, quod
 tanta districtione diuina iustitia contra illud
 succenditur. Non enim tam districtè prohi-
 betur sanguinis esus, quia ipse ex se malus sit:
 quia (vt Moyses huius legislator aut præco-
 Gene. I. alibi ait) vidit Deus cuncta quæ fecerat, &
 erant valde bona. Cum ergo sanguis in se bo-
nus

nus sit, mirum est, quòd Deus tam seuera cõ-
 minatione, à cibo nostro sanguinem exclu-
 dit, quem in corpore nostro ex ipsa originali
 conditione inclusit. Præsertim, cùm vita ani-
 malis (vt ipsemet ait) in sanguine sit. Ex qui-
 bus conuincimus, aliquid latere in medullis
 huius literæ, quòd nostras animas pascere
 possit. Sanguinis ergo esus, qui tam districtè
 prohibetur, significat carnis illicitam concu-
 piscentiam, aperto consensus ore in nos met
 ipsos trajcere non debere. Est adhuc quid-
 dam aliud in sanguine, quòd appetitu carnis
 apertissimè conuenit. Sanguis ad oculos de-
 fluens; aciem oculorum minuit, & appetitus
 carnis, hominis intellectū hebetat, efficitque
 vt superna & sublimia penetrare nō valeat.
 Propter quod Christus seruator noster Petro
 diuinitatē illius agnoscenti dixit, Caro & san **Mat. 16.**
 guis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in
 cœlis est. Quoniam (vt ait Paulus) animalis **1. Cor. 2.**
 homo nō percipit ea quę dei sunt. Quia ergo
 carnalis appetitus sanguis est, in quo carnalis
 vita consistit, & vnde omnia carnis vitia pro-
 deunt, hinc est, quòd ipsa etiam peccata, præ-
 fertim carnalia, nomine sanguinis appellan-
 tur: quia à sanguine, hoc est, carnis appetitu,
 causata. Quemadmodū linguam dicere sole-
 mus sermonem illum, qui lingua profertur.

Sicut

H O M I L I A

dicitur dicimus hominem aliquem plurimas
 noscere linguas, & dicimus apostolos hausto
 cælesti spiritu, pluribus linguis fuisse locutos:
 non quod membra illorum, quibus tanquam
 quibusdam plectris sonos formabant, varia
 & multa in eorum quolibet fuisse credamus:
 sed quia eadem lingua diuersos vocis sonos
 reddere sciebant. Quo ergo locutionis tropo,
 sermonem ipsum dicimus linguam, quia lin-
 gua factum: eo etiam appellamus sanguinem
 peccatum ipsum, quod ex sanguine ortum
 habet. Sic accipit Propheta Oseas, cum vario-
 rum peccatorum abundantiam enarrasset,
 subiunxit. Sanguis sanguinem tangit. Qui-
 bus verbis insinuauit, peccatum vnum ex alio
 oriri. Cum ergo David ait, Libera me de san-
 guinibus: & de ipsis peccatis, & de eorum
 causa & origine intelligi potest. Ita, vt Da-
 uid non solum à peccatis quæ commiserat,
 sed à carnis corruptione & appetitu illo car-
 nali (qui omnium peccatorum est fomes) se
 liberari petat. Immortalitatem nanque & in-
 corruptionem desiderat, qui ait, Libera me
 de sanguinibus: quia (vt ait apostolus) Caro
 & sanguis regnum Dei non possidebunt: dū
 scilicet erunt corruptioni obnoxia. Nam eo
 solo tempore, quo corruptibilia sunt, caro &
 sanguis appellantur. David ergo, qui multas
in se

Ose. 4:

i. cor. 15.

in se conspicit iniquitates, cum eas omnes tri-
 buat carni & sanguini: tanquam illarum om-
 niū primæ originis, ait. Libera me de san- **Pro. 4.**
 guinibus. Ac si expressius dixisset. Libera me
 ab iniquitatibus: libera me à carnis corruptio-
 ne, quæ omnium meorum peccatorum est
 fomes & origo. Nam propter hanc causam
 dixit plurali numero, de sanguinibus: ut in-
 numeret, in ipso sanguine multorum peccato-
 rum latere radicem. Propter quod interpret **Eccl. 21.**
 etiam cum sciret latinè non dici sanguines,
 maluit minus latinè dicere, quàm proprieta-
 tem latini sermonis obseruans, aliquod scri-
 pturæ mysterium prætermittere. Cum ergo
 ait, Libera me de sanguinibus, fomitem pec-
 cati profuso tolli, aut vinculo diuinæ gratiæ
 sic coerceri postulat, ut ab illo non possit iam
 ad peccatum instigari. Facilitatem & pronita-
 tem ad malum quò sanguis impellit, à se au-
 ferri postulat, Peccatorum radicem à se aufer-
 ri petit: ut tanquam auulsa arbori omnis
 peccati spes sit ablata. Sunt qui aliter hunc **Rom. 7.**
 versum interpretentur, ad Viriæ cædem, &
 aliorum, qui hac occasione interfecti fue-
 rant, referentes: quibus ego ob hoc so-
 lam non assentio, quòd cum facinus illud
 iam patratum esset, ab illo sanguine semel
 iam fusio, liberari minimè poterat, ut fusus nõ
 esset:

eriet: quoniã qđ se mel factũ est, ab omnibus irreuocabile censetur: perinde ac verbum se mel prolatũ. Quòd si ad reatũ ex sanguine fuo contractũ referre cõtendunt, iã de illo fuerat a Deo liberatus: neq; hoc latebat Dauidẽ qui prophetã Nathan sibi dicentẽ audierat, Dñs transtulit peccatum tuum à te. Quare magis ea mihi probatur sentetia, quæ ad peccata fragilitatis humanę, & ad illorum radicẽ, carnis videlicet appetitum, hanc Dauidis petitionem refert. Cui sentetiaẽ concinit Augustinus: neq; multum ab illa differt Gregorius. Dauid itaq; quãtum ego æstimo, in hoc versu hoc petit, quod Paulus se à dño petijisse fatetur. Datus est mihi, inquit ille, stimulus carnis meæ, qui me colaphizet: ppter quod ter dominum rogavi, vt auferretur à me. Stimulus iste, carnis cõcupiscetia est: quæ quia dæmone instigante accenditur ad tentationem, angelus satanæ dicitur. Ab hoc stimulo se liberari petit, qui alibi legẽ carnis repugnantem legi mentis describens, ait. Infelix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius? Liberari se petit: quia durum & improbum sentit in certamine laborem. Durũ nimis & acerbum æstimat, perpetuam carnis rebellionem tolerare, & bellum intestinum cum inuisibili hoste incessanter gerere.

Propter

Propter quod dominum, qui trinus est deus, ter rogauit, vt illum à se auferret. Verū deus, qui non quod petimus, sed quod nobis petentibus expedit, concedit, non exaudiuit Paulum petentem: sed ait, Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Ac si diceret. Quid tibi expediat, ego melius te noui. Ego noui quid apposuerim: ego qui scio vnde ægrotes, scio etiam vnde saneris. Virtus non nisi in labore & certamine probatur. Quæ in tentatione non succubuit, illa vera est virtus. Quæ autē tentationem non nouit, neq; vllū vnquā bellū gessit, nescitur an vera sit virtus. Voluit ergo deus hęc carnis repugnantiā nobis dare, q̄ irreconciliabile bellū cū anima gereret, vt perpetuā exercēde virtutis materiā in nobis ipsis haberemus. Nā qui inimicitias sustinent, cautiore eos esse oportet, quàm qui nullis offensi sunt. Et ciuitates quę sunt hostibus finitimę, eas bene munitas esse, & maxima cū diligentia custodiri oportet: ne fortē in direptionem tradantur, & hostium præda fiāt. Destructis Carthaginēsis, & Grecis subiectis, cū quidā in senatu dixisset res Romanas iā in tuto esse, Scipionē Nasicā respondisse (Plutarchus est autor) Immò vero nūc in magno periculo sumus, cū nō habeamus quē timeamus. Ob hęc causam etiā,

H O M I L I A

expugnata à filijs Israel terra promissionis ;
 Ios. 15. semper in medio eorum mansit Iebusæus ,
 qui nunquam potuit extirpari, Deo ita di-
 sponente ad exercitium filiorum Israel : ne
 fortè otio torpescerent. Sic etiam, vt necessi-
 tas nos ad laborem & cautelam cogeret, deus
 hostem spiritui nostro dedit: carnem videli-
 cet nostram, cuius perpetuas insidias semper
 timere oporteret. Bene ergo deus nobis pro-
 spexit, cum motus carnis spiritui repugnan-
 tes esse voluit : quoniam & si nobis nego-
 cium non paruum facessunt : utilitatem ta-
 men magnam, si rectè consulimus , nobis af-
 ferunt. Nam hicarnis motus similes sunt ca-
 num latratibus, qui & si molesti sint, ad cau-
 telam tamen deseruiunt, & custodiam . Nisi
 enim latrarēt, minimè ab illis caueremus: quo-
 fieret, vt morderent incautos. Latrantes ergo
 molesti sunt: sed dum nos ad cautelam mo-
 uent, tolerandi. Sic etiam carnis motus, & si
 molesti, vtiles tamen sunt : dum nos cautos
 esse cogunt, & materiam exercendæ virtutis
 nobis ministrant. Et ob hanc causam , Deus
 Paulū rogantem vt ab eo auferret, non exau-
 diuit: quoniã virtus (vt ait) in infirmitate per-
 ficitur. Hoc ergo quod tunc Paulus petebat,
 nūc David petit: cū ait. Libera me de sangui-
 nibus. Verum sicut non exaudiuit Paulū, ita
nec

nec Dauidem: quoniã neutrũ voluit ocio tor-
pere, aut torpore deficere. Nã & sanguis ipse,
qui sub tam seuera cõminatione comedi pro-
hibetur, eiusdẽ Dei prohibentis testimonio
utilis esse cõprobatur. Nã postquam sangui-
nis esum prohibuit, continuo subiungit. Et **Leui. ij.**
ego dedi illum vobis, vt super altare meo ex-
pietis pro animab⁹ vestris, & sanguis pro ani-
mæ piaculo sit. Ecce sanguinis vtilitatẽ: quo-
niam illius effusio fit in salutem animarum
nostrarũ. Sanguinem fundimus, cum à nobis
oẽm carnis appetitũ abijcimus, hostiã ma-
ctamus, vt sanguis exeat: cum corpus nostrum
ieiunijs, vigilijs, disciplinis affligimus, vt à
nobis carnis appetitum procul reijciamus.
Quod si facimus, in animæ nostræ salutem ce-
dit, & pro animæ piaculo acceptat. Sanguis
ergo qui comestus deum exacerbat, fusus
animam expiat: quia sicut iniquitatis consen-
sus Deo execrabilis est, sic renunciatio placa-
bilis. Sed quia difficile est semper appetitui
repugnare, difficilimum nunquam consen-
tire, ideo Dauid petit ab eius opportunis &
malè suadentibus illecebris liberari, dicens. Li-
bera me de sanguinibus Deus Deus salutis
meæ. Ulla dei gemina inuocatio, impotentia
affectus indicat. Verũ q̄ deũ salutis dixit,
Christum saluatorẽ nostrum, à quo omnem

HOMILIA

Psal. 73.

nostram salutem pendere prophético spiritu cognoscebat, implorasse videtur. Nam ille est nostræ salutis deus: qui pro nobis in cruce moriens, salutē in medio terræ operatus est. Ille verus medicus est, quo totum genus humanum malè habensegebat, ille qui solus sanare poterat. Ille est qui dat salutem regibus: quoniam non saluatur rex per multam virtutem: & gigas non saluabitur in multitudine virtutis suæ. Rex est quisquis bene seipsū & carnem suam regit: qui insurgentes carnis motus cohibet, qui animę perturbationes sedat. Gigas est quisquis fortis est, & nimia fortitudine aduersus carnis concupiscentias pugnat. Sed neque rex in multa virtute, neque gigas in multitudine virtutis suę saluari potest. Fallax etiam equus ad salutem. Equi nomine, quamlibet mundanam & transitoriam felicitatem significauit. Nam equus dum se ipsum iactans cum arrogantia, magna graditur, offendens pedibus cadit, & fessorem suū magno cum illius periculo deijcit. Et ideo fallax dicendus est: quia fessorem suum, vt iactabundus promittere videbatur custodire, & tueri nesciuit. Talis est omnis mundana felicitas, quę possessori suo niniū blandiens, illum in talem ruinam deducit, aqua nulla est resurgendi spes: quoniam in

inferno

inferno nulla est redemptio. Felicitas ergo
 mundana fallax est ad salutem: quia eam,
 quam dare non potest salutem promittit. Si
 ergo in felicitate mundana non est salus, si
 in regis, aut gigantis multa virtute neuter sal
 uari potest, ubi est salus? Audi. Ecce oculi do Pfal. 32°
 mini super timentes eum, & in eis qui spe
 rant super misericordia eius. In domino di
 cit esse salutem. Sicut etiam alibi dixit. Do Pfal. 3°
 mini est salus. Quibus autem deus impar
 tiatur salutem, expressit esse timentes eum,
 & sperantes in illius misericordia. Ille ergo
 solus est salus nostra: quoniam (vt ait Pau
 lus) non ex operibus iustitię quę fecimus Tit. 3°
 nos: sed per suam misericordiam, saluos nos
 fecit, per lauacrum regenerationis & reno
 uationis spiritus sancti, quę effudit in nos a
 bũdẽper Iesum Christũ saluatoreũ nostrũ: vt
 iustificati gratia ipsius, heredes simus secun
 dũm spem vitę æternę. Ex his colligimus,
 vt quauis omnis diuina persona salutem
 nobis prestare valeat, tamen quoniam ex so
 lis Christi filij dei meritis illa nobis est da
 ta, & omnibus in posterum dabitur: solus ille
 inter alias diuinas personas deus salutis nostrę
 dicatur. Pater quidẽ dat nobis salutem, cũ
 eam dat filius: dat etiam spiritus sanctus, non
 tamen pater aut spiritus sanctus pro nostra

H O M I L I A

omnium salute passus est. Vna est nostræ salutis ab omnibus donatio: non tamen est eorum vna passio. Hic est enim ille, ad quæ

Pfal. 139 in alio quodam psalmo Dauid ait. Domine deus virtus salutis meæ, obumbrasti super caput meum in die belli. Ille enim in cruce positus scapulis suis obumbravit nobis: vt æstū ardentis nostræ carnalis concupiscentiæ temperaret: & nos ob hanc causam sub pennis eius sperauimus. Huius itaque auxilium Dauid nunc implorat, cum ait. Libera me de sanguinibus, Deus Deus salutis meæ. Paulus etiā cum quæreret, quis illum à corpore mortis huius liberaret, quia nullum alium præter Christum, cuius merito se posset saluum facere sciebat, continuò subiunxit. Gratia dei

Rom. 7 per Iesum Christum dominum nostrum. Huius enim meritis salui facti sumus: huius sanguis salutiferus venenatū sanguinem nostrum purificauit. Huius sanguis, nos à peccato liberauit, huius sanguis emundauit conscientias nostras ab operibus mortuis ad seruiendum deo viuenti. Et quia huius sanguinis virtutem, spiritu prophetico iam cognoscebat Dauid, à quo nostram omniū salutem pendere sciebat, ideo ait. Libera me de sanguinibus, deus deus salutis meæ, & exultabit lingua mea iustitiā tuam. Tuā, inquam, nō meā.

Quo-

Quoniam situ me à peccato liberaueris, & iustum effeceris, tua erit hæc iustitia, non mea. Tibi, inquã, imputabitur hæc iustitia, non mihi: quoniã nõ ego iustũ me facere potuissẽ, sed tu qui solus iustificas impium, me iustificasti. Tu es qui omnia opera nostra operatus es in nobis. Nihil in me laude dignum inuenio: siquid in me quod meritò laudetur inueniatur, illud quidem, tuum, non meum erit. Tibi ergo, à quo siquid boni in me est, profiscitur, totum ascribam. Exultabit ergo meritò lingua mea iustitiam tuam. Sed quia hoc corpus quod quotidie corrumpitur aggrauat animam, & terrena cogitatio deprimit intellectum, vt quanta sint hæc bona quæ à te mihi conferri puto, minimè cognoscere valeam: ideo nunc iustitiam tuam (vt decet) laudare non potero: postea verò cum depositò hoc corpore, spiritus meus erit oculatior, & ablato puluere terrenarum cogitationum perspicaciùs agnoscet quanta feceris animæ meæ: tunc non solùm lingua mea, sed omnia ossa mea exultando & iubilando laudabunt iustitiam tuam, quam nobis donare digneris per merita Iesu Christi filij tui, qui tecum & cum spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Sapi. 9.

Ibidem

HOMILIA

Homilia vigesimaprima .

*Domine labia mea aperies: & os meum
annunciabit laudem tuam .*

Valia fuerint Daudis labia post peccatum, quòue ordine disposita, ex hac illius petitione conijci facile potest: quoniã clausa labia se habere fateretur, qui illa sibi à deo aperiri postulat. Negare certè non poterat se labia clausa habere, qui peccatum suum agnoscebat: quoniam omnium peccatorum os peccatorum obligante aut obturante, clausum esse conuincitur, per illud quod Anna prophetissa in primo regnorum libro ait. Impij in tenebris tonticescent. Sed quomodo verum esse poterit, vt clausum sit os omnium peccatorum, cum Christus de Iudæis sibi conuiciatibus conqueratur, dicens, Aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens & rugiens. Et iterum. Os peccatoris & dolosi super me apertum est? Aperta quidẽ sunt labia peccatorum ad maledicendum, ad obloquendum, ad murmurandum, ad detrahendum: quæ clausa sunt ad orandum, ad benedicendum laudandumq; Deum. Illa quidem frequētissime faciunt:

1. Reg. 2.

Psal. 27.

faciunt: hæc autem rarissimè: Nam qualis quisque est, talis est eius oratio. Et ex abundantia cordis (vt summa veritas ait) os loquitur. Mat. 12.
 Auarus auaritiam loquitur: superbus superbiam exprimit: stultus stulta loquitur: prudens prudentiam. Tanta est verborum cum moribus connexio, vt propter hoc (Laertio teste) Solon dixerit, orationem esse factorum simulacrum: quoniam omnis animi vis, in oratione perinde vt speculo representatur. Rarò audies hominem illecebris nimis deditum de virtute loquentem. Ex ore boni viri, & virtutem amantis, vix audies verbum vnum turpe & obscœnum. Ex eburnea vagina rarò educitur plumbeus gladius. Clausum ergo os ad Dei laudem habere conuincitur, ex cuius ore laus Dei nunquam auditur. Estò etiã laus Dei ex ore peccatoris prodeat, non tamẽ Deo labia peccatoris aperiente, hoc fiet: sed dolore, aut metu, aut alia quauis necessitate urgente aut desiderio, aut alio commodo alliciente. Nam aliquãdo vt à malis eruamur, aliquãdo vt votorum compotes efficiamur, diuinã imploramus clementiam, immensam illius laudamus misericordiam: sed non tunc Deus labia nostra aperit, sed timor vrgens, aut spes blandiens. Homine siquidem peccante, conuinuò Deus ora illius obstruit, prohibens ne

Eccl. 11. Deum ore polluto laudare tentet. Et merito quoniam non est speciosa laus in ore peccatoris. Quæ gloria contingere potest alicui, propterea quòd laudatur ab illo, qui non nisi turpia & vitia laudare nouit? Talis autem est omnis peccator: quoniam sic à natura comparatum est, vt ea quisq; laudet quæ amat. Quæ verò oderit, ridet, insecta tur, subsannat, scomatis afficit. Non est enim vero simile, vt aliquis id ex corde laudet quòd maximè odit: aut quòd ardentè diligit, quisquam vituperet, & dedecore afficiat. Quid autem peccator amet, ipsius vita testatur, illius nomenclatura proclamat. Nam ideo peccator iniustus dicitur & est: quia mala præfert bonis, temporalia hæc bona & caduca, præponit sempiternis illis & nunquam perituris contemptis celestibus, terrena concupiscit, ad illa anhelat, pro illis suspirat. Qui ergo sola vitia amat, hæc sola ex animo laudabit: quo fiet, vt de vitio suspectum sit, quidquid ab huiusmodi homine commendatum fuerit. Nam (vt est in prouerbio) furem fur cognoscit, & lupus lupum. Contra verò: quis est virtutis amarius, nõ potest seipsum cohibere, quin illã miris laudibus extollat, & vitia deprimat. Vnde euenit, vt quidquid ille laudauerit, bonũ esse credatur ab ijs, qui lau-

dan-

dantis mores probè agnouerunt . Nullus
 ergo seipsum in opinione cuiusquam homi-
 nis, quem aliunde non nouit firmare debe-
 ret, ob hoc solum, quòd illum laudari aut vi-
 tuperari conspicit ab homine, cuius mores
 nondum plenè explorauit . Oportet enim
 primò anxie perscrutari, quisnam & qualis
 sit ille qui laudat, & inde conijcere licebit,
 qualis sit etiam ille, qui laudatur. Nam (sicut
 est in prouerbio) cicada semper est cicadæ
 chara: formica formicæ. Vnde colligimus: vt
 sicut gloria est à viro bono, & exploratæ vir-
 tutis commendari, ita etiam dedecus est non
 paruum, ab homine scelerato laudari. Pro-
 pter quod meritò dixit Sapiens, non esse spe **Eccl. 15.**
 ciosam laudem in ore peccatoris. Et hæc est
 causa, propter quam Deus ab ore peccatoris
 se laudari dedignatur, & peccatori, qui hoc
 tentare præsumit, succenset, dicens. **Psal. 49**
 enarras iustitias meas, & assumis testamen-
 tum meum per os tuum? Clausum ergo os ad
 Dei laudem habere conuincitur, qui deum
 ore suo laudare prohibetur. Et hoc signifi-
 cat, quod dominus os leprosi in lege veteri **Leui. 13.**
 claudere iussit. Cùm enim leprosum signifi-
 care peccatorem omnibus sit manifestum,
 quid aliud erit, quòd os leprosi claudi iube-
 tur, nisi quod peccatori dum peccato seruit,
 omnis

H O M I L I A

omnis bona elocutio interdicitur: ne videlicet per labia polluta transiens, polluatur & ipsa? Nam sicut sæpissimè contingit, vt aqua optima per vitiosum canalem transiens, canalis malitiam imbibat: sic etiam peccatoris os, tãquam vitiatus canalis, aut limosus alueus, non nihil derogat diuinis laudibus ab eo prodeuntibus. Propter quod peccatores ipsi, qui Dei laudem sibi interdìctam esse agnoscunt,

Psal. 136 dicunt. In salicibus in medio eius suspendimus organa nostra. Quia illic interrogauerunt nos, qui captiuos duxerunt nos, verba cationum. Et qui abduxerunt nos, hymnũ cantate nobis de canticis Sion. Quomodo cantabimus cãticũ domini in terra aliena? Salicum nomine, aliquãdo iusti, propter illarũ perpetuã viriditatẽ: aliquãdo reprobi, propter illarũ sterilitatem, designantur. De iustis namque

Esa. 44 Esaias loquẽs, ait. Germinabũt inter herbas sicut salices iuxta præterfleũtes aquas: iusti enim quia inter arescentem carnalium vitam perpetua mentis viriditate perdurant, ideò inter herbas germinare dicuntur, sicut salices iuxta præterfleuntẽs aquas. Econtra reprobi salicum nomine etiam significãtur, cũ

Iob. 40 de diabolo dñs ad beatũ Iob loquens, ait. Circundabunt eum salices torrentis. Quia amatores seculi huius, quasi steriles & infructuosi, dum

si, dum voluptates huius seculi amant, diabo-
 lo principi suo obsequuntur. Verum & si in
 bono & in malo salices accipi possint: in præ-
 senti tamen loco, mala est illarum significa-
 tio, solam bonorum sterilitatem significans.
 Hæ salices in Babylone sunt, non in Hierusa-
 lē: quia infructuosi omnes, & ab amore cœle-
 stis patriæ alieni, totis cordis visceribus in hac
 seculi cōfusione radicantur. In salicibus in me-
 dio Babylonis organa suspēdunt, qui in amo-
 re mundi radicati, & bonis fructibus vacui, &
 destituti, Deum laudare cessant. Organum
 siquidem animæ nostræ, hoc corpus est, quo
 tanquam instrumento anima nostra Deū lau-
 dat. Hoc organū habet suspēsum, qui linguā
 suam ad Dei laudem non mouet. Sed hoc or-
 ganum existētes in Babylonia captiui, suspē-
 dunt: quia qui in peccatorū captiuitate sunt,
 Deum laudare (vt decet) non possunt. Demo-
 nes autem, qui captiuos duxerūt peccatores
 in peccati confusionem, derident eos, & insultant
 illis, suadentes, & dicentes, Cantate sicut
 solebatis: laudate sicut cū in Hierusalem
 eratis facere vobis erat solitum. Sed his nos
 miseri gementes respondebimus. Quomodo
 cantabimus canticum Domini in terra aliena?
 Magis certè plorare quàm cantare, peccato-
 rem decet. Qui à Hierusalem in Babylonem
 cecidit,

H O M I L I A

cecidit, qui inter vitia & peccata à dæmone captiuus vitam suam degit, non debet cantare & Deum laudare: sed peccata sua deplorare. Si ergo non possunt peccatores cantare plorent. Illic (inquit) sedimus & fleuimus. Ploremus ergo vberimè, vt lachrymarum nostrarum inundatio flumina Babylonis superet. Suspensa sunt enim organa nostra, defecit vox gaudij & lætitiæ: & non possumus cantare canticum domini in terra aliena constituti. Aliena enim est à Deo terra vitiorum, terra voluptatum: sicut ipsemet testatus est, dicens. Regnum meum non est de hoc mundo In hac terra existentes, tãquam multis malis grauatos, cantica lætitiæ non decent, sed luctus & lachrymæ: & tunc meritò

Ioan. 28. cum Iob dicere poterunt, Versa est in luctû cithara nostra, & organum meum in vocem flentium. Qui ergo dignè, vt decet, Deum laudare debet, à peccati captiuitate cum priûs liberari oportet: quoniam in Hierusalem laudatur Deus, non in Babylone. Iustum oportet esse & sanctum, qui sanctum sanctorum

Iob. 30. laudare debet: quoniam rectos decet collaudatio. Quid exigatur à peccatore, vt dignas Deo laudes persoluat, Hieremias expressit, dicens. Consurge, lauda in nocte in principio vigiliarum tuarum. Priûs somnum excu

Psal. 32. tere

tere

tere admonet, quoniam non in somno, sed in vigilia Deus laudatur. Si is qui est obnoxius peccato, dormire dicitur: eodem iure etiam is, qui peccato abstinet, vigilare censendus erit. Tunc vigilare incipit, quando mala quæ fecit, agnoscit. Cùm verò iam ab illis abstinet & pœnitēdo corrigit, iam oculos aperit. Cùm autem ad bona agenda se iam extendit: tunc somnum protinus excussit, *Consurge ergo, & lauda Deum in principio vigiliarum tuarum.* Cum primùm vigilare inceperis: tunc Deum laudare teneris, qui te à tam alto somno excitauit. Priùs tamen vigilare, quàm laudare oportet. Sed quia non est liberum dormienti excitari cùm libuerit: Deum priùs orare conuenit, & illum obnixè precari, vt nos à peccati somno excitare dignetur: vt postea excitati, illum dignè laudare valeamus. Et hunc laudationis ordinem nobis præscribit Propheta Oseas, cùm ait. *Tollite vos* Ose. 14.
liscum verba, & reuertimini ad Dominum, & dicite ei. Omnem aufer iniquitatem, & accipe bonum: & reddemus vitulos labiorum nostrorum. Reuertantur ergo peccatores, qui multis modis aberrauerunt, ad eum, qui solus tollit peccata mundi, qui pro nostris peccatis dignatus est in ara crucis sanguinem suum fundere, & dicamus illi. *Aufer à nobis omnem iniquitatem*

H O M I L I A

iniquitatē. Gratis ne? Et accipe bonū. Quod bonum? Reddemus (inquit) vitulos labiorum nostrorum. Agemus gratias tuæ misericordiæ cui nos debere fatebimur, quod à peccati miserāda captiuitate eruti sumus. Auferes à nobis quod nostrum est, & accipies à nobis quod tuum est: quoniam tua est laus, tibi soli debetur honor & gloria. Tu enim solus bonus es: & ideo tu solus laude dignus. Et huic sententiæ concinit nunc Dauid, qui ait. Domine labia mea aperies: & os meum annunciabit laudem tuam. Qui superius triplicem spiritū petijt, vt rectè vias Dei docere possit, nunc etiā vt dignè Deū laudare valeat, labia sua à Deo aperiri postulat, quæ ad Dei laudem per peccatum clausa esse nouerat. Aperiuntur autem labia nostra à Deo, cū remittit culpam, & gratiam infundit. Tunc enim gratia Dei recepta, liberum est homini Deū laudare, & tunc laudes ab illo decantatas Deus gratanter accipit, quas antea dedignabatur. Quapropter describens qualiter filij Israel, post triumphū illum nobilem, quem Pharaone & cæteris Aegyptijs in mare summersis habuerunt, Deum laudare cœperunt, ait. Sapiencia aperuit os mutorum, & linguas infantium fecit disertas. Muti erant ad Dei laudes in Aegypto, nec Deū cœli, Pharaone vetante, laudare sineban

Sapi. 10

sinebantur: quoniã peccato os peccatoris obturãte, mutus in Dei laude peccator efficitur. Sed Pharaone, & reliquis Aegyptijs in mare summersis, laudes Deo cantare incipiũt: quia peccatis omnibus in poenitentia (quæ amarum est mare) suffocatis, tũc iam liberum est illis, Dei maiestatem & potentiam laudibus extollere. Sed quia hæc laudandi facultas à solo Deo nobis data est, cuius virtute hostes demersi sunt: ideo sapiens causam reddens, quo pacto Deum laudare potuerint, qui per tot retroactos annos muti fuerãt, dixit: Quoniam sapiẽtia aperuit os mutorum: & linguas infantium fecit disertas. Deus ergo, à quo solo virtutem dignè illum laudandi accipimus, est qui solus nobis, postquam peccauimus, labia aperit, vt illum dignè laudare valeamus. Sed quia non aperit labia, nisi cui peccata remittit: hinc est, quòd prius petijt se à sanguinibus liberari, & continuò quid inde sequatur, adiunxit, dicens. Domine labia mea aperies. Quibus verbis innuit, liberationẽ à peccato esse clauem, qua labia sua, quæ hæctenus clausula tenebat, aperire possent. Cũ ergo ait, Domine labia mea aperies: quod lucrum ex remissione sui peccati oriatur, ostẽdit. Fortè Dauid cũ amore Bethsabæe captus tenebatur, cãtica aliqua in laudẽ illius edidit: sicut

Sap. io.

mose est muliercularū amatoribus: & ideo ait.
 Os meum annūciabit laudem tuam. Tuam,
 inquam, non mulieris illius, quæ me sua falla
 ci & vana pulchritudine decepit. Illam enim
 libentiùs nunc & iustiùs vituperarem: quip
 pe quæ tanti peccati fuit caput & origo, quæ
 mihi mellita venena propinauit: quatā quam
 fortissimo telo, contra me dæmon pugnauit.
 Melius mihi fuisset luminibus orbari, quàm
 eam inspexisse. Utinam tam honesta, quàm
 pulchra fuisset. Pugnasset utique honestate
 sua, & peccati vias præclusisset. Si restitisset il
 la, destituissem forsità ego, sicq; obuiatum es
 set peccato. Quàm grata mihi tunc fuit cōsen
 tiēs, tam ingrata est mihi, eo q̄ non dissensit.
 Quid ergo nunc laudabo in tanta fragilitate,
 inconstantia, inhonestate? Verùm nolo lon
 giùs in illam inuehi: ne hac occasione, à tuarū
 laudum præconio cesserem. Nam ad hoc solū,
 peccato dimisso, labia mihi aperire posulo:
 ut os meū annūciat laudē tuā. Tuā (inquam)
 nō cuiusquam alterius hominis: quoniam il
 le si laudandus esset (quod maximè diffiteor)
 post huius vitæ contumationē laudandus
 venit: cū videlicet peracto certamine, vi
 ctor ex arena discesserit. Esto, homo laude
 dignus sit: laus tamē illius nihil mihi prodes
 se potest, obesse autem multum. At laus Dei
 mul-

multū nobis proficit: quoniam impedit, ne in peccatum precipites ruamus. Sic enim dominus per Esaiam promittit, dicens. Laude mea Esai. 4. in frænabo te, ne intereas. Quibus verbis satis apertè innuit, hoc præstare laudē Dei nobis, quod frænū equo. Fræno autem coercetur equus, ne quocunq; libuerit, currat. Et qui in laudibus Dei exercetur, quasi in frænatus cohibetur, ne se in vitiorum præcipitia dedat. Et ob hanc causam David ait. Os meum annuntiabit laudem tuam. Tuam (inquam) nō meam: quoniā te aperiente labia mea, ex ore meo laus mea prodire non poterit. Nō enim tu mutorū ora aperis ad peccatum, sed ad iustitiam. At seipsum ore proprio laudare iniquitas est maxima: teste beato Iob, qui ait. Si Iob. 31. osculatus sum manum meam ore meo, quæ iniquitas est maxima: & negatio contra Deū altissimū. Per manū, operatio, per os, locutio designatur: quoniā manu operamur, ore autē loquimur. Manū ergo suā ore proprio osculari, est opera sua ore proprio laudare: quoniā osculum in signū amoris infigitur. Manū suā osculatur, qui suis operibus afficitur. Quæ autē amat, vix fieri potest, vt ea non laudet. Sed hoc iniquitatem esse maximam dicit Iob, & negationē contra Deum altissimum. Negare nanq; Deum videtur, qui de bonis operibus

quæ fecit, gloriã, quam Deo reddere debuisset, sibi tribuit. Et hæc est iniquitas maxima, scilicet, non agnoscere beneficium. Propter hoc ergo David nullius alterius laudẽ se annunciaturum spondet, quàm Dei: à quo quicquid boni est, proficisci non dubitat, dicens. Os meum annunciabit laudem tuam. Te solum laudabo: quoniam sicut tu solus bonus es, ita solus laude dignus. Nihil est in homine aut quavis alia re quod laude dignum sit, nisi quod tuum est. Te decet laus, te decet hymnus: & ideo os meum annunciabit laudẽ tuã. Sed quam sis annunciaturus laudem, dic iam

Psal. 62. David. Quoniã melior est (inquit) misericordia tua super vitas, labia mea laudabũt te. De præmio, quod sanctis suis daturus est Deus, illum laudasse videtur. Nam præmium illud, hic misericordiã dixit: quoniã in illo solo est omnis diuinæ erga nos misericordiæ cõsummatio. Parũ certè prodesset quod cõditi sumus, quod nobis totũ hũc visibilẽ mundũ condidit, quod pro nobis homo fieri voluit, pro nobis vagiuit, esuriuit, sitiuit, lassatus est, mortem denique pro nobis subire dignatus est, nisi etiã sua clara visione bearet. Illud ergo præmium, quod suis sanctis daturus est deus, cum sit totius misericordiæ finis, & in quẽ tanquã in scopũ, reliquæ omnes misericordiæ tẽdũt, meritò hic

appel-

appellat misericordiam. Et hanc dicit excedere omnem huius mundi vitam quamlibet felicem. Melior est (inquit) misericordia tua super vitas. Vitas dixit plurali numero: propter varias vitæ genera, aut viuendi modos. Alius viuuit ex equestri militia: alius ex rusticatione: alius ex mercatura: alius ex literatura. Sit tamen quantumlibet felix aliquis eorum viuendi modus: non est tamen vel de longinquo cum beata illa & perenni vita conferendus. Ideo ait. Quonia melior est misericordia tua super vitas, labia mea laudabunt te. Nunquam a tuarum laudum præconio cessabo. Propter illud sine pretio pretiabile præmiu, quod præparasti diligetibus te: quod melior est, quam quæuis huius mundi vita. Hæc enim vita turbationem habet: illa quietem. Hæc tristitia: illa lætitia. Hæc morbis plurimis est subiecta: illa omni morbo carens, perpetua salute fruatur. Hæc sæpe bellorum tumultus experitur: illa gaudet pace perpetua. Hæc denique semper est cum timore: illa secura statione perpetuo firmatur: quoniam vita hæc, morte finitur: illa autem finem nescit, sed vita est sempiterna. Vt ergo te perpetuo laudare valeam, precor te, vt mihi vitam illam tribuas: per merita Iesu Christi filij tui. Qui tecum & cum Spiritu sancto viuuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Homilia vigesima secunda.

Quoniam si voluisses sacrificium dedis-
 vtiq; holocaustis non delectaberis.

Quoniam solam laudem deo se pro peccatis suis David oblaturū spondederat: ob quam causam in avaritiæ suspicionē apud aliquos fortē venire poterat, q̄ solūm verbis, & non sacrificijs aut victimis Deum placare voluerit: ut hanc suspicionem propelleret, causam cur non etiam sacrificia promiserit, aperit: dicens. Quoniam si voluisses sacrificiū dedissem vtiq; holocaustis non delectaberis. Ac si diceret. Parum mihi fuisset qui rex sum, & optimis censibus dives, centenos arietes aut vitulos tibi offerre, ut peccatum meum expiarē. Verūm quia optimē scio minimē tibi huiusmodi sacrificia placere, neq; per illa sacrificia peccata mea posse expiari, illa tibi offerre cōtempsi. Quibus verbis, veteris legis sacrificia esse prorsus inutilia, aperte satis declaravit. Illorum sacrificiorum inutilitas inde conuincitur, q̄ nec Deo, nec hominibus proderant. Nā quo pacto prodesse poterant Deo, quem omnes creaturæ aperto ore fatētur nostris bonis non indigere? Si enim ille creatura aliqua indigeret, infinitus non esset. Si aliquod emolumentum

Iumentum ex creatura aliqua capere posset, fieret inde, vt non esset necessarium & æternum quicquid in Deo esset. At si necessarium non est & æternum quicquid in Deo est, oportet vt Deus mutabilis sit, cum illi aliquid aduenire possit. Deus autem mutabilis non est. Necessarium ergo est quicquid in illo est, & æternum, perinde atque ille. Si necessarium est & æternum quicquid in se continet Deus: consequens est, vt nullam vtilitatem ex omnibus creaturis capere possit: cum illæ contingentes sint, & temporaria. Et hæc est vna & non infima causa, propter quam veteris legis sacrificia reiecit Deus: ne forte in hunc errorem homines inducerentur, vt putarent Deum huiusmodi animalibus, quæ sacrificabantur, indigere, cum viderent illa talia à nobis exigere. Hoc enim in alio quodam Psalmo ipse met aperuit: in quo veteris legis sacrificia spernens, ait. Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos. Quoniam meæ sunt omnes feræ sylvarum, iumenta in montibus, & boues. Cognoui omnia volatilia cæli: & pulchritudo agri mecum est. Si esuriero, non dicam tibi. Ac si aperte diceret. Si aliqua re indigerem (indigentiam siquidem hic appellauit esuriam) tu indigentiam talem supplere non posses. Vt autem ostenderet se nullo egere, sub

junxit. Meus est enim orbis terræ, & plenitudo eius. Nunquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorū potabo? Vides qualiter sacrificia illa spernit Deus, tanquam quæ in nullam sui vtilitatem cedere poterāt? Sed neq; homini ad illius animæ salutē vllō pacto proficiebant: quoniam nec peccatum expiabant, nec gratiam, nisi bono offerentis affectu interueniente, promereri poterant. Sacrificia non posse mederi peccatis: testatur beatus Paulus in ea, quæ est ad Hebræos,

Heb. 10 epistola: dicens. Impossibile est enim sanguine taurorum & hircorū auferri peccata. Ideo

Pfal. 39. ingrediens mundum dicit. Hostiam & oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi. Holocaustomata & pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi, ecce venio. Non est certè possibile sanguinem taurorum aut hircorum aut cæterorum animalium aliquid efficere in anima peccatoris ad peccatorum abolitionem: quoniã fieri nequit, vt res corporea, qualis est sanguis taurorum & hircorum, in anima hominis, quæ spiritus est, reali (vt ita loquar) operatione, aliquid efficere possit. Esto, etiam sanguis in animam aliquid possit operari, non tamen eò vsq; pertinget, vt peccatum delere possit. Nam cum peccatū (iuxta omnium ferè theologorum sententiam)

nihil aliud sit post elapsū peccati aetū, præter obligationem ad mortē eternam subeundam: consequens est, vt is merito peccatum delere dicatur, qui ab huiusmodi mortis sententia liberauerit peccatorem. Nullus autem peccatorem ab hac mortis sententiā eripere potest, nisi qui sententiam semel latam infringere potest: aut is, qui precibus suis iudicem ad misericordiam flectere valeat: aut qui deo propter peccati offensam potest satisfacere. At cum nihil horum sanguis animalium præstare possit, fit, vt neq; peccatum delere, aut expiare valeat. Nam horum primum, soli deo conuenire potest: quoniam cum ille superiorem nesciat, non est qui sententiam ab eo latam infringere valeat. Sicut enim ille solus damnare potest ad mortem: ita solus potest reuocare ad vitam. Ille solus est qui occidit: **Deu. 13.** solus qui viuere facit. Alterū, solus Christus homo efficere potest: quoniam cum hic solus Dei amicus ex hominibus inuentus fuerit: solus ex hominibus in quo sibi bene cōplacuit: **Mat. 17** solus etiam hic pro alijs intercedere potuit. Solus hic est, quem (vt ait Paulus) proposuit **Ro. 5.** Deus propiciatorem per fidem in sanguine ipsius. Aliud etiam, videlicet pro culpa satisfacere, sanguinis animalium præstare nō potuit: quoniam cum hic minimæ sit virtutis,

pro tanto debito satisfacere non valebat. Nā
debitum ex culpa lethali contractum, infini-
tū hac ratione esse constat: quōd pœnæ ater-
næ est deputatus, qui lethaliter peccat. Fieri
ergo non poterat, vt sanguis animalium pro
debito infinito satisfaceret. Propter qđ deus

Hier. ii. irridens Iudæos, qui peccantes putabant se
huiusmodi sacrificijs mundari, ait. Nunquid
carnes sanctæ auferent à te malitias tuas in
quibus gloriata es? Veteris ergo legis sacri-
ficia peccata delere non poterant, neq; ani-
mas iustificare. Quod autem Paulus de iis lo-

Gala. 3. quens ait, Qui fecerit ea, viuet in eis: non de
spirituali vita intelligendum est: quasi per il-
la sacrificia acquireretur gratia, quæ vita est
animæ: sed de corporali vita est intelligen-
dum, ita, vt is, qui iuxta legis caremonias
sacrificabat, corporis vitam habuisse dica-
tur: quoniam mortem euadebat, quam qui
non sacrificabat, subire ex lege tenebatur. A-
lioqui si data esset lex quæ posset viuificare,
ex lege esset iustitia. Si em̄ lex quæ per Moy-
sen data est, posset hominos ab interna mor-
te, quam propter primorum parentum pec-
catū & suum incurrerant, liberare: tunc sine
dubio, veram iustitiā lex ipsa posset confer-
re, per quam homines regno cœlorum effice-
rentur idonei. At si ex lege esset iustitia (vt

optimè

optimè beatus. Paulus argumentatur) Christus gratis mortuus esset: hoc est, sine vlla causa & absque vlla vtilitate: cum sine morte Christi lex iustificare potuisset. Sed nullus est tam impudens, vt asserat Christum frustra esse mortuum: fateatur ergo necesse est, legem non potuisse homines iustificare. Et quia sacrificia illa inutilia erant: quippe quæ nec homines iustificare, nec peccatum expiare valebant: ideo filius Dei homo factus, pro nobis sacrificium in ara crucis fieri dignatus est. Et hoc est, quod Paulus supra ex libro psalorum sub Christi nomine dictum, interpretatus est. Holocausto nata & pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi. Ecce venio. Quia enim viderat illa veteris legis sacrificia Deo non esse placita, nec Deum illis sacrificijs posse placari, seipsum in corpore assumpto obtulit: vt inde sacrificium fieret, quod Deum faciliùs placare posset. Et vt hoc insigne & illustre sacrificium prænunciarent & figurarēt, data sunt illa veteris legis sacrificia. Nā illa sacrificia, figuræ; & vmbra, & quasi quædā huius sacrificij, promissiones erant. Omnia enim animalia, quorum sanguine emundationes fiebant, Christi figuram gesserunt: cuius sanguine omnes mūdatis sumus ab omnibus peccatis nostris.

E qui-

Equibus (vt reliqua omnia præteream) vnū solum in exemplum adducam: quod Christi figuram cæteris omnibus multo clariùs expressit: Vacca scilicet, quæ comburebatur, vt ex ea sacrificium fieret, quo purificaretur is, qui aliqua legis immunditia inquinatus fuisset. **Nu. 19.** Præcipe (inquit) filijs Israel, vt adducant ad te vaccā ruffam ætatis integræ in qua nulla sit macula: nec portauerit iugum: tradetisq; eam Eleazaro sacerdoti: qui eductam extra castra, immolabit in conspectu omnium: & tingens digitum in sanguine eius, asperget contra fores tabernaculi septem vicibus: comburetq; eam cunctis videntibus: tam pelle & carnibus eius, quàm sanguine & fimo flammæ traditis. Lignum quoq; cedrinum & hyssopum coccumq; bistrinctum sacerdos mittet in flammam quæ vaccam vorat. Hæc in lege veteri fiebant ad emundationem carnis, & figurât ea, quæ in lege gratiæ, sanguis Christi in animabus fidelium operatur. Vacca hæc, humanitatem Christi significat, quæ merito sexu femineo vacca & non bos nominatur, propter eius fragilitatem & infirmitatē: quoniam iuxta hæc (vt ait Paulus) Christus mortuus est. Ruffa dicitur: propter colorem, quo infecta fuit caro ipsius, sanguine suo tincta. **Ætatis integræ esse præcipitur: & Christus**

trigintatrium annorum vel paulò amplius e-
 rat quãdo affixus fuit cruci. Hæc Christi hu-
 manitas nullam habuit maculam iniquita-
 tis: neq; vllum portauit peccati iugum. Vacca
 illa tunc immolanda extra castra duci iube-
 batur: & Christum crucifigendum eduxerūt
 extra portas ciuitatis Hierosolymæ. In quẽ lo-
 cum ipse lubens exiuit: vt nos à conuersatio-
 ne mundi quasi à ciuitate secum abduceret.
 Ibidem vaccam immolabãt in. cõspectu om-
 nium: & Christum in oculis solis huius cruci
 fixerunt: videntibus omnibus. Nam crucifi-
 xus fuit in meridie: & die solenni, videlicet
 paschate, quo mors illius celebrior esset, & à
 pluribus conspici posset. Eleazar sacerdos,
 qui tingens sanguine vaccæ digitum, aspergit
 septies contra fores tabernaculi, veros noui te-
 stamenti sacerdotes designat: qui Christi pas-
 si vestigia sequentes, illiusq; passionem imita-
 ri cupientes, alios de vera fide instruūt: vt dei
 filium verè pro nobis in cruce passum fuisse
 firmiter credant. Nam si tabernaculum figu-
 rat ecclesiam hanc militantem, fores taberna-
 culi fidem merito significabunt, per quam in
 ecclesiam intramus. Quòd autẽ septies asper-
 gi iubetur, septiformis spiritus gratia denota-
 tur, quæ fidem recipienti promittitur. Qui Ioan. 3.
 credit in me (inquit veritas) flumina de eius
 ventre

vētre fluent. Vt autē nobis dubitare non lice-
ret de quibus fluminibus fuisset locutus, cōti-
nuò post Ioānes euāgelista interpretatus est:
dicēs. Hoc autem dixit de spiritu quem acce-
pturi erant credentes in eum. Sed hæc vacca
immolata, vt cunctis videntibus combura-
tur, præcipitur: nec solūm caro ipsius & pel-
lis, sed sanguis illius & fimus flammæ tradi
iubetur. Quibus verbis admonemur, vt om-
nia, quæ de huius vaccæ immolatione dicta
sunt, ad spiritualem intelligētiam referamus,
vt profectum aliquem inde capere possimus.
Quod enim crematur, consumitur, & in ignē
vertitur. Cremari ergo hæc omnia iubentur:
quia consumpto literæ cortice, qui nullius fer-
mè est valoris, ad spiritualem intelligentiam
illa omnia conuertere debemus. Ignis enim
spiritum sanctum designat: quapropter lite-
ra tunc cremari igne dicitur, quoniam iuxta
spiritualē intellectum declaratur. Pellis, exte-
riorē Christi cōuersationē significat: sanguis,
interiorē. Fimus, passiones & ignominias il-
lius denotat: quòd videlicet esuriuit, sitiuit, la-
satus est, vagiuit, fleuit, quòd opprobriū homi-
nū & abiectio plebis factus est. Hæc omnia
per finum abiectissimum meritò significari
possunt. Sed hæc omnia, igne cremari iuben-
tur: quia hæc omnia, quæ Christus in suo cor-
pore

pore gessit, per latentē in eo diuinitatis spiri-
 tū fuisse disposita, credere tenemur. Nihil e-
 nim fuit in Christo tā abiectum & cōtēptibi-
 le, quod si spiritualiter intelligatur, nō sit ex-
 cellsum & gloriosum. In flammā, quæ vaccā
 vorabat, mitti iubentur hyssopus, lignū cedri-
 nū, & coccus bis tinctus. Hyssopus interiora
 corporis purificans, fidem denotat: quæ (iux-
 ta beati Petri testimonium) corda purificare **Act. 15.**
 nouit. Lignum cedrinum, quod in altū se tol-
 lit, significat spem, quæ ad sola celestia erigē-
 da est. Coccus bistinctus, ignea charitas est
 quæ duplici amore, Dei scilicet & proximi,
 tingitur. Hyssopum in vaccæ sacrificia mit-
 tit, qui deum pro nobis fuisse passum firmi-
 ter credit. Lignum cedrinum mittit, qui in
 solo dominicæ passionis merito, omnem suā
 spē collocat. Coccum bistinctū apponit, qui
 propter tā immēsum beneficiū, deum (vt de-
 cet) amat: & proximos suos diligit, etiam ini-
 micos: Christum imitatus, qui pro nobis ini-
 micis, mori dignatus est. Huius vaccæ immo-
 lata cineres miscebantur aqua, quæ dicebat
 aqua expiatiōis: quia per illius aquæ aspersio-
 nē, purificabat q̄ immūd^o erat. Et Ch̄o mor-
 tuo, ex ei^o latere fluxit aqua, quæ gratiā sacra-
 mētorū designat, per quā omne peccatū ex-
 piatur. Hoc igitur verū fuit sacrificiū: Christi
 scilicet,

scilicet, innocentis passio. Nam hoc, deo maximè placuit: hoc, Deus placatus est. Hoc, nostra peccata deleuit: hoc, nos iustificauit. Hoc sacrificium Christus deo patri pro nobis offerre dignatus est: quia vidit omnia veteris legis sacrificia esse prorsus inutilia: quippe quæ spirituali hominū salutī nulla ex parte prodesse valebāt. Quòd si illa, hominis peccato mederi potuissent, mors Christi nō fuisset necessaria: quo fieret, vt (quemadmodum Paulus colligit) Christus frustra & sine causa mortuus censeretur. Non enim fuisset opus Christum mori, si lex hominē peccato mortuum suscitare potuisset. Si baculus Helisæi potuisset contactu suo filium viduæ defunctū suscitare, ipse Helisæus nō venisset. Quia verò puer Helisæi missus cum baculo nō valuit defunctum puerum suscitare, ipse Helisæus venire dignatus est, seq; super mortuum sternens, atque ad illius membra se colligēs, huc illucque deambulans, & in ore mortui aspirās, illum ad rediuiuam lucem protinus animauit. Puer mortuus, humani generis in morte peccati iacentis figuram gerit. Puer cū baculo sequitur: quia Christus post Moysen & legem venit. Sed puer cum baculo suscitare mortuum non valuit: quia (iuxta Pauli sententiam) lex ad perfectum neminem perdu-

4.Re.4

Heb.10

xit. Heliseus autem postea veniens suscitauit puerum: quia Christus in fine legis incarnatus apparens, humanū genus ab eterna morte suscitauit. Non venisset Heliseus, si illius baculus puerum suscitare valuisset: nec venisset etiam Christus, si lex viuificare, aut peccata delere potuisset. Christi ergo incarnatio & passio, veteris legis sacrificia inutilia fuisse cōuincunt. Et ob hanc causam, verō sacrificio præstito, fuerunt meritò reprobata. Quoniā cum omnia illa nil aliud essent quàm vmbrae quaedam & promissiones futuri sacrificij: necessarium fuit, vt succedente luce, vmbrae decederent, & promissionis obligatio cessaret. Qui enim aliquid promittit, semper promissionis obligatione constringitur, donec satis promissioni fecerit: cum autē quod promiserat dederit, nulla est iam illius promissio. Nā & verba mutat, quibus loqui consueuerat: quoniā non dicit, dabo, quod antea se daturū dicebat: sed dicit, dedi. Ad hunc modum, illa veteris legis sacrificia tanquam verba promissua ablata sunt: quia exhibita est veritas promissa, id est, sacrificium Christi, quod per ea promittebatur. Et hæc est causa, propter quā cum illa Deus prius iusserit, postea prohibuerit. Ex his prosternuntur Ebion & Cherintus. qui homines ad veteris legis caeremonias &

sacrificia cogere volebant: dicentes legē Moy-
 si non esse Christi morte abrogatam, sed po-
 tius confirmatam. Hos enim nūc spiritu pro-
 phetico redarguit Dauid: quum afferit deum
 illis sacrificiis non delectari. Quoniam si vo-
 luisses (inquit) sacrificium dedissem utiq;: ho-
 locaustis non delectaberis. Verūm hīc percō-
 tari libet: si illa veteris legis sacrificia inutilia
 erant, cur Deus ea præcepit? Si nec peccata
 delere, nec animam iustificare, nec deum pla-
 care poterant, cur illa sibi immolari iussit?
 Nunquid gratis & sine causa id fecit? Absit,
 ut deum sine causa aliquid fecisse dicamus:
 quem omnia maximo cum iudicio dispo-
 nere & regere scimus. Duplici ex causa deum il-
 la sacrificia mādassee, sanctorum autoritas tra-
 dit. Vna, ut Iudæos ab idololatria, ad quā pro-
 ni erant, quam & in Aegypto didicerāt, auo-
 caret. Vidēs enim deus illos ad sacrificia pro-
 nos, ne illa idolis offerrent, quemadmodum
 gentes facere videbant, Deus pietissimus il-
 lis se attemperare voluit: & præcepit, ut sacri-
 ficia illi offerrent. Et hanc ipsam causam De-
 expressit, qui postquam totum sacrificiorū
 ordinem præscriperat, subiunxit. Et nequa-
 quam ultra immolabunt hostias suas dæmo-
 niis, cum quibus fornicati sunt. Quibus ver-
 bis causam cur ea sacrificia deo offerre præce-
 perit,

Leui. 17

perit, aperuit, vt videlicet in illa occupati Iudæi, ab omni idololatriæ sacrificio seipfos abstinerēt. Bene autē fornicationis nomine idololatriam appellauit: quia cū animas nostras Deus sibi in sponsas assumpserit, fornicari merito dicetur, quisquis alium quàm deum adorauerit. Altera causa cur Deus hæc sacrificia præcepit, est: vt de carnalibus victimis, quasi per typum & imaginē ad spirituales hostias transfireremus. Hanc igitur Deus nobis occupationē dedit, vt videlicet inuestigaremus, quid sub illis sacrificiorum inuolucris lateret, quis spiritus illa corpora animaret. Quia enim carnales sumus, voluit Deus huiusmodi carnalibus oblectamētis, ad agnitionem spiritus mentes nostras allicere. Et propter has causas, lex vetus bona dicitur, & sancta: quanuis nec iustificare hominem poterat, nec hominum peccata expiare. Quia enim homines ad sanctitatem velut pædagogus ducebat, quanuis sanctificare non poterat, sanctam illam fuisse beatus Paulus censet. Nos ergo, qui veteris legis sacrificia sub cortice literę pretiosam medullam continere non dubitamus, illam perscrutari studeamus. Literã dimittamus, quoniã 2. Co. 3. litera occidit spiritũ quæramus, quoniã spūs est qui viuificat. Sacrificiã illa tãquã inutilia reijciamus: quoniam illa nihil animæ nostræ

prodesse possunt. Verum sacrificium, videlicet Christum crucifixum, quæramus: quoniam hoc est quod verè Deū placare potest. Hoc est, per sanguinē crucis suæ pacificauit siue quæ in coelis, siue quæ in terris sunt. Hoc est, quo peccata nostra, quæ in vngue adamãtino scripta erãt, deleta sunt. Hoc est, quod solus nos iustos fecit. Hoc est, quod nobis omnibus gratiam promeruit. Hoc est, quod nobis paradisi portam, quam peccatum clauserat, aperuit. Per huius deniq; merita, nos omnes speramus æternam assequi beatitudinē. Quam nobis præstare dignetur ipsemet: qui cum patre & spiritu sancto. viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Homilia vigesimatertia.

Sacrificium Deo, spiritus cõtribulatus: cor cõtritũ & humiliatũ Deus nõ despiciet.

Quoniam in veteris legis sacrificijs tanquam inutilibus reiectis, ne quis de Deo malè sentiret, illum durũ, intractabilem, & morosam cõsens, quod nec sacrificijs placari possit, nec vllis muneribus flecti, nunc quod sit Deo acceptabile sacrificium, exprimit dicēs: Sacrificium Deo, spiritus cõtribulatus. Ad eundẽ modum cum

cùm Deus per Esaiam Prophetam abnuisset sacrificia, & holocausta, & oblationes, adhuc etiam & neomenias, & sabbata, & Calendæ, & solennitates, & reliquam consequentē his obseruationem, continuò subiecit, pandens quæ essent salutaria & illi accepta sacrificia. Lauamini, inquit, mundi estote: auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Quiescite agere peruersè: discite benefacere. Quærite iudicium, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam. Quibus explicatis, illorum vtilitatem illico eppressit, sic inquiring. Si fuerint peccata vestra sicut coccinum, quasi nix dealbabuntur. Et si fuerint rubra sicut vermiculus, velut lana alba erunt. Si enim irascens, vt cæci Iudæi putant, hæc Iudeorum sacrificia Deus reieciisset: tanquã qui indigni essent consequi misericordiam eius, non vtique eisdem ipsis suaderet, per quæ saluari possent. Sed quoniam Deus illorum miseratus hæc fecit, & inutilia sacrificia abnuuit, & quæ essent vtilia ostendit, dicēs. Sacrificium Deo spiritus cõtribulatus. Hoc est Deo acceptabile sacrificium: cùm totum nostrum spiritum, intellectum videlicet, memoriã, & voluntatē illi offerimus. Intellectũ illi sacrificat, qui illũ cogitat, illius mysteria scrutatur. Memoriã Deo offert, qui sic beneficiorũ illius re-

Esaię. 1.

cordatur, vt nullo temporū volumine ingratā subrepat obliuio. Voluntatem deo sacrat, qui deo totos tribuit affectus: vt illū toto corde, tota mente, tota anima diligit. Hoc sacrificium eò veteris legis sacrificia superat, quòd cū in se sit nobilissimum, multò facilius à quolibet offerri potest, & deum meliùs placare valet. In huius sacrificij electione, deus suā benignitatē & misericordiā multū commēdasse videtur: cū illi tale placuit eligere sacrificiū, quod nemo præstare non possit. Nā multi adeò inopes sunt, vt nec vitulum, nec arietem, nec turtures, aut colūbas, quæ pauperum hostia sunt, offerre valeant. Et propter hanc causam in lege euangelica, quæ plena est pietatis & misericordiæ, nihil horum à nobis exegit Deus. In omni autem lege, cor nostrum a nobis petiuit, dicens. Fili præbe mihi cor tuum. Et hoc facile est sacrificium: quoniā vt homo seipsum deo offerat, nullæ diuitiæ sunt necessariæ: quo fit, vt nemo ab obligatione propter inopiā excusari possit. Tale elegit pientissimus Deus sacrificiū, quod diuitibus & pauperibus esset commune: quod etiam quilibet facilius præstare posset. Nullus est enim, qui si eum deus adiuuerit (adiuuat autem semper) deum diligere, illique seruire, & omnia illius mandata custodire non possit.

Pro. 23.

possit. Hoc autem faciens, seipsum Deo sacrificat. Sacrificium salutare (inquit Sapiens) est ecclesi. 39.
 discedere ab iniquitate. Hoc autem quam sit facile, Deus ipse testatur: qui postquam præcepta dederat, quibus illi seruiētes vitam promereri possimus eternam, continuo adiecit. Deu. 30
 datum hoc quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, neque procul positum, nec in cælo situm, ut possis dicere, Quis nostrum valet in cælum ascendere, ut deferat illud ad nos, ut audiamus atque opere compleamus? Neque trans mare positum, ut causeris & dicas, Quis ex nobis poterit transfretare mare, & illud ad nos usque deferre: ut possimus audire & facere quod præceptum est? Sed iuxta te est sermo 1. Cor. 3.
 valde in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illum. Et ipse pietatis fons ait. Mat. 11.
 Iugum meum suauē est: & onus meum leue. Cum ergo tam facile sit hoc sacrificium, reprehensione dignus merito censebitur, qui illud deo offerre contempserit. Si alicui præcipiatur ieiunium, causari potest suam infirmitatem & imbecillitatem. A peccato autem (deo præsertim iuuante, qui semper iuuare est paratus) se non posse abstinere, nemo verè dicere poterit. Si alicui dicatur ut nudum operiat, aut esurienti porrigat panem, & sitienti potum: iusta poterit esse excusatio, quæ facultates unde

id facere possit, non habet. At non posse pauperum necessitati compati, nec posse corde flere super eo qui afflictus est, nemo est qui credat. Si mihi aliquis dixerit se propter corporis debilitatem non posse aut vigilare, aut peditem longa percurrere spacia, credam illi. Si autem dixerit se Deum diligere non posse, nullus sanæ mentis credet. Quoniam (ut beatus Augustinus ait). Nihil est tam in potestate voluntatis, quam ipsa voluntas. Et iterum. Voluntas imperat sibi & alijs. Facillimū ergo est hoc spiritus sacrificium, quod nemo est, qui propter paupertatem, aut corporis debilitatem, aut aliam quamlibet corporis impotentiam, præstare non possit. Est adhuc altera & maior huius sacrificij laus: quòd videlicet nullum est sacrificium æquè Deo acceptum. Nullum est sacrificiū (Christum semper excipio, qui pro nobis sacrificiū factus, omnia alia sacrificia longissimo intervallo antecurrit) quod Deum iratū æquè placare valeat. Propter quod eleganter, simul & religiose, mihi dixisse videtur Baptista Matuanus, cum in libro de contemnenda morte dixit.

Virga recondens Zephyris, nervo curvabitur arcus.

Ignem chalybs, Adamas sanguine, corde Deus.

Causam autē huius lapsus fortè requirat, eam nunc illi exhibere placuit. Deo enim ma-

gis acceptū est id quod quisq; ex suo offert, quā quod de alieno. Propter quod Sapiens ait. Honora deum ex tua substantia. At nihil æquē nostrum dici potest, ac mens nostra, intellectus videlicet, memoria, & voluntas, quoniam his pro libito vti possumus. Hæc nunquam nos deserunt: sed quocunq; tendimus: semper nos comitantur. Illa verò quæ extra nos sunt, semper morientes deserunt, & rarò viuentes comitantur: quo fit, vt nostra verè dicere non possumus. Qui ergo esurienti panem porrigit, & sitiēti potum, deum in paupere honorasse videtur: sed quasi de aliena substantia. Qui autem Deum semper cogitat, beneficiorum illius semper recordatur, & illum (vt decet) amat, de sua substantia deū honorat, de sua substantia illi sacrificium facit. Et quia de propria substantia, ideo deo magis acceptabile est sacrificium. Et hæc est potissima causa propter quam vidua paupereu la, quæ duo æra minuta in templo obtulerat, à Christo redemptore nostro plus omnibus obtulisse iudicata est: quia videlicet deus magis ex affectu, quā ex opere, oblationem pensat. Viduæ autem pauperculæ affectus, reliquis omnium offerentium affectibus vel ex eo maior fuisse conuincitur, quod illi omnes ex abundantia sibi miserunt in munera dei: hæc

Pro. 3.

Luc. 21.

-ob 17)

hæc autem vidua, ex eo quod decrat illi, omnem victum suum quem habuit misit. Hinc est etiã, quòd cum Saul de seruata cõtra Dei mādatum præda victimas se velle Deo offerre Samueli respōdisset: dixit illi Samuel propheta. Melior est obedientia quàm victima: & auscultare, magis quàm offerre adipē arietum. Melior quippe est obedientia quàm victima: quia per victimas aliena caro, per obedientiam verò, voluntas propria sacrificatur. Eò igitur faciliùs per obedientiam Deus placatur, quò ante Dei oculos melior nostra voluntas, quàm aliena caro æstimatur. Optimum igitur sacrificium quod quis Deo offerre potest, est spiritus proprius. Hunc autem Deo offert: cùm illum (vt diximus) cogitat, beneficiorum illius recordatur, illum totis visceribus diligit. Sed hæc homo peccator præstare non potest: nisi priùs spiritum suum cõtribulauerit, cor suum contriuerit, & humiliauerit. Vix enim fieri potest, vt homo pondere suorum peccatorum grauatus, qui ad instar iumentorum pronus spectat in terram, sublimia illa & cœlestia contemplari possit. Deinde qui laqueis diaboli, vt Paulus ait, captiuus tenetur ad ipsius voluntatem, vix fieri potest, vt Dei recordetur. Qui deniq; terra hæc concupiscit, illaq; ardenter amat, Deū
(vt de-

(vt decet) diligere non potest: quoniam affectus illius velut palatum infectum, dulcia reputat amara, & amara dulcia. Vt ergo hæc omnia plenè præstare possit peccator, oportet illum priùs spiritum contribulare, cor cõterere, & humiliare. Spiritum cõtribulatum habet, qui malè actorum pœnitens, doloribus quasi quibusdam tribulis animam suam pungit. Cor cõtritum & humiliatum habet, qui sic de præteritis dolet, vt Dei præceptis in posterum se subdere satagat. Nam (iuxta beati Hieronymi interpretationem) illi cor cõterunt, sed non humiliant, qui peccata quæ commiserunt, deflent: sed tamen eadem committere, etiam post fletus, non timent. Ille ergo cor contritum & humiliatum habet: qui & de peccatis commissis dolet, & ne in alia iterum labatur, cauet. Et qui hoc facit, suauissimi odoris sacrificium Deo offert. Nam aromata quanuis integra cùm sunt, suauem aliquem odorem spirent: tunc tamen nimium redolere incipiunt, cùm franguntur, & conteruntur vsq; ad puluerem. Sic etiam cor hominis integrum & durum, nullum prorsus ex se bonum spirat odorem. Quòd si dolore aliquo remisso & tepido (quæ theologis scholasticis appellare placuit attritionē) cõteratur, quandam boni odoris fragrantiam, quanuis remissam,

remissam, deo reddit. Si verò integro (vt de-
 cet) dolore fuerit contritum: tam suauem spi-
 rat odorem, vt nullum aliud boni odoris ge-
 nus possit excogitari (Christi passionem sem-
 per exceptam esse velim, cui nihil est quod
 possit vel ex longinquo comparari) quod sit
 deo magis acceptum. Bene ergo Dauid post
 quàm veteris legis sacrificia reiecerat, sacrifi-
 cium, quod deum placare, & nostra peccata
 expiare valeret, expressit, dicens. Sacrificium
 deo spiritus contribulatus: cor contritum &
 humiliatum deus non despicias. Hoc sacrifi-
 cium, figurat illa turturis oblatio, cuius ritum

Leui. 1. & cæremoniam postquam Moyses descripse-
 rat, continuò de illa subiunxit. Holocaustū
 est, & oblatio suauissimi odoris domino. De
 illius autem turturis oblatione tale preceptū
 habetur. Offeret eam (inquit) sacerdos ad al-
 tare, & retorto ad collum capite, ac rupto vul-
 neris loco, decurrere faciet sanguinem super
 crepidinem, siue fundamentum altaris. Vesi-
 culam verò gutturis & plumas proiciet pro-
 pe altare, ad orientalem plagā, in loco, in quo
 cineres effundi solent. Confringet ascellas e-
 ius, & non secabit, nec ferro diuidet eam. Et
 adolebit super altare, lignis igne supposito.
 Holocaustū est & oblatio suauissimi odoris
 domino. Turtur, quæ gemere, non canere no-
 uit,

uit, figura est pœnitentis: qui sicut antea exultabat in rebus pœssimis, nunc recogitat annos suos in amaritudine vitæ suæ: & propter peccata que se commisisse meminit, quasi luctū vnigeniti facit planctum amarum. Sacerdos, qui hanc turturam offert, prædicator est, qui peccatorem docet & monet: siue ipsemet peccator, dum de profectu suo fatagit, & mētem suam per exteriora prius euagantem ad se ipsam redire compellit. Huius turturis caput, ad collū retorqueri iubetur: vt corpus suum respicere videatur. Primum enim quod peccator, qui ad deum conuerti optat, facere debet, est, vt alijs relictis, in seipsum vertat oculos, & statum suum consideret. Videat unde, & quo deiectus est, quanta bona amisit, quanta mala inuenit. Caput autem sic retortum non est omnino abrumpendum, neq; à corpore protinus separandum: quia mens, que in capite significatur, non omnino est à carnis cura abstrahenda. Oportet enim peccatores modum tenere, cum carnem suam affligere fatagunt: quia vt (iuxta apostoli cōsiliū) sint castigati, & nō mortificati carnem suam reprimere oportet, non extinguere. Hoc autem fiet, si carni sola necessaria tribuantur, non autem superflua. In necessitatibus ergo est illi prouidendum. Rupto vulneris loco,

iube.

iubetur, vt sanguis decurrat & defluat super fundamentum altaris. Altare, nostrum cor est, in quo Deo spiritualia immolamus sacrificia. Huius altaris crepido siue fundamentum (quod idem in hoc loco esse vel ex eo constare potest, quod septuaginta basim pro crepide posuerunt) est Christus saluator noster:

1. Co. 3. de quo Paulus ait. Fundamentum aliud nemo ponere potest, prater id quod positum est: qui est Christus Iesus. Sanguinem significare appetitum, iam aliam me dixisse nemini: quoniam sicut vita carnis in sanguine est, sic vita animae in appetitu. Si carnali appetitu regitur, vita illius carnalis erit: si autem appetitu ducitur spirituali, vita illius etiam spiritualis erit. Sanguis ergo, qui rupto vulnere à corpore ad fundamentum decurrere iubetur, significat, quod appetitus & amor noster, qui per poenitentiam à carnalibus recedit, in Christum transire debet: vt deinceps cum Paulo

Gala. 2. dicere valeat, Vtuo ego iam non ego, viuit verò in me Christus. Iubet deinde lex, vt vesiculae gutturis, & plumas sacerdos proiciat ad orientalem plagam, in loco, in quo cineres effundi solent. Cum in gutture verba formantur, quid gutturis vesicula significabit, nisi tu morem, qui de eloquentiae pompa oriri solet? Plumae, quae auem in altum subleuant,
& qui.

& quibus avis in aere suspenditur (quantum ego capio) omnem superbiæ occasionem, ex qua ipsa superbia fouetur, & nutritur, significant. Plumæ, sunt diuitiæ: quoniam hæ plurimum superbiæ fauent. Plumæ, sunt scientiæ omnes: quoniam scientia inflat. Plumæ, I. Co. 2. sunt omnes corporis dotes, & gratiæ: prout sunt, pulchritudo, robur, agilitas, & aliæ id genus, quæ non modicam superbiæ materiam ministrare solent. Sed hæ plumæ simul cum vesicula proijci iubentur: quia non solum ipse superbiæ tumor est abijciendus, sed omnis etiam superbiæ occasio reijcienda. Sed quòd ad orientalem plagam in loco, in quo cineres effundi solent, plumæ proijci iubentur, non vacat mysterio: quoniam in eo factò totius superbiæ & elationis antidotum nobis insinuat. Nam in illis duobus, duo totius nostræ vite fines significantur, natiuitas scilicet, & mors. Oriëntalis plaga, natiuitas est hominis, à qua, vita humana ortum habet & initium. Locus, in quo cineres effundi solent, sepulturam denotat. Nam si corpus mortuum cinis dicitur: locus, in quo huiusmodi cinis recondi solet, sepultura meritò dicitur. Vesiculam ergo gutturis & plumas proijcere ad orientalem plagam in loco, in quo cineres effundi solent, est natiuitatem nostram, & sepulturam

confi-

considerare, vt omnem superbiam tumorem à nobis excludere valeamus. Nihil enim æquè iuuat ad superbiam reprimendum, quàm si consideret quisq; suæ natiuitatis & mortis conditionem: qualis videlicet fuit cùm natus est, qualis etiam post mortem futurus sit. Nullus est qui de eloquentia gloriari audeat, si considerata erit se elinguem natum, nec verba proferre scientem. Nullus de scientia aliqua inflabitur, si consideret se cùm natus fuit adeò fuisse ignorantē, vt bruto fuerit simillimus. Quis de dotibus corporis gloriabitur, si diem mortis & sepulturæ ob oculos suos semper constituere voluerit? Ibi enim talis non erit, qualē modò se esse inaniter gloriatur. Ibi enim iacebit corpus deformē, absq; vlla pulchritudine, absq; robore, sine agilitate, sine vlla deniq; corporis dignitate: vt intelligat superbus, non à suo corpore, sed aliunde mutuata fuisse illa, de quibus tam vanè gloriabatur. Nullus est etiam (vt æstimo) adeò demens, qui si bene suam natiuitatem & sepulturam considerauerit, de diuitijs suis superbiat. Nihil enim in hunc mundum intulimus, haud dubiè nihil inde auferemus. Vesiculam ergo & plumas proiecit ad orientalem plagam, in loco, in quo cineres effundi solent, qui natiuitatis suæ & mortis conditionem bene consideras,

omnem

omnem superbiæ tumorem à se abijcit. His itaq; omnibus peractis, oblatio est & holocaustum suavissimi odoris domino: quoniã nihil equè fragrat Deo in odorem suavitatis, quàm si peccator malè actorum poenitēs, cor suum, quod ante dæmoni & mundo & carni dederat, illis omnibus relictis, Deo totū offerat. Meritò ergo David ait. Sacrificium Deo, spiritus contribulatus: cor cōtritum & humiliatum Deus non despiciēs. Tu ergo, qui Deū totis peccatis te offendisse agnoscis, si illū placare optas, noli quærere sacrificiorum multitudinem: cum apud te habeas, quo illū placare possis. Offer illi cor tuum: facies ex illo holocaustum, si illud totū in igne diuini amoris consumpseris. Offer illi intellectū tuum, qui semper Deum & eius bonitatē cogitet. Offer memoriam: vt illa, in beneficiorū Dei recollectione, tota expendatur. Offer illi voluntatem, vt illum toto corde diligas. Cum te peccasse memineris, omnem à te reiiciens lantiam, planges & gemes, vt turtur. Curā carnis non facies in deliderijs suis. Omnes plumas, hoc est, omnem superbiæ elationē, omnēq; illius occasionem à te abijcias. Vt autē hoc facilius præstare possis, cōsiderabis natiuitatis tuæ & mortis conditionem: ita, vt qualis natus sis, qualisq; post mortem futurus, semper

memineris. Nam & hoc plurimum iuuat ad omnem superbie tumorem reprimendum. Hoc sacrificio placabis sic Deum, vt omnia facile tibi condonet peccata, & gratiam tribuat, qua gloriam deniq; assequi possis sempiternam: per merita Iesu Christi domini nostri, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Homilia vigesima quarta.

*Benigne fac domine in bona voluntate tua
Sio: vt edificentur muri tui Hierusale.*

Qui nimium anxie rem aliquam desiderat, nihil intentatum relinquit, vt illam assequatur. Si illam a quo vis alio petere est necesse, & suo nomine impetrare non sperat, nomine aliorum, quos amicissimos esse credit, petere sategit: confidens, qd illius animum facile amicorum merita flectere poterit, vt suis petitionibus annuat. Sic enim nuc Dauid fecisse censeo. Hic enim cum misericordiam a Deo sibi dari optaret, prius illam suo nomine petijt: dicēs. Misere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam. Merita sua, quibus Deum vt id faceret, persuadere posset, obtulit: dicēs. Quonia iniquitatem meam ego cognosco: & peccatum meum
-inimam X
contra

tra me est semper. Sua peccata, quæ etiam de
 culta esse credebatur, prodere nõ erubuit: quò
 clarior & illustrior Dei iustitia omnibus vi-
 deretur: & Deus victor euaderet, cum illū ad
 iudicium quis vocare voluisset. Nam his me-
 ritis (si merita dici possunt) Deus ad miseri-
 cordiam flexi solet. Verum quoniã suis me-
 ritis non vsq; adeò fidit, vt illis intercedētib; 4. 11. 0
 misericordiam quam optat, se posse allequi
 credat, nomine illius supernæ ciuitatis Hieru-
 salem; quam Deo gratissimam & perpetuo
 amicitia: foedere iunctam esse optimè nouit,
 nunc misericordiã petit, dicens, Benignè fac
 domine in bona volūtate tua Sion: vt edificet-
 tur muri tui Hierusalem. Ac si diceret, Nisi tu
 cū hac inferiore & militate ecclesia, quæ per
 Sion significata est, benignè egeris, muri illius
 supernæ Hierusalem, qui olim corruerunt, re-
 ædificari nõ poterūt. Lapidēs, qui ad illorū
 ædificationem sunt necessarii, ex hac inferio-
 ri ecclesia, tāquam ex quadã lapidicina, sunt
 desumēdi. At lapides omnes, qui in hac Sion
 reperiri possunt, ad tam magnificum ædifi-
 cium, quale est in illa superna Hierusalē, quæ
 mater est nostra, iudicabūtur indigni: nisi tu
 benignè cum illis egeris, illos tua benignissi-
 ma misericordia dignos faciens, qui tam ma-
 gnifico ædificio cõgnāt. Vt igitur mafi alij, 11. 0. 0. A

quos olim corruisse non dubito, reædificen-
 tur, te benignè agere cum peccatoribus oportet.
 Sed vt hæc clariùs innotescant, oportet,
 vt ostendamus structurã illius supernæ ciuitatis
 Hierusalem, deinde ruinam murorum:
 postea illorum reædificationem, & vnde sint
 reædificandi: demum ostendere oportebit,
 quantum sit Dei misericordia ad huiusmodi
 reædificationem faciendã necessaria. Quòd
 autem illa cœlestis patria, nomine Hierusa-
 lē significetur, testatur Paulus, qui de illa ita
 ait. Illa autē quæ sursum est Hierusalē, libera
 est: quæ est mater nostra. Libera quidē: quia
 nulli malitiæ aut corruptioni subiicitur. Et
 ipsa nominis interpretatio illi supræmæ habi-
 tationi aptissimè eõuenit. Nam Hierusalem,
 visio pacis interpretatur: & illa cœlestis pa-
 tria, tanta pace fruitur, vt omne bellū nesciat:
 quoniã nullus est ibi hostis, qui beatos inua-
 dere possit. De structura ergo ciuitatis illius
 loquentes, eas solas ciuitatis partes explicabi-
 mus, quas beatus Ioannes in Apocalypsi de
 illa loquens, explicuit. Nam quòd ille sub-
 iecit, quis erit tam temerarius, vt ad illud ex-
 primendum, se idoneum esse censeat? De il-
 la cœlesti Hierusalē beatus Ioannes loquens,
 ait: totam illam esse aurum mundum simile
 vitro mūdo. Magnifica quidem materia, qua
 lem

Gal. 4.

Apo. 21.

lem regia illa ciuitas requirebat. Sed id aduertendum est, quòd ad maiorem materiæ commendationem, aurum illud, ex quo ciuitatem constructam esse dixit, non qualecunque esse ait, sed aurum mundum, & simile vitro: vt claritatem simul & perspicuitatem illius supernæ ciuitatis ostenderet. In auro enim, claritas denotatur: in vitro, perspicuitas. Nam aurum cætera omnia metalla excellit in fulgore & valore. Ob quam causam auri nomine, charitas significatur sæpe in sacris literis: quoniam hæc (iuxta Pauli sententiam) 1. Co. 13. reliquas omnes superat virtutes. Sic enim accepit beatus Ioannes, cum in eadem Apocalypsi Angelo Laodicæ, qui se diuitem & nullius egentem iactabat, ait. Suadeo tibi emere à me aurum ignitum, probatum, vt locuples fias. Nam charitate sola locupletamur: & hanc precibus & gemitibus, & vitæ melioris proposito, à Deo emit peccator: quoniam præter hæc nihil ab illo requirit clementissimus Deus, qui bonorum nostrorum non indiget. Superna ergo Hierusalem, aurum dicitur: quia tota illa in vera charitate, Dei videlicet & proximi dilectione occupatur. Sed non qualecunque aurum esse dicitur, sed aurum mundum: quia charitas, quæ in illa beata ciuitate habetur, ab omni peccatorum for-

Apo. 3

de est repurgata: nihil de hac terrestri cōuer-
 satione habens admixtum. Quin re. ostēdit
 beatus Ioannes, quantum illa cōlēstis & vi-
 cērix Hierusalem, siācē terrestrem & militan-
 tem excedat. Quoniam & si hęc inferior &
 militans ecclesia, aurum sit, non tamen plenē
 purgatum: quia iusti, qui in ea sunt, quamli-
 bet charitate ferueant (Christum & eius ma-
 trem cum de peccatis mentionem fecero, Au-
 gustinum imitatus, semper excipio) omnes
 se peccatum habere fatentur. Et si hoc nega-
 rent, seducerent se ipsos (vt ait beatus Ioānes)
 & veritas in illis nō esset. Charitas enim, quę
 in hac vita habetur, semper habet quandam
 peccatorum venialium scoriā admixtam.
 Et si hęc deesset, quod rarō, aut fortē nunquā
 continget: illa carnis molestia, quę semper
 spiritui repugnat, illum semper ad malum so-
 licitans, ne dicam, impellēs, facit vt charitas,
 qua Deum iustus in hac vita diligit, non sit
 ad eō vt oportebat perfectā, non sit plenē pur-
 gata ab amore huius terrestri habitatiōis:
 quoniam quōdā anima est corpori coniu-
 cta, oportet vt aliqualem illius curā habeat:
 quo fit, vt quādiu intra mortale hōc corpus
 vixerit, Deum toto corde diligere non pos-
 sit. At charitas, quam habent ciues illius su-
 pērnę Hierusalem, nullam admittit peccato-
 rum

1. Ioā. 1.

2. cor. 13.

rum scoriam, nullam carnis aut alicuius alterius rei terrestris sustinet curā: ob quam causam beati, qui illam charitatem possidēt, toto corde, & toto affectu diligūt Deum, in illum tota mente ferūtur. Bene ergo dicitur de illa ciuitate, quòd ipsa sit aurum mundum: quia tota illa ciuitas est clara, micante auro. Sed quòd aurum illud vitro simile esse perhibetur, huc tendit: vt innuat, in illa beata ciuitate omnium corda esse sibi inuicē manifesta. Vitri enim natura hoc habet, vt oculis obiectū, nihil aut parum impediāt, quò minus oculi videāt ea quæ post vitrum collocata sunt. Est enim vitrum perspicuum: & ob hanc causam quidquid intra vitrum continetur, latere non potest, sed patet oculis intuentium. In alijs autē metallis siquid in illis continetur, sic absconditur, vt minimè videatur. Charitas, quæ in hac vita possidetur, aurum est, sed simile vitro non est: quoniam iusti, qui illam habent, corda sua vicissim intueri non possunt. Charitas cuiuslibet in hac vita exiitantis, sic omnes latet, vt nemini pateat. Sicut enim nemo de seipso scit an odio vel amore dignus sit, ita nec de quouis alio. Quādiu anima nostra hoc tenebroso & corruptibili tabernaculo in-

1. Co. 2. est Paulus, cum ait. Quis scit hominum quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? Hæc ergo ciuitas inferior quàmuis aurum sit, non tamen simile vitro: quoniam infirmi, qui in ea viuunt, & si charitate fulgeant, sua tamen corda mutuò videre non valent. At superna illa & beata ciuitas, aurum mundum dicitur simile vitro mūdo: quoniam beati omnes, qui in illa perenniter viuunt, maximo charitatis splendore fulgent, & suorum cordum claritatem alternis inspiciunt. Ibi enim cuiuslibet animus sic patebit alteri, vt illum corporis moles ab aliorum oculis abscondere non possit. Et (vt verbis beati Gregorij in moralibus vtar) sic vnusquisq; tunc erit cōspicibilis alteri, sicut nūc esse non potest conspicibilis sibi. Et ob hanc causam, ciuitas illa similis vitro esse dicitur, quia beatorum corda ad instar vitri perspicua esse creduntur. Ciuitas ergo illa, in qua omnes sancti tanta claritate fulgent, tanta perspicuitate translucent, quæ sua singulis corda manifestat, ex auro facta esse dicitur simili vitro mundo: vt in auro illius claritas, in vitro perspicuitas designetur. Magnifica quidem materia: sed materiam superat opus. Ciuitas in quadro posita est: quoniam longitudo, & altitudo, & latitudo æqualia sunt. Latitudo pertinet ad charitatem,

ritatē, de cuius latitudine propheta loquens
 ait: Latum mandatum tuum nimis. Et iterū. **Pfal. 118.**
 Statuisti in loco spacioſo pedes meos. Pedes **Pfal. 30.**
 noſtros in loco ſpacioſo ſtatuit, cū nobis a-
 micos & inimicos diligere præcepit. In loco
 anguſto pedes ſuos ſtatuerant qui dicebant;
Diliges proximum tuum, & odio habebis ini- **Mat. 5.**
micum. Latum nimis eſt mandatum, quod à
 ſuo ambitu neminem excludit, neq; etiam
 inimicum. Latum nimis eſt mādatum, quod
 ad omnium, etiam inimicorum dilectionem
 ſe extendit. Altitudo pertinet ad contempla-
 tionem: propter quod propheta de illo, qui
 deum ſcrutari nititur, & non valet, loquens
 ait. Accedet homo ad cor altum, & exalta- **Pfal. 63.**
 bitur Deus. Tunc enim homo ad cor altum
 accedit, cū alta dei myſteria contemplari
 nititur. Sed tunc exaltatur Deus, vt ſe noſtra
 contemplatione altiorem oſtendat. Altitu-
 do & latitudo ſunt æqualia: quia quantū quiſ
 que in illa beatitudine de deo cognoſcit, tantū
 amat: quia nihil in illo contemplatur, quod
 non ſit dignum amari. Longitudo, ad tempo-
 ris immenſitatem refertur. Sic enim ſapiens
 apellauit æternitatem, dicens. Longitudo die **Pro. 31.**
 rum in dextera eius. Longitudinem dierum,
 dixit æternitatem. Hæc autem longitudo æ-
 qualis eſt latitudini & altitudini: quoniam in

tota illa dierum longitudine, non desinent
deum contemplari, & diligere. Quam longa
est æternitas, tam longa erit visio & dilectio.

Apo. 21. Hæc ciuitas duodecim portas habere dicitur:
ab oriente portæ tres: & ab aquilone portæ
tres: ab austro portæ tres: ab occasu portæ
tres. Ad quamlibet mundi plagam portas ha-
bere dicitur, vt ostendatur illius ciuitatis in-
gressum nulli nationi aut genti esse denega-
tum. Nulla est enim gens tam fera: nulla na-
tio tam barbara, cui (si deum veneretur & il-
lum toto vt decet corde diligit) non pateat
introitus in illam sanctam ciuitatem. Quod
autem tres portæ ad quamlibet mundi plagã
describuntur, significat neminem posse in-
gredi in illam sanctã ciuitatẽ, nisi qui fidẽ san-
ctissimę trinitatis susceperit. Vel ideo tres por-
tæ esse dicuntur: quia tres sunt virtutes: videli-
cet fides, spes, charitas, quæ nos ad vitã beatã
introducunt. Sed hæ portæ clausæ esse dicun-
tur: vt nullus illuc intrare possit, qui illius ciui-
tatis pacẽ perturbare valeat. Clausi sunt beati
in illa ciuitate, non ad custodiæ pœnam, sed
ad quietem & securitatẽ. Hinc est qd prophe-
ta beatos omnes admonet, vt deum propter
immensum hoc quod illis contulit beneficiũ
laudare non cessent: dicens. **Ps. 147.** Laudate Hierusalẽ
dominum: lauda Deũ tuum Sion. Quoniam

confortauit seras portarum tuarum: benedi-
 xit filiis tuis in te. Seras confortauit, cum eas
 ne amplius aperiri possent, firmavit. Nam se-
 ra ad hoc in porta ponitur, vt intrandi licen-
 tia denegetur. Cum ergo seras confortatas ef-
 fedicit, clausas esse illius beatæ ciuitatis ia-
 nuas ostendit. Et hoc factum esse constat,
 quando virgines illæ prudentes, quæ paratæ Mat. 25.
 erant, intrauerunt cum sponso ad nuptias.
 Tunc enim sponso clausam fuisse ianuam di-
 xit. Clausa quidem est ianua illius supernæ
 ciuitatis: vt nullus sanctorum inde exire, nec
 aliquis peccator illuc intrare possit. Muri il-
 lius ciuitatis ex lapide iaspide esse dicuntur. 8. 23. 8
 Et erat structura muri eius (ait Ioannes euan- Apo. 21.
 gelista) ex lapide iaspide. Muri illius ciuita-
 tis sunt beati, qui in tanta bonæ operationis 8. 25. 1
 firmitate persistunt, vt iam inde amoueri non
 possint. Sed isti muri ex lapide iaspide esse di-
 cuntur: quia de firma bonorum coelestium
 spe, peruenitur ad constantem & perpetuam
 possessionem. Merces siquidem & præmiū
 spei, est possessio: nec vllus vnquā cōstanter
 possidebit, nisi qui firmiter sperauit. Spes au-
 tē in lapide iaspide significat: quoniā lapis hic
 viridis est coloris: & spes natiū quādā habet
 viriditatē, ita vt arida esse nō possit. Propter
 qđ beatus Petrus vocauit spem viuam: quia 1. Pe. 1.
semper

semper uiuit in spe fructus habendi: quòd si
 uiua non esset, spes non esset. Structura ergo
 muri ciuitatis est ex lapide iaspide: quia ius-
 tus omnis, qui in structura illius ciuitatis po-
 ni debet, oportet ut priùs in uiriditate boni
 propositi, & firma bonorum cœlestium spe
 perseuerauerit. Qui in bono proposito exi-
 stit lapis est ad structuram murorum aptus: si
 in eodem bono proposito persistit, in structu-
 ra murorum ponetur. Quòd si à bono pro-
 posito semel cœpto desistit, reprobabitur tã-
 quam indignus: quoniam structura muri il-
 lius ex lapide iaspide fieri dicitur. Et ob hanc

Eze. 28. causam, Lucifer ille, qui in ornamento suo om-
 nem lapidem pretiosum habebat, cum omni-
 bus suis aedibus reprobatus est, & illo ædifi-

Ioan. 8: cio iudicatus indignus: quoniam (ut ipsa veri-
 tas ait) in ueritate ille nō stetit. Conditus qui-
 dem in ueritate fuit à Deo, sed in illa non per-
 māsit. Conditus quidē in ueritate: quoniã (ut
 beatus pater Augustinus ait) Creauit deus an-
 gelos, simul in eis cōdēs naturã, & largiēs gra-
 tiã. Sed quia gratiã aut ueritatē quam à Deo
 acceperat, peccãdo amisit, ueritatē iaspidis
 non habuit: & ideo reprobatus est ab illa mu-
 rorum structura, in qua nullus nisi perseue-
 rans reponitur. Non quòd in illa murorum
 structura vnquam repositus fuit: sed quia
 ad il-

ad illam si perseuerasset, deputatus erat. Et ob hanc causam, muri illius ciuitatis corruisse dicuntur: non quòd aliqua murorum pars corruerit, sed quia lapides, qui ad horum murorum structuram còditi fuerant, corruerūt. Alioqui si iam in structura murorum locati fuissent, cadere non potuissent: quoniã quicquid in illa ciuitate semel repositum est, iam perpetua securitate sic firmatum est, vt perire non valeat. Sed quoniam angelis cadentibus, murorum structura non fuit consummata, aliunde lapides deus sumere decreuit, qui illi ædificio congruerent, & illud consummare valerent. Homines igitur creauit, vt in locum angelorum subrogarentur. Non tamen omnes homines illi ædificio conueniunt: quoniam eorum multi sunt tanquam lapides rudes, qui nunquam fuerunt per virtutum laborem & exercitium politi. Et ob hanc causam ab illa structura reijciuntur tanquam indigni. Soli iusti, qui in virtutibus meditati sunt, illuc collocantur. Hi enim soli sunt, quibus beatus Petrus ait. Vos tanquã lapides viui coædificamini in ædificiũ dom⁹ spiritua-
 lis Dei. Hi sunt lapides illi, de quibus dicitur.

*Tunsonibus pressuris, expoliti lapides,
 suis coaptantur locis, per manus artificis:
 Disponuntur per mansuri sacris ædificiis.*

Ante enim quam in structura cœlesti reponantur, prius Deus lapides in hac vita polit laboribus, afflictionibus, tribulationibus, & angustijs. Qui ergo in illo supernæ ciuitatis edificio collocari optat, oportet vt se prius poliri permittat: tribulationes illum sustinere est necesse. Alioquin tanquam lapis rudis & imbecille politus reprobanditur. In hac vita poliuntur, vt tandem in alta vita in illo cœlesti edificio reponantur. Tunc enim poliendi tempus non est, sed construendi. Propter quod merito in figura dictum est de domo illa, quam

3. Re. 6. Salomon ædificauit deo de lapidibus dolatis atq; perfectis, quæ malleus, & securis, & ferramentum non sunt audita cum ædificaretur. In lapidicina, vbi lapides dolabatur, malleus & ferramenta erant, sed cum in edificio lapides ponebantur, malleus non erat: quia in lapidicina fuerant lapides plenè dolati, & politi: vt nil postea poliendum restaret, cum in structura disponebantur. Vita hæc præsens, quasi quædam lapidicina est, vnde homines exciduntur per mortem. Vita hæc præsens quædam latonia est, in qua homines a vitiorum ruditate dolantur & poliuntur: vt in illa supernæ ciuitatis structura iuxta suum cuiusq; meritum collocentur. Hic malleus tribulationis auditur: quoniam hoc malleo lapides poliuntur: vt sic dolati,

hinc

hinc ad ædificiũ trãserãtur. Illic, malleus nõ
 auditur: quoniã nõ eget malleo aut alio quo-
 uis ferramẽto quod illuc deportatũ est, cum
 sit iã perfectè dolatũ & politũ. Illic enim nul-
 la est afflictio, nullus dolor, nullus luctus, nul-
 la fames, nulla sitis, nulla mors, nulla deniq;
 tribulatio, quoniã omnia hæc iã abierunt, &
 noua facta sunt omnia. Hic ergo deponere
 oportet omnẽ malitiæ ruditatẽ: vt sic dolati,
 in structura illius supernæ ciuitatis collocari
 mereamur. Hic ad tẽpus lugere oportet: vt il-
 lic consolationẽ perpetuã habeamus. Hic esu-
 riamus & sitiamus: vt illic perpetuò satie-
 mur. Hic laboremus: vt illic sine fine quiesca-
 mus. Vnde non paruam solatij occasiõẽ ex
 ipsa tribulatione afflictissimus quisq; capere
 potest, si consideret, quòd illa tribulatio est
 quoddã futuræ quietis pignus. Ad hoc enim
 Deus flagellat filium, vt flagellis emẽdatus,
 dignus fiat qui ad hereditatem admittatur.
 Ad hoc Deus nos hic per flagella tundit, vt
 postea in superno illo ædificio sine vlla disci-
 plinæ percussione iuxta cuiusq; nostrũ meri-
 ta disponamur. Quo fit, vt tribulatio ipsa sit
 quasi quidam futuræ consolationis nuncius: **Tob. 3.**
 quoniam deus post tempestatem tranquil-
 lum venire facit. Sed quoniam (vt beatus **Rom. 8**
 Paulus ait) non sunt condignæ passiones
 huius

huius seculi ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis, benigne Deus cum hominibus, præsertim peccatoribus, facere oportet, ut illos etiam post multas huius vitæ tribulationes, ad perpetuam illius supernæ ciuitatis quietem transferre dignetur. Nullus est enim lapis quamlibet dolatus atq; politus, quem, si Deus ad nimis exactum iustitiæ gnomonem examinare voluerit, non possit iustissimè reprobare. Non est enim homo qui nõ peccet: nec infans, cuius est vnus diei vita super ter-

- Pro. 24. ram. Nam iustum, de qua minus suspicari poterat, septies in die cadere dixit. Ecce enim
- Iob. 14. qui seruiunt ei, non sunt stabiles (ait Iob) & in angelis suis repperit prauitatem: quãtò magis hi qui habitant domos luteas, qui terrenũ habent fundamentum, consumentur velut à tineâ? Si angeli, qui à carnis contagione naturaliter liberi sunt, peccauerunt: quãtò magis homines, qui carnis molestiam ad malum semper allicientem & impellẽtem sustinent, peccare credendum est? Ecce luna non splendet, & stellæ non sunt mundæ in conspectu eius: quãtò magis homo putredo & filius hominis vermis? Neq; enim tota ecclesia, neq; singulorum iustorum mentes à peccatorũ sordibus munda reperiuntur, si deus illos, omnes remota pietate iudicare voluerit. Propter quod
- David

Dauid etiam cum peccata sua à deo sibi donata esse sciebat, in alio quodam psalmo precatur deum, dicens, Non intres in iudicium cum seruo tuo domine, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Et ob hanc causam Dauid nomine illius ciuitatis supernæ Hierusalem, nunc petit, vt deus benignè faciat huic inferiori ecclesiæ, quæ per Sion significata est: quoniam nisi id fecerit, muri illius ciuitatis supernæ nunquam ædificabuntur. Omnes enim (vt ait Paulus) peccauerunt. & egent gloria dei. Rom. 3
 Omnes enim egent benignissima, & nunquam exhausta dei misericordia, quæ gloria est eius. Magna quippe dei gloria est, quòd peccatores tolerat, eos non statim dignis ultionibus puniens. Maior, quæ poenitentibus peccata condonat. Maxima, quòd gratiam deinde tribuit, qua vitam æternam promereri possint. Omnes igitur hac dei gloria (illius videlicet misericordia) egent, quia omnes peccauerunt. Benignè igitur & misericorditer cum hominibus Deum facere oportet, si aliquos in illam supernam ciuitatem, in qua nihil inquinatum intrabit, vult introducere. Deus ergo cum sit benignissimus, vt nos in illam supernam Hierusalem, quæ est mater nostra, introduceret, benignè nobiscum agere decreuit. Benignè inquam & benignis
 Julia Z sumè

sumè nobiscum fecit, cùm pro nobis ho-
 mo fieri, & homo factus, pro nobis mori di-
 gnatus est. Propter nimiam enim charita-
 tem suam, qua dilexit nos (vt ait beatus Pau-
 lus) misit deus filium suum, factum ex mu-
 liere, factũ sub lege, vt eos, qui sub lege erant,
 redimeret. Nihil certè benignius esse po-
 tuit, quàm proprium filium morti tradere,
 vt redimeret seruum: nec tamen hunc bo-
 num, sed inimicum & ingratum, transfugam
 & desertorem. Commendat autem charita-
 tem suam deus in nobis: quoniam cùm adhuc
 peccatores essemus, Christus pro nobis mor-
 tuus est. Benignè etiam Deus quotidie cum
 ecclesia hac inferiore facit, cùm eam de ijs,
 quæ oportet, docet: cùm illam inter tot tribu-
 lationes positam, per spem futuræ & perpe-
 tuæ quietis consolatur. Benignissimè cum
 illa quotidie facit, cùm peccatores, qui in
 illa tanquam mali pisces in fagena continen-
 tur, toties tolerat, toties ad pœnitentiam inui-
 tat, allicit, & impellit: cùm pœnitentibus pec-
 cata dimittit, & gratiam, qua à futuris caue-
 re possit, præstat. Hanc benignitatem, nunc
 sibi & alijs peccatoribus David postulat, di-
 cens. Benignè fac domine in bona voluntate
 tua Sion, vt ædificentur muri Hierusalem. In
 bona (inquit) voluntate tua: vt nos doceret,
 nihil

VIGESIMA QVARTA. 180

nihil boni à nobis ipsis nos facere posse: sed omnia ex dei bona voluntate, qua vult omnes nos saluos fieri, procedere. Benignè igitur fac tu domine, qui pius & benignus es cum peccatoribus: eos non statim puniens, sed patienter sustinens. Benignè fac cum illis, eos, vt peccata sua cognoscant, illuminans. Tu illorum affectum igne tui amoris accende: vt peccata sua plenè (vt decet) odire valeat. Pœnitentibus peccatoribus peccata condona: alioqui solæ nouagintanouem oves in deserto manebunt, nisi tu centesimam, quæ errauerat, & perierat, super humeros tuos portare dignatus fueris, & ad caulas perducere. Benignè fac domine cum peccatoribus, eos, cum pœnituerint, in domū tuam recipiens: alioqui nunquam implebitur numerus beatorum in superna ciuitate locandus. Benignè ergo & benignissimè te facere oportet cum peccatoribus, illis post pœnitentiam gratiam, qua vitam æternam assequi mereantur, tribuens: vt vel sic ex hominibus possint in staurari ruinæ illius ciuitatis supernæ Hierusalem. Ad cuius incolatum nos aliquando perducere digneris per merita Iesu Christi filij tui. Qui tecum & cum spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum Amen.

Homilia vigesima quinta.

*Tunc acceptabis sacrificium iustitie,
oblaciones & holocausta: tunc im-
ponent super altare tuum vitulos.*

Mnium eorum, qui per viam per-
fectionis incedere satagunt, pro-
prius hic genius est: vt manu ad
aratrum semel missa, nunquam re-
tro respiciat, nec in bono semel accepto siste-
re velint, sed ad vltiora semper progredi co-
nentur, vt de virtute in virtutem euntes, vi-
deatur ab illis deus deorum in Sion. Nam
sancta illa quatuor animalia, quæ iustorum
figurâ gerere iam supra docuimus, coram fa-
cie sua ambulare (iuxta Ezechielis prophe-
tiâ) dicuntur. Et beatus Paulus, qui inter per-
fectos viros meritò censerî potest, dicebat,

Ezec. 1.

Phil. 5.

Quæ quidem retro sunt obliuiscens, ad ea ve-
rò quæ sunt propria extendens me ipsum, ad
deltinatum persequor, ad brauium supernæ
vocationis Dei in Christo Iesu. Ante nos, æ-
terna sunt, retro autem, temporalia: quia ab
istis recedentes, ea post dorsum relinquimus:
ad illa autem pergentes, ea inuenimus Talia
ergo, quæ post tergum reliquerat, oblitus
Paulus

Paulus, ad æternam perquirenda se extendebat, vt ad brauium supernæ vocationis peruenire valeret. Idem nunc in Dauide, si attendimus, contemplari possumus. Hic em̄ quâuis non statim, peccato dimisso, fuerit perfectionem assecutus, viam tamen perfectionis statim ingredi cœpit. Et ob hanc causam de Dei misericordia confisus, peccata, quæ commiserat, post tergum relinquit: illaque quasi obliuiscens, ad æternam beatitudinem extendit seipsum, de illius statu cogitans & loquens: & ideo ait. Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ, oblationes & holocausta, tunc imponent super altare tuum vitulos. Tunc dico, cum videlicet ædificaueris muros illius superne ciuitatis Hierusalem. Tunc, inquam, cum lapides dolatos & politos in murorum structura posueris: acceptabis sacrificium iustitiæ. Non sacrificia taurorum & vitulorum, quoniam hæc nunquam tibi fuerunt accepta. Hæc enim sola diuina misericordia disponente, sacrificia fuere. Nam hæc (vt alias me dixisse memini) non propter aliquam illis insitam vtilitatem à Deo ordinata sunt; sed vt populus ab idololatria, ad quam pronus erat, auocaretur, & per illa, in vniuersum veri Dei cultu teneretur. Nulla enim erat ratio, nullumque æquitatis argumentum, vt cū ho-

mo grauitèr deliquisset, vitulus aut hircus morte plecteretur. Nihil enim commeruit ouis innocens, & peccati nescia, cum homo graue aliquod scelus commisit. Et ideo constat, nil veræ & absolutæ iustitiæ in talibus sacrificijs fuisse. At in illa superna Hierusalem, acceptabit Deus sacrificiũ iustitiæ, oblationes & holocausta. Sed de hoc sacrificio iustitiæ, quale sit, alij aliter sentiunt. Quidam enim de sacrificio spiritus contribulati hinc factò intelligunt. Alij de sacrificio illic faciendò interpretantur. Illic enim sacrificium erit laudis, quale Oseas propheta describit, dicens. Omnem aufer iniquitatem, & accipe bonum, & reddemus vitulos labiorum nostrorum. Et in psalmo quadragesimonono dei nomine David ait. Immola deo sacrificium laudis, & redde altissimo vota tua. Ille sacrificiũ laudis deo immolat, qui à terrenis vijs elongatus, Deum laudat: propter potèntiam, qua omnia alia ex nihilo condidit: propter sapientiam, qua cuncta disponit: propter pietatem, qua peccatoribus parcit: propter immensam eius liberalitatem, qua suis ministris amplissimo premio donat. Ille deo sacrificium laudis immolat, qui illum supremè bonum credens, super omnia desiderabilia diligit. Deo si quid è dulcissona vox nõ placet,

Osee. 14

Psa. 149

placet, sed actus bonus. Hoc igitur est Deo acceptum sacrificium, hoc est holocaustum pingue, vt lauderetur deus ab homine, quē creauit, quem morte sua redemit, cui regnum caeleste promisit. Et merito laus hæc, sacrificiū dicitur: quia non solum illud dicendum est sacrificium, in quo pecudes mactantur, sed omne sacrum factum quod Deo offertur. Hoc sacrificium incessanter offerunt deo beati, qui in domo illius sunt: quoniam (vt alibi Dauid ait) in secula seculorum laudabunt illum. Hoc est sacrificium iustitiæ: quoniam iustum est, vt suum conditorem creatura laudet, captiuus redemptorem. Muris illius ciuitatis supernæ ædificatis, tunc sacrificium laudis (quod iustitiæ sacrificium est) Deus acceptabit. Acceptabit inquam, tunc sacrificiū illud: quia sanctæ illorū cogitationes nulla terrenarum cogitatione miscebuntur: sed totas eorum cogitationes, totos affectus, Deo incessanter & absque vlla diminutione offerrent. Verūm qualiter reliquæ huius versiculi partes possint iuxta hanc interpretationem his coherere, non facile patet. Nō enim facile est explicare, quæ sint in illo sacrificio futuræ oblationes, quæ etiā holocausta, presertim si iuxta sermonis proprietatem, quā postea dicemus, illa omnia sint explicanda. Ideo aliorū

Psal. 83.

expositionem retexam, quæ verba illa de sa-
 crificio in hac vita factò, & in alia acceptan-
 do interpretatur. Sacrificium (inquit) iusti-
 tiæ, sola Christi passio fuit: quæ tantundem
 redditur Deo, quantum peccatum omnium
 nostrum abstulerat. Satisfecit enim Chri-
 stus moriens Deo pro peccatis nostris (vt no-
 stri theologi docent) ad iustitiæ equalitatē: p-
 pter quod non immeritò sacrificium iusti-
 tiæ dici potest. Hoc ergo sacrificium iusti-
 tiæ tunc Deus acceptabit, cū muros Hieru-
 salem edificabit: cū homines post huius
 vite angustias & lachrymas ad delectationē
 nunquam finituram transmittet. Verū hic
 scrupulus non parvus vrget. Quo pacto tu
 dicis sacrificium illud postea in gloria ac-
 ceptandum, quasi non fuerit Deo accepta pas-
 sio filij sui, cum illam in ara crucis idem fi-
 lius patri obtulit? Accepta quidem tunc fuit
 & grata Deo passio filij sui: sed non tunc red-
 ditum est illi id, ad quod accepta fuit. Ac-
 ceptata tunc fuit à Deo in voluntate, sed non
 in premij retributione tunc illi reddita: quo-
 niam & sic accepta fuit ad gratiam & gloriā,
 nobis per illius merita reddendam: non ta-
 men tunc omnibus, quibus reddenda erat,
 reddita est gratia aut gloria. Tunc ergo demū
 sacrificium iustitiæ Deus acceptasse dicerur:
 cū

cum omnibus in superna ciuitate locadis red-
 dita fuerit per merita passionis Christi gloria
 sempiterna. Eodem etiam modo, tunc Deus
 acceptabit iustorum hominum oblationes
 & holocausta, quę in hac vita illi oblata sunt:
 quia tunc iuxta vniuscuiusque meritum, obla-
 tioni & holocausto pręmium tribuet. Vtrū
 que horum Deus acceptabit, oblationes &
 holocausta. Non enim idem vtrumque: quo-
 niam aliud est oblatio, aliud holocaustum.
 Hoc enim inter oblationem & holocaustum
 distat: quia omne holocaustum, oblatio & sa-
 crificium est: non tamē vice versa, omnis obla-
 tio aut omne sacrificium, est holocaustum.
 Holocaustum dicebatur sacrificiū illud, quo
 totum igne cremabatur, ita, vt nihil ex eo in
 sacerdotis vsum remaneret: qualis erat obla-
 tio bouis, & ouis, & caprę, turturis, & colum-
 bę. Hęc enim (vt Leuiticus liber narrat) tota Leuit. 1.
 igne cōburebatur: & ideo holocaustū diceba-
 tur. Nā holocaustū gręcę, totū incēsum, lati-
 nē dicitur: quā holō gręcę, totū dicitur latinē:
 caufis, dicitur incēso: & inde holocaustū, dici-
 tur sacrificiū illud, quod totū igne cōsumptū
 est. Oblatio autem illa dicebatur, quę nō to-
 ta consumebatur igne: sed ex ea aliquid in sa-
 cerdotis vsum seruabatur. Oblationem facit
 coniugatus: quia & si aliquam carnis suę libi-

dinem a se auferat, aliquas tamen carnis delicias quantum honestas, sibi seruat. Holocaustum offert vere virgo, qui totam suam carnem sic Deo sacranit, vt nullas carnis delicias quamlibet honestas experiri optet. Oblationem facit is, quia sua pauperibus distribuens, partem aliquam, quam se alere possit, ad usus suos seruat. Holocaustum vero facit, qui vendit omnia quae habet, & dat pauperibus, vt liberius Christus

Mat. 10. sequi possit, Holocaustum fecerant apostoli, cum relictis omnibus, secuti sunt Christum. Holocaustum faciunt monachi, qui omnem suam suppellectilem, & corpus suum, & suam voluntatem sic Deo consecrarunt: vt iam nihil habere, nihilque velle possint, nisi quod prelati, cui se vltro subdiderunt, illis permiserit: vt cum pro-

Psal. 72. pheta dicere possint. Vt iumentum factus sum apud te. Illi denique oblationem faciunt, qui sic operantur ea quae deisunt, vt aliqua quae seculi sunt, non relinquunt. Illi vero holocaustum offerant, qui cuncta quae mundi sunt deferentes, totam mentem igne diuini amoris accedunt. Et haec sunt illa holocausta, quae David se oblaturum promittit Deo, dicens. Holocaustum

Psal. 65. si medullata offeram tibi cum mense arietum, offeram tibi boues cum hircis. Medullata inquam, non (vt ita dicam) corticata, qualia fuerunt illa veteris legis sacrificia, quae iuxta solum litere

corticem fiebant: quoniã pater cœlestis non
 eos querit, qui solo corpore illum adorant: sed
 eos, qui adorant illũ in spũ & veritate: nõ illos **Ioan. 4.**
 qui adorant in cortice, sed qui adorant in me-
 dulla. Et ideo ait. Holocausta medullata offe-
 ram tibi cũ incenso arietũ: offeram tibi boues
 cum hircis. Quibus verbis tria holocaustorũ
 gĩa, quæ de pecoribus fieri lex præceperat, **Leuit. 1.**
 ad spirituales intelligentiã fore referenda, ex-
 pressit. Bouẽ. scilicet arietẽ, & hircũ. Bos ad laborem
 prodesse dignoscitur. Ovis aut aries, ad nutri-
 mentũ hominũ & vestimentũ. Nam ex carni-
 bus arietis homo nutritur: & ex lana illius, pan-
 nus texitur, vnde vestimentũ conficitur. Ca-
 pra & hircus in altis pascuntur, & acutissi-
 mi visus sunt. Qui totum quem possunt la-
 borem in proximorum obsequia ob Dei amo-
 rem impendunt, bouis immolant holocau-
 stũ. Qui autem viribus suis sic destituti sunt,
 vt laborare non possint, sed proximis suis ad
 vitæ sustentationem necessaria subministrãt,
 ovis & arietis faciunt holocaustum. Capræ
 aut hirci holocaustum offert, qui & si in hac
 terra corpore existat, mente tñ in cœlestibus
 cõuersatur: illa toto corde considerat, illa terre-
 nis spretis toto affectu diligit. Vtrũq; horum
 sacrificiorũ Deus acceptabit, cũ eorũ cuilibet
 dignũ præmiũ tribuere dignabitur. Accepta-
 bit

bit enim tunc Deus oblationes & holocausta, cum dabit gloriam virginibus, dabit & coniugatis. Oblationes acceptabit, cum dabit gloriam iis, qui sibi necessaria seruantes, de superabundanti eleemosynas propter Dei amorem pauperibus fecerunt. Holocausta acceptabit, quando in gloriam suam introducere dignabitur eos, qui nihil sibi seruantes, omnia in pauperum usus impenderunt. Oblationes & holocausta acceptabit: quia his & illis gloria sempiternam tribuet. Non solum acceptat holocausta, sed etiam oblationes: quia non solum virginibus gloriam suam seruabit, sed etiam coniugatis: non solum monachis, sed etiam iis, qui extra monachatum sunt.

Gen. 19 Cum enim Loth Sodomæ incendium fugeret, præcipitur illi, ut montem ascendat, ut in illo posset se ab incendio liberare. Verum cum montis ascensum difficilem reputasset Loth, concessum est illi ab angelo, ut ad paruulam ciuitatem nomine Segor, non longè à Sodomâ sitam diuerteret, in qua se posset saluare. In monte securior fuisset Loth, sed difficilius illuc ascendisset. Ad Segor facilius accessit: & quanuis ibi liber erat, non tamen æquè tutus, ut in monte. Securior est virginitas, sed difficilius seruatur. Altius est virginitatis meritum, sed facilius est coniugium. Maius est meritum omnia pau-

peri-

Peribus impendere, sed facilius est de superabundanti egentibus distribuere. Illud tutius est, quoniam longius distat ab incendio: hoc facilius, quia minus habet laboris. Illud in monte significatum est, hoc in Segor parua ciuitate. Vtrunque tamen Deo miserante saluare potest: quia vterque ex Dei benigna dispensatione est salutis status. Saluatus est enim Loth in parua ciuitate Deo concedente, qui sicut acceptat holocausta, ita etiã oblationes. Sicut maxima quæque merita præmio afficit, ita etiã parua. Cũ ergo Dauid ait, Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ, oblationes & holocausta. Sacrificium iustitiæ, ad Christi passionem referendum est. Oblationes autem & holocausta: ad diuersa iustorum hominũ merita. Tunc imponent super altare tuum vitulos. Altare hoc Christus Redemptor noster est, in quo sacrificia offeruntur, cùm opera nostra innixa passionis illius meritis Deo sacran- tur. Hoc est altare illud, quod dominus in lege de terra facere præcipit, dicens. Altare de terra facietis mihi. Altare de terra factum, est Christus: quia veritas de terra orta est: & verbum caro factum est. Vituli, qui super hoc altare ponentur, sunt (vt diximus) laudes, quas Deo offerunt sancti, de quibus Oseas propheta dixit. Reddemus vitulos labiorum nostrorum.

Exo. 20

Psal. 84

Ioan. 1.

Ose. 14

rum.

H O M I L I A

Rom. 8 strorum. Vel per vitulos intelligi potest (& fortè melius) libertas illa, quam beati in patria habēt ab omni seruitute pœnæ & culpæ: quia tunc creatura liberabitur à seruitute corruptionis, in libertatem gloriæ filiorum Dei. At vitulus subiectionem nescit, quoniam nõ dum iugum suscepit, nec adhuc est aptus laboribus. Propter quod meritò libertatem illã significare potest, quæ subiectionis iugũ ignorat. Hos vitulos super altare imponemus, cū bona quæ fecimus in Christi gloriam referemus, ab illo esse cognoscentes quicquid boni operis habuerimus. In hoc altari oblatum munus offerimus, cū opera nostra, dominicæ incarnationis fide solidamus. Tūc à deo nostrum accipitur: quando super hoc altare, hoc est super Christum, nostra humilitas posuerit quicquid boni operatur, vt inde gratiã haurire possit, qua Deo valeat esse acceptum. Possumus adhuc aliter hunc psalmi versiculum interpretari iuxta aliã temporis insinuationem: ita vt, illud temporale aduerbiũ, tūc, non significet tempus illud post hanc vitam futurum, quando muri illius supernæ ciuitatis Hierusalem erunt ædificati: sed solũ huius vitæ presentis tempus significet, cū iam dñs in bona voluntate sua benefecerit Sion. Et iuxta hanc significationem, talis erit illius

versi

verficuli sensus. Tunc cum benignè feceris in
 bona voluntate Sion, acceptabis sacrificium
 iustitiæ, oblationes & holocausta. Nisi enim
 Deus benignè nobiscum fecisset, pro nobis
 homo fieri, & homo mori dignatus, nul-
 lum esset hominum sacrificium, quod Deo
 acceptum & gratum esse posset. Nec pec-
 catorum omnium pœnitentia, nec virginum casti-
 tas, nec confessorum lacrymæ, nec martyrum
 omnium tormenta quamlibet acerba, acce-
 pta Deo fuissent, nisi Christus patiens pro no-
 bis intercessisset. Non enim sunt condignæ Rom. 8
 paffiones huius seculi (vt ait Paulus) ad futu-
 ram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Pas-
 sione autem Christi interueniente, factæ sunt
 dignæ: quoniam Christus saluator noster pas-
 sione sua hoc meruit, vt iusto bene operanti,
 gratia & gloria tribuatur. Seclude Christi me-
 rita, & nullum erit Deo acceptum sacrificium,
 Postquam autem Deus benignè fecit cum
 Sio, pro hominibus homo factus, crucifixus
 & mortuus: ex tunc cepit acceptare homi-
 num sacrificia, oblationes & holocausta, quæ
 antea accepta non erant. Nam quamuis iu-
 storum opera ante Christi passionem bona
 fuerint, ac proinde quodammodo deo grata,
 non tamè sic absolutè & exactè & cõsumma-
 tæ erant Deo accepta, vt pro illis tunc gloria
daretur

daretur alicui sempiterna. Nec Abrahę fides, nec patientia Iob, nec omnium prophetarũ merita ante Christi passionem gloriam obtinere potuerunt: quippe, quia nondum benignę Deus fecerat Sion, pro illa moriens. At Christo pro nobis mortuo, latronis sacrificiũ acceptatur: quia eodem die, quo inclinato capite Christus emisit spiritum, latro cum illo quiescit in paradiso. Cur hoc? Quia iã Deus cum hominibus benignę fecerat, pro illis mori dignatus. David ergo hanc Dei benignitatem præsentens, & ab illa totum ferę hominis meritum profecturũ præuidēs, ait. Tunc acceptabis sacrificium iustitię, oblationes & holocausta. Tunc, inquam, cũ benignę feceris Sion. Tunc imponēt super altare tuum vitulos. Altare Christi crux est: quoniã super hanc Christus, qui sacerdos est secundũ ordinem Melchisedech, semetipsum obtulit immaculatum Deo. Hoc est mysticum illud altare, super quod Iosue totum Deuteronomium scripsisse dicitur. Deuteronomiũ gręcę, secunda lex latinę dicitur. Prima lex fuit lex Moyfi. Secunda est lex euangelica per Christum data: & hæc proinde est mysticũ Deuteronomium. Hoc mysticum Deuteronomium super altare scribitur, dũ Christus saluator noster, qui totam legem in se cõtinebat,

8. moſi

Iosue. 8.

bat, cruci affigitur. Christo enim cruci affixo, duo charitatis precepta, ex quibus tota lex pendet, hominibus ostenduntur. Super hoc altare hotaines imponunt vitulos: cum pro amore Christi carnem cum vitijs suis crucifigunt. Nam caro nostra vitulus est: quoniam sicut hic iugum non nouit, liberè discurret, vndiq̄ ue saliens: ita caro nostra omne laboris iugum reijcit, discurrere per delicias satagit. Propter quod Hieremias ijs qui carnis delicias querunt loquens, ait. Effusi estis sicut vituli super herbam. Hos vitulos super crucis altare ponere, est carnem ieiunijs, vigilijs, flagellis sic affligere, vt omnis illa lasciuia moriatur & pereat. Sed ne in huiusmodi sacrificio, aut oblatione erremus, carnem magis quàm decet affligentes, modum, quo id rectè facere possumus, Moyfes nos docet, cum de vituli oblatione loquens, ait. Detracta pelle hostiæ, artus in frustra concident, & subijcient in altari ignem, strue lignorum ante composita, & membra quæ caesa sunt, desuper ordinantes. Hostiæ nostræ pellem deponimus, cum vitæ nostræ superficiem reijcientes, interiora illius perscrutamur. Multa nâque bona apparent, quæ bona non sunt. Cum aliquis carnem suam vltra modum affligit, bonum se facere credit: quia quandam virtutis speciem actus ille

Hic. 50.

Leuit. 1

habere videtur. Sed detracta pelle, nō ita esse
 (vt credit) iudicabit: quoniam oportet carnē
 in feruitutem redigere, non extinguere: oportet
 vitia carnis extinguere, non carnē ipsam.
 Propter quod artus in frustra concidi iubentur:
 vt videlicet mortificationis nostræ actiones
 singulas examinemus, ne sub virtutum
 imagine vitia aliqua lateant. Omnia huius
 vituli membra igne cremanda sunt: quia omnis
 carnis affectio igne charitatis cremari debet:
 vt bona sit, & deo accepta. Omnia membra
 igne comburere docebat, qui omnia in
 Dei amorem referre monebat. Membra igne
 cremari precipiebat Christus saluator nolter
 cūm remota omni fallaci & inani gloria propter
 solum Deum, qui cordis secreta inspicit,
 ieiunare, orare, eleemosynam facere monebat.
 Ecce qualiter vitulum, hoc est carnem
 tuā immolare debes. Hos vitulos multi post
 Christi passionem super altare dei, hoc est super
 crucem imponunt: quoniam multi, carnis
 delicijs spreto, carnem suam cum vitijs
 crucifigere satagunt: multi vestigia Christi
 sequi conantur, & ad illius exemplum corpora
 sua cruciatibus & mortibus tradunt pro amore
 illius, quem admodum ille vitam suam pro
 nobis omnibus posuit. Tu ergo, qui liberè per
 vitia tanquam vitulus saliens discurristi, qui à
 carne

carne tua omne subiectionis & afflictionis iugum excussisti, impone tunc vitulum super altare Christi, hoc est, super crucem. Ad Christi exemplum afflige carnem tuam ieiunijs, flagellis, vigilijs, peregrinationibus, quemadmodum ille pro te ieiunavit, flagellatus est, vigilavit, peregrinatus est. Si non potes virginitatē servare, duc vxorem si virginitatē non pmisisti. Si nō audes omnia pauperib⁹ distribuere, saltem de eo, quod superest, fac elemosynam. Si non potes holocaustum facere, fac oblationem: quia postquam Deus benignē fecit in bona voluntate sua Sion, iam Deus acceptat oblationes sicut holocausta: quia cuilibet illorum sacrificiorum (modò illud rectē factum fuerit) tribuet gloriam sempiternam, per merita Iesu Christi filij eius: qui cum illo & cum spiritu sancto vivit & regnat in secula seculorum Amen.

Laus Deo.

INDEX

RERVM NOTABILIVM

QVAE IN HOC OPV-

sculo continentur; in quo primus
numerus folium, secundus verò

paginam de
signat.

A

ADAM collocavit Deus post pec-
catum ante paradisum ad maio-
rem utilitatem eius. Fo. 58. pa. 1.

Adam peccante, vitam animæ &
vitam corporis amisit: ista tamen duo mo-
riente Christo, & resurgente, recuperaui-
mus. fo. 125. pa. 2. in fin.

Aduentus visibilis dñi duplex est: in primo
ostendit suam misericordiam: in secundo
ostendit suam iustitiam. fo. 134. pa. 1.

Amicorum lex est, vt eadem ament, & eadē
etiam odio habeant. fo. 81. pag. 2.

Angelus seipsum amavit velut alter Narcis-
sus. fo. 87. pa. 2.

Anima nostra in carne posita nauiculę in a-
qua comparatur, fo. 83. pa. 2.

Aĩa à carne infirmitatē suā trahit. f. 84. pa. 2.

I N D E X

- Anima in gratia maximam habet pulchritudinem. fo. 87. pa. 2.
- Animæ solummodo glorificantur ante iudicium: possidebit tamen homo duplicia vestimenta post iudicium. fo. 95. pa. 2.
- Animalia minuta: locusta, bruchus, rubigo, & eruca, quid significant ponitur. f. 12. pa. 2.
- Appetitus siue bonus siue malus radici arboris comparatur. fo. 143. pa. 1.
- Argumentum quod totius operis est summa, luci comparatur. fo. 6. pag. 2.
- Auaritia pulueri comparatur. fol. 45. pa. 2.
- Auditus nomine in sacra scriptura aliquando obedientia denotatur. fo. 93. p. 2.

B

- B**aptismi sacramentum non est iterabile: cum sit quasi quædam Christi figura. fo. 86. pag. 2.
- Beatorum corda sibi inuicem sunt manifesta. fo. 175. pa. 1.
- Beneficia peccatori collata arguunt ipsum in gratitudinis: ut tanto indignior sit venia, quanto maiora fuerunt. fo. 22. pa. 1.
- Beneficia Dei soli comparatur: quia aliquos emolliunt, alios vero indurant. fo. 131. pa. 4.

C

- C**æcus multa incommoda sustinet. fo. 17. pa. 2.

Care-

INDEX

- Cæremonia veteris legis non emundabant animam.** fo.86.pa.1.
Cain, vt multi censent, vsq; ad septē gñationes fuit expectatus ad pœnitentiã. f.34. p.1
Canis comparatur peccator, qui non sint aliũ canem lingere vulnera sua. fo.56.p.1.
Caro nostra propter peccatũ suscepit maledictionẽ, germinãdi spinas & tribulos. f.11. p.1
Caro in seruitutem est redigenda, non tamen extinguenda. fo.186.pag.1.
Caro in sacra scriptura aliquando ipsam nudam substantiam aliquando vitium illius significat. fo.144.pa.1.
Carnis delicia pici comparantur. fo.46. pa.1.
Carnis concupiscẽtia quodãmodo minuit iudiciũ & vim intellectiuã hebetat. f.74. p.2
Carnis motus canium latratibus comparatur fo.46.pa.1.
Charitas patriæ auro mundo comparatur. fo.59.pag.2.
Charitas igni comparatur, quia habet virtutem innouandi. fo.113.pa.2.
Charitas auro comparatur. fo.173.pag.1.
Charitatis præceptum cur nouum dicatur declaratur. folio.116. pagin.2.
Christus saluator Christus medicus, qui dat salutem regibus. fo.148.p.1
Christus triginta trium annorũ vel paulò am

I N D E X.

- plus erat, quando mortuus est. fo. 183. pa. 10
 Christus est altare, & fuit figuratum in altari,
 quod precepit Deus fieri de terra. f. 185. p. 2.
 Christi meritis opera hominū sunt accepta,
 quæ alias non essent accepta. fo. 186. pag. 2
 Christum induere quid sit, dicitur. fo. 117. pa. 2
 Ciuitatis supernæ structura describitur. fol.
 172. pagin. 1. cum sequent.
 Cognitio peccatorum omnino est necessaria
 peccatori. fol. 51. pag. 2
 Confessio est dux in pugna pœnitentis, con-
 tra peccata. fo. 100. p. 2. in fi.
 Conscientia hominis facies eius dicitur, quia
 per illam ab omnipotenti Deo cognosci-
 tur. fo. 119. pagina. 2.
 Contradictio vires operantis minuit. fol. 74
 pagi. 1.
 Contra, præpositio multipliciter sumitur.
 folio. 56. pag. 2.
 Cor hominis mari profundo comparatur.
 folio. 50. pag. 1.
 Cor contritum comparatur aromatibus ni-
 mium fractis, & comminutis, quæ multū
 redolent. fo. 168. p. 1.
 Cordis nostri immunditi am sicut aquam ef-
 fundere debemus: sunt tamen multi, qui in
 confessione non sic faciunt. fo. 180. pagin. 1.
 Crystallus super capita animalium visa christū
 figura

I N D E X.

figurauit, in quo pulchritudo misericordie
& horror iustitiæ inuenitur. fo. 122. pag. 1.

D

David coram se peccatum suum ha-
buit, vt magis ac magis illius poeni-
teret. fol. 57. pag. 1.

David prophetauit de omnibus pertinenti-
bus ad humani generis redemptionem. fo-
lio. 92. pag. 1.

David correctus non murmurauit, sed patien-
ter tulit. fol. 94. pag. 2.

David initium bonorum suorum tribuit Deo,
& perseuerantiam in illis. fo. 130. pa. 1.

Dauidis historia extensè ponitur. fo. 7. pa. 1.

Dauidis peccatum non solùm fuit magnum,
verùm etiam multiplex. fo. 26. & 27.

Debitum peccati quare dicitur infinitum.
folio. 159. pag. 2.

Deliciæ mundanæ liquori comparatur. fo-
lio. 45. pag. 2.

Deus noster vt peccatoris misereatur, legis ta-
bulas frangit. fo. 23. pag. 1.

Deus infinitus est, & omne quod in Deo est,
infinitum est. fol. 24. pa. 2.

Deus noster non solùm peccata dimittit, sed
etiã simul multa donari tribuit. fo. 42. p. 1.

Deus noster iustus ac omnipotens est, & ideo
peccata impunita non dimittet. folio. 65.

I N D E X .

- pa.2.&.fo.8.pagi.2.
Deus noster tãtò magis peccatorum recordatur vt puniat, quantò magis peccatorum illorum obliuiscitur. folio.94.pag.2.
Deus noster cùn. sit mundissimus, mundum cor, mundum templum, mundum hospitũ requirit. fol.107.pagina.1.
Deus noster speculo comparatur: quia sine variatione sui talem reddit faciem, qualis est ea, quæ sibi, obijcitur. foli.121.&.122.
Deus noster benignè & benignissimè nobiscum agere decreuit. fol.179.pa.1.&.2.
Differentia inter iniquitatem & peccatũ describitur. fol.46.pagin. 2.
Differentia magna est inter sacramenta expiationis veteris legis, & baptismum seu poenitentiam. fo.84.pa.1.
Dilectio vt lata & ampla sit ad amicum & inimicum debet se extendere. fo.175.p.1.
Diuitiæ veræ sunt virtutes, & hoc auarorum testimonio. fol.16.pa.1.&.2.
Diuitiæ veræ non sunt terrenæ. fo.15. pag. 2.
Donum sapientiæ & donum scientiæ, quid sit ponitur. fol.133.pag.1.&.2.

E

- E**ccllesia militans nõ erit sine macula & ruga. foli.105.pagin.1.
Eccllesia præsens lapidiciæ cõparatur, ex qua

I N D E X.

- ex qua summuntur lapides ad ædificationē
murorum ciuitatis supernæ. fo.172.pag.1.
- Ecclesia militans aurum est, non tamen plenē
purgatum. fo.173.pagina.2.
- Effectus peccati aliquando in sacra scriptura
vocatur peccatum, sicut scriptura alicuius
scribæ vocatur manus. fo.72.pag.1.
- Effectus multotiens appellatur nomine suæ
causæ: sicut peccatū dicimus sanguinē, quia à
sanguine, id est carnis appetitū est. f.145.p.1.
- Error Aerij circa nuptias redarguitur. fo-
lio.70.pag.1.
- Error Pelagij circa originale peccatū proster-
nitur. fol.71.pagin.1.
- Error Armenorum circa remissionem pecca-
tū in spiriū sanctū destruitur. fo.75.p.1.&.2.
- Error Lutheri circa poenitentiam, destruitur.
folio.100.pag.1.
- Error Ebionis. & Cherinti circa sacrificia vete-
ris legis confunditur. folio.163.pa.1.

F

- F**acies aliquando sumitur pro ira. fo-
lio.98.pagin.1.
- Facies Dei nostri duplex est, alia iusti-
tiæ, alia misericordiæ. fol.109.pag.2.
- Fides aliquando denotatur per auditum in sa-
cra scriptura. fol.91.pag.2.
- Figura malorū aliquando est bonus vir vt lob
percus.

I N D E X.

- percussus, & mala aliquādo sunt figura bonorum. foli. 20. pag. 1.
- Figura statuæ, quam in somno vidit Nabuchodonosor declaratur. fol. 58. p. 2.
- Figura fuerunt baptismi illa, quæ contigerunt filiis Israel trāseuntibus mare rubrum. foli. 84. pag. 2.
- Figura fuerunt illa, quæ in mūdatione leprosi fiebant mortis Christi & redēptionis generis humani. fol. 88. pag. 1. & 2.
- Figura de seruo hebræo spōte libertatem reijciente declaratur. fol. 94. pagina. 1.
- Figura fuit Iosue pugnans contra Amalech, poenitentis peccantis contra vitia & peccata. fol. 100. pagi. 2.
- Figura fuit Pharao cū omni exercitu suo suffocatus in mari, & leprosus, qui iuxta legē tenebatur omnes radere capillos, & præceptum datum Sauli vt demoliretur Amalech, & omnia quæ habebat poenitentis, quia omnium peccatorum tenetur agere poenitentiam. fo. 101. & 102.
- Figura fuit Iudas Machabæus veri poenitentis, qui plenē mundat templū animæ suæ. folio. 108. pag. 2.
- Figura filiorum Israel in captiuitate & in labo reluti, & lateris positorum declaratur de genere humano. fol. 172. p. 1.
- Figura

I N D E X.

Figura fuit vacca quæ comburebatur in sacrificio, domini nostri Iesu Christi, qui in ara crucis se obtulit Deo patri. folio 160. pagina. 1. & 2.

Figura fuit turtur, & quæ circa ipsam faciebāt, peccatoris contriti, & totaliter ad Deū conuersi. fol. 169. pagi. 1.

Flemus cum ex utero matris emergimus, duplici ex causa. folio. 126. pagin. 1.

Flos agri in multis periculis est posita. folio. 130. pagin. 2.

Franciscus ordinis minorum fundator tribuit misericordiae diuinæ quod Socrates Philosophus philosophiæ. folio. 31. pa. 14

Fruolis ac futilibus excusationibus peccata palliante, similes sunt Adæ facienti sibi perizomata. fol. 54. pag. 1.

G

Gratiam sacramentorum designauit aqua quæ ex Christi latere exiuit. fol. 162. pa. 1.

Gratia seu charitas est cibus animæ, & omnis virtutis saporem in se continet, prout faciebat manna. foli. 85. pagin. 2.

Gratia est triplex, præueniens, cooperans, & perficiens. foli. 103. pag. 2.

Gaudia huius mundi sunt vana. folio. 125. prgin. 1.

I N D E X.

H

- H**olocauftum est oblatio seu sacrificiũ non tamen econuerfo. fo.183.p.1.
- H**olocausta offerũt aliqui, alij tñ offerunt oblationẽ seu sacrificiũ. fo.183. pagina.1.&.2.
- H**olocaustorũ triagenera declarantur, scilicet bouis, arietis, & hirci. fo.184. pag.1.
- H**omo spiritu sancto indiget, vt in bonum dirigatur. folio.111. pagin.1.
- H**omo siue iustus siue peccator arbori comparatur, fol.142. pag.2.
- H**omo peccando minus culpabilis fuit quam angelus. fo.76. pa.1.
- H**omini omnia seruiunt etiam angeli. folio.29. pag.1.

I

- I**ebusæus non potuit extirpari, Deo ita disponente, ad exercitium filiorum Israel. fo.147. pa.2.
- I**n intellectus est pars non parua liberi arbitrij, folio.75. pag.2.
- I**ustus quicumque non securus viuatur, sed semper cadere meruat. folio.9. pag.1.
- I**usti varijs gressibus incedunt in via Dei. folio.112. pagin.2.
- I**ustitia Dei fluius igneus est. fo.lio.120. pagina.1.

INDEX.

L

- L** Abia peccatorum aperta sunt ad malū,
non tamen ad bonū. fol.150.pag.2.
- Laudari non vult Deus ab ipsis peccato
ribus,& multa alia laudum Dei nostri. fo
lio.152.pag.1.cum sequenti.
- Lepori abscondenti caput in dumeto, cōpa
ratur peccator. fol.66.pa.1.
- Leproso comparatur peccator. fo.47. pag.1.
- Latari non possunt de beneficijs per Christū
collatis quæ illa non credunt. fol.128.
pagi.2.in fi.
- Latitiam in seipso experitur poenitens post
integram peccatorum confessionem, & se
exoneratum graui pondere. fo
lio.129.pagi.2.
- Libertas humani generis per Christum data
est. folio.126.pagina.1.
- Libido multorum malorum est causa. fo
lio.8.pag.2.
- Luctus dolor & tristitia peccatoris augetur
ex cōsideratione bonorum quæ perdidit.
folio.57.pagin.1.
- Lucifer captiuū tens genuens humanū cōpa
ratur quibusdam animalibus, quæ sic con
stringunt aliquid intra se inclusum, quod
sine fractione nō dimittant. fo.127.p.1.&2.
- Luto comparatur homo. fo.76.pag.1.
- Macu-

I N D E X.

M

- M** Aculare possunt tria, fumus, puluis,
& liquor. fo. 44. pa. 1. & 2.
- Mentes iustorum non mundæ reperiuntur, si Deus illos remotâ pietate iudicare voluerit. fol. 178. pagin. 2.
- Meritum nostrum meritum de condigno appellatur. fol. 25. pa. 1.
- Misericordia Dei ad se relata, infinita est, ad opera tamen relata parua, vel magna dicitur. fo. 23. p. 2.
- Misericordia dei lata longa est & profunda. folio. 24. pag. 1.
- Misericordia Dei vndique nos circumdat. folio. 26. pag. 1.
- Misericordia Dei vbique resplendet. folio. 27. pag. 1. & 2.
- Misericordia Dei magna est in creatione creaturarum ad hominis vtilitatem, & in assumptione humanitatis, & in hoc quod a peccato nos defendit, & in hoc quod pro peccatis poenas debitas non statim exigit. folio. 27. cum sequentibus.
- Misericordia Dei abutuntur peccatores. folio. 35. pag. 1.
- Misericordia Dei non impeditur longævitate peccatorum. foli. 41. pa. 1.
- Misericors Deus mouet peccatorem ad poenitentem

I N D E X

nitentiam, & donat illi gratiam post ipsam
pœnitentiam. folio. 36. cum sequentibus.

Moyſes vt populo parceret tabulas legis fre-
git. fo. 22. p. 2

Morbum ignorans proprium non quæret
mædicorum auxilium. fo. 50. pa. 1.

Morte Christi iugū legis fuit sublatū. f. 21. p. 2.

Mortis & natiuitatis cōsideratio multū iuuat
ad superbiam reprimendam. fo. 170. pag. 2.

Mundanæ felicitates nomine equi signifi-
cantur. folio. 148. pag. 2:

N

Necessariū & æternum est, quicquid
in deo est. fo. 158. p. 2.

Numerus denarius perseuerantiam
in bono significat. fo. 130. & 131.

O

Obedientia melior est quàm victi-
ma. fo. 167. pag. 2.

Occasio peccati portalata est p̄ quā
peccatum ipsum ingreditur. fo. 94. pa. 1.

Ociositas multorum malorum est occasio vt
patet in Dauide. fo. 74. p. 1.

Oculi domini cuncta prospiciunt, & ideo o-
portet peccatorem ipsum timere, & ipsum
reuereri. fo. 65. pa. 2.

Organū animæ nostræ est corpus, quia ipso
tanquā instrumēto laudat Deū. fo. 153. p. 1.

I N D E X.

P

- P**assio Christi, quando passus est, fuit accepta à deo in voluntate, non tamen in præmij retributione tunc illi redita. fo. 182. pag. 2.
- Pauci sunt qui de diuina misericordia confidunt, vt Cain & Iudas, multi tamen, qui iustitiæ illius obliuiscuntur. fo. 140. p. 1.
- Peccator exemplo Dauidis nunquam de dei misericordia diffidat, propter quæcunque scelera. fo. 9. pag. 1.
- Peccator est pauper cæcus & nudus. f. 15. pa. 1.
- Peccator ad misericordiã dei tanq̃ ad Asylũ confugere debet. fo. 21. pag. 2.
- Peccator suis viribus à peccato resurgere non potest. fo. 37. pe. 1.
- Peccator cõparatur imagini relucenti in speculo. fo. 38. p. 1.
- Peccator phreneticõ comparatur. f. 51. pa. 1.
- Peccator prius in se puniat peccata sua, vt Deus nõ puniat. fo. 78. pag. 2. in fi.
- Peccatoris expectatio ad pœnitentiã si non cõuertat, maioris supplicij erit causa. f. 13. p. 2.
- Peccatoris intellectus, memoria, & voluntas, impediuntur ne exeant in actus suos respectu dei. fo. 167. pa. 2.
- Peccatores currere debent in odorem vnguentorum Christi. fo. 140. pag. 2.
- Peccatum

INDEX

- Peccatum vnum impellit ad alterum, vt fluctus in aqua excitat alterum. fo. 29. pa. 2.
- Peccatum in spiritum sanctum quid sit declaratur. fo. 42. pag. 1. & f. 124. p. 2.
- Peccatum animam maculat. fo. 44. pa. 1.
- Peccatum est velut quoddam mendacium. fo. 81. pa. 2.
- Peccatum in triplici differentia consistit, quia aut ignorantia aut infirmitate aut malitia. fo. 102. pa. 1.
- Peccatum post actum peccati nihil aliud est præter obligationem ad æternam pœnam. fo. 158. pag. 2.
- Peccati originalis effectus seu incõmoda & pœnæ quæ ex ipso peccato nobis venerunt, ponuntur. fol. 72. pa. 1. & fol. 77. pagin. 1.
- Peccata sua & vitia sepe peccatores dicunt esse virtutes. fol. 52. pa. 1.
- Peccatorum remissio potest esse sine infusione gratiæ. fol. 39. pag. 2.
- Peccatorum remissio & multa alia occulta erant antiquis. foli. 80. & 81.
- Perfectorum opera ac etiam illorum opera qui nõ sunt tam perfecti acceptat Deus, figura huius est in Loth fugiente incendium Sodomæ. fol. 184. pag. 2.
- Perseuerare debent boni in bona vita incepta. fo. 180. pag. 2.

I N D E X

- Perseuerantia & firmitas in bono æquè donū
 dei est, sicut boni operis initiū. fo. 130. pa. 2.
- Plumis comparantur omnes corporis dotes
 & gratiæ. fo. 170. pa. 1.
- Pœnitēs graues hostes. i. grauiā peccata prius
 aggrediatur: quoniā his superatis, faciliter
 aliorū victoriam habebit. fo. 102. pa. 2.
- Pœnitentia conuenienter comparatur iubi-
 læo. folio. 10. pag. 2.
- Pœnitentia adueniente, bona perditā recupe-
 rantur. fo. 10. pa. 2.
- Pœnitentia nō erit fructuosa sine spe veniæ.
 fo. 38. 39.
- Pœnitentia delentur peccata quanuis grauiā
 sint. fo. 87. pag. 1.
- Possessio nostra est vita æterna. fo. 12. pa. 1.
- Possessio nostra est quodlibet opus bonum.
 fo. 12. pag. 1.
- Possessio nostra adueniente peccato à paruis
 animalibus destruitur. fo. 12. pa. 2.
- Præcepta Dei possumus faciliter seruare. fo.
 165. pa. 2.
- Prædicatores laudabiliter possunt appetere
 officium prædicationis. fo. 112. pa. 2.
- Prædicatores in tubis argentis figurati sunt.
 fo. 141. pa. 2.
- Prædicatorum condiciones ponuntur. fo. 133.
 pag. 1. cum sequentibus.

I N D E X

Prælatus ad salutem subditi magis quàm ad
obseruantiam legis & statutorum attende
re debet. fo.23.pag.1

Præsentiam domini peccator timere deberet,
vt sic se abstineret à peccatis. fo.65.p.1.et.2.

Psalms quinquagesimus iuxta mysticã si-
gnificationem tali numero est collocatus.
fol.10. pa.1.

Puer cum baculo Helisei Moysem cum ter-
rore legis significauit. Et Helisæus significa-
uit Christum. fol.162.pa.2.

Putei quos foderat Isaac sacram scripturam
representant. fo.106.pag.2.

Q

Quinquagesimus numerus remissioni pec-
catorum est cõsecratus. fol.10.pa.1.&2.

R

Radix montis, in quo tabulæ legis fra-
ctæ sunt, corpus Christi cū sit infima
illius substantia figurauit. fo.23. p.2

Reprehensiones vitiorum lapidibus missis cõ-
tra aliquem comparantur. fo.138.pag.1.

Repugnantia carnis data est nobis vt semper
haberemus materiam exercendæ virtutis.
fol.147.pagi.1.

Resurrectionis domini festiuitatem expectât
peccatores, vt tanquam canes ad vomitū
reuertantur. fo.131.pa.2

I N D E X.

- S
- S**acrificium quomodo vult Deus. f. cor
 contritum diuitibus & pauperibus
 est commune. fo. 165. pa. 2. cū sequen.
 Sacrificium laudis deo offert qui à terrenis vi
 tijs elōgatus Deū laudat, propter potentiā,
 sapiētiā, pietatē, liberalitatem. fo. 181. pa. 2
 Sacrificium iustitiæ fuit Christi passio quia
 Christus moriens satisfecit ad equalitatem
 iustitiæ. fo. 182. pa. 2
 Sacrificia veteris legis non proficiebant ad sa
 lutem animæ. fo. 157. pag. 2. cum sequen.
 vbi multa de sacrificijs.
 Sanguinis noīe peccatū significatur. fo. 93. pa
 gi. 2. in fine.
 Sanguis Christi oleo comparatur. f. 127. pa. 2.
 Sanguinis nomine appetitus carnis significa
 tur. fo. 144. pagin. 1.
 Scriptura sacra propter nostrum cōmodum
 aliorum peccata & pœnitentiā commemo
 rat. folio. 9. pag. 1.
 Scriptura sacra à Iudæis literaliter intellecta
 à nobis tñ spūaliter representatur in Moy
 se & Fisceilla & in filia Pharaonis ipsum
 Moysem à Fisceilla excludēte. fo. 80. pag. 1.
 Scriptura sacra sub eodem cortice literæ ha
 bet non solū varias sed etiam contrarias si
 gnificationes. fo. 118. pa. 1. & 2.
 Signa

I N D E X

- Signa veræ cognitionis & contritionis peccatorum patent. fo. 54. pag. 2.
- Singularis numerus pro plurali & econuerso sumitur in sacra scriptura. fol. 71. pagin. 2.
- Sordes peccatorum non quolibet dolore aut qualibet lachrymarum effusione abluuntur. fo. 47. p. 1
- Spiritui sancto consecrata est remissio peccatorum. fo. 89. pag. 2.
- Spū sancto veniēte in aīa omnia innouātur, nouæ cogitationes, nouæ affectiones, noua verba & opera, & nouus homo. f. 114. p. 1
- Spūs sanctus cū alicui datur, non tantū datur ad vtilitatē ipsius recipientis, sed etiam ad multorum vtilitatem. fol. 133. pag. 1.
- Statera in sensu mystico rationem representat. fol. 82. pagin. 2.
- Superbus locuste cōparatur. fo. 13. pa. 2.
- Superbiæ vitium denigrat faciem animæ bene operantis. fo. 44. pag. 2.
- Suscitauit Christus tres mortuos, significās suscitationem spirituales peccatoris. fol. 40. pa. 2.

T

- T**esta qua Iob saniem radebat Christi corpus significabat. fol. 20. pagina. 2.
- Titulus præstat psalmo quod argumentum, BB 4 præstat

I N D E X

- preceat alijs operibus. folio.6.pag.2
 Titulus in finem positus aliquibus psalmis de
 claratur. fol.10.pa.1.
 Tribulationes huius vitæ seu flagella nunciij
 sunt futuræ consolationis. fol.18.19.
 Tristitia quæ lætitiã sequitur acerbior est.
 fol.130.pa.1.

V

- V**aria crimina vitia seu peccata, varias
 petunt correctiones. fol.75.p.1
 Varij sunt viuendi modi, alius ex e-
 questri militia. fol.157. pa.1.
 Velum super faciem Moyfi positum quid si-
 gnificet. fol.80.p.2.
 Venia tantũmodo denegatur obstinato & dif-
 fidenti de misericordia Dei. fol.131.p.2
 Vetus sæpe significat in sacra scriptura demo-
 nistentationem. fol.130.pa.1.
 Verba quæ quis loquitur speculo cõparatur,
 quia in ipsis verbis potest vita ipsius confi-
 derari. fol.151.pagi.2.
 Veritatis nomen duplicem habet significatio-
 nem. fol.78.pa.1.
 Via certissima ad salutem spiritualem recupe-
 randam est confessio peccatorum vt in Pe-
 tro, Magdalena, &c. fol.31.32.
 Viæ domini sunt actiones seu opera eius. fo.
 134.pa.1.

I N D E X.

- V**iæ domini rectæ & pulchræ, in principio
tamen duræ & difficiles. fo. 135. pa. 1.
- V**iæ malorum difficiles, & tenebrôsæ, & no-
uissima earum ducunt ad mortem. fo-
lio. 13. pag. 1.
- V**irtutes sunt animæ robur quemadmodum
ossa cor. fo. 96. pag. 1.
- V**irtutes humiliantur adueniente peccato, in
patria tamen habebunt fortitudinem. fo-
lio. 96. pagin. 1.
- V**irtus vera est illa quæ in tentatione non suc-
cubuit. foli. 14. pag. 1.
- V**isio Ezechielis quâdo vidit quatuor anima-
lia declaratur de quolibet iusto. fo. 111. pa. 2.
- V**ita hominis bona est, si sit secundum spiri-
tum, mala autem, si sit secundum carnem.
folio. 144. pag. 1.
- V**ita præsens multum differt à vita cœlesti.
folio. 157. pag. 1.
- V**ita præsens lapidicinæ comparatur, in qua
malleus tribulationis auditur. fo. 177. pa. 2.
- V**ita peccatoris testatur quid ipse amet. fo-
lio. 151. pagina. 2.
- V**itulus qui subiectionem nescit libertatem
beatorum significat. folio. 185. pa. 1.
- V**itulo comparatur caro nostra. fo. 185. pa. 2.
- V**ngueta quæ fracto alabastro corporis Chri-
sti odorem dederunt sunt misericordia &

I N D E X.

- iustitia. fol.140. pag.1.
 Voluntas sæpè ad se trahit iudicium rationis
 ita vt sit ignorans omnis malus. folio
 19. pa.1. & fo. 51. pag.2. in fi.
 Volūtas Dei vnica est, licet respectu effectū
 multiplex dicatur. folio.27. pag.1.
 Voluptuosi testæ comparantur. fo.60. pa.1.
 Vrius erat dignus præmio & non mortis sup
 plicio. folio.8. pa.2.

¶ Deo gratias.

I N D E X

OMNIVM AV-

THORITATVM SA

cræ scripturæ quæ in hoc opere ab
auctore citantur & ab eo diligē
ter exponuntur .

GENESIS.

- ca. N monte saluum te fac: ne tu si-
19. mul pegeas. fo. 184. pagin. 1.
26 Puteos quos foderāt serui Abra-
hā impleuerunt humo Pale-
stini. folio. 106. pagi. 1.
31 Non eīm me respicit sicut heri & nudiuster-
tius. fo. 98. p. 2. Exodi.
1 **S**eruiebat populus in palea, luto & la-
tere. folio. 12. pagin. 1.
2 Pharaonis filia Moysen ē fiscella ex-
clusit. fo. 80. pagin. 1.
4 Ego obdurabo cor Pharaonis. fo. 35. pa. 1.
8 Venit musca grauisima in domo Pharao-
nis. fol. 71. pagi. 2.
Pharao cū omni exercitu suo submersus est
in mari. fo. 101. pagi. 2.
17 Ego delebo memoriam Amalech de sub
cælo. folio. 100. pa. 2.
20 Altare de terra facietis mihi. fo. 185. pa. 1.
Auris

I N D E X

- 21 Auris serui hebræi perforabitur subu-
la. folio.94.pag.2.
Leuitici.
- 1 **O** Blatio turturis holocaustum est,
& oblatio suauissimi odoris domi-
no. folio.168.pa.2.
- 1 Detracta pelle hostiæ artus in frustra con-
cident. folio.186.pag.1.
- 13 Leprosus iuxta legem mundandus om-
nes tenebatur radere capillos. fo.101. p.2.
- 13 Leprosus tenebatur habere os veste conte-
ctum. fol.152.pagina.1.
- 14 Leprosus qui volebat purificari,teneba-
tur offerre duos passerres. fo,88.p.1.
- 18 Si quis verò sanguinem comederit, ob-
firmabo faciem meam contra animam
illius. fo.144.pa.2.
- 13 Et ego dedi illum vobis vt super altari
meo expietis pro animabus vestris. fo-
lio.148.pag.1.
- 25 Sanctificabis annum quinquagesim.& vo-
cabis remissionē cunctis habitatoribus ter-
ræ suæ. foli.10.pa.2.
- 27 Omnes decimæ terræ siue de frugibus si-
ue de pomis arborum domini sunt. fo-
lio.130.pag.2.
- 32 Videns vitulū & choros iratusq; valde pro-
iecit de manu tabulas,& confregit ad radi-
dicem

I N D E X.

dicem montis. folio.22. pagin. 2.

Numeri.

10 **F** Act tibi duas tubas argenteas ductiles.
folio.141.pag.2.

19 **P**ræcipe filijs Israel vt adducant ad te
vaccam ruffam. folio.160.pag.2.

Deuteronomij.

29 **C** Vstodite ergo verba pacti huius, &
implete ea, vt intelligatis vniuersa
quæ facitis. foli.106.pa.1.

30 **M**andatum hoc quod ego præcipio tibi
hodie non supra te est. fol.166.pa.1.

Iosue.

8 **S**Vper altare scripsit Iosue deuterono-
mium legis Moyfi. fo-
lio.185.pagina.2.

15 **I**ubusæus nunquam fuit extirpatus. fo-
lio.147.pag.1.

I. Regum.

10 **I**Nsiliet in te spiritus domini, & mutabe-
ris in virum alterum. fo.116.pag.1.

15 **P**eccaui, sed nunc honora me coram se-
nioribus populi mei. fol.55.pagin.1.

15 **S**auli aduersus Amalech pugnati præcepit
Deus vt demoliretur vniuersa eius. fo-
lio.101.102.

15 **M**elior est obedientia quam victima. fo-
lio.167.pag.

Homo

I N D E X.

10 Homo enim videt ea quæ patēt, dominus
autem intuetur cor. fo. 66. pagin. 2.

III. Regum.

4 **H** Elisæus non venisset si baculo suo
filius viduæ fuisset suscitatus. fo
lio. 162. pagin. 2.

Hester.

15 **V** Alde em̄ mirabilis es dñe & facies
tua plena est gratiarū. fo. 120. p. 2.
Iob.

2 **T** Esta saniem radebat sedens in ster-
quilinio. folio. 20. pagin. 2.

2 **S**ibona suscepimus de manu domi-
ni, mala autem quare non sustineamus?
folio. 28. pag. 2.

6 Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec
caro mea çnea est. fo. 76. pag. 2.

9 Si lotus fuero quasi aquis niuis. folio
49. pagin. 1.

9 Verebar omnia opera mea, sciēs q̄ nō par-
ceres delinquenti. fo. 78. pa. 2.

10 Memento quæso quòd sicut lutum feceris
me. folio. 75. pagi. 2.

11 Si iniquitatem quæ est in manu tua abstu-
leris à te. folio. 46. pagin. 2.

14 Lignum habet spem si precisum fuerit, rur-
sum virescere fo. 142. pagi. 1.

20 Cùm dulce fuerit malum i[n] ore eius, ab-
scondi

I N D E X.

- fcondet illud sub lingua sua. fo.52. pag.2.
 22 Si reuersus fueris ad omnipotentem ædifi-
 caberis. folio.42. pagin.1.
 25 Deus molliuit, cor meum & omnipotens
 conturbauit me. folio.38. pagina.1.
 24 Dedit ei Deus locum poenitentiaë, & ille
 abutitur eo in superbia. fol.35. pa.1.
 24 Vsq; ad inferos peccatum illius. Obliuifca-
 tur illius misericordia. fo.123. pag.2.
 25 A facie ipsius turbatus sum: & considerans
 cū timore folicator. fol.119. pagin.1.
 25 Ecce luna nō splendet, & stelle nō sunt mū-
 dæ in conspectu eius. fo.178. pag.2.
 31 Si osculatus sum manum meam ore meo.
 folio.156. pagin.1.
 40 Circundabunt eum salices torrentis. fo-
 lio.152. pag.2.

Psalterij.

- 3 **D** Omini est salus. fo.49. pa.1.
 7 **S**crutans corda & renes Deus. fo-
 lio.66. pagina.1.
 11 Propter miseriam inopum & gemitum
 pauperum nunc exurgam. folio
 126. pagina.2.
 17 Ignis à facie eius exarsit, carbones succen-
 si sunt ab eo. fol.92. pagin.1.
 20 Pones eos vt clibanum ignis in tempore
 vultus tui. foli.98. pagina.2.

Vniuer-

I N D E X.

- 24 Vniuersæ viæ domini misericordia & veritas. folio.133.pag.2.
- 129 Apud dominum misericordia & copiosa apud eum redemptio. fo.29.pag.2.
- 31 Nolite fieri sicut equus & mulus quibus nō est intellectus. fo.100.pa.2.
- 13 Non saluatur rex per multam virtutem: & gigas non saluabitur in multitudine virtutis suæ, fallax equus ad salutem. folio.148.pag.2.
- 34 Omnia ossa mea dicent: quis similis tibi? folio.96.pag.1.
- 37 Corruptæ sunt cicatrices meæ, à facie insipientiæ meæ. folio.51.pag.1.
- 48 Homo cum in honore esset nō intellexit. folio.100.pagin.2.
- 49 Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas. fo.152.pag.1.
- 49 Non accipiam de domo tua vitulos. folio.158.pag.1.
- 49 Existimasti inique quòd ero tui similis. folio.67.pagina.2.
- 49 Hæc fecisti & tacui. folio.36.pag.2.
- 51 Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? folio.37.pagi.1.
- 58 Misericordia eius preueniet me. fo.38.p.2.
- 61 Mendaces filij hominum in stateris. folio.82.pagin.2.

I N D E X

- 62 Situit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea. fo.96.pag.2.
- 62 Quoniam melior est misericordia tua sup vitas. fol.157.pag.1.
- 65 Holocausta medullata offeram tibi cum incenso Arietum. fo.183.pa.2.
- 71 Descendet sicut pluuia in vellus. fo.92.p.1.
- 71 Ex v furis & iniquitate redimet animas eorum. fo.30.pagin.2.
- 75 Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquæ cogitationis. fo.61.p.1.
- 76 Renuit consolari anima mea. fol.57.pa.2.
- 78 Deus venerunt gentes in hæreditatē tuā. folio.109.pa.2.
- 83 Passer inuenit sibi domum. fo.88.p.2.
- 84 Misericordia & veritas obuiderunt sibi. fol.78.pa.1.
- 96 Dominus regnauit exultet terra: letentur insulæ multæ. fo.127.pag.2.
- 101 Vigilauit & factus sum sicut passer solitarius. fo.88.pagin.2.
- 103 Qui sanat omnes infirmitates tuas. folio.101.pag.2.
- 103 Qui respicit terram & facit eam tremere. folio.38.pa.2.
- 115 Ego dixi in excessu meo, omnis homo mē dæx. fo.81.pa.2.
- 118 Beati immaculati in via. fol.105.pagina.1.

I N D E X

- 118 Declinate a me maligni, & scrutabor mandata dei mei. fo. 106. pa. 1.
- 118 Latum mandatum tuum nimis. folio. 175. pag. 2.
- 118 Misericordix tuax multax dñe. fo. 27. pa. 2.
- 129 Si iniquitates obseruaueris domine: domine quis sustinebit? fo. 99. p. 1
- 136 In salicibus in medio eius, suspendimus organa nostra. fo. 153. pa. 2.
- 144 Suauis est dominus vniuersis: & miserationes eius super omnia opera eius. f. 27. p. 2
- 147 Lauda Hierusalem dominum: lauda Deum tuum Sion. fo. 175 pag. 2.

Prouerbiorum.

- 2 **L**ætantur cum malè fecerint: & exultant in rebus pessimis. fo. 51. pag. 1.
- 3 **L**Honora Deum ex tua substantia. fo. 167. pag. 2.
- 11 Statera dolosa abominatio est apud Deum: & pondus æquum voluntas eius. fo. 83. p. 2.
- 15 Est quasi cū diues nihil habeat: & est quasi pauper cum in multis diuitijs sit. fol. 16. pagina. 2.
- 18 Iustus in principio accusator est sui. folio. 78. pa. 1.
- 19 Abscondit piger manum sub ascella: nec ad os suum applicat illā. fo. 46. p. 2
- 20 Mīa, & veritas custodiunt, regē. f. 78. p. 1
- Pondus

INDEX

- 26 Pondus & pondus, mensura & mensura
vrūque abominabile est apud Deum. folio
83. pa. 1.
- 27 Anima esuriens: etiam amarum pro dolci
sumet. fol. 51. pa. 2.
- 28 Iustus quasi Leo. fol. 112. pa. 2
- 31 Omnes domestici eius vestiti sunt duplici
bus. folio: 95. pagi. 2.

Ecclesiastes.

- 1 **Q**ui apponit scientiam addit & dolorē.
fol. 57. pagina. 1.
- 8 Sunt impij qui ita securi sunt, quasi iusto-
rum facta habeant. fol. 18. pag. 2
- 10 Labor stultorum affliget eos qui nesciunt
ire in ciuitatem. fol. 138. p. 2
- 11 Si ceciderit lignum ad austrum, aut aequi-
lonem. fol. 142. pa. 2.

Canticorum.

- 1 **C**ivremus in odorem vnguentorū
tuorum. fol. 140. pagin. 1.
- 4 **Q**uam pulchra es amica mea quam
pulchra es. fol. 47. pag. 1.

Sapientia.

- 1 **I**n maliuolam animam non introibit sa-
pientia. fol. 107. pag. 1.
- 4 Inconstantia concupiscentia transuertit
sensum. fol. 74. pa. 2.
- 5 Lassati sumus in via iniquitatis & peditiois

I N D E X

- fol. 139. pa. 1.
- 7 Sapiētia vincit malitiam. fo. 24. p. 1.
- 10 Sapiētia aperuit os mutorum, & linguas infantium fecit disertas. fo. 154. pa. 2. Ecclesiasticus.
- 2 **S**ecundum enim magnitudinem illius sic & misericordia illius cum ipso est. fo. 24. pa. 1.
- 13 Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. fo. 46. pa. 1.
- 13 Cor enim hominis, mutat faciem eius. fol. 98. pag. 2.
- 15 Non est speciosa laus in ore peccatoris. fol. 152. pa. 1.
- 21 Via peccantium complātata lapidibus, & in fine illorum inferi, & tenebræ, & poena. fol. 139. pag. 2.
- 36 Sacrificiū salutare est: discedere ab iniquitate. fo. 166. pag. 1.
- 40 Iugum graue super filios Adæ. fo. 72. pa. 2. Elair.
- 1 **A** Planta pedis vsque ad verticem capitis nō est in eo sanitas. f. 20. p. 1.
- El Lauamini mūdi estote, auferte malum cogitationum vestrarū. Si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabitur. fo. 87. pa. 1.
- 4 Laude mea infrenabo te ne intereas. folio. 156. pa.

I N D E X

- 156.pa.1.
- 5 Væ qui dicitis bonum malum & malum bonum. fol. 83. pa. 2.
- 5 Deserta in vbertatem versa aduenæ comedent. fo. 80. p. 1
- 5 Quasi vinculum plaustrum peccatum. folio. 121. pagina. 1
- 6 Ecce ego domine, mitte me. fo. 112. pag. 2.
- 33 Qui obturat aures suas ne audiat sanguinem iste in excelsis habitabit. fol. 93. pag. 2.
- 40 Mensus est pugillo aquas, & cælos palmo ponderauit. fo. 25. pag. 2.
- 43 Ego sum qui deleo iniquitates, & memor non ero. fo. 62. pag. 1
- 44 Germinabunt inter herbas sicut falices. fo. 152. pa. 2.
- 49 In terra sua duplicia possidebunt. fol. 96. pagina. 2.
- 52 Mundamini qui fertis vasa domini. folio. 107. pa. 1.
- 66 Quæ est ista domus quam ædificatis mihi? fo. 109. pag. 1.
- Hieremie.
- A**. A. domine Deus: ecce nescio loqui. folio. 113. pa. 1.
- 17 Benedictus vir qui confidit in domino, & erit dominus fiducia eius, & erit quasi lignum. fo. 103. p. 2.

I N D E X.

50 Effusi estis sicut vituli super herbam. fol.
186. pa. 1.

23 Nunquid non verba mea sunt quasi ignis
ardens, & quasi malleus conterens petram?
fol. 138. pa. 2.

Threnorum.

2 **E**ffunde sicut aquam cor tuum ante cō
spectum domini. fo. 107. pa. 2.

2 Consurge & lauda in nocte in principio vi
giliarum tuarum. fo. 153. p. 2.

4 Cādidiores niue, nitidiores lacte, denigrata
est super carbones facies eorum. folio 44.
pa. 2. & 53. pa. 1.

Ezechielis.

1 **A**nimalia illuc gradiebantur vbi e-
rat impetus spiritus. folio. 111. p. 2

12 Super capita sanctorum quatuor
animalium pennatorum erat aspectus cry
stalli horribilis. fo. 122. pa. 1.

2 Fili hominis sta super pedes tuos & loquar
tecum. fo. 37. pag. 2.

14 Ego dominus humiliavi lignum sublime
& exaltaui lignum humile. fo. 142. pag. 2.

18 Si impius egerit poenitentiam ab omni
peccatis suis. fo. 99. p. 2.

36 Dabo vobis cor nouum & spiritum nouū
ponam in medio vestri. fo. 84. pa. 2

Danielis.

Rex

I N D E X.

- 2 **R**ex Nabuchodonosor vidit per somnium statuam magnam. fol. 58. pa. 2
 7 Fluvius igneus, rapidusque egrediebatur à facie eius. fol. 120. p. 1
 13 Ostia pomarij clausa sunt, nemo nos videt folio. 66. pagina. 1.

Osee.

- 7 **M**aledictum & mendacium & homicidium, & periurium & furtum inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. fo. 30. p. 1. & 145. pag. 2.
 4 Fornicati sunt & non cessauerunt, folio. 46. pag. 1.
 14 Omnem aufer iniquitatem, & accipe bonum, & reddemus vitulos labiorum nostrorum. fo. 11. pa. 2.

Iohelis.

- 2 **R**eddami vobis annos quos comedit locusta bruchus & erugo & eruga. folio. 13. pag. 2.
 9 Si celauerint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo serpenti, & mordebit eos. fol. 50. pa. 1.

Naum.

- 3 **O**MNIS qui viderit resiliet à te: folio. 61. pag. 2.

Sophonia.

INDEX

1 **A**mbulabunt cæci, quia domino peccauerunt. fo. 18. pa. 1.

1 **E**t erit in tēpore illo scrutabor Hierusalem in lucernis. fo. 67. pagina. 1.
1. Machabeorum.

4 **T**emplum fuit mundatum per Iudam Machabæum. fol. 108. pa. 2.
Matthæi.

5 **B**eatissimi mundi corde, quoniã ipsi Deũ videbunt. fo. 104. pa. 2.

10 **P**uluerem de pedibus vestris excutite. fol. 45. pa. 2.

11 Confiteor tibi pater cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus. folio. 80. pag. 1.

12 **Q**uicumq; dixerit verbum contra filiũ hominis remittetur ei. fo. 75. pagina. 1.

12 **E**x abũdãtia cordis os loquitur. fo. 151. pa. 1.

25 **I**ntrauerunt cum eo ad nuptias, & clausa est ianua. fo. 176. pag. 1.

Lucæ.

5 **D**ilcede à me, quia homo peccator sum. fo. 67. pa. 1.

19 **V**idens ciuitatẽ fleuit super illã. fo. 51. pa. 2.

21 **D**ico vobis quia vidua hæc pauper plusquã omnes misit. fo. 167. pa. 1.

Ioannis.

7 **T**otum hoĩem sanum feci in sabbato. folio

I N D E X.

- folio 101. pagin. 2.
- 8 Qui sine peccato est vestrum, primus in il-
lam lapidem mittat. folio. 138. pag. 1.
- Epistola Pauli ad Romanos.
- 2 **A** N diuitias bonitatis eius & patien-
tia, & longanimitatis contem-
nis? folio. 35. pagina. 1.
- 2 Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœ-
nitentiam te adducit? fol. 34. pag. 2.
- 2 Non est personarum acceptio apud Deū.
folio. 55. pagina. 1.
- 3 Iustificati gratis per gratiam Dei. fo-
lio. 40. 4. pagin. 1.
- 4 Resurrexit propter iustificationem no-
stram. folio. 132. pa. 1.
- 5 Sicut per vnum hominem peccatum in
hunc mundum intrauit. fo. 70. pa. 2.
- 6 An ignoramus fratres quia quicumque ba-
tizati sumus in Christo Iesu, in morte ip-
sius baptizati sumus? folio. 86. pa. 2.
- 7 Si autem quod nolo malum hoc facio, nam
non ego operor illud. fo. 72. pag. 1.
- 7 Non enim quod volo bonum hoc facio. fo
lio. 72. pag. 2.
- 7 Infelix ego homo quis me liberabit de
corpore mortis huius? fo. 146. pagin. 2.
- 8 Non sunt condignæ passionibus huius seculi
ad futuram gloriam. fo. 178. pagin. 1.

I N D E X.

Ex epistola Pauli prima ad Corinthios.

- 1 **P** Rædicamus Christum Dei virtutem
& Dei sapientiam. foli.80.pag.1.
- 2 Quis sciti hominem quæ sunt ho-
minis nisi spiritus hominis qui in ipso est?
folio.174.pag.2.
- 3 Nescitis quia templum Dei estis vos & spi-
ritus sanctus habitat in vobis? fo.109.pa.1.
- 10 Patres omnes sub nube fuerunt, & omnes
mare transierunt. fo.84.pag.2.
- 11 Si nos metipfos iudicaremus, à domino nõ
iudicemur. folio.79.pa.1.
- 12 Vnicuique datur manifestatio spiritus ad
vtilitatem. fol.133.pa.1.
- 13 Caritas patiens est benigna est. fo-
lio.85.186.
- 13 Videmus nunc per speculũ in ænigmate.
folio.105.pagin.1.
- 15 Plus omnibus laboravi, non autem ego, sed
gratia Dei mecum. folio.103.pag.2.

Ex epistola Pauli II. ad Corinthios.

- 3 **D** Vm Moyses legitur velamen posi-
tum est super cor Iudæorum. fo-
lio.80.pag.2.
- 3 Non sumus sufficientes cogitare aliquid
ex nobis quasi ex nobis. fo-
lio.110.pagin.1.

I N D E X.

- 5 Vetera transferunt, & ecce noua sunt omnia. folio. 116. pag. 1.
12 Datus est mihi stimulus carnis meæ. folio. 146. pag. 2.

Ex epistola Pauli ad Galatas.

- 1 **C**um autem placuit ei qui me segregauit ex utero matris meæ & vocauit me per gratiam suam. folio. 103. pagin. 2.
2 Vivo ego iam non ego, uiuit uero in me Christus. folio. 117. pa. 2.
4 Illa autem quæ sursum est. folio. 172. pa. 2.

Ex epistola Pauli ad Ephesios.

- 4 **R**enouamini autem spiritu mentis uestræ & induite nouum hominem. folio. 117. pagina. 1.

Ex epistola Pauli ad Philipenses.

- 2 **D**eus est enim qui operatur in uobis & uelle & perficere pro bona uoluntate. folio 103. pagina. 2.

Ex epistola Pauli, II. ad Timotheum.

Cum

INDEX

- 2 **C**um modestia corripimus eos qui resistunt veritati, ne quando Deus det illis poenitentiam ad cognoscendam veritatem. folio. 38. pagi. 2.
- 4 Argue, obsecra, increpa. folio. 75. pagina. 1.

Ex epistola Pauli ad Titum.

- 3 **P**er lauacrum regenerationis & reuocationis quem effudit in nos abunde. folio. 86. pa. 1.
- 3 Non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos. folio. 149. pagina. 1.

Ex epistola Pauli ad Hebræos.

- 10 **H**orrendum est incidere in manus Dei uiuentis. fol. 79. pagi. 1.
- 10 **I**mpossibile est enim sanguine taurorum & hircorum auferri peccata. folio. 158. pagina. 2.

Ex epistola Iacobi.

- 2 **S**uper exaltat autem misericordia iudicium. folio. 25. pagina. 2.

Ex epi

I N D E X.

Ex epistola. I. Ioannis.

- 1 **S**I dixerimus quòd peccatum non habemus, nos ipsos se ducimus. folio. 59. pagina. 2.
- 2 Omne quod est in mundo est concupiscētia oculorum, aut superbia vitæ. folio. 44. pagina. 1.

Apocalypsis.

- 1 **F**Acies eius sicut sol. folio. 120. pag. 2.
- 3 **N**escis quia tu es miser & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus. folio. 15. pagina. 1.
- 3 **S**uadeo tibi emere à me aurum. folio. 59. pagina. 1.
- 21 **I**psa vero ciuitas, aurum mundum. folio. 59. pag. 1. & 172. pa. 2.
- 21 **C**iuitas in quadro posita est folio. 174. pa. 2.

¶ Deo gratias.

1. **S**icut enim quod peccatum non ha-
 2. bet non potest habere vitam. fo-
 3. 10. pag. 1.
 4. Omne quod est in mundo est corruptibile
 5. 6. et occiditur, et in infernum
 7. 8. 10. 4. pag. 1.

Apocalypsis.

1. **F**ilius enim qui sedet ad dexteram
 2. **F**ilius qui sedet ad dexteram
 3. **F**ilius qui sedet ad dexteram
 4. **F**ilius qui sedet ad dexteram
 5. **F**ilius qui sedet ad dexteram
 6. **F**ilius qui sedet ad dexteram
 7. **F**ilius qui sedet ad dexteram
 8. **F**ilius qui sedet ad dexteram
 9. **F**ilius qui sedet ad dexteram
 10. **F**ilius qui sedet ad dexteram

Deo gratias

SALMANTICAE,

Excudebat Andreas à Portonarijs. S. C.
Maieftatis Typographus.

1 5 6 8.

SALMANTICAE

Excudebat Andreas Boromius C.

Milellanis Typographus.

1768

apier manus

lect.
m. i. c. lect.
m. i. bibo

lect.
lect.
Lectio.

lect.

Qu. ma.
ca. m. de
p. m. de
m. m. ca.

15. m. m. m.

16. m. fe. ii.

17. m. ii.
2 b fe. iii.
5 c fe. iv.
4 d fe. v.
c e fe. vi.

50 d fe. vii.
51 e fe. vii.
Dies
mēsig.

85
45

4.581